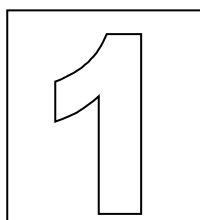

INŠTITÚT DCÉR MÁRIE POMOCNICE

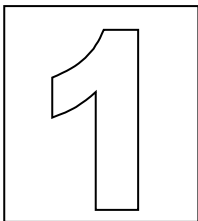
KRONISTÓRIA

INŠTITÚT DCÉR MÁRIE POMOCNICE

KRONISTÓRIA

Príprava a založenie Inštitútu v Mornese 1828–1872

redakcia - s. G. CAPETTI
z taliančiny preložila Adriana Sarközyová FMA
jazyková úprava: Zemka Jaurová ASC

BRATISLAVA 2011

PREDHOVOR

KRONISTÓRIA INŠTITÚTU DCÉR MÁRIE POMOCNICE

Pod pojmom kronistória rozumieme literárny útvar, v ktorom ide o partikulárnu metódu výkladu, tzv. interpretačné čítanie faktov. Je napísaný metódou jednoduchého výkladu historických faktov na základe časovej následnosti formou rozprávania.

Myšlienka napísať Kronistóriu inštitútu vznikla na prvej Generálnej kapitule v roku 1884. V zápise z dvanásteho zasadania, ktoré sa konalo 19. augusta čítame, že sa majú zozbierať informácie o každom dome, aby sa mohli zaradiť do Kronistórie, «ktorú napíše niektorý salezián, schopný spisovateľ». Zdá sa, že toto rozhodnutie zostalo iba túžbou, pre množstvo práce sa nenašiel salezián, ktorý by sa pustil do jej napísania. Na druhej Generálnej kapitule (1886) sa uznieslo, že direktorka alebo niektorá sestra napíše kroniku či monografiu domu, v ktorom sa nachádza. Na splnenie tohto záväzku mala dohliadať druhá generálna radkyňa tzv. druhá asistentka. Zozbieraním a prepísaním faktov týkajúcich sa založenia Inštitútu v Mornese poverili sestru Rozáliu Pestarinovú. Tak v roku 1887 vznikla prvá a najstaršia syntéza začiatkov, rukopis, ktorý nesie názov *Kronika nového Inštitútu dcér Márie Pomocnice – Mornese 1872*. Na titulnej strane čítame, že «kroniku napísala 15 rokov po založení Inštitútu očitá svedkyňa všetkého, sr. Rozália Pestarinová». Na dvadsiatich stranách zhrnula založenie Inštitútu (1872-1881), pričom sa nevyhla nepresnostiam v uvádzaní mien a historických faktov. V neskôr pridanej poznámke čítame, že prameňmi jej kroniky boli staré zošitky, ktoré sa žiaľ nezachovali.

Ďalšiu kroniku, ktorá pokračuje až do februára roku 1900, napísala vo svojich posledných rokoch života matka Emília Moscová, generálna radkyňa pre školy v rokoch 1897 – 1900: *Vznik Inštitútu FMA, ktorý založil don Bosco v roku 1872*. Tento názov však nahradili iným: *Druhá kópia Kroniky Inštitútu FMA, ktorú napísala matka asistentka sr. Emília Moscová*. Je to druhá verzia kroniky napísanej sestrou Rozáliou, ako sa aj na titulnej strane uvádza: «Túto kroniku napísali v následnosti na moju, t.j. sestry Rozálie». Okrem kroniky sr. Rozálie čerpala sr. Emília z prameňov ako Bollettino Salesiano, monografie domov, zvlášť domu v Nizze, ale ani ona sa nevyhla nepresnostiam, ktoré sa snažili neskôr opraviť don Maccono a sr. Morettiová.

V roku 1897 z príležitosti 25. výročia vzniku Inštitútu vznikala aj tretia kronika nazvaná *Veľký register*. Na jej redakcii spolupracovali sr. Emília Moscová aj sr. Rozália Pestarinová. Zachytáva prvých 25 rokov Inštitútu, jej prameňmi sú dve predchádzajúce kroniky, no ani táto nie je presná v udávaní mien a faktov.

V septembri roku 1913 sa stala generálnou sekretárkou matka Clelia Genghiniová, ktorá si uvedomila nevyhnutnosť zredigovať pamäti Inštitútu a napísať Kronistóriu, ktorá by bola čo najkompletnejšia a najhodnovernejšia. Pustila sa do namáhavej práce zbierania dokumentácie. Overila si všetky fakty týkajúce sa matky Mazzarellovej už od jej narodenia. Svedectvá najmä o donovi Boscovi a matke Mazzarellovej jej poskytli ešte žijúce sestry z čias Mornese a Nizy. Nič sa jej nezдалo zanedbateľné, malé epizódky, výroky, zvyky, detaily, ktoré spojené s počiatkami, mohli poslúžiť ako cenné fragmenty rekonštrukcie minulosti a na oživenie ducha. Spomienky musela podrobiť kritike, pretože niektoré spájali fakty a epizódy, ktoré sa stali v rozdielnom čase. Kroník domov bolo málo, a ak sa v nich našlo niečo pozoruhodné, zväčša chýbali potrebné údaje ako dátum a osoby.

Matka Clelia považovala za potrebné nezačať hneď založením Inštitútu v auguste 1872, ale načrela do rokov vzdialenej prípravy jeho vzniku. Kvôli lepšiemu pochopeniu podčiarkla v živote dona Bosca tie udalosti, ktorými ho Pán usmerňoval a viedol ako zakladateľa Inštitútu. Úmysel, ktorý ju viedol pri písaní bol teologický, zachytiť udalosti, ktoré povznášajú ducha.

V čase písania Kronistórie prebiehal diecéze v Acqui informatívny proces blahorečenia a kanonizácie matky Mazzarellovej. Trval od 23. júna 1911 do 21. júla 1914. Vicepostulátor don Ferdinando Maccono vydal v roku 1913 prvú edíciu životopisu Márie Mazzarellovej. Dosiaľ jej životopis napísal iba don Lemoyne v roku 1888 *Cenni biografici* a don Francesca Suor Maria Mazzarello e i primi due lustri delle Figlie di Maria Ausiliatrice v roku 1906. Don Maccono tiež

zbieral spomienky na matku Mazzarellóvú a na prvé roky Inštitútu od pozostalých sestier. Stávalo sa, že svedectvá o tých istých udalostiach sa nezhodovali s tými, ktoré sa zozbierali pre Kronistóriu, ako to vyplýva z korešpondencie medzi donom Macconom a matkou Cleliou. Podobnou prácou sa zaoberal aj don Lemoyne, ktorý v tom čase pripravoval materiály pre *Memorie biografiche di don Bosco* od roku 1862 ohľadom vzťahu dona Bosca s donom Pestarinom. Zbieral aj dokumentáciu týkajúcu sa založenia Inštitútu, ktorá mala slúžiť ako podklad desiateho dielu *Spomienok*. V archíve sa nám zachovala jeho korešpondencia s «drahými priateľmi z Mornese», s ktorými sa poznal ešte z čias, keď tam bol direktorom domu.

Z množstva zozbieraného materiálu najväčšiu časť tvoria spomienky matky Petronilly, vernej priateľky matky Mazzarellovej ešte z rokov mladosti. Treba spomenúť aj Rozáliu Pestarinóvú, neter dona Pestarina, ktorá vyrastala v Mornese, ktorá sa niektoré fakty dozvedela z rozprávania svojho brata dona Jozefa. Ďalšie spomienky poskytol don Jozef Campi salezián, ktorý takmer stále býval v Mornese. Aj sr. Jozefína Vigolová, ktorá sa stala učiteľkou v Mornese v roku 1897 po návrate sestier do Mornese, prispela cenným svedectvom, ktoré značne posunulo bádania vpred.

Keď bola matka Clelia zaneprázdnená sekretárskymi prácami, s redakciou Kronistórie jej pomohla sr. Magdaléna Morettiová, učiteľka pedagogiky v škole v Nizze. To vysvetľuje poznámku matky Clelie pri odovzdávaní troch strojom písaných dielov Kronistórie do Saleziánskeho archívu v roku 1942. Pretože chcela zostať v úzadí, skromne dala na Kronistóriu napísať: «Redigovaná sestrou Magdalénou Morettiovou, skontrolovala a doplnila ju sestra generálna sekretárka na základe ďalších dokumentov, za ktoré vďačíme veľkému úsiliu dona Angela Amadeiho, alebo ktoré sú zaznačené v *Spomienkach sv. dona Bosca*. Nizza Monferrato – Turín 1922.»

Je potrebné upresniť, že sr. Morettiová bývala v Nizza do roku 1924, a zdá sa, že sa viac nemohla zaoberať prácou na Kronistórii. Dá sa predpokladať, že spolupracovala iba na prvom dieli. Prvé tri diely Kronistórie zachytávajú obdobie od roku 1828 (detstvo dona Bosca) do roku 1881 (smrť matky Mazzarellovej). Ďalšie dva, IV. a V. diel, pokračujú v rozprávaní do marca 1888, do obdobia krátko po smrti dona Bosca.

Matka Clelia pracovala na redakcii Kronistórie dvadsať rokov (1922 – 1942), a keď zomrela – 31. januára 1956 – dostala sa po 24. august 1884. V písaní ďalších dielov pokračovala tá, čo píše tieto riadky, podľa línií, ktoré zanechala matka Clelia.

Kronistória je napísaná formou rozprávania za pomoci rekonštrukcie faktov, čo najhodnovernejších. Hoci si nenárokujú na prácu vedecko-kritickú podľa dnešných kritérií, je spoľahlivá a pravdivá. Dôkazom toho je pozorné bádanie, ktoré predchádzalo redakciu, ako aj príslušný materiál, ktorý sa nachádza v archíve. Je písaná v štýle svojej doby. Keď sa dávala do tlače, rozhodli sme sa nechať ju vo svojej pôvodnej podobe, okrem drobných úprav, ktoré boli nevyhnutné.

Prvý diel týkajúci sa obdobia vzdialenej i blízkej prípravy na vznik Inštitútu až po jeho reálne založenie v auguste v roku 1872, poukazuje na obdivuhodné cesty Pána, ktorý všetko viedol. Vrhá lúče svetla na činnosť Panny Márie, ktorá oddávna pripravovala základné kamene živého pomníka vďačnosti a lásky, ktorého bola ona sama nebeskou inšpirátorkou.

Sr. Giselda Capetti

BOŽIA PROZRETEL'NOSŤ PRIPRAVILA ZAKLADATEĽA INŠTITÚTU (1828-1862)

Pokiaľ ide o život prírody, podľa zákonov Božej prozreteľnosti platí, že zrno zasiate do zeme vyklíči, zakvitne, okrášli zem a obdarí ju ovocím. Pokiaľ ide o duchovný život, prozreteľnosť navlieka jemnú neviditeľnú niť, ktorá sa skôr či neskôr tajomne spojí s ostatnými, vedenými tou istou rukou. Z celého diela vznikne nádherná tkanina, na ktorej sa zlatými písmenami vyníma meno Božej prozreteľnosti, pretože z jej vôle vzniklo a budú sa v ňom zračiť črty Božieho srdca, pretože ono ho žehnalo.

Touto zlatou niťou pre Inštitút dcér Márie Pomocnice bol kňaz Ján Bosco. Okrem mnohých iných o ňom písal s historickou pravdivosťou a so synovskou láskou kňaz J. B. Lemoyne. Zo Spomienok, ktoré nám o ňom zanechal, sa chceme zamerať na tie podrobnosti, ktoré Božieho muža pomaly a spočiatku aj nevedomky viedli k napĺňaniu jeho vykupiteľskej úlohy v spoločnosti. Z nich vidíme, ako náš otec a zakladateľ formoval Rehoľnú spoločnosť, ktorá je celá zasvätená dobru dievčenskej mládeže.

Ján Bosco a malá Mogliová

1828 – Trinásťročný Janko pracoval na gazdovstve u Mogliovcov. Už vtedy sa snažil odpovedať na poslanie, ktoré mu zverila Panna Mária, a chcel obrátiť svojich vrstovníkov. Na príkaz gazdinej musel strážiť malé päťročné dievčatko. Mohol protirečiť gazdinej? «Ale to bolo jediný raz, čo sa zdalo, že sa bránil poslušnosti,» píše jeho biograf.

«A jednako gazdiná občas nechávala dcérku na poli a odišla. Chcela ho prinútiť, aby ju postrážil. Ale hneď, ako si Janko myslel, že ho nikto nevidí, rýchlo sa vzdialil. Keď sa Dorotea vrátila, zvolala:

-Ach, ty huncút! Prečo ju nechceš strážiť?

-Lebo ja na to nie som predurčený! odpovedal pokojne Janko.»¹

Bolo to zrno zasiate do zeme? Niť, z ktorej sa utká látka? Ján Bosco, malý pastierik z Becchi, mal deväť rokov, keď sa mu prisnil jeho prvý “sen”, v ktorom mu veľká Pani ukázala množstvo kozliat, psov, mačiek, medveďov, ktoré sa premieňali na baránky. Pritom vravela: “Toto je tvoje pole; tu musíš pracovať. Buď pokorný, statočný a silný. A to, čo vidíš, že sa teraz deje s týmito zvieratami, musíš urobiť s mojimi synmi.”²

Tu bolo treba hľadať dôvod, prečo chlapec vravel, že na toto nie je určený. Vo sne videl iba chlapcov a plakal kvôli ťažkej úlohe, ktorá ho čakala. A sám od seba by určite nechcel rozširovať základy tohto diela.

Ján Bosco bol vždy pozorný na inšpiráciu zhora, preto v slovách gazdinej postrehol Boží hlas. A hoci sa aj vďaka prirodzenej rezervovanosti vstúpenej materinskou výchovou maličkovej stráni, predsa sa od nej nevzdialil ďaleko, aby ju nestratil z dohľadu. Keby cíhalo najmenšie nebezpečenstvo, Janko by ju obránil.

«Aj keď usporadúval hry a katechizmus pre chlapcov z blízkych gazdovstiev, nechcel, aby sa na tom zúčastňovali dievčatá,» píše jeho životopisec. Bolo to preto, lebo veľakrát počul svoju matku, ako dievčatám nakazovala, aby sa hrali zvlášť.

Keby však videl, že niektorá potrebuje ochranu alebo pomoc, alebo by bola v nebezpečenstve uraziť Pána, určite by im podľa príkladu mamy Margity povedal vhodné slovo, ako ho vedel povedať aj starším od seba.

Jeho rozumová vyspelosť ho urobila opatrným a bedlivým. Boh, ktorý vedel o sile tohto úprimného charakteru, neskrýval pred šťastlivým paholčekom, že aj dievčenská mládež je vystavená, ba ešte viac ako chlapčenská, nástrahám zla.

¹ Memorie Biografiche di don Giovanni Bosco I, 199.

² Ivi, 125.

Od toho času mu rozširoval srdce, aby sa v pravý čas stalo otcovským útočiskom pre jedných aj druhých. Nezáležalo na tom, že on si toho nebol vedomý. Zrno preto nestratilo nič zo svojej úrodnosti.

1844 - 45 – Zrno zostalo pod zemou ešte veľa rokov, kým Janko odišiel z gazdovstva Mogliovcov, opäť začal študovať latinčinu, vstúpil do seminára v Chieri, bol vysvätený za kňaza a v Turíne začal svoje dielo: oratóriá pre chlapcov.

Celý tento čas ho viedli a podopierali “sny”, ktoré sa zvykli opakovať, a ktoré mu stále jasnejšie odhaľovali plán, ktorý s ním mal Boh.

V roku 1844 strávil jesenné prázdniny v Castelnuove a po kázni na sviatok Panny Marie Ružencovej sa vrátil do konviktu v Turíne. Tu ho duchovne sprevádzal jeho výnimočný krajan, učiteľ a priateľ don Caffasso.

Don Bosco v “Útulku”

«Po niekoľkých dňoch ho don Caffasso vzal stranou a láskavo sa ho spýtal: - Prečo sa ma nespýtate, aké je vaše určenie?

Don Bosco odpovedal: - Pretože vo vašom rozhodnutí chcem spoznať Božiu vôľu. Veľmi mi záleží, aby v tom nebolo nič moje. Pošlite ma na akékoľvek miesto, ktoré sa vám zapáči, a ihneď tam pôjdem.

-Tak si zbaľte veci a choďte do Útulku. Budete tam direktorom malej nemocnice sv. Filomény a zatiaľ budete spolu s teológom Borelom pracovať v Inštitúte markízy Barolovej pre dievčatá. Pán Boh vám v Útulku dá spoznať, čo máte robiť pre chudobných chlapcov.»³

Nemocnica sv. Filomény bolo dielo v prospech chorých dievčat; Útulok sa skladal z inštitúcií pre ženy, ktoré založila a podporovala markíza Barolová. Boli teda Božou vôľou, poľom dona Bosca, ktoré sprostredkoval don Caffasso.

Toto dielo predstavovalo úplný opak ideálu, aký mal don Bosco. Predsa však z neho nezutekal. Naopak, dal sa doň s celou vervou, ba väčšmi, ako to jeho povinnosti vyžadovali. Daroval sa so srdcom otca, brata, apoštola.

«Cez týždeň pomáhal teológovi Borelovi vo vedení sestier a ohrozených dievčat. Viedol spevácky zbor. Pravidelne učil aritmetiku rehoľné sestry, ktoré sa pripravovali na učiteľstvo. Spovedal, kázal a prednášal o rehoľnom živote a dokonalosti zasvätenia.»⁴

Donovi Boscovi sa sníva, že je krajčírrom

Keď don Bosco študoval prvý semester filozofie, sníval sa mu sen. Vyrozprával ho až neskôr donovi Turchimu a donovi Dominikovi Ruffinovi:

«Už som bol kňaz v albe a so štólou. Takto oblečený som pracoval v jednej krajčírkej dielni. Čo bolo však čudné, nešil som nové veci, ale látal som obnosené a zošival som veľa malých kúskov látky. Hneď som nevedel, čo to má znamenať. Vtedy som to nikomu nepovedal. Až keď som sa stal kňazom, povedal som to donovi Caffassovi.»⁵

Premýšľal don Bosco o svojom sne, keď bol v Útulku? Znamenali vari tie roztrhané šaty prácu s dievčatami, o ktoré sa staral z nariadenia dona Caffassa? Úbohé kvety, ktoré sa narodili v bezútešnej biede a v blate nerestí, ktoré spoločnosť nevedela alebo nechcela zachrániť. Nemal vari don Bosco pomôcť aj rehoľným sestrám žiť pokojne uprostred toľkej materiálnej a morálnej biedy? Možno sa pozastavil nad tým, že hoci v snoch videl chlapcov, Prozreteľnosť ho postavila medzi dievčatá a rehoľníčky.

³ MB II, 233.

⁴ MB II, 296-297.

⁵ MB I, 382.

Zrno sa už v zemi roztvára a v tichu sa pripravuje vyhnat' na svetlo prvý výhonok, ktorému Boh dal život.

«Stadeto vyjde moja sláva»

1846 – Výhonok vyrástol oveľa skôr, než by sa čakalo. Don Bosco sa nachádzal v úzkych, pretože hľadal miesto pre svojich s chlapcov. Nezriekol sa ich, hoci markíza Barolová chcela, aby sa dal výhradne do jej služieb. To ho prinútilo z Útulku odísť. V tom čase mal ďalší sen:

«Zdalo sa mu, že je na Cottolengovej ulici. Napravo medzi záhradami a lúkami stál Pinardiho dom. Napravo od neho stál Morettov dom s dvormi a vedľajšími poľami, kde neskôr bývali dcéry Márie Pomocnice. Nad bránou budúceho oratória sa dvíhali dva stĺpy, na ktorých don Bosco čítal tento nápis: *Hinc inde gloria mea*. Stadiaľto vyjde moja sláva.

«Bolo to prvé jasné znamenie sesterskej saleziánskej kongregácie. A keď don Bosco videl na jednej strane saleziánov, že by na druhej strane nevidel sestry? V každom prípade o nich nič nehovoril, pretože bol opatrný vo vysvetľovaní.»⁶

Mlčal, z vlastnej skúsenosti vedel, že Boh mu ukáže čas a prostriedky na uskutočnenie diela, ktoré videl vo sne. Určite o tom rozmýšľal, pretože ak mu Boh ukazoval svoju vôľu, hoci ešte neznámu, musel sa na ňu v určenej chvíli nielen pripraviť, ale splniť ju čo najlepšie.

Don Bosco v turínskych podkroviach a Cottolengovej nemocnici

Don Caffasso vodil dona Bosca v rokoch 1841 – 1843 do podkroví Turína, «nízkyh, úzkych, bezútešných a špinavých, s čiernymi múrmi, ktoré slúžili aj ako spáľňa a kuchyňa. Tu pracovali celé rodiny, tu žili a spali otec i matka, bratia a sestry, napriek všetkým spoločenským zvyklostiam».⁷

V roku 1842 ho Cottolengo sprevádzal po všetkých izbičkách s posteľami chorých, aby videl hmotnú a morálnu biedu Turína, ako sa v mene Boha a pre jeho lásku zmierňuje v dome Božej prozreteľnosti. V podkroviach i tu don Bosco prechádzal okolo úbohých a núdznych mladých s pozorným pohľadom kňaza a apoštola.

Neskôr sa zaujímal o rodiny svojich nezbedníkov, približoval sa k chudobným ženám aj bohatým paniam kvôli kňazským povinnostiam. Dával almužnu, informoval o synoch, potešoval a uľahčoval v trápeniach... V týchto situáciách sa stretával so ženskou dušou a mohol ju spoznávať. Videl jej slabosti, aspirácie a možnosti. Don Bosco čakal na Božiu hodinu, ale nie pasívne. Čakal s pripravenou dušou a otvoreným srdcom.

Don Bosco sa stará o dievčenskú mládež

1856 – Čakal, ale pritom veľmi aktívne pracoval. V roku 1856 vydal šesťtisíc výtlačkov *Ako sa ľahko naučiť cirkevné dejiny* a tritisíc výtlačkov *Život sv. Pankráca*, ktorého druhé vydanie mu vyšlo v nakladateľstve *Paravia*. V júli vydal štyritisíc kusov *Rady pre kresťanské dievčatá*.⁸

Hoci už don Bosco nebol viazaný k inštitútom markízy Barolovej a celkom sa venoval apoštolátu chlapcov, predsa myslel aj na dievčenskú mládež a písal pre ňu knihy, ktoré mohli byť

⁶ MB II, 407

⁷ LEMOYNE, G. B., *Vita del venerabile G. Bosco* (Torino, SEI 1930) I, 234-235.

⁸ Por. MB V, 591.

užitočné pre jej morálnu a náboženskú výchovu. To znamená, že takýto apoštolát nebol donovi Boscovi cudzí.

Jeho úsečná odpoveď gazdinej Mogliovej pred dvadsiatimi ôsmimi rokmi: «ja na toto nie som predurčený», sa vzťahovala iba na to obdobie, pretože už viac z jeho úst nič podobné nevyšlo. Ba naopak, s ťažkým srdcom si všímal a videl, aké nebezpečenstvá hrozili dievčatám a pomáhal im prostriedkami, akými mohol, v očakávaní, že mu Prozreteľnosť otvorí cestu pre širší a premyslenejší apoštolát.

Smrť mamy Margity

Zdalo sa, že mu Pán naznačoval cesty, ale bez dostatočných prostriedkov. Dokonca ho pripravil o najvýznamnejšiu pomoc a lúč svetla, ktoré ho viedlo a podporovalo: o mamu Margitu.

V roku 1856 oratórium stálo na pevných základoch, začalo prinášať prvé ovocie a vidinu bohatej žatvy. U dona Bosca bývalo veľa mladíkov, veľa k nemu dochádzalo, školy sa dobre rozbehli, pracovalo tam plno klerikov a laikov aj vďaka pomoci mamy Margity. V roku 1846 prišla so synom do Turína a svojou materskou múdrosťou udržiavala materiálny aj morálny poriadok svojou neúnavnou pracovitosťou a príkladnou nábožnosťou. Aj keby o nej niekto nevedel, hneď by si v oratóriu všimol ruku mamy, bohatú na duchovné a praktické hodnoty.

Tie oči, ktoré často nahrádzali pohľad synových očí v predchádzaní, v upozorňovaní a v náprave mlčanlivou rečou srdca, sa navždy zatvorili. Táto neúnavná pracovitá dobročinná ruka, ktorá vedela obyčajné domáce práce premeniť na modlitbu, čo zošívala potrhanú bielizeň nezbedníkom, teraz nehybne odpočívala, držiac tmavý ruženec, ktorý ju usmerňoval v tisícich skúškach. Srdce tejto mocnej ženy, ktoré bilo iba pre Pána a zverené veci, ktoré si z lásky k nemu osvojilo pre potreby nezbedných chlapcov a klerikov, sa navždy zastavilo v Srdeci svojho Pána.

Ráno 25. novembra o tretej hodine drahá mama Margita pokojne dodýchala. So synmi Jozefom a Jánom ju oplakávali všetci, čo bývali v oratóriu alebo tam dochádzali. Ako pravé siroty si prišli s ľútosťou uctiť jej pamiatku. Don Bosco dojatý ich bolesťou a mučený bolesťou svojho nežného srdca k nim prehovoril, aby ich potešil:

«Stratili sme mamu. Ale som si istý, že nám pomôže z neba. Bola to svatica!»⁹ Keď v niektoej, hoci malej rodine zomrie matka, znamená to veľké nešťastie. Aká veľká musela byť prázdnota a smútok úbohých chlapcov na Valdoccu, ktorí do domu prichádzali, pretože nepočuli pozdrav, ktorým ich vítala mama, ich ozajstná mama! Aký smutný pohľad bol na kopy potrhanej bielizne. Nebolo ruky, ktorá by ich pozašívala. Kto teraz pripraví oltárny obrus v kostole? Kto navarí donovi Boscovi a jeho chlapcom? Kto sa bude starať o výdavky? Kto o morálne potreby? Bolo treba myslieť na náhradu.

Don Rua rozpráva: «Po smrti mamy Margity don Bosco pochopil, že treba mať kongregáciu rehoľníčok, ktoré by sa starali o šatstvo a bielizeň tejto početnej rodiny. Rozhodnutie však odložil na neskôr, kým mu Prozreteľnosť jasne nepreukáže svoju vôľu.»

Don Bosco chce zavolať rehoľné sestry, aby sa starali o šatstvo

«V jeden večer po modlitbách chcel don Bosco vedieť, čo si myslia chlapci o jeho návrhu:
- Čo keby sme prijali do domu zopár sestier, aby sa starali o pranie, bielizeň a zašívanie šiat. Alebo radšej chcete, aby prišla nejaká pani, ktorá by sem každý deň chodila do práce?

---

⁹ MB V, 565.

Chlapci si pomysleli, že sestry by určite obmedzovali ich slobodu, preto jednohlasne odpovedali: - Nech radšej príde nejaká pani.»¹⁰

Netreba sa tomu čudovať. Chlapci boli zvyknutí na vážne rehoľné sestry, ponorené do modlitby a do ticha, ktoré všade, kam prídu, zavádzajú železnú disciplínu. Netolerujú hluk, hry a spev. Určite by premenili oratórium na smutné miesto, podobné väzeniu, čo by sa nepáčilo ani donovi Boscovi, ktorý miloval živosť a bol dušou hier. Nie, nie, nijaké rehoľníčky, ale paniu – mamu, ktorá je pripravená si ich vypočuť, pomôcť, napomenúť, ale s úsmevom na perách, ktorá žije s nimi ich život utkaný z chudoby a práce.

Chlapci to mysleli veľmi dobre. Don Bosco ich veľmi ľahko pochopil a spontánne to uzavrel. Áno, pre týchto mojich nezbedníkov by to chcelo sestry šité na ich mieru! Vtedy don Bosco čakal na výraznejší Boží znak ohľadom rehoľných sestier, nie ani tak pre armádu jeho chlapcov, ale pre nespočetný zástup synov a dcér, ktorými sa v duchu zaoberal.

Teraz však uspokojil túžbu chlapcov. Spomenul si na mamu dona Ruu, ktorá už predtým veľkodušne pomáhala mame Margite. Pani Jana Ruová mala tie isté ideály a chcela s chuťou pokračovať v tradícii. Mama Margita by si nemohla želať lepšiu nástupníčku.

Don Bosco a väzenkyne

1858 – Vo februári sa don Bosco vydal do Ríma. Z poverenia Pia IX. 15. marca kázal duchovné cvičenia dvesto šesťdesiatim väzenkyniam z väznice Panny Márie Anjelskej v Diokleciánových kúpeľoch.

Tieto nešťastnice boli dojaté slovami dona Bosca, všetky prejavili úprimnú ľútosť a vyspovedali sa. To bol ďalší krok, ktorým sa don Bosco priblížil k ženskej duši. Ďalšia škola pre otcovské srdce, ako ochrániť ženy pred nástrahami sveta.

Koľké úvahy nad životmi padnutých žien! Väčšina z nich by sa bola zachránila, keby mala pri sebe bezpečného vodcu, plného dobroty a viery. Don Bosco začal plniť príkaz Kristovho vikára, toho istého pápeža, ktorý mu neskôr schválil, a vlastne sám navrhol, aby pre dievčatá urobil také dielo ako pre chlapcov.

Vznik Saleziánskej spoločnosti

1859 – Prvý výhonok sa stal rastlinou. Skoro ako darček od Nepoškrvnenej mal don Bosco 9.12. vo svojej izbe mimoriadnu konferenciu pre kňazov, klerikov, laikov, ktorí s ním spolupracovali v oratóriu a boli zasvätení do tajných vecí. Cítili, že toto stretnutie je dôležité.

«So zjavným dojatím povedal, že prišiel čas vytvoriť kongregáciu, nad ktorou už dlhšie rozmýšľa, a ktorá bola hlavným predmetom všetkých jeho snáh... nazývala by sa podľa sv. Františka Saleského.»¹¹

V deň 18. decembra mal pre prvých členov Spoločnosti konferenciu. Zo zápisnice zasadania vieme, že prítomní sa vyjadrili za vstup do Spoločnosti, ktorej cieľom by bola vzájomná pomoc na vlastnom posväcovaní, šírenie Božej slávy a práca na spáse duší, najmä tých, čo najviac potrebovali výchovu a vzdelanie. Dona Bosca ako zakladateľa poprosili, aby prijal úlohu hlavného predstaveného... zamýšľali sa nad tajnou voľbou generálnej rady, ktorú potom nazvali generálna kapitula.¹² Rastlina bezpečne zapúšťala korene.

1862 – Na slávnostnú vigíliu novény k Márii Pomocnici – 14. mája 1862 – «Zvolal hlavný predstavený členov Spoločnosti sv. Františka Saleského, aby väčšina potvrdila svoj vstup do

¹⁰ MB V, 569.

¹¹ MB V, 569.

¹² Cf MB VI, 335-336.

rodiacej sa kongregácie zložením trojročných sľubov... Don Bonetti píše: “Bez dona Bosca nás bolo dvadsaťdva. On kľučal pri stolíku s krížom, keď sme skladali naše sľuby podľa Stanov.”»¹³

Prvá rehoľná rodina pastierika z Becchi sa stala skutočnosťou. Asi o mesiac, 14. júna, dvoch najvernejších synov dona Bosca – Jána Cagliera a Jána Krstiteľa Francesiu – vysvätil za kňazov Mons. Balma.

Don Bosco tak získal vo svojich synoch dvoch kňazov spolupracovníkov. Jeden sa stal básnikom veľkej rodiny, druhý výborným hudobníkom, čo priniesol meno dona Bosca za oceány talianskym emigrantom a novovercom veľkej kresťanskej kultúry.

Asi v tom čase sa donovi Boscovi prisnil prvýkrát sen, ktorý sa mu neskôr opakoval. Opisuje ho don Francesia vo svojej knihe o matke Mazzarellovej.

«Donovi Boscovi sa snívalo, že sa nachádza na námestí Vittorio v Turíne. Bolo tu veľa prekrikujúcich sa dievčat, ktoré ho prosili o pomoc. On sa však bránil. Vtedy sa zjavila vznešená pani a so žiariacou tvárou mu povedala: “Postaraj sa o ne, sú to moje dcéry.”»¹⁴

Sen sa pravdepodobne zapísal v tom čase z dvoch dôvodov. Predovšetkým, sny týkajúce sa jeho prvého diela sa už zrealizovali. Don Bosco už nemal len chlapcov a klerikov, ale aj kňazov, ktorí mu pomáhali a boli jeho pravými synmi, synmi oratória. Prečo by nebo neprehovorilo jasnejšie aj o druhom diele, ktoré sa malo zrodiť zo srdca dona Bosca? Predsa čakal na znamenie Božej prozreteľnosti. Okrem toho v druhom sne nájdeme kľúč k porozumeniu tohto prvého, ako to sám don Bosco vyrozprával svojim synom s niektorými cennými podrobnosťami.

Don Bosco hovorí vo sne markíze Barolovej, že sa bude venovať dievčatám

Don Bonetti a Cezar Ciala napísali: «Dňa 6. júla don Bosco rozpovedal niektorým nasledovný sen. Sníval sa mu v noci z 5. na 6. júla. Rozprávanie počuli: Francesia, Savio, Rua, Cerruti, Fusero, Bonetti, Oreglia, Anfossi, Durando, Provera a iní.

V túto noc sa mi sníval nezvyčajný sen. Snívalo sa mi, že sa prechádzam spolu s markízou Barolovou na námestí, ktoré viedlo na rozľahlú lúku. Videl som chlapcov z oratória, ako behajú, skáču a veselo sa hrajú. Chcel som markíze uvoľniť miesto po pravici, ale ona odpovedala:

- Nie, zostaňte tam, kde ste.

Vtedy začala rozprávať o mojich chlapcoch:

- To je dobre, že vy sa staráte o chlapcov. Starosť o dievčatá prenehajte mne. Tak budeme žiť v zhode.

Odpovedal som jej:

- Povedzte mi, náš Pán Ježiš prišiel vykúpiť len chlapcov? Nie aj dievčatá?

- Viem, – odpovedala, - že náš Pán vykúpil všetkých, dievčatá aj chlapcov.

- Takže ja sa musím postarať, aby jeho krv nebola preliata nadarmo, ako pre chlapcov, tak pre dievčatá...»¹⁵

Vynecháme časť sna, ktorá sa nás netýka, a po uvážení skutočnosti, akú úlohu zohrávajú sny v živote dona Bosca, musíme si položiť otázku: Ako je možné, že keď markíza hovorí donovi Boscovi, aby sa nevenoval dievčatám, on jej namiesto toho, aby povedal, že sa im priamo nevenuje, vyhlásil, že sa musí postarať o to, aby Kristova krv nebola daromne preliata? Malý huncút, čo sa nechcel starať o malé dievča Mogliovcov, je teraz otvorene na strane dievčat. Je to veľká horlivosť, čo mu naplňa srdce až tak, že sa mu vkráda aj do snov?

Táto zjavne čudná zmena sa dá vysvetliť ako prirodzená a logická, ak vieme, že tento “sen o markíze” predchádzal prvým snom, a príkaz starať sa o dievčatá dostal priamo od “Vznešenej panej”, ktorej nemohol povedať „nie“.

¹³ MB VII, 161-162.

¹⁴ Por. FRANCESIA, G.B., Suor Maria Mazzarello e i primi due lustri delle figlie di Maria Ausiliatrice (S. Begnino Canavese, Libr. Sales. 1906), 212 – 213.

¹⁵ MB VII, 217-218.

V druhom sne sa markíza postavila proti tomu, čo on pokladá za svoj záväzok. A zbožnej markíze Barolovej, mocnej a bohatej, ale stále len z tohto sveta, otec nezbedníkov dal rozhodne na vedomie, že sa nedá odradiť od svojho zámeru postarať sa aj o dievčatá.

Životopisec dona Bosca uviedol, že prítomní z rozprávania až neskôr pochopili, že sen predpovedal medzi inými novotami aj jeho zámer o založení inštitútov aj pre dievčatá.

BOŽIA PROZRETEĽNOSŤ PRIPRAVILA PRVÚ DCÉRU MÁRIE POMOCNICE (1837-1857)

1837 - 1847 – Prozreteľnosť, ktorá viedla dona Bosca pri zakladaní diela na svoju slávu, mu už bez jeho vedomia pripravila potrebné nástroje na založenie ďalšieho. A pretože šlo o výchovné dielo, nástroj musel byť čistý a ponížený.

Boh si ho vybral a sformoval v pokornom stvorení z Mornese, ktoré ležalo na vrškoch Monferratu, v diecéze Acqui. Táto dedinka sa nachádzala ďaleko od mesta, bola skôr od ruky, nebolo tu ani železničné spojenie a nenachádzalo sa tu nijaká obchodná spoločnosť.

Tento fakt je veľmi nevýhodný v dnešných časoch veľkého pohybu a cestovania. Túto nevýhodu obyvatelia Mornese nevnímali a svoju zem milovali. Svojou pokornou pracovitou ako piesňou chválili jednoduchý a zdravý život.

Mária Mazzarellová

Šťastlivé dievčatko sa narodilo 9. mája 1837 v utorok, v deň, ktorý don Bosco zasvätil v našich domoch na uctievanie anjelov strážcov. Akoby Boh chcel naznačiť poslanie, ktoré jej zverí.

Pokrstená bola v ten istý deň, prijala meno Mária Dominika. Po babičke Mária, po dedkovi Dominika. Mária je meno Nepoškvrnenej Panny, Dominika znamená Pánova. Volali ju iba menom Mária, ktoré okrem toho, že bolo kresťanským dedičstvom rodiny, bolo aj želaním, symbolom, a pre ňu sa stalo aj prísľubom. Malá Mária čoskoro dokázala, že toho mena bude hodna.

Rodičia sa pretekali v šľachetnej súťaži, aby ju vychovali nielen po kresťansky, ale sväto, ako boli vychovaní oni sami a tak aj žili. Chceli, aby ich Pán skrze ňu požehnal, lebo bola ich prvým kvetom z neba, aby svojou vôňou okrášlila celý záhon, ktorý chceli mať v budúcnosti.

Svoje prvé roky života prežila v dome rodičov, medzi svojimi drahými, ktorých tešila detským džavotáním, milými žartmi a temperamentom. Z domu neodchádzala, iba ak na pole, kde pracoval otec, alebo do kostola s matkou a sesternicou Dominikou. Dominika bola dcérou otcovho brata, ktorá s nimi žila v rodine, pretože jej rodičia zahynuli počas cholery v roku 1836 a ona zostala sirotou. Neskôr, keď sa narodila Máriina sestra Felicina, len čo začala cupitať, chodievala s nimi.

Pomocnica v Mornese

V časti Mazzarelli bola 24. mája 1843 slávnostne posvätená Kaplnka Márie Pomocnice. Stála len asi vyše sto krokov od Máriinho domu. Mária, ktorá mala len šesť rokov, nemohla chýbať na tejto slávnosti. Naopak, predpokladáme, že malé dievčatko počas stavby vnímalo horlivosť svojich rodákov, ktorá ich hnala pri stavbe tohto vznešeného pomníka ku cti Panny Márie. Ako sme naznačili, v roku 1836 vypukla cholera, ktorá neobišla ani Mornese. Obete si vzala aj z rodiny Mazzarellovcov.

V skúškach týchto smutných dní sa dobrý ľud utiekal o pomoc k svojej nebeskej Matke. Obnovili sľub, ktorý zložili, ako si to ešte niekto zo žijúcich pamätá, štyria alebo piati vojaci z Mornese počas nepokojných napoleonovských dní v rokoch 1812 – 1815.

Fakt, že sa Mária odvtedy vzývala ako Pomocnica, dokazuje, že v tých časoch sa táto úcta viazala, zvlášť v Janove, na väznenie Pia VII. a ustanovenie jej sviatku na 24. máj. Pápež ustanovil tento sviatok ako splnenie sľubu, ktorý urobil Matke milosrdenstva na jar 1815. Nebolo preto nezvyčajné nájsť v týchto ligúrskejších krajinách kaplnky a fresky, ktoré zobrazovali zázračnú Matku milosrdenstva zo Savony samu alebo s niektorým svätcom a s nápisom Auxilium Christianorum.

A naozaj, Kaplnka Márie Pomocnice kresťanov nie je v Mornese jedinou pamiatkou k úcte Panny Márie. Medzi rôznymi svätými obrazmi, ktoré ľudová zbožnosť namaľovala na domy, je jeden na Via Valgelata. Zobrazuje Matku milosrdenstva podľa savonského vzoru s nápisom Auxilium Christianorum. Dole, na mieste, kde boli predtým namaľovaní ozbrojení vojaci s helmami a kopijami, je zaznamenaný rok 1814, rok ustanovenia sviatku Pomocnice. Hoci nápis ďalej dosvedčuje, že obraz nevznikol skôr ako pred rokom 1841. Aj toto dosvedčuje, že šlo o vyplnenie sľubu navrátilcov z napoleonských vojen.

Odkedy v kraji Mazzarellovcov vyrástla Kaplnka Pomocnice, Mária do nej často chodila na ruženec a litánie alebo na votívnu omšu. Neprešiel ani deň, aby sa nehrávala s deťmi na malom námestí pred kostolikom a pozerala na obraz Panny Márie na priečelí kostola. Určite opakovala Zdravasy a pridávala k nim invocáciu Mária, Pomocnica kresťanov, alebo spievala mariánske piesne, ktoré ju naučila matka. A tak jej už od malička znelo v srdci meno Pomocnice, ktorej sa raz stane prvou dcérou.

Z Mazzarelli na Valponascu

Koncom roka 1843 sa Máriina rodina presťahovala z domu v Mazzarelli na Valponascu, majetok markíza a markízy d'Oría, ktorí im prenajali vinicu a s ňou aj gazdovstvo. Valponasca je od kostola vzdialená trištvrte hodiny cesty pešo, ak je dobré počasie, vtedy sa dá prejsť cez priekopy. Ale ak sneží alebo prší, nie je možné vybrať sa spleťtými kratšími cestami, inak je cesta príliš dlhá a namáhavá. Naša Mária sa napriek tomu rozhodla prekonať dlhú cestu a skoro ráno v každý sviatok išla s rodičmi na prvú omšu a neskôr denne chodievala na katechizmus, ktorý začínal o siedmej ráno, hneď po sv. omši. Tak sa s pomocou matky naučila víťaziť nad veľkým nepriateľom, akým je spánok. Podobne aj mama dona Bosca Magdaléna Calcagnová chcela svojho Janka posilniť proti tomuto pokušiteľovi, ktorý ak sa nepremôže od malička, kradne najkrajšie a najužitečnejšie hodiny života.

Mária mala len osem rokov, keď ju bratranec Ján Krstiteľ Bodrato a Katarína Pestarinová vypýtali od rodičov, aby nejaký čas pobudla u nich. Tajne dúfali, že Mazzarellovci, ktorí už mali pekný krdel' detí, im ju nechajú, aby navždy rozveseľovala ich prázdny dom.

Dobří rodičia to dovolili, ale po šiestich alebo ôsmich mesiacoch ju zavolali späť, aby pomohla mame so súrodencami. Bodratovci boli smutní, ale Mária sa tešila, pretože Katarína Pestarinová Bodratová, hoci k nej prechovávala materinské city, nemala taký úsudok ako jej matka. Chcela, aby bola príliš zbožná, budila ju skoro ráno, a malá Mária bola potom unavená. Dlhú ju držala v kostole, musela sa modliť veľa modlitieb a svoju nábožnosť nápadne prejavovať, čo sa nezhodovalo s Máriinou povahou. Neskôr to vyjadrila slovami:

«Chcela som byť dobrá, ale nepáčilo sa mi vyesedávať dlhé hodiny v kostole a nechcela som to okato dávať všetkým najavo.»

Už vtedy prejavila svoju predčasnú bystrosť a úsudok, ktorý sa stal jej životným programom, a nikdy z neho neupustila: milovať dobro, konať ho zo všetkých síl, ale byť čo najmenej nápadná.

To, čo ju veľa stálo, bola spoveď. Nie preto, že by mala vo svedomí hriechy, ktoré by ju ponižovali, ale kvôli prirodzenej ostýchavosti hovoriť o sebe. Možno to boli nástrahy nepriateľa, ktorý jej chcel zatarasiť cestu v duchovnom raste. Matka, ktorá sa spovedala v kostole každý sviatok, považovala však za prirodzené, že ju dcérka v tom bude nasledovať, a pripravila ju, akonáhle u nej zbadala dostatočný úsudok.

Nepáčili sa jej ani kázne, a aby ich nepočula, úmyselne zaspávala. Príčinou mohlo byť aj to, že im len málo porozumela a jej srdce nenachádzalo radosť. Vtedy sa totiž zvyklo kázať neosobným vysokým štýlom a latinskými citátmi od klasických autorov. A ju by tak veľmi potešili jasné a jednoduché slová, akými hovorieval jej otec, pretože ich vždy pochopila a boli jej užitočné. Sama rozprávala, že keď počula zvony oznamovať sviatočný deň, vždy sa zastavila a vychutnávala tú chvíľu. Ale potom sa znepokojila pri myšlienke na spoveď a kázeň, ktoré ju obvykle čakali na sviatky. Kázeň sa jej nepáčila aj preto, že si ju nemusela vypočuť iba v kostole, ale cestou domov alebo doma musela mame zopakovať, o čom kňaz kázal. Keď mama videla, že dievča niečo nepochopilo, dlho jej opakovala, čo sa jej zdalo užitočné a pridala aj ponaučenia. Mária bola vtedy celá znudená a chuť podľa toho robiť sa dávno vyparila.

Kázeň a spoveď ju nudili a znechucovali, zato na katechizmus sa vždy tešila. Keď bola ešte primalá, aby mohla naň chodiť do farnosti, pravé pravdy viery ju učil otec, pokiaľ vedel odpovedať na jej náročné otázky. Neuspokojila sa veru s akoukoľvek odpoveďou. Keď dala otázku, chcela mať jasnú odpoveď. Keď trocha vyrástla, chodila na katechizmus, ktorý učil pán farár a neskôr don Pestarino. A učila sa ho z knihy. Na katechizme dávala vždy veľký pozor, ako to dosvedčujú jej vrstovníčky a Petronila Mazzarellová, jej verná priateľka až do smrti, hovorí: «My sme už boli unavené, ale ju katechizmus neunavoval. Mária ho naplno vychutnávala.»

Don Dominik Pestarino

1847 – 1848 – Kto bol don Pestarino? Ľudia ho volali kňaz, tí bližší „previn“ a v nebi bol známy ako apoštol Mornese. V jeho prípade sa nevyplnilo porekadlo, že nikto nie je doma prorokom.

Narodil sa v Mornese v roku 1817 a svoje štúdiá začal v seminári v Acqui a dokončil v Janove. Tu zostal po vysviacke ako prefekt malého seminára. Popritom prijal úlohu kaplána na vidieku blízko Janova.

V revolučných rokoch sa janovský seminár zatvoril a koncom školského roku 1846 - 47 musel zanechať kaplánske miesto aj seminár v Janove.¹⁶

Pri svojom návrate však našiel svoj rodný kraj napadnutý jansenizmom, ktorý nakazil duše ľahostajnosťou k plneniu náboženských povinností.

Zakrátko sa však donovi Pestarinovi podarilo prinavrátiť náboženskú horlivosť do dediny svojím príkladom, múdrosťou. Veľkodušne sa venoval najmä chudobným a mládeži.

Don Pestarino udržiaval priateľské vzťahy s najvzdelanejšími a najhorlivejšími janovskými kňazmi svojej doby. Patrili k nim kan. Alimonda, prior Sv. Sabiny Jozef Frassinetti, Sturla, Montebruno, kan. Rajmund Olivieri – s ich pomocou čoskoro rozvinul svoj prirodzený talent získať, poznať a chápať ľudskú dušu.

Keď prišiel do Mornese, nekritizoval ani nezavádzal novoty. V kútiku duše síce plakal, že Ježiša berú ako prísneho Pána a nie ako dobrého otca, ale zároveň začal slúžiť sv. omše v čase, ktorý vyhovoval chudobným, zvlášť matkám, ktoré získal svojím citlivým prístupom a dobrým príkladom.

Cez duchovné čítanie v kostole a povzbudenia pri sv. spovediach dosiahol, že niekoľko žien začalo pristupovať k prijímaniu mimo Veľkej noci aj častejšie a huf dievčat začal chodiť na katechizmus.

Ľady sa prelomili, údiv a irónia sa premenili na úctu a obdiv. Don Pestarino si čoskoro získal priazeň všetkých, aj mužov a mladých, až natoľko, že jeho spovednicu obliehali deň aj noc. Vstával o tretej ráno, aby mohli prísť aj tí, ktorí nechceli, aby ich ľudia videli, a spať chodil neskoro v noci.

Bol dobrý ku všetkým, mal zmysel pre humor a zvláštne nadanie na vyučovanie katechizmu. Keďže mu pán farár dal úplnú slobodu, horlivo ho zaviedol pre mužov, ženy a deti zvlášť. Bol neúnavný a trpezlivý, nedal sa odradiť, ani keď mali jeho žiaci ťažkosti naučiť sa katechizmus.

Mária sa na jeho hodinách veru nenudila. Naopak, bežala na ne ako na sviatok. Z jej jemne zarumenenej tváre sa dalo vybadať, že sa chce pýtať, aby počula dôkladnejšie vysvetlenia, ale ovládala sa a mlčala. Keď sa jej don Pestarino niečo opýtal, odpovedala vždy rýchlo a presne.

Don Pestarino zaviedol v nedele súťaž v katechizme medzi chlapcom a dievčaťom. Víťazstvo patrilo vždy Márii.

Túto súťaž don Pestarino nazval „čestným miestom“, a kto vyhral, dostal malú odmenu. Po jednom takom víťazstve Mária vravela Petronile: «V katechizme sa nedám nikomu predbehnúť, ani chlapci mi nenahájajú strach, chcem nad všetkými zvíťaziť.»

V ten deň získala čestné miesto aj Petronila. Keď don Pestarino dával Márii knihu, ukázal na Petronilu a povedal: - Podel sa aj s ňou.

Petronile bolo ľúto deliť takú cenu, a pretože bola veľkodušná, povedala:

- Rozdeliť ju na dve časti je škoda. Prečítame si z nej každá niečo.

Mária prežívala obrovskú túžbu byť prvá v štúdiu a v praktikách viery, preto si knihu ponechala pre seba.

Môžeme si azda myslieť, že bola seabedomá a sebecká? Nie, naopak, mala v sebe akúsi ostýchavosť typickú pre jednoduchých ľudí z vidieka. Mala však silnú a statočnú povahu, ktorá

¹⁶ Ohľadom návratu dona Pestarina do Mornese pozri list prefekta janovského seminára dona Maria Carpanettiho a matky Clelie Genghiniovej 23.8. 1928 s prílohou a kópiu dokladu o sobáši uzavretom v Mornese 30. 6. 1847 za prítomnosti dona Pestarina (Gen. archív FMA).

dobre vedená bola schopná mnohých víťazstiev. Chcela víťaziť, pretože to v nej bolo hlboko vpísané. Chcela tiež dobre poznať náboženstvo, ktoré bolo pokrmom jej ducha. Knižku si ponechala pre seba iba preto, aby ju mohla pohodlnejšie čítať a tak poznávať a milovať svojho Pána.

Malá katechétk

Mali ste vidieť, ako nezištne, milo a radostne opakovala katechizmus priateľkám, ktorým učenie nešlo tak ľahko, a s katechizmom v rukách uvádzala dobré príklady prispôsobené svojmu malému auditóriu.

Je isté, že Mária vtedy už vedela aspoň zbežne čítať, hoci nevieme presne kedy a ako sa to naučila. Chodievala do školy? Nie. V tom čase nebola v Mornese škola pre dievčatá, ani len základná. Dievčatá z menej zámožných rodín, ktoré nemohli študovať na kolégiu v meste alebo si nemohli platiť súkromné hodiny, sa museli zmieriť s tým, že zostali analfabetkami.

Ako sa naučila čítať

Mária bola jednou z tých šťastných výnimiek, pretože rodičia ju nenechávali v spoločnosti ostatných dievčat, a tak si popri domácich prácach obľúbila život doma. Pre svoju nevšednú inteligenciu a šikovnosť všetko rýchlo porobila a ešte jej zostávalo veľa voľného času. Cez dlhé zimné večery ju otec učil čítať. Ubezpečuje nás o tom Petronila, ktorá bola Márii najbližšia a dobre poznala jej návyky už od čias ranej mladosti. Písať nevedela. V jej veku nevedela napísať ani svoje vlastné meno a o číslach sa jej ani nesnívalo, hoci na prstoch vedela bez chyby rýchlo vyrátať akúkoľvek matematickú operáciu.

Don Pestarino dobre vytyšil, že toto dievča, ktoré chodí na katechizmus, pozorne počúva, učí sa s nasadením a pomáha vrstovníckam s učením, je mimoriadne horlivé.

Pristúpila k prvému sv. prijímaniu

1848 – Don Pestarino ju začal pripravovať na prvé sv. prijímanie, hoci ešte nedosiahla predpísaný vek dvanásť rokov. Dievča bolo na vysokej vedomostnej a duchovnej úrovni, preto nebolo treba oddaľovať taký veľký dar.

Celý pôst prežila v pokojnom a horlivom sústredení, až nadišla vigília Veľkej noci. Predchádzajúcu noc strávi v blaživom polospánku, v modlitbe a v horlivej túžbe, ktorú jej závideli tí, čo boli nablízku.

Slávnosť začala o ôsmej. Ledva svitol deň stredy Veľkého týždňa (19. apríl 1848)¹⁷, už bola Mária na nohách, aby sa prichystala. Obliekla si pekné nové šaty a prvýkrát si nasadila svoj biely závoj, ktorý pre ňu toľko znamenal.

Otcove posledné ponaučenia o Eucharistii a mamine rady o správaní a sústredení jej museli byť milé viac ako inokedy. Nič nehovorila, ale v očiach sa skvela celá jej vnútorná túžba urobiť všetko pre to, aby Ježiša prijala čo najhodnejšie.

A teraz už odchod na dlhú cestu! Tak ako čerstvé povetie poháňalo do rezkého kroku, tak zas vnútorná túžba dávala duši krídla. Mama ju v ten deň nemohla sprevádzať, veď doma mala malého bračeka, ktorý vyžadoval stálu opateru. Ale Márii to na šťastí neubralo. Po jej boku kráčala

¹⁷ Výpoveď Petronily Mazzarellovej, ktorá spolu s ňou pristúpila k prvému sv. prijímaniu, a zo zápiskov dona Jozefa Campiho a sr. Vignolovej (pozri správu z 25. 3. 1921) a z listu dona Jozefa Pestarina 4. 11. 1921 (Gen. archív FMA).

sesternica Dominika a po druhom sestra Felicina, ktorá na ňu hľadela s obdivom, pevne jej stískala ruku, aby náhodou neodletela do neba. Do kostola prišla medzi prvými, hoci bývala najďalej.

Zbožne si pokľakla a okrem dona Pestarina, ktorý dával posledné pokyny, už nevnímala okolo seba nikoho. Keď pán farár začal slúžiť sv. omšu, neodtrhla viac pohľad od oltára. Iba na chvíľu sa pozrela na dona Pestarina, ktorý sa modlil prípravnú modlitbu. Márii neušla ani slabika. Horiaca tvár viac ako inokedy prezrádza, že tieto slová jej zostanú navždy v srdci a budú v nej zapáľovať čoraz živšiu túžbu.

Nakoniec don Pestarino zaintonoval *Vyznávam* a chór detských hlasov slávnostne zaspieval vyznanie svojich hriechov. Máriin vysoký a istý hlas sa vyníma. Jej pevný krok a sústredený pohľad, radosť a chvenie hovoria o veľkej radosť, keď mala prijať svojho Ježiša.

Popoludní sa konala procesia od farského kostola po Kaplnku sv. Silvestra vzdialenej asi na štvrt' hodiny. Mária ju prežila v obdivuhodnej sústredení. Spolu s prvoprijímajúcimi sa na procesii zúčastnili aj deti, ktoré ešte chodili na katechizmus. Večer na pobožnosti, kde sa uvažovalo o Ježišovom utrpení, si Mária dala predsavzatie nikdy nebyť príčinou bolesti Ježiša, ktorý jej dušu naplnil toľkou sladkosťou.

Z toho drahého a slávnostného dňa nám nezostala nijaká iná spomienka, pretože Mária mlčala o daroch, ktoré prijala od Boha, a o všetkom, čo sa dialo v jej duši, a nehovorila o tom s nikým.

Všetci, čo ju v ten deň videli, priateľky, ktoré s ňou prijali prvý raz Anjelský chlieb, najmä Petronila, žasli nad jej neobyčajnou sústredenosťou, nad radosťou, ktorá jej žiarila z očí.

Predčasná zrelosť jej bránila hovoriť o tom, čo sa prihodilo v tých chvíľach medzi ňou a Bohom. Zato jej skutky dostatočne rozprávali. Odvtedy ju nikto viac nevidel podriemkavať na kázňach, práve naopak. Chodievala na ne s radosťou, visela na každom slove kňaza, opakovala svojej sestre body, ktoré pochopila, a dávala pozor, aby sa súrodenci podľa toho správali.

Už ju mama viac nemusela naháňať na spoveď. Ešte stále jej nebola príjemná, ale teraz už zakúsila sladkú prítomnosť Nepoškvrneného Baránka, pochopila, aké je dôležité zachovať si čistotu duše, čo bez častej sv. spovede nie je možné.

Koľko svetla jej do duše plynulo vďaka prvej Ježišovej návšteve! Teraz pochopila, že lapajstvá, na ktorých sa dobre zabávala a považovala ich za duchaplné lesti, boli v skutočnosti zlozvyky a chyby, ktoré sa Ježišovi nepáčili. Chcela sa polepšiť. Jej modlitby sa stali pokojnejšie, vrúcnejšie a pravidelnejšie. Každé ráno a večer si so svojou sestrou Felicinou pokľakli k posteli, aby sa spolu pomodlili. Keď šla Mária do kostola, zobrala so sebou aj Felicinu a cestou ju učila strelné modlitby, ktoré sama vymyslela. Donovi Pestarinovi, apoštolovi horlivého spovedania a zvlášť mužovi Eucharistie a oltára, nemohli ujsť tieto návštevy plné zaľúbenej horlivosti.

Zaumienil si, že zárodok čnosti, ktoré Boh vložil do tohto mladého srdca, sa musia dobre zakoreniť, aby z nich vyrástla mocná rastlina. Začal ju preto pestovať zvlášť starostlivo.

Birmovka

Duch Svätý inšpiroval dona Pestarina, aby dovolil Márii prijať sviatosť birmovania. Pripravil ju na ňu veľmi horlivo, taktiež dobrou sv. spoveďou, aby bolo dievča pripravené spolupracovať so silou sviatosti, ktorú prijala 30. septembra 1949 v Gavi.

Muselo to byť niekedy po birmovke, keď jej don Pestarino dovolil prijímať Ježiša častejšie, než bolo vtedy zvykom. Tým dával ľuďom najavo, že sa Mária snaží dosiahnuť čnosti, a rodičia sa utvrdili v presvedčení, že svoj poklad musia ešte žiarlivejšie strážiť.

A tak nie jeden, ale záplavu lúčov mohol Duch Svätý neprestajne vlievať do jej srdca. Ako sa zdalo, Mária bola po každom sv. prijímaní pripravenejšia a silnejšia bojovať a víťaziť. So svetlom prišla aj láska a sila. Uznanie vlastných pokleskov nebolo pre ňu viac obyčajným uponížením s predsavzatím polepšiť sa. Odteraz Mária chápala, že Ježiš neprichádza rád do srdca,

ktoré je málo umŕtvené. Hoci premáhanie ju stálo veľa, ako to bolo vidno aj z jej červenej tváre, odvážne vzala do rúk svoju samolásku a drvila ju ako mlyn drví zrna.

V spovedi sa vždy chcela obviniť zo všetkých svojich kúskov, aby našla silu neurobiť ich znova. Koľko nevyhnutných zmien musela urobiť! Keď sa nad sebou zamyslela bez prikrášľovania skutočnosti a čestne, ako jej šepkalo srdce a hovoril rozum, cítila, že jej ohnivá povaha sa mohla stať príliš vášnivou, serióznosť, ku ktorej ju otec vychovával, sa mohla premeniť na namyslenosť.

Mohla sa stať veľmi nástojčivou voči vrstovníckam a neohľaduplnou voči starším. Mária veľmi túžila, aby ju susedky a priateľky chválili. Máriina odvaha a úprimnosť jej dali pochopiť, že priveľkým zhomom za pochvalami môže byť nadutá a príliš nezávislá. Teraz už videla všetko v novom svetle. Boli to všetko nástrahy diabla, aby jej zabránil rásť v čnostiach.

Bola potrebná radikálna liečba, a ona sa do nej pustila rozumne, zrelo a energicky, čím podporila úsilie rodičov. Poslúchala najmä rady spovedníka dona Pestarina.

Máriine dievčenské chyby

Jej dievčenské kúsky, z ktorých sa niekedy tešila, sa jej v novom duchovnom svetle videli ako zlozvyky, ktoré neboli ničím iným ako burinou, pichľavými trnmi v jej záhrade. Mária ich odvtedy považovala za nepriateľov, spomínala na ne s ľútosťou a statočne s nimi bojovala, nikdy s nimi neuzavrela prímerie.

Nevinné vyznania Petronile objasnili toto obdobie jej života:

«Už neviem,» vraví Petronila, «či sme sa spolu prechádzali, alebo to bolo pri práci, ale dobre sa pamätám, ako mi Mária rozprávala:

“Ako dievčatku mi veľmi chutili vajíčka. Ale nepáčilo sa mi tajne si ich zobrať a jesť, to nie. A už vôbec nie vypýtať si ich. A tak som vymyslela plán: z času na čas zobrať jedno – dve vajíčka a skryť do kríkov pri našej vinici. Keď ich už bolo dosť, ukázala som ich mame ako môj veľký objav.

- Pozrite mama, koľko pekných vajec je v kríkoch!

Mama sa začudovala:

- Ach, tie sliepky! Nech si nezvykajú klásť vajíčka kade - tade!

- Mama, a keď je ich tak veľa, nenecháte mi zopár?

Myslela som si, že som veľmi šikovná, lebo som vystrájala bez toho, aby som klamala. Ale v skutočnosti som si robila žarty z mamy, z úbohej ženy... bol to nedostatok úcty voči nej, ale to som pochopila až neskôr.

A syry, ktoré moja mama starostlivo naukladala do pekných kôpok? Aké pokušenie zobrať si z nich. Ale ako to spraviť, aby si to hneď nevšimla? Raz, keď syrov bolo mimoriadne veľa, bez dlhého rozmýšľania som drgla do stola a syry sa rozkotúľali. A to som chcela! A presne to som chcela! Zrazu sa mama vrátila. Videla neporiadok a povedala:

- Pozri, Main, keď si pomyslím, ako som ich pekne poukladala!

- Ach, mama, však ste nechali otvorené dvere... kocúr jeden!

A tak znova som dosiahla, čo som chcela. A chutilo mi aj mlieko. Keď som vo veľkých nádobách videla bielu smotanu a čas olovrantu sa blížil, sama som si z nej zobrala a natrela na chlieb. Keď prišla mama a všimla si, že zo smotany ubudlo, zavolala ma:

- Main, čo sa stalo? Iba som si odbehla, a...

-Je to jasné! Koľkokrát vám mám hovoriť, že keď necháte otvorené dvere, kocúr si robí, čo chce! Treba dať pozor, aby boli dvere vždy zatvorené.

Kocúr neutrpel škodu, ale zato moja bezúhonnosť áno! A to všetko kvôli maškrtnému jazyku. Aké hrozné!

Raz som videla prichádzať k nám žobravého mnícha. V našom dome bol však veľký neporiadok, lebo sme ešte neupratovali.

- Mama, mama, – vravím, – prichádza mních... rýchlo, metlu, metlu.

V tej rýchlosti som ju však nevedela nájsť, tak som zobrala utierku, a nedbajúc na mamino šomranie, dala som sa do drhnutia dlážky, lebo som naozaj nechcela, aby nás našiel v takom neporiadku. Keď mních prišiel, všetko už bolo v poriadku a na dlážke sa mohlo aj jesť. Na chvíľu som pocítila veľké zadost'učinenie, ale potom... bola to samoláska.

Mám pokračovať? Raz som šla viazať vinič do vinice. Hodnú chvíľu som svižne pracovala, ale tá vinica nemala konca! V jednej chvíli ma pochytila taká netrpezlivosť, že namiesto toho, aby uväzovala malé výhonky, zobrala som ručný kosáčik a začala som ich odrezávať. Ale potom tie výčítky! Hneď ráno som sa musela vyspovedať... a ešte k tomu si vypočúť dona Pestarina! To bola spríska! Zdalo sa mi, že čo som spravila, nebolo až také vážne, pretože sme mali vinič bez konca. Ale miesto toho, aby mi povedal, že aj tak tie výhonky nestáli za veľa, a že ktovie, čo by z nich bolo, skrátka, odniesla som si to. Tá spoveď! Don Pestarino mal so mnou ešte veľa práce, aby ma aspoň trochu napravil.»

Je jasné, že don Pestarino sa tak ľahko neuspokojil a vôbec túto energickú povahu nešetрил, keďže Mária ešte cítila niečo z dávnej nechute spovedať sa. Ale pod zdanlivou drsnosťou Božieho sluhu sa dala vybadať horlivosť apoštola, ktorý v nej chce uhasiť všetko, čo by jej bránilo, aby sa polepšila. Chcela byť naozaj dobrá, preto bola vd'áčna aj za drsné spôsoby otca svojej duše. Na jednej strane ju karhal a vyžadoval vo všetkom sebazaprenie, na druhej jej dovolil chodiť na sv. prijímanie každú nedeľu. Čo viac by také dievča mohlo žiadať práve vo chvíli, keď jej Boh úplne zapal'oval srdce?

Máriina zodpovednosť

1850 - V tomto roku sa stali významné zmeny v živote našej Márie. Až doposiaľ jej dni ubiehali medzi starosťou o dom a ženskými prácami. Pre mamu bola veľkou pomocou. Keďže všetko zvládala šikovne, mohla jej čokoľvek zveriť a odísť z domu na pole s istotou, že ju dobre zastúpi.

A naozaj, zatiaľ, čo Mária pripravovala obed, upratovala dom, dávala pozor na súrodencov. Stihla sa s nimi hrať, a to s veľkou radosťou! Vďaka svojej živej povahe bola dušou rodiny. Potom sa dala do šitia alebo pletenia, podľa toho, čo bolo treba. Deti si jej posadali k nohám a ona im rozprávala pekný príbeh. Na oplátku jej sľúbili, že budú dobrí alebo že sa pomodlia tak, ako im povie. Mária vedela príjemne rozprávať, ale aj vyžadovať. Keď dávala stručné príkazy, asi pochopila, o čo ide. Neskôr to Petronile vyjadrila takto:

«Mama mnohými slovami nedosiahla skoro nič. Ocko hovoril málo, ale všetci sa trhali, aby ho poslúchli.» Aj ona hovorila málo, ale rozhodne a pôsobivo.

Pracuje s otcom vo vinici

Keď sestra Felicina vyrástla a mohla už aj ona pomáhať mame, Mária chodievala s otcom na pole. Vďaka svojej fyzickej sile, charakteru a túžbe byť čo najviac užitočnou ju nezlomila žiadna mužská práca. Trocha za to môže aj jej otec, ktorý ju nevedomky k tomu vychovával. Snažil sa premeniť Máriinu energickosť a prudkosť na čnosť, aby pracovala veľa a dobre, ba lepšie ako ostatné dievčatá v jej veku a postavení. Na druhej strane ako dobrý otec dával na ňu pozor, aby nič nezatienilo nevinnosť jej čistej duše.

Od istého času ju brával na jarmok, na ktorý sa mládež z vidieka tešila ako na nejakú oslavu. Zakázať jej to? Nie, na jarmoku sa otcovi zišla jej pomoc, pretože mala dobre vyvinutý praktický zmysel pre to, čo by mohlo byť pre rodinu užitočné. Tento dobrý muž vedel obozretne vystihnúť, čo jej mohlo uškodiť. Aké zaujímavé rozhovory viedol, keď do Máriiných uší doľahlo menej prístojné slovo. Vedel jej múdro poradiť, aký postoj zaujať k jednotlivým situáciám.

A Mária šla na jarmok, sama si robila úsudok, smiala sa. A z tých miest, ktoré pre iných znamenali pokušenie alebo pád, sa vracala zrelšia, opatrnejšia a silnejšia. Myšlienky otca, to boli

drobné, spoľahlivé ponaučenia pre praktický každodenný život, podložené náboženstvom, ktoré jej zasa v duši prehlboval don Pestarino. Mária vďaka tomu mohla žiť hlbším duchovným životom, v ktorom vychutnávala pokoj jednoduchých a čistých srdcom.

Za týchto okolností sa dá ľahko pochopiť, že ak otec vychovával jej ducha a praktický zmysel, a ona v tom nachádzala svoj každodenný chlieb, túžila byť radšej s ním, ako zostať doma. Toto je pravý dôvod, prečo chcela radšej pracovať na poli... Len čo dokončila každodenné povinnosti, bežala na pole. Tam sa jej ruky vedeli dobre obracať s motykou, tak ako s ihlou. Pracovala s chuťou a chcela zostať aj na dlhšie. v príhodnú chvíľu poprosila, aby mohla byť na poli od rána do večera ako muži, ktorých najímal jej otec. A dostala súhlas. Pahlci sa na ňu pozerali s posmešným úškrnom. Mysleli si, že to nebude dlho trvať.

Štíhla a upravená sa zdala skôr vhodná na práce doma než na poli. Ale potom zostali v nemom úžase, keď videli, že dievčina pracovala tak, ako ktokoľvek z nich.

Keď nechceli, aby ich také dievča dobehlo alebo dokonca predbehlo, museli celý čas pracovať s vypätím všetkých síl. Niektorí neuniesli takú námahu a odišli. Jedna Máriina priateľka z detstva, teraz matka rodiny, svedčila:

«Pracovala ako muž, aby pomohla otcovi.» Aj iné ženy z Mornese tvrdili: «Žiadna dcéra Mornese nikdy tak nepracovala ako Mária.» Otec sa snažil krotiť jej pracovnú vášeň, a poslušná dcérka sa aj snažila pracovať menej, ale čo mala robiť, keď ruka vždy zradila dobrý úmysel a obratne pracovala, akoby slnko a námaha ani neexistovali.

«Ak budeš takto ďalej pokračovať,» opakoval jej dobrý otec, «kde nájdem robotníkov, čo by pracovali v našej vinici? Vieš, čo hovoria? „Toto dievča má ruky zo železa a je nesmierne ťažké držať s ňou krok. Pracuj trochu miernejšie!» Alebo inokedy: «Ak sa nebudeš mierniť, nikto viac nebude chcieť s nami pracovať.»

Zatiaľ, čo jej takto dohovárал, mal radosť z jej serióznosti, z jej námahy a zo zápalu k práci. Ale tá najkrajšia Máriina stránka bola známa iba Bohu, jemu jedinému. Ak jej vonkajšia čnosť bola udivujúca, svojimi vnútornými zápasmi a víťazstvami tešila svojho anjela strážcu, ktorý bol svedkom toho, ako Mária každý deň napredovala na ceste dobra.

Nevieme, či by don Pestarino nebol radšej, keby sa venovala domácim prácam. Je však isté, že sa mohol spoľahnúť na jej čnosti, aj na otcov dohľad. Ten ju nikdy nenechával samu a čo i len pri najmenšom dvojmyselnom náznaku alebo pri menej vhodnom slove proti láske alebo čnosti prudko vyskočil a prerušil rozhovor. Don Pestarino ako dobrý kňaz a bedlivý pastier chcel uchrániť svoju ovečku od pádov. Od toho času jej dával každý deň za pokrm chlieb silných. To spôsobilo, že Máriine myšlienky sa stále zaoberali Ježišom, ktorého prijala v to ráno, alebo Ježišom, ktorého mala prijať nasledujúce ráno.

Jej bedlivé srdce chcelo byť pri Bohu a nemalo inú túžbu, ako sa mu páčiť každý deň viac a viac. Vo chvíľach oddychu, keď sa ostatní robotníci zišli porozprávať, šla si sadnúť pod strom do tieňa a čítala duchovné čítanie od dona Pestarina alebo sa modlila a rozjímalala.

Ak mala so sebou sesternicu Dominiku alebo mladšiu sestru, zaspievali si spolu nábožnú pieseň.

Tento jednoduchý pracovný život dievčaťa, ešte takmer dieťaťa, anjelsky čistej pred Božím pohľadom, ktorý odpočíval v jej srdci, a pred pohľadom otca, ktorý čítal jej myšlienky z jej priezračných očí... pripomína detstvo niekoho iného. To horlivé a nevinné detstvo strávené v prácach na poli tak ako Mária. Pod bedlivým dohľadom matky a žehnajúcim pohľadom Panny Márie, ktorý premenil Becchi na pole apoštolátu a neskôr na svätýňu.

Túžba zapôsobiť

Ešte čosi dávalo našej Márii zabráť. Vrodená pýcha, kvôli ktorej neváhala obetovať už od detstva prestávku alebo spánok, len aby na katechizme neurobila jedinou chybu a dosiahla vždy prvé miesto, sa vôbec nevytratila. Naopak, rokmi prerástla do túžby zapôsobiť, ale nebola to márnivosť, ako skôr byť prvá a prevýšiť ostatných.

Máriinu tvár, hoci nie výrazne peknú, no veľmi príjemnú, oživovala inteligencia. V očiach a v úsmeve sa zračila čistota duše. Vedela, že jej štíhlejšej postave a dôstojnému držaniu pristali vkusné šaty, ktoré jej dodali nehu a pôvab, čím nesporne vynikla nad priateľkami. Neskôr Petronile priznala: «Uvedomovala som si, že robím zle, ale bola som veľmi ctižiadostivá. Nový živôtik sa musel páčiť mne, nie mojej mame.»

Jej dobrý spovedník to zbadal, a bojoval proti tomu, aby túžba zapáčiť sa nezničila toľko pekných darov, neskazila veľkodušnú dušu a nevrhla tieň na nevinnosť tejto ľalíe. Nakázal Márii obliekať sa čisto a primerane svojmu veku, ale jednoducho. Mária videla v donovi Pestarinovi svojho Pána, preto sa mu nechela znepáčiť a snažila sa ho úprimne poslúchnuť. Bola to však práca pomalá, namáhavá a veľa ju to stálo.

Raz, keď bola s otcom na jarmoku, očarili ju lakované čižmičky, ktoré boli vtedy v móde. “Mohla by som ich nosiť na sviatky,” myslela si. Ale ako sa jej stávalo, vždy keď poslúchla svoju márnivosť viac ako svojho anjela strážcu, keď ich už mala, miesto toho, aby sa im tešila, pocítila veľké výčitky. Nadišiel deň spovede. Mária sa spovedávala každý týždeň. Znova sa spovedala zo svojej márnivosti. Povedala však, že je ochotná potrestať sa tak, že sa pekných čižiem zriekne a daruje ich sesternici Dominike alebo ich predá.

- Keď si si ich kúpila, tak si ich aj nechaj, znela odpoveď, – ale najprv si ich natri masťou, aby sa príliš neleskli.

Pre Máriu to bolo ťažké. Koľko námahy a sebrazaprenia, aby sa tie pekné čižmičky neleskli. Nebola však navyknutá diskutovať, keď jej dačo prikázali, tak poslúchla. Čakala ju za to veľká odmena! Týmto skutkom vyhlásila neľútostnú vojnu proti svojmu ja, ktoré chcelo vynikať. Tento nezvratný boj končieval každý deň Máriinými malými triumfami. Každý deň? Každú hodinu! Don Pestarino si stále viac uvedomoval, čoho všetkého je schopná táto duša. Cíti, že môže dosiahnuť nesmierne vrcholy dokonalosti na ceste svätosti a spásy a pomôcť mnohým dušiam. Preto bol každým dňom na Máriu náročnejší. Nie náhlivo, ale zato vytrvalo ju viedol na milovaný vrch, ktorý je počiatkom a príčinou plnej radosti.

Abeceda duchovného života

Začal tým, že ju učil umŕtvovať chuť. Tento krok je veľmi ťažký pre dievča z vidieka, ktoré si môže zobrať hocikedy, čo jej chutí. Mária takmer hneď dokázala nejest' mimo určeného času, nevziať si nič bez dovolenia z toho, čo mali v dome. Don Pestarino videl, že v skúške obstála dobre, že diamant sa nechá čistiť a leštiť, a tak sa dal s vervou do práce. Ten istý oheň blčal aj v Máriinom srdci. Kto vie rozhodne umŕtvovať chuť, nepochybne dokáže aj viac. Skracovala si spánok, a to si dovtedy myslela, že nemôže spať ani o hodinu menej. Vstávala pred východom slnka a chodila na sv. omšu prijať svojho Ježiša.

Pokroky v sebazapieraní

Keď je pekné počasie, dlhá prechádzka môže unaviť, ale nie uškodiť. Ale v tuhej zime, keď je sneh alebo husto prší a ešte k tomu je tma, aj tá najlepšia cesta v Mornese sa stáva nebezpečnou. Ktorékovek iné dievča by radšej zostalo doma. Ale kedy sa Mária dala odradiť nejakou ťažkosťou? Zdalo sa, že sa v jej živote napĺňa veta, ktorú povedal Napoleon a ktorú si jej súčasníci často opakovali: “Čo je ťažké, urobíme. Čo je nemožné, skúsime.”

Ak bolo vonku pekne, Mária vzala so sebou sesternicu Dominiku alebo sestru Felicinu. Ak bolo zlé počasie, zavinula si nohy do nepremokavých gamaší zo slamy obviazaných vlnou (v miestnom nárečí nazvaných “caussotti”). A potom, hor sa na cestu spolu s anjelom strážcom. Ježiš každý deň vstupoval do veľkodušného srdca a napĺňal ho až tak, aby sa v ňom nenašlo miesto pre nič iné. Zapáčiť sa druhým už pre ňu neznamenal nič. Naopak, to čo ju predtým tešilo, teraz v nej budilo pokoru a nechť.

Keď šla v nedeľu na veľkú omšu s Felicinou a sesternicou Dominikou, oči všetkých sa obracali na ich milú vkusne oblečenú a farebne zladenú skupinku a do uší jej doliehal šepot: “Pozrite, ide *bula*, *bula* ide!” (*Bula* je osoba, ktorá sa vyníma, ktorá vie, že niečo znamená). Vtedy sa z toho tešila, pretože pochvala neubrala nič na povesti, ktorá jej ležala veľmi na srdci. Naopak, robila ju výnimočnejšou. Od tejto chvíle sa jej to viac nepáčilo. Už jej ani na um nezide, aby na seba priťahovala pozornosť takýmito chválami. Naďalej sa obliekala vkusne a upravene, ale už nemala na sebe nič, čo by mohlo pútať pozornosť. Aj jej chôdza, vďaka energetickej vôli, sa stala menej nápadnejšou, pokornejšou. Meno *bula* jej zostalo, ale slúžilo už len na to, aby pamätala, že má nepriateľa, s ktorým má neustále zápasit'. A stavala sa mu na odpor aj vtedy, keď k nej prichádzali dievčatá a ona ich chránila od jeho nástrah.

Vďaka napomenutiam otca i spovedníka, ale najmä vďaka Božej milosti, sa Mária vyhla nebezpečenstvám svojho veku a postavenia, pretože sa netúžila schádzať so svojimi rovesníčkami počas dlhých zimných večerov a rozprávať sa s nimi ani len vo vlastnom dome. Napokon, ich dom bol dosť ďaleko od dediny a otec by s tým nesúhlasil. Radšej pomáhala doma mame, starala sa o súrodencov, rozprávala im príbehy, ktoré počula v kostole alebo čítala na duchovné čítanie. Nadchla ich aj pre modlitbu ruženca. Keď šla do Mornese alebo sa z neho vracala, stretala cestou vrstovníčky, ktoré si ju chceli získať rozprávaním o ružovej budúcnosti alebo jej hovorili o tom či o inom. Ale opatrná Mária sa im vyhla skôr, akoby z ich úst vyšlo nejaké slovo, ktoré by doľahlo k jej ušiam. Mária počúvala hlas svojho svedomia a tých, ktorých mala poslúchať.

Umŕtvenia vôle

Mária videla v rodičoch a spovedníkovi Boha, zvlášť v spovedníkovi, kvôli svätosti stavu, ktorý zastával. Keď niečo navrhol don Pestarino, aj ona to tak chcela. Neurobila nič proti poslušnosti. Ľahko sa o tom hovorí, ale ťažko sa podľa toho žije. Pekne krok za krokom.

Don Pestarino od nej raz žiadal, aby poddajnosť, s akou sa správa voči nemu a rodičom, prechovávala voči sesternici, sestre, bračekom, rovesníčkam. Stále sa podvoľovať, a keď treba prijať názor druhých, to bola ťažká úloha. Otec ju predsa vychoval, aby mala vlastný pevný názor, preto sa niekedy zdala byť tvrdohlavá. Dôvera, ktorú jej matka preukazovala, keď sa s ňou radila akoby boli sestry, ju naplňovala takou sebaistotou, že mohla niekoho aj nahnevať.

Koľkokrát ju videli očerveniť ako papriku počas rozhovoru, až sa jej chveli pery. Alebo rýchlym pohľadom prebodnúť toho, kto jej protirečil, a jednoducho odísť, potom náhle zastať, vrátiť sa a po chvíľke ticha milo pokračovať v rozhovore a s vtípnou poznámkou sa obrátiť na toho, kto v nej vyvolal odpor.

Ak jej priateľka vtedy povedala: “Ako sa červenáš!”, rumeň zosilnela a boj sa predĺžil. “Nechcem, aby mi to hovorili,” ťažkala si raz pred Petronilou, “vtedy nielenže očerveniem, ale priam blčím!” Spočiatku sa to stávalo dosť často, ale neskôr prevážili víťazstvá. Mária sa vedela tak ovládnuť, že nikto viac nezbadal útoky prchkej povahy.

Nechcel vari don Pestarino, aby krotila svoju povahu a aby sa všetci pri nej cítili dobre? Podľa príkladu sv. Františka Saleského musela krotiť svoju živosť a netrepezlivosť nielen pri práci, ale aj keď bola sama. Už mala dobrého spojenca v premoženej nechuti dosahovať iba polovičaté veci a poslúchať iba spolovice. Vypovedala vojnu svojej netrepezlivosti v túžbe páčiť sa iba Bohu. Zistila, že je dobré zapierať sa každú hodinu, ba minútu, len aby mala každé ráno duchovný dar, ktorý ponúkla Ježišovi ako vďaka za nekonečne veľký dar, ktorý prijímala vo sviatosti Lásky.

Generálna spoveď

1852 – Aká odmena za také pekné víťazstvo? Alebo skôr za celý rad víťazstiev? Pán je verný svojim prisľubom. Namiesto cínového prstienka položeného na jeho oltár nám daruje zlatý, aby sme mali čo najhodnotnejšiu reťaz, ktorá nás privedie do neba.

A tá odmena? Zapretím seba sa vydobýje väčšia vnútorná sloboda a napredovanie v čnosti. Mária je trocha nepokojná vždy, keď sa má ísť spovedať. Aj keď chodí na spoveď každých osem dní, aby mohla ísť na sv. prijímanie, je to pre ňu skutočné pokánie. Pokánie síce potrebné a drahé kvôli účinkom, ktoré z neho plynú, ale aj tak len pokánie. Ešte sa Ježišovi – lekárovi dáva so zbytočným strachom. A on ju chcel uzdraviť aj z tejto choroby. V rukách nepriateľa sa to mohlo stať zbraňou, ktorou jej chcel pristrihnúť krídla a zabrániť vo voľnejšom lete. Áno, Ježiš ju uzdravil mocou sviatosti za pomoci energického dona Pestarina.

Raz, keď sa so skupinou dievčat vracala z kostola, sesternica Dominika nevládala v sebe udržať veľkú radosť. Bola na generálnej spovedi a povzbudzovala ostatné, aby si ju tiež urobili. Mária sa zľakla. Obratne sa snažila odhovoriť priateľky od tohto úmyslu, pretože si pomyslela: “Ak pôjdu ony, budem musieť ísť aj ja.” Ako nikdy predtým pocítila veľkú túžbu po tom, aby ju nikto nepredbehol v konaní dobrých skutkov, ktoré sú dôkazom silnej vôle a ovocím lásky k Bohu. Bála sa, že ostatné budú horlivejšie, pokornejšie a jednoduchšie, keď sa dajú celkom spoznať donovi Pestarinovi. Keď boli doma, sesternica Dominika znova pokračovala v tejto téme. Otec, ktorý čítal v Máriinej duši, zbadal, že je to pre ňu nepríjemné, a povedal: “Generálna spoveď je pre niektorých nevyhnutná, pre niektorých zbytočná a pre niektorých priam škodlivá...” Mária si pomyslela: “Výborne, tak pre mňa bude určite škodlivá.”

Vnútorný boj trval ešte zopár dní, a keď ako zvyčajne šla na spoveď, rozhodla sa zveriť o svojom probléme donovi Pestarinovi. Spomenula aj slová otca v nádeji, že všetko hladko prebehne a znova nadobudne vnútorný pokoj. Ale po chvíli jej don Pestarino povedal:

- Áno, pre niektorých je škodlivá, ale pre teba je nevyhnutná, a preto si ju urob.

- Kedy?

- Hneď teraz!

- Ale nie som pripravená.

- Ja ťa pripravím.

«Dával mi otázky a za pár minút som mala za sebou generálnu spoveď, ktorej som sa tak bála.» Takto to neskôr porozprávala svojej priateľke Petronile. Autor spisu *Ako napredovať v prijímaní sviatosti pokánia* sa v časti o pokore pýta: “Čo potrebuje Všemohúci, aby z nás mohol urobiť svätých?” Odpoveď znie: “Veľkú pokoru z našej strany.” Niet pochýb o tom, že to Duch Pána vnukol donovi Pestarinovi, aby Márii poradil generálnu spoveď ako prejav pokory. Iba tak sa v nej mohla začať stavba dokonalosti, po ktorej túžil Boh.

Sľub čistoty

Od tej chvíle sa Mária vzniesla k výšinám. Zrak uprela k nebu, v ktorom bola všetka jej láska. Jej horlivá panenská duša sa primkla k Bohu ešte viac tým, že zložila večný sľub čistoty. Nevieme presne hodinu ani okolnosti tejto osobitnej milosti, no Pán nepotrebuje zvláštnu príležitosť na to, aby mohol udeliť svojim vyvoleným mimoriadne milosti. Sv. Agneška, sv. Gertrúda, sv. Katarína Sienská, sv. Margita Alacoque tiež nepotrebovali zvláštnu príležitosť na to, aby sa v mladom veku navždy zasvätili Baránkovi, ktorý sa pasie medzi ľaliami.

Petronila o tom podáva takéto svedectvo:

«Don Pestarino chcel, aby sa sviatky Panny Márie v Mornese zvlášť pekne oslavovali. Koniec mája, Nanebovzatie, Sedembolestná, Pomocnica, všetci ľudia boli v tie dni veľmi horliví. Mária, ktorá milovala Pannu Máriu, sa ju určite rozhodla nasledovať sľubom čistoty v niektorý jej sviatok. O tom, že Mária zložila sľub čistoty, som sa dozvedela takto: Don Pestarino nám zakazoval rozprávať sa medzi sebou o tom, čo bolo na spovedi. Ale občas sa stávalo, že niektorá to nedodrжала. Raz začali hovoriť o tom, že chcú zložiť dočasný sľub čistoty a že niektorým to don

Pestarino dovolil, ale niektorým nie. Mária, ktorá bola vtedy medzi nimi, vyskočila a povedala: “Nechápem, prečo sa ho pýtajú a ešte k tomu len na nejaký čas. Ja som sa ho nikdy nič nepýtala a urobila som ho hneď a navždy. A nemyslím, že som urobila zle.”»

Mária mala vtedy len pätnásť rokov. Čas a podrobnosti Máriinho úplného zasvätenia Pánovi zostali prikryté rúškom ticha. Nie však prostriedky, ktorými si mohol Boh poslužiť, aby mladú dušu pripravil na taký veľký dar a predišiel ju dotykcom nevýslovnej milosti. Boli to živé a naliehavé povzbudenie dona Pestarina, spoločné verejné duchovné čítanie v kostole. Postupne požičiaval niektorým horlivým dušiam brožúrky a knihy, ktoré mu posielali priatelia z Janova. Jeho najvernejší svedčia:

«Náš *previn* stále pripomínal rodičom: “Chráňte nevinnosť detí, ktoré vám daroval Pán. Privádzajte ich do kostola, na katechizmus a k sviatostiam. Dajte pozor, aby ich niekto nepohoršil.” Deťom naliehavo opakoval: “Nevinnosť je najcennejší poklad duše, zachovajte si ju za akúkoľvek cenu a nenechajte si ju niekým ukradnúť. Prechovávajú veľkú nenávisť k hriechu, aj voči dobrovoľnému všednému, a majte vo veľkej úcte vášho anjela strážcu. Zverte sa Panne Márii, aby vás uchovala čistých, ako boli Alojz Gonzaga, sv. Agneška, panna a mučenica, a toľko iných svätých chlapcov a dievčat, ktorí sú teraz v nebi obklopení nesmrteľnosťou a slávou.”

Ostatným hovorieval, že zlu sa má vyhýbať a treba konať dobro. Nesmieme zaháľať a zaostávať za diablom, ktorý využije každú príležitosť, aby stiahol duše do pekla. A nakoniec: “Ak chce niekto pomôcť spasiť duše, musí sa zachovať v Božej milosti a byť čistý, pretože len čistota duše robí účinným apoštolát dobrého príkladu, slova a modlitby.” Márii preto ani nenapadlo, že by neurobila dobre, keď zložila sľub čistoty. Vedela, koľko pokoja to prinieslo jej duši, koľko túžby po čistote, aby bola viac drahá Ježišovi, hodnejšia uctievať si Pannu Máriu, ktorej bola teraz bližšie, a bola schopnejšia rozdávať viac dobra okolo seba.

Práca - modlitba

1852 – 53 – Mária sa už vydala na cestu čnosti. Každé ráno, keď sa vrátila z kostola, ešte skôr ako vstali ostatní, pripravila raňajky, poupratovala dom a hybaj na pole. Bola tam skôr ako ostatní robotníci, hoci aj tí najšikovnejší. Jeden robotník o nej hovorí: «Chodieval som do práce veľmi skoro ráno, ale to rýchle dievča už bolo vo vinici. Veľakrát som ju videl modliť sa ruženec so sestrou Felicinou!»

Ruky pracovali, pracovali, ale bez nepokoja. Pod údermi motyky sa vynorili hrudy zeme, akoby sa tešili, že im toto dobré dievča pomôže uzrieť slnko. Z času na čas motyka na chvíľku zastala. Ľudia si mysleli, že oddychuje, ale prsty sa jej zopli do modlitby, oči sa zahľadeli poza úzke údolie smerom ku kostolu a pery sa ľahučko hýbali. Zašepkali strelnú modlitbu, vyznanie lásky, vrúcnu prosbu za umierajúcich, invokáciu k Sedembolestnej Kráľovnej, obetovanie práce spojenej s utrpením Ježiša a Márie, za obrátenie hriešnikov, za pokoj v Cirkvi... Trvalo to iba chvíľku, ale keby niekto zbadal nový záblesk v jej šťastných očiach, hneď by pochopil, že to bolo, ako doplniť olej do lampy múdrej panny. A keby niekto počul jej tichý spev, povedal by, že duch a ruky sú zladené k oslave Pána.

Robotníci sa mohli smiať! Aj keby sa odvážili povedať zopár uštipačných slov, pokoj dievčať a by sa tým nenarušil. Natoľko bola spojená s Pánom, jej duša bola natoľko v ňom ponorená, že sa jej už nič nedotýkalo.

Až k večeru mohli pozorné oči spozorovať, že Mária sa trocha ponáhľala. Nečakala, odišla skôr ako ostatní. Keď otec nepovedal inak, vyložila svoje náradie ako víťaznú trofej na plecia a šla domov. Pozdravila mamu, zažartovala so súrodencami, pomohla pripraviť večeru. Potom pribehla k oknu obrátenému na západ. Kostol bol ďaleko, ale dobre ho bolo vidno. Tu Mária zostala.

Večerná adorácia

Don Pestarino zaviedol, že v určenú hodinu sa ľud zišiel v kostole na modlitbu Anjelskej korunky¹⁸ a na duchovné čítanie. Don Pestarino im čítal z knihy *Nábožná eucharistická duša* od kňaza G. B. Paganioho. Mária to vedela a rada by tam bola šla s ostatnými, hoci namáhavý deň ju unavil. Kostol je však ďaleko, preto sa uspokojí s tým, že sa k nim pridá v duchu z okna. Vďaka živej predstavivosti sa jej dokonca zdalo, že vidí kostolníka zapalovať sviece, modliacich sa ľudí a možno aj jasné a tiché večné svetlo pri svätostánku, ktoré neskôr zostane samo. Mária je tiež ako malé oltárne svetielko, ktoré sa stadiaľto zhovára so svojim Pánom.

Dobré mamy hneď zbadajú, čo sa deje. A Máriina mama pochopila a ocenila jej svätú túžbu. Po dohode s manželom sa každý večer rodina zišla na spoločnú modlitbu. Mária bola za to veľmi vďačná. Dohliadala, aby všetci prišli v určenú hodinu. Sama si sadla na miesto pri okne, aby bola čo najbližšie k Ježišovi. Za ňou bratia, sestry a sesternica, ktorá chcela Máriu nasledovať v horlivosti. Viseli jej na perách, aby sa dobre vedeli modliť modlitbu k anjelom a svätý ruženec. Keď ostatní už odchádzali, Mária ešte zostala na vrúcnu návštevu Oltárnej sviatosti. Bol to láskyplný pohľad na Ježiša, opakovala niektoré zo svojich vyznaní, že patrí Ježišovi navždy, a prosila o večerné požehnanie. Napokon zatvorila okno a dala sa s mamou do zašívania a pletenia ponožiek alebo do vyšívania. Pery, ale najmä srdce sa ďalej rozprávali s Ježišom. Tak sa jej horlivosť neustále premieňala do modlitby.

Keď sa už všetci uložili na spánok, Mária sa ešte pomodlila alebo si prečítala duchovné čítanie. Často si ani nevšimla, že čas už pokročil, kým ju neupozornil hlas mamy: “Chod’ už spať! Minieš mi všetok olej!”

Na úsvite s Ježišom

Roky každé ráno chodievala Mária z Valponasky do kostola v Mornese na svätú omšu a pristupovala k prijímaniu. A to len začínala svoju cestu za dokonalosťou. Čoho bude schopná teraz, keď je k Ježišovi viazaná mystickým putom snúbencov?

Už jej nestačilo prísť do Mornese len na sv. omšu. Chcela sa pretekať s anjelmi, ktorí sú dňom i nocou pred Božím oltárom. Vedela, že kostol sa otváral skoro ráno, pretože don Pestarino chcel, aby na spoveď prišli aj tí, čo sa boja ľudských ohľadov a inak by neprišli. Mária využívala túto šancu a nasycovala svoju túžbu pod dlhej modlitbe a pri svätostánku. Rodičia spali a ona nikoho nezobudila, keď veľmi skoro odchádzala z domu. Mohlo sa stať, že by sa nezobudila? Čo ak vek a únava premohli srdce? Veľmi dobre vedela, ako si pomôcť.

Mária sa o izbu delila so sestrou, a keď si bola istá, že tá už zaspala, posadila sa a spala posediačky na stoličke. Niekedy sa jednoducho uložila spať na zem. Nepohodlná poloha veľmi skoro prerušila spánok. V zime nebolo múdre spať na zemi, mohla ochoriť prinajmenšom na zápal pľúc. Preto si pred spaním priviazala okolo pása povraz, aby sa jej ťažšie dýchalo. Takto spať bolo naozaj namáhavé. V noci sa viackrát zobudila, a keďže nemala hodinky, spoľahla sa na svoj odhad, že čoskoro malo svitať. Šla zobudiť Dominiku alebo Felicinu, tiež veľmi horlivé, a spolu uháňali po prázdnej ceste.

Máriin apoštolát

Mária niekedy našla kostol ešte zatvorený. Vtedy si zvykla kľaknúť k dverám a v modlitbe čakať, kým ju Ježiš nepustí do chrámu. Keď niektoré dievča z dediny sa s ňou chcelo pretekať v horlivosti, pridalo sa k nej. Keď sa chcelo rozprávať, Mária s ňou viedla rozhovor o duchovných veciach. Pri jednom takom rozhovore pozrela na oblohu a povedala: “Pozrite, koľko hviezd je tam hore. Aké sú nádherné! A predsa nadíde deň, keď budú všetky pod našimi nohami, pretože my budeme ešte vyššie ako ony.” Jej slová odkrývajú vznešené city a odzrkadľujú živú vieru.

¹⁸ Anjelská korunka ku cti Michala Archanjela s dekrétom o odpustkoch z roku 1851 (zhoduje sa s vydanou v Turíne od Ed. Giulio Speirani a Figli v roku 1887).

Niektoré jej rovesníčky svedčia, že našli viackrát Máriu a Felicinu spať po kľáčiacky na schodoch pred dverami kostola, túliac sa k sebe ako dva holúbky. Duch sa musel napokon poddať spravodlivej požiadavke prirodzenosti. Verná priateľka Petronila vypovedala:

«Keď mi Mária rozprávala o týchto ranných výpadoch, spomenula, že raz na mieste, kde sa končí skratka a s Felicinou vychádzali na cestu, sa k nim približovala nejaká postava. Mária povedala sestre:

- Spýtajme sa chytro, koľko je hodín, a tak sa prestaneme báť.

Muž odpovedal a zároveň sa opýtal:

- Sú dve hodiny v noci, kam sa poberáte o takomto čase?

- Na omšu.

- Na omšu o druhej v noci?

- My sme nevedeli, koľko je hodín, ale aspoň máme viac času na modlitbu.

A pokračovali v ceste sprevádzané pohľadom nemého úžasu človeka, ktorý ich iste dobre poznal.

Inokedy, keď šla so svojou sesternicou Dominikou, bola veľmi hustá tma. Zrazu sa pri cintoríne objavili dve biele postavy ako prízraky, ktoré si to namierili priamo k nim na námestie. Obe sa naľakali a dali sa na útek. Ale Mária sa rýchlo spamätala, zastala, chytila Dominiku za šaty a pokojne povedala: “Nebojme sa, vráťme sa naspäť. Nič nám neurobia.” Vrátili sa teda ku kostolu a viac si ich nevšimli, hoci tí ešte krúžili po námestí, rozhadzujúc ešte chvíľu rukami, ale potom sa vzdialili a zmizli. Mária si pomyslela, že to boli dvaja svetáci, ktorí chceli naľakať veriacich, čo ráno chodia na sv. omše. Viac sa to už nezopakovalo.»

Máriina horlivosť sa nedala ničím zastaviť. Keď vonku zúril zlý čas, nikoho nechcela vziať so sebou, ale statočne znášala chlad a dážď. Neodradili by ju ani kanóny. Niekedy prišla do kostola zmoknutá do nitky od hlavy po päty. Vtedy konečne musela myslieť trochu aj na seba, hlavne kvôli úcte k Ježišovi. Jedna dobrá rodina ponúkla Márii a dievčatám, ktoré s ňou chodievali do kostola, kľúče od miestnosti pri kostole, kde sa mohli zastaviť. Mária si tam vyzula premočené *caussotti* a vytriasala si z nich vodu alebo sneh. Do kostola šla, len čo sa otvoril. Po omši sa znova zastavila po gamaše a hybaj domov. Keď veľmi mrzlo, predvídavo zobrala so sebou za hrst' raždia. Keď prišla do svojej miestnosti, zohriala sa pri ohni, ináč by sa od zimy nevládala ani modliť. O štyri roky staršia rovesníčka sa skoro urazila, keď niekto vyslovil pochybnosť o tom, či Mária prichádzala každé ráno:

«Ubezpečujem vás, že prichádzala vždy. Pri vstupe do dediny bola jedna miestnosť, kde nechávala svoje *caussotti* a znova si ich zobrala, keď odchádzala. Alebo si ich vyzula pred dverami kostola, vytriasala si z nich sneh, vošla a sadla si na svoje miesto. Viackrát sme ju volali, aby prišla k nám, aby sa zohriala a vysušila mokré veci, ale presvedčili sme ju iba veľmi zriedka. Ba raz si pamätám, že chcela ísť na omšu celá premoknutá, len aby nezmeškala. Bála sa, že ju don Pestarino uvidí v takom stave a pošle ju domov. Preto si sadala ďalej od jeho spovednice. Dobre vedela, že tento svätý človek skrýva pod drsnými slovami a spôsobmi nežné srdce a stará sa aj o zdravie svojich duchovných detí. Keď mu niekto o Márii povedal, alebo ju sám spoznal podľa kašľa, prikázal jej, aby sa ihneď vrátila domov.»

Petronila dosvedčila: «Je to tak. A keď sa Mária chcela postaviť, musela sa veľmi snažiť, pretože mokré šaty a topánky jej primrzli o dlážku.»

Iná priateľka o jej horlivosti, obetavosti a zbožnosti povedala: «Museli by ste Máriu poznať, aby ste si vedeli predstaviť, čoho bola schopná pre svoju odvahu a vôľu!»

Čo ako bola Mária ostražitá, jej mama veľmi dobre počula, kedy dievčatá odchádzali a prichádzali. Nepovedala im však nikdy nič. Neodvážila sa brániť im v tom. Pravdepodobne jej poradil don Pestarino, aby sa nestavala proti dielu milosti, ktoré konal Boh v duši jej dcéry. Keď však vonku zúril nečas a Mária sa domov vrátila celá uzímená a mokrá, dohovárala jej storakými dôvodmi, aby si dávala na svoje zdravie pozor. Potom vždy skončila slovami: “Ak ochorieš, ako ťa budem liečiť?” Mária úctivo počúvala, ale pokojne to uzavrela slovami: “Mama, buďte pokojná.

Uvidíte, že neochoriem.” Na tieto slová sa mama usmiala, a tak Mária mohla ďalej chodiť ako predtým.

Zbožnosť, ktorá nie je na úkor rodiny

Niekedy sa stávalo, že sa omša v kostole predĺžila a Mária sa vracala neskôr ako zvyčajne. Prihodilo sa to zriedka, pretože don Pestarino nakazoval ako prvý, aby zbožnosť dievčat a žien nebola na úkor rodiny, a aby sa vyhli každej veci, ktorá by v dome bola zdrojom nepokoja. Máriina mama sa starala o ďalších päť detí a niektorí Máriini súrodenci boli ešte maličkí. Preto zvykla Máriu vyhrešiť, keď prišla neskoro.

Dobrá dcéra chcela poslúchnuť, ale nechcela sa zrieknuť ani sv. omše, ani zadať príčinu na hádku. Vymyslela to tak, že keď sa oneskorila, nedopriala si cez deň malú prestávku počas práce, ktorú mali ostatní. A večer, keď už všetci spali, pripravovala žrde a prúty do vinice na ďalší deň alebo robila inú prácu. Niekedy sa totiž dalo predvídať, že sa na druhý deň vráti z kostola neskôr. Keď bolo veľa práce a mesiac v splne premieňal noc na deň, vstávala ešte skôr ako zvyčajne. Predtým ako zobudila sestru, šla do vinice a porobila kus roboty. Na Valponasce bol nedostatok vody. Zobrala na plecia veľké nádoby, do ktorých sa zmestilo až 25 litrov, zišla strmým chodníkom, ktorý vidno aj dnes, ku studni, nabrala vody a stúpala s týmto bremenom až hore k domu. Keď sa takto postarala o rodinu, zobudila Felicinu a bežali do kostola ako dva holúbky.

Máriina zbožnosť rástla a zdalo sa, že tá prirodzená živá prešibanosť dievčat'a nejestvuje. Mária si na ňu dávala veľký pozor a cvičila sa v pokore a sebazapieraní. Z času na čas sa to v nej ozvalo, aj keď iným spôsobom a pre oveľa vznešenejšie dôvody. Ako vtedy, tak aj teraz sa dievča vedelo vynásť bez toho, aby klamalo alebo niekomu škodilo, ako o tom hovorí tento príklad: Raz, napriek tomu, že si dávala pozor, otec spozoroval nezvyčajný pohyb. Vstal a šiel sa pozrieť, čo sa robí. Keď ho Mária počula schádzať, hneď sa ponáhľala do maštale, sňala krave z krku povraz a otcovi, ktorý už stál vo dverách, pokojne vravela: “Zvierat'u sa uvoľnil povraz, idem ho znova priviazať.” Čo mohol dobrý otec povedať, aj keď tušil, čo je vo veci? Usmial sa a šiel spať. Dcéra zas pokračovala v tom, k čomu ju hnala čoraz väčšia horlivosť. Máriu vystihli slová apoštolov: “Čo mám, to vám dám,” veľkú lásku k Ježišovi, obrovskú túžbu umŕtvovať sa, aby som sa mu páčila, horlivosť, ktorá ma stravuje. Na začiatku sa zdalo, že Dominika predstihla Máriu v zbožnosti, v čnostiach. Ale teraz sa Mária stala jej učiteľkou.

Apoštolská horlivosť

Videli sme, že malá apoštolka zapálila Dominikino srdce až tak, že skoro ráno s ňou chodievala do kostola, povzbudzovala ju k tomu, aby mala pri práci úmysel upriamený na Boha. Potom jej hovorila o umŕtvovaní v jedle a v obliekaní. Všetko, čo najprv vybojovala so sebou, teraz učila druhých. Jej slová mali váhu, pretože za nimi stál vlastný príklad.

Apoštolovať sestru Felicinu je ľahšie a účinnejšie. Len málokedy boli dve srdcia sestier také zjednotené a tak sa chápali ako ich. Mária učila Felicinu prvé modlitby, dala jej zakúsiť sladkosť duchovného života s Bohom a zapierať sa pre neho. Keď ich práca od seba oddeľovala na niekoľko hodín, dve sestry sa už vyhľadávali. Vychutnávali každú chvíľu, keď mohli pracovať spoločne a pomáhať si v horlivosti. Felicina píše: «Keď rodičia poslali Máriu niečo vybaviť do dediny, zvykla sa zastaviť v kostole, pozdraviť eucharistického Ježiša a adorať aj za mňa. A keď poslali mňa, hneď mi vravela: “Chod' aj za Ježišom! A dobre sa pomodli aj miesto mňa.”»

Mária bola šťastnejšia, keď vďaka peknému počasiu mohla so sebou ráno zobrať do kostola aj Felicinu, ktorá urobila v škole taký pokrok, že tak isto ako Mária sa aj ona dobre pripravila na prvé sv. prijímanie. Zverovala sa svojmu anjelovi strážcovi, aby ju skoro ráno zobudil, lebo aj napriek sychravému počasiu chcela ísť so sestrou. Mária vychutnávala túto veľkú horlivosť, ale nedovolila jej žiadnu veľkú námahu, ktorú pokladala vhodnú len pre seba.

Na druhej strane Máriin zápal našiel odozvu u ďalšej priateľky, dosť zdatnej, aby s ňou mohla chodiť aj cez zimné rána. Na desať minút nižšie od Valponasky bol ďalší dom, kde bývala istá Rosa Mazzarellová s prezývkou Bertera. Aj v nej horela túžba chodiť častejšie na prijímanie, ale nevedela sa zobudiť tak skoro ráno. Preto ju mladá apoštolka chodievala budiť, čakávala ju, a potom šli spolu za Ježišom. Dlhú cestu využívala na to, aby nadchla svoju priateľku a pomohla jej vystúpiť na štíty, na ktorých ona už šťastne prebývala.

Začiatky rehoľného povolania

Bohu sa páčilo také čisté a nákazlivé zanievanie. V tomto období musela dobrá Mária prijať dar, ktorý Boh vyhradil len svojim privilegovaným: povolanie k rehoľnému životu.

Mária o tom nehovorila ani predtým, ani potom. Možno jej to zakázal sám don Pestarino, ktorému sa určite zverila. Alebo bol za tým strach, že by nemohla nasledovať taký vysoký ideál, pretože nemala veno, ktoré sa vtedy považovalo za nevyhnutné? Pokladala vari za vhodnejšie mlčať, aby neživila v sebe nesplniteľnú túžbu, ba naopak, chcela ju v sebe uhasiť? Isté je, že ak predtým videla mníchov, ktorí často chodievali na Valponascu pýtať milodary, vždy ich prijímala s úctou a postarala sa, aby dostali hojnú almužnu. Keď ich teraz videla prichádzať, na čele sa jej rozprestrel smútok. Aj svojim bračekom raz povedala: “Vidíte mníchov, akí sú svätí? Staňte sa aj vy mníchmi! Ľahšie sa vyhnete pekle a vaša úbohá duša bude v bezpečí!” Prekvapení bratia sa jej opýtali: “A ty? Prečo sa nestaneš mníškou?” “Pretože nemôžem,” odpovedala, “ale keby som bola muž!...”

Bratia sa na ňu pozerali s obdivom a spomenuli si na to, čo sa o Márii šírilo v Mornese od jedných úst k druhým a zvlášť medzi mnohými mamami: «Mária predstihuje v čnostiach všetky svoje rovesníčky a môže byť vzorom všetkým dievčatám v dedine.» Jej priateľky bez toho, že by je závideli, si to mysleli tiež. Jedna z nich vypovedala: «Pamätám sa, že Mária Mazzarellová ma vždy povzbudzovala zvlášť pre svoju nábožnosť. Vidieť ju v pokornom postoji modlitby, vo vrúcnom sústreďení, s akým prežívala eucharistickú hostinu, znamenalo myslieť si, že je to vyvolená duša, ktorá to so svojim pokrokom v dokonalosti myslí vážne, a v ktorej Boh prebýva s radosťou.»

1854 – 1857 Pán, ktorý volal Máriu k dokonalejšiemu životu, jej zavrel brány kláštora, a tak Mária žila v presvedčení, že sa nikdy nestane rehoľníčkou. Napriek všetkému jej Pán chcel dať nečakanú útechu a otvoriť pre ňu cestu, na ktorej Máriina láska a nadšenie porástli a upevnili sa.

Angela Maccagnová

V skupine dievčat, ktoré odpovedali na úsilie dona Pestarina, vynikala Angelina Maccagnová. Vynímala sa ešte viac ako Mária, keďže bola od nej staršia. Narodila sa v roku 1832 v Mornese v majetnej rodine. Na vtedajšie pomery bola dostatočne vzdelaná. Obdarovaná veľkým srdcom a praktickým zmyslom mohla a chcela sa darovať celá apoštolátu a stala sa pravou rukou dona Pestarina, čo sa týka apoštolátu žien. Don Pestarino poznal jej zápal a schopnosti, vedel, že sa cez deň nemusí o nič starať a že jej mama vdova je rada, keď môže dcéru pomôcť v dobrých dielach. Povedal jej: “Odteraz sa ja budem venovať iba mužom a chlapcom. S dievčatami a ženami mimo kostola budeš pracovať ty.”

Mohlo by sa povedať, že Angelina sa chcela stať rehoľnou sestrou, ale nemohla. Možno nemala dosť síl nechať svoju matku samu, keďže nemala ďalšie deti. Alebo sa necítila na úplné odlúčenie sa od všetkého alebo sa bála, že to pre svoju slabú konštrukciu nezvládne. Je však isté, že jedného dňa sa po dohode so svojou sesternicou Máriou Areccovou rozprávala s donom Pestarinom, že by na Božiu slávu a na slávu Panny Márie, pre dobro kraja a pre dobro mládeže mohli mladé dievčatá, ktoré sa necítia alebo sa nemôžu stať rehoľníčkami, ale chcú zostať slobodné a posväcovať sa vo svete, vytvoriť združenie so špeciálnymi záväzkami.

Aby ho presvedčila, hovorila, že v týchto pre vlast' pohnutých časoch, keď sekty miatli a poburovali ľuďi proti Cirkvi, boli by tu ženy schopné postaviť zbrane proti zbraniam. Pracovali by nepozorovane na tom, aby sa Boh vrátil do rodín a do štátu, aby boli Cirkev a pápež znova milovaní. Vhod prišla aj príležitosť, že kým sa kresťanstvo pripravovalo na vyhlásenie dogmy o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie, mornezské dievčatá sa združia do spolku, ktorý bude nosiť meno Nepoškvrnenej Panny Márie.

Angela sa nemohla stretnúť so srdcom viac nakloneným, ktoré by ju podporilo v jej horlivosti, preto donovi Pestarinovi navrhla, aby napísal krátke pravidlá. Tento dobrý kňaz však považoval za vhodnejšie, aby pravidlá napísala ona sama s tým, že si ich potom pozrie alebo ich dá niekomu upraviť. Angela s radosťou poslúchla a napísala návrh pravidiel, ktorý odovzdala donovi Pestarinovi. On ich zaslal kanonikovi Jozefovi Frassinettimu, priorovi Sv. Sabiny v Janove, aby ich zrevidoval.

Prvé Pravidlá dcér Nepoškvrnenej

V návrhu Pravidiel sa nachádzajú dva ciele: jeden špecifický, ktorý sa skladá z piatich článkov, a druhý všeobecný, ktorý tvoria tri články.

Špecifický cieľ: posvätenie členiek sľubom čistoty, podľa rady direktora vždy najviac na jeden rok, a sľubom poslušnosti direktorovi alebo členke združenia, ktorú určí. Snažiť sa získať jednotu ducha, aby sa nakoniec dospelo k jednote myšlienok a skutkov. Ak sa dá, nech sa sponedajú všetky u toho istého sponedníka.

Všeobecný cieľ: pracovať na Božiu slávu a na šírení viery dobrým príkladom, častým pristupovaním k sviatostiam, milovať Ježiša horlivou láskou a zvlášť nežne si ctíť Pannu Máriu. V Pravidlách sa uvádza, že myšlienkou Nábožného združenia je vstevovanie a podpora tohto cieľa u kohokoľvek, s kým sa členky stretnú: u dievčat, žien, mladých a mužov. Je však zakázaný priamy vzťah s mužmi akéhokoľvek veku, dá sa im pomôcť prostredníctvom žien.

Bezvýhradnou povinnosťou každej dcéry Márie je obetovať sa a zanechať všetko, len aby sa neodtrhla od Nábožného združenia. Má finančne pomáhať tým členkám, ktoré sú alebo by zostali bez rodiny alebo bez prostriedkov na vyžitie. Nemajú bývať samy, ale majú ísť bývať tam, kde určí direktor. Nech každá robí všetko pre to, aby sa Nábožné združenie šírilo bez toho, aby sa o ňom hovorilo na verejnosti, aby sa vyhlo indiskrétnostiam, ktoré by mohli škodiť viere. Všetky nech sú jednotné srdcom a duchom a nech sa vyhýbajú zvláštnym priateľstvám.

Kanonik Frassinetti bola najvhodnejšia osobnosť na revíziu Pravidiel, pretože tiež pomáhal srdcom a radami mládeži, čo sa zhromažďovala okolo jeho sestry Paoly, zakladateľky dorotiek. Napriek dobrej vôli zavďačiť sa donovi Pestarinovi, ku ktorému ho viazalo staré priateľstvo, stratil Pravidlá, ktoré Angela napísala. Preto Pravidlá zostali len zbožným želaním ešte jeden rok. Angela zatiaľ zhromažďovala dievčatá, ktoré sa jej zdali byť vhodné. Keď videla, že celá záležitosť sa dá uskutočniť, pozbierala všetku odvahu a poslala Frassinettimu ďalšiu kópiu Pravidiel. Frassinetti sa k nim však nedostal z troch možných príčin: pre smrť otca vo februári 1853, pre zaneprázdnenie vo farnosti alebo pre slabú vieru v úspech tohto plánu.

Stojí za povšimnutie, čo vraví Petronila Mazzarelová: «Frassinetti stratil aj druhú kópiu, povedal nám to neskôr sám na jednej konferencii. Nemohol ju nájsť, aj keď ju veľmi hľadal. 8. decembra 1854, keď sa prvýkrát slávil sviatok Nepoškvrnenej, zrazu sa našla na jeho písacom stole, akoby ju tam bol položil práve v tej chvíli. Chcela Panna Mária dať najavo svoju túžbu takýmto spôsobom? Don Frassinetti si to asi tak vyložil, pretože keď sa radil s inými skúsenými kňazmi, nakoniec Pravidlá opravil, doplnil, ale ako sám vravel, nepridal tam ani nezmenil nič podstatné.»¹⁹

¹⁹ Predslov *Pravidlá Nábožného združenia dcér Márie Nepoškvrnenej, pod ochranou sv. Uršule a sv. Angely Mericiovej* (Janov, Tip. Della gioventú 1867), 7.

Očakávané Pravidlá prišli do Mornese 21. novembra 1855 a Angela Maccagnová v ten istý mesiac poďakovala kanonikovi Frassinettimu nasledujúcim listom:

«Najdôstojnejší pán don Jozef Frassinetti, v deň Obetovania Panny Márie, našej drahej Matky, sme v kostole od nášho direktora dostali správu, že obdržal Pravidlá pre vidiecke dievčatá, ktoré by sa chceli zasvätiť Pánovi, medzi ktorými najnehodnejšia, ale celým srdcom po tom túžiaca, som aj ja. V mene nás všetkých Vám píšem týchto pár riadkov ako vďaku za Vašu starostlivosť a vynaloženú námahu. Verím, že Pán a Panna Mária Vám to vynahradia.

Tejto správe sme sa veľmi potešili, pretože sme ju už dlho očakávali. Panna Mária nám práve v tento deň ušetrila taký pekný darček! Na druhý deň sme spolu s jednou duchovnou priateľkou obetovali ďakovné sv. prijímanie a zvlášť sme sa modlili za Vašu Dôstojnosť, pretože to je jediný spôsob, ako sa Vám môžeme odvdáčiť s istotou, že Vám to bude milé viac ako čokoľvek iné. Ja budem pamätať na dlh vďaky v mojich úbohých modlitbách a sv. prijímaniach a nikdy sa za Vás nezapomnem pomodliť, a budem k tomu povzbudzovať aj moje spoločníčky, ktorých je, vďaka Bohu, už mnoho. A pretože ma Pán požehnáva, hoci mu slúžim tak nedokonale a vlačne, už sa vynasnažím zachovať predpísané Pravidlá do bodky, ako špeciálne, tak aj všeobecné.

Prijmite, prosím, tento pozdrav odo mňa aj od mojich spoločníčok, ak uznáte za vhodné, pozdravte od nás aj Vaše dobré dcéry. Nech sa za nás modlia a my sa budeme modliť za ne, a takto budeme zjednotené. Bozkávam Vašu sv. ruku, ktorá pre nás toľko pracovala.

Mornese 27. novembra 1855

Najpokornejšia služobníčka Angela Maccagnová²⁰

Prvé zasvätenie dcér Nepoškrvnenej

Dňa 9. novembra 1855, v prvú nedeľu po sviatku Nepoškrvnenej, sa v kaplnke domu dona Pestarina tajne zišli dievčatá, čo sa tri roky cvičili v zachovávaní Pravidiel, ktoré napísala Maccagnová. V tento deň sa zrodilo Združenie dcér Nepoškrvnenej Panny Márie. Boli to: Angela Maccagnová, Mária Mazzarellová, Mária Areccová, Rosina Mazzarellová, Jana Ferrettinová. Z listu Angely Maccagnovej donovi Frassinettimu sa dozvedáme, že záujemkýň bolo veľa, ale don Pestarino vybral iba týchto päť. Bol to prísny výber, pretože múdry kňaz chcel, aby prvé zrná, ktoré mali dať vzrast ďalším, boli prvotriedne, z kvalitnej pôdy, dobre pestovanej. Dával pozor, aby sa tam nedostal žiadny kúkol. Šťastlivá päťica bola veľmi pokorná, aby na seba vzťahovala Ježišove slová: "Veľa je povolaných, ale málo vyvolených."

Ale don Pestarino si to myslel, keď videl pred sebou výborné dievčatá, ktoré dobre poznal a vedel, čoho všetkého budú schopné, keď budú medzi sebou sväto súperiť. A navyše boli priamo vystavené nadšenému ohňu Márie Mazzarellovej, najmladšej z päťice, ale zato nie menej schopnej viesť dcéry Panny Márie. Päť je lupienkov ruže Panny Márie, tajného združenia, ktoré šíri príjemnú vôňu a zdobí požehnaný oltár dediny. Päť písmen, ktoré tvorí meno Márie, bielej ruže Najsvätejšej Trojice.

Nikto nezapísal, ako don Pestarino pripravil vyvolené na tento deň, ani nám nezostala pamiatka na slová, ktorými sa im pokorný služobník prihovárал, keď im vysvetľoval hodnotu skutku, ktorý išli vykonať. Nezachovali sa nám slová, ktorými jednotne a po prvýkrát tieto šťastné dievčatá zasväcovali celý svoj život Panne Márii. Nevieme, ako vrúcne sa jedna druhej zverovali so svojou radosťou.

Je však isté, že Panne Márii Nepoškrvnenej bola obeta ich zasvätenia, aj keď v jednoduchom a nezdobenom ráme, rovnako milá ako veľké slávnosti, ktoré sa na jej počesť konali v ten istý deň v Ríme a na dôležitých miestach katolíckeho sveta. Žiadna nádhera svetiel v Mornese, žiadny spev

²⁰ Originál v Gen. arch. FMA.

a hudba, ani zástup modliacich sa ľudí. Iba anjeli boli svedkom vrúcneho sľubu šíriť a vyžarovať čistotu mena Svätej Panny.

“Daj panny zemi, Panna Mária Nepoškvrnená, daj, aby panien bolo na zemi viac, ako hviezd na nebi.” Tento ideál bol neskôr vyjadrený v prvej zasväcujúcej modlitbe, keď sa dopĺňali Pravidlá dcér Panny Márie Nepoškvrnenej.²¹

Činnosť kanonika Frassinettiho

Frassinetti vedel o tejto jednoduchej, ale dôležitej slávnosti. O práci horlivých dcér Márie sa dozvedal od dona Pestarina, ktorý často chodieval za ním do Janova, alebo keď aj sám prichádzal do Mornese. Tu ho poznali a mali ho radi kvôli donovi Pestarinovi, ale aj kvôli výborným kázňam, ktoré nikdy neodmietal povedať. Nakoniec bol zvolený za mimoriadneho spovedníka dcér Nepoškvrnenej.

Ako sa hovorí, ton on mal namočené prsty v zakladaní ženských hnutí v Janove: Nábožný inštitút sv. Doroty, dielo Sv. detstva, Nábožné združenie duší, ktoré sa chcú stať sväté, Kongregácia Božského Srdca Ježišovho a iné. Niektoré založil sám, iné podporoval alebo ich duchovne sprevádzal, ako to vyplýva zo slov vyššie uvedeného listu Maccagnovej: “ak uznáte za vhodné, pozdravte od nás aj Vaše dobré dcéry. Nech sa za nás modlia, a my sa budeme modliť za ne a takto budeme zjednotené”.

Keď videl, aký ošoh je z Nábožného združenia dcér Nepoškvrnenej, už nepozeral na pochybnosti o zdare diela, chcel darovať toto združenie aj mestu, v ktorom pôsobil, pretože tušil, že ho čaká dlhá a plodná budúcnosť. A preto 16. augusta roku 1856, keď sa slávil sviatok Nanebovzatia Panny Márie v jeho farnosti sv. Sabíny, založil dcéry Nepoškvrnenej viac-menej rovnakým spôsobom ako v Mornese. Píše: «Najprv sa vytlačili Pravidlá tajne a len v malom počte, aby sa vyskúšali, skôr než sa rozšíria. Chceli sme takto zabrániť kritike a výčitkám, ktoré nikdy nechýbajú, keď sa rodia nové veci, hoci dobré a sväté.»²²

Priateľ vietor zavial dobré zrno mimo rodnej hrudy, kde vyrástla nová rastlina. Tam bola takisto úrodná pôda, ktorá prinášala ďalšie rastliny, kvety a plody, aby bola záhrada Cirkvi čo najkrajšia.

Ovocie Nábožného združenia v Mornese

V Mornese zatiaľ horlivosť piatich dcér rástla. Veľa žien chodievalo ráno do kostola na sv. omšu, ešte viac dievčat, ktoré denne pristupovali k sv. prijímaniu. Cez sviatky sa do kostola nahrnulo množstvo ľudí, ktorí zažínali obetné sviečky. Z toho sa dalo ľahko vytušiť, ako medzi nimi pôsobili mladé pokorné a aktívne apoštolky.

Týchto päť dievčat malo nezvyčajný vplyv. Nič podstatné sa nezmenilo v ich správaní, no bolo v nich čosi, čo budilo úctu. Prichádzali, odchádzali, zdalo by sa, že sa do ničoho nemiešali, ale všetci ich spomínali. Dostali od nich dobrú radu, urobili im nejakú láskavosť, povedali vlúdne slovo. Aj Mária, hoci predtým trochu rezervovaná, sa odvtedy pristavila pri niektorom dievčati, ponúkla sa, že ju odprevadí do kostola, rozprávala jej o Panne Márii, často vymámila sľub, že na

²¹ Porov. Frassinetti, Giuseppe: “Regola Pia Unione delle Figlie di s. Maria Immacolata” v prílohe knižky *La monaca in casa* (Janov), 219.

²² Pravidlá Nábožného združenia dcér Panny Márie Nepoškvrnenej pod ochranou sv. Uršule a sv. Angely Mericiovej (Janov, Tip. Della gioventù 1867), 7.

sviatok sa pôjde vyspovedať, upraví si šaty, pôjde na sv. prijímanie, alebo viac nepôjde na určité miesto... Stojí za povšimnutie, že už nešla za tými najlepšimi ako predtým. Teraz už uprednostňovala tie najväčšie nezbedníčky. Ony si ju po čase obľúbili, a už sa inak nedalo, len ju napodobňovať.

Spolok Nepoškrvnenej na Valdoccu

Aká nezvyčajná súhra okolností! Kým si Panna Mária vytvorila v Mornese a cez Mornese aj v Janove z jednoduchých dcér ľudu nevinné dievčatá, aby svetu ukázala nové cesty čistoty, aj v Turíne, v oratóriu na Valdoccu, vzbudila tú istú horlivosť po zasvätení.

Vybrala si na toto krásne dielo azda najnevinnejšieho a najmladšieho syna dona Bosca a zároveň aj najbližšieho k večnosti Dominika Savia. Tento malý svätec, ktorý patril do spolku, ktorý mal za cieľ to, aby bol v oratóriu každé ráno pekný počet sv. prijímaní, po porade s donom Boscom chcel, aby pretrval. Vedený svojou nezvyčajne podnikavou láskou, vybral si niekoľko spoľahlivých priateľov, dal im návrh, aby sa pripojili k nemu a spolu založili spolok, ktorý by sa volal *Spolok Nepoškrvnenej počatia*.

Jeho cieľom bolo zaistiť si ochranu Božej Matky počas života a najmä v hodine smrti. Na dosiahnutie tohto cieľa mladý Dominik navrhol dva prostriedky: cvičiť sa v náboženských povinnostiach na česť Nepoškrvnenej, podporovať ich, a časté sv. prijímanie. Po dohode s priateľmi a za účinnej pomoci Jozefa Bongiovanniho napísal Pravidlá. Čítal ich s priateľmi 8. júna 1856 pred oltárom Panny Márie, deväť mesiacov pred svojou smrťou. Pravidlá sa skladali z 21 článkov a všetky sa vzťahovali na povinnosti, ktoré mali ako chovanci oratória. Boli inšpirované prenikavou túžbou vybudovať v sebe aj v iných úprimný kresťanský charakter a zmysel pre povinnosť. Posledný článok zhrňoval všetky predchádzajúce a znel takto: «Spolok je pod záštitou Nepoškrvnenej, podľa ktorej sa nazýva, a my budeme nosiť jej medailu. Úprimná synovská, bezhraničná láska k Panne Márii a vytrvalá oddanosť k nej nám pomôžu prekonať každú prekážku, urobia nás pevnými v našom odhodlaní, náročnými na seba, láskavými k druhým a presnými vo všetkom.»²³

Don Bosco ich prečítal, schválil, pridal vlastnou rukou sedem pripomienok, aby sa dali ľahšie zachovávať, aby tým zabezpečil pokoj svedomia. Dobro, ktoré tento spolok priniesol, sa vyrovná láske a nevinnosti srdca, z ktorého sa zrodil. Láska a nevinnosť Dominika Savia, jeho srdce apoštola sa zrkadlia v tomto spolku, ktorý podporoval z neba.

Bez toho, aby Turín a Mornese o tom vedeli, vystupoval z nich k trónu Nepoškrvnenej ten istý dar lásky, ten istý oheň horlivosti pod tým istým menom a s rovnakým cieľom. Dvaja najhorlivejší citelia Panny Márie Nepoškrvnenej. To boli dve srdcia mladých, ktoré bili v súzvuku so srdcom dona Bosca, veľkého otca, ktorého Dominik musel o chvíľu opustiť a ktorého Mária Mazzarellová ešte nepoznala, hoci podľa cítenia, túžob a činnosti už bola jeho dcérou.

Biskup Contratto v Mornese

1857 – Keď don Pestarino videl, že malé semienko zapúšťa korene a šíri sa na Božiu slávu a pre dobro všetkých, nemohol zdržať zakúšanú radosť a podelil sa s ňou s biskupom Mons. Modestom Contrattom. Don Ghio, mornézsky farár, dona Pestarina úprimne obdivoval a na znak úcty mu nechával úplnú slobodu v apoštoláte.

---

²³ MB V, 482.

Don Pestarino sa v máji vybral za svojím obľúbeným biskupom do Acqui a pozval ho na slávnosť ukončenia mája. Chcel zvýrazniť slávnosť tohto sviatku vďaka biskupovej prítomnosti, slovám a náležitostiam, ktoré predchádzajú a sprevádzajú jeho príchod. Aby mu dodal chuť prísť, rozprával mu o veľkej horlivosti ľudu a o tom, že mládež takmer denne pristupuje k prijímaniu. Vravil mu o nevyhnutnosti prísť, aby sám videl a sám sa priam dotkol hojného a očividného ovocia, ktoré prináša malé tajné združenie dievčat zjednotených v Máriinom mene. Don Pestarino toľko nástojil, použil všetku svoju výrečnosť, až sa srdce preláta pohlo, a nielenže prijal ponuku prísť do Mornese, ale osvietený zhora chcel dať horlivému kňazovi dôkaz svojej priazne a dekrétom z 20. mája 1857 schválil Pravidlá združenia dcér.²⁴

V nedeľu 31. mája bol plný kostol, lebo ľudia prišli aj zo vzdialenejších usadlostí. Pretože šesť dcér Panny Márie Nepoškvrnenej, keďže k pôvodným piatim sa pridala aj mladá bezdetná horlivá vdova, verejne obnovovalo svoje zasvätenie, ktoré sa odohralo tajne pred rokom a pol za prítomnosti dona Pestarina. Dcéry kľáčali na balustráde trocha zmätené, ale šťastné a don Pestarino od nich prijal opätovné zasvätenie a dal im medaily Panny Márie Nepoškvrnenej. Ako znela formula zasvätenia? Keď si vypočujeme Petroniline spomienky, prečítame úryvok z textu neskorších Pravidiel a pripomenieme si, čo praktizovali dcéry, vyjde nám nasledovné: «S Božou pomocou som rozhodnutá starať sa o svoje posväcovanie najmä vyhýbaním sa aj najmenšiemu plne vedomému hriechu a cvičením sa v láske k blížnemu. Sľubujem, že zachovám Pravidlá Nábožného združenia dcér Panny Márie Nepoškvrnenej.»²⁵

Členky Združenia už nemuseli viac skrývať svoj duchovný habit. Veď odvtedy všetci vedeli, že ich Združenie sa nazýva *dcéry Panny Márie Nepoškvrnenej*.

---

²⁴ Dekrét – Naklonený všetkému, čo sa týka duchovného dobra duší nám zverených, na väčšiu Božiu slávu a na česť Najsvätejšej Panny Márie, chválime zbožnú túžbu dievčat z Mornese vytvoriť Nábožné združenie, ktoré nesie meno Panny Márie Nepoškvrnenej, udeľujeme náš plný súhlas a schvaľujeme body nám predstavené, nami patrične preskúmané. Acqui 20. máj 1857 podpísaný: + Fr. MODESTO bisk.

²⁵ Frassinetti, G., *La monaca in casa*, (Samperdarena, Tip. Di s. Vincenzo de'Paoli 1880), 167.

HORLIVÝ DIREKTOR DCÉR NEPOŠKVRNENEJ A DVE DCÉRY NEPOŠKVRNENEJ (1857 – 1862)

Stretávania dcér Nepoškvrnenej

Po skončení slávnosti sa dcéry Márie Nepoškvrnenej opäť vrátili do prvotného úzadia, pretože don Pestarino im nakázal, aby o Nábožnom združení nerozprávali pred ľuďmi, má im stačiť to, čo počuli z úst pastiera. Majú sa ďalej zdokonaľovať podľa príkladu skromných fialiek, ktoré šíria blahodarnú vôňu, aj keď ich nevidno. Majú sa líšiť iba prostým oblečením, skromným vystupovaním a viditeľnou horlivosťou zabrániť zlu a robiť dobro. Dcéram to nebolo treba dva razy opakovať.

Každú nedeľu sa pred východom slnka schádzali v dome u Maccagnovej na predpísané schôdzky. Angela požívala prirodzenú autoritu pre trochu vzdelania, pre vek vyšší ako ostatné, a pretože navrhla Pravidlá. Neoslovovali ju však žiadnym titulom, pretože don Pestarino chcel, aby si boli navzájom všetky rovné. Ako sme povedali, schôdzky sa konali u nej, pretože bývala s mamou sama a kedykoľvek k nej mohla hociktorá prísť bez toho, aby niekoho vyrušila alebo dávala zámienku na reči.

Keď sa však malo konať niečo mimoriadne, ako napríklad prijatie novej dcéry, konferencia niektorého kňaza, dona Frassinettiho, dona Sturlu, dona Olivieriho alebo dona Pestarina, schádzali sa v kaplnke u dona Pestarina. Misionár don Alojz Sturla z Janova a kanonik Olivieri z Acqui patrili do blahodarnej skupiny kňazov, ktorí spolu s donom Frassinettim a donom Pestarinom širili po celej Ligúrii ducha pravej a solidnej nábožnosti cez kázne, spovedanie, cez jasný a obetavý príklad. Don Pestarino ich často pozýval do Mornese, aby oživil horlivosť ľudu a učili dcéry Nepoškvrnenej prostriedkom, ktoré sami z vlastnej skúsenosti považovali za najúčinné pre konanie dobra v najrozličnejších formách.

Obyčajne si dcéry na schôdzkach prečítali z knihy *Reholníčka doma* od Alfonza M. de Liguoriho, z *Kresťanskej dokonalosti* od Rodrigueza alebo zo života sv. Terézie z Avily. Úryvky si vysvetľovali navzájom, aby ich lepšie pochopili a vedeli ich praktizovať. Keď pred hlavným sviatkom prebiehala novéna, navzájom sa povzbudzovali, aby si ju dobre vykonali vonkajšími aj vnútornými skutkami umŕtšovania, podľa toho, k čomu ich nabádala horlivosť a čo don Pestarino potvrdil, alebo lepšie povedané, čo si stanovili podľa rady dona Pestarina. Aby sa cvičili v pokore, v čnosti, ktorú v nich chcel direktor najviac pestovať, obviňovali sa z vonkajších nedostatkov, do ktorých upadli počas týždňa: netrpezlivosť, vlačnosť, zanedbanie pobožností, nedostatok horlivosti, zmena dňa určeného na spoveď, nedbalosť v povinnostiach dcéry, robotníčky...

Potom upozornili na dobro, ktoré bolo treba urobiť: dievčatá, na ktoré treba dohliadať, pretože sú v nebezpečenstve; chorých, ktorých treba čo najrýchlejšie pripraviť na prijatie sviatostí; choré ženy, ktoré potrebovali starostlivosť; mamy, ktorým bolo treba opatrne dať múdru radu pre dobro detí...

Dcéry Nepoškvrnenej a kresťanské matky

Don Pestarino mal od istého času pre otcov a matky rodín špeciálne oddelené konferencie, teraz však chcel matky definitívne zveriť dcéram. Bolo to neľahké poslanie, ktoré spočívalo vo výbere matiek, ktoré sa mali zúčastňovať prednášok, v určovaní duchovného čítania a v dávaní vhodných rád podľa potreby verejných alebo súkromných.

Každá dcéra si teda vzala na starosť päť matiek. Stretávala sa s nimi vo vlastnom dome alebo v inom, kde mali súkromie, a keď bolo dobré počasie, aj niekde vonku pod stromom. Modlila sa s nimi Otče náš, Zdravas' a Verím. Potom sa prečítal úryvok z určenej duchovnej knihy, dcéra ho vysvetľovala, a ak bolo treba, pridala aj uplatnenie v praxi. Potom vo vážnom, ale priateľskom rozhovore radila, ako deti usmerniť, ako najlepšie bdieť nad ich prvými citmi, zvlášť nad dievčatami, o láske v dome a o duchovnom živote. Vo svetle viery ich presviedčala o škodlivosti tanca pre dušu a pre telo. Schôdzka sa končila žalmom *Z hlbín* za duše v očistci a krátkymi modlitbami: "Sv. Tereza, oroduj za nás. Nech je pochválený Ježiš Kristus, nech je vždy chválený!"

Mária Mazzarellová, horlivá dcéra Nepoškvrnenej

Mária dôsledne chodila na stretnutia a vedela veľmi dobre usmerňovať mamy, aby plnili svoje dôležité povinnosti. Vedela v nich vzbudiť cit pre zodpovednosť za každý skutok, za každé zanedbanie a slabosť. Tu sa ukázal Máriin apoštolský duch a stále spojenie s Bohom. Jej horlivosť medzi kresťanskými matkami mala veľký účinok, ale ešte účinnejší bol apoštolát s dievčatami z Mornese.

V tom čase si jedna Máriina vrstovníčka pevne predsavzala, ani nevedno prečo, či z vrtochu, alebo ju niekto na to prehovoril, že už nikdy nepôjde na spoveď. V predsavzatí zostala neochvejná a pevná, aj napriek mnohým povzbudeniam urobiť opak. Sama o tom už žartovne rozpráva:

«Presvedčila ma, aby som šla k donovi Pestarinovi na spoveď, na nesmierny osoh mojej duše.» A aké argumenty mala Mária, že ju presvedčila? Dôvody viery a zdravého rozumu neuspeli. Videla, že ide skôr o rozmar než o vážnu príčinu, ktorá je len zdanlivá. Preto na ňu šla detinským spôsobom: "Ak sa pôjdeš vyspovedať, darujem ti sliepku. A ak budeš dobrá, zjeme ju spolu."

Ako sa mohla k takému kompromisu znížiť, keď žila v úplne inom svete hodnôt a v škole dona Pestarina sa naučila nikdy nehovoriť o jedle a telu dať len to nevyhnutné na prežitie? "Duša je duša a každú dušu treba uchopiť za správny koniec," vravela Mária, "a čo by som preto neurobila ja dcéra Nepoškvrnenej, aby som jednu priviedla na správny chodník?"

Na začiatku bola zanietená pre oheň, ktorý horel v jej vnútri. Teraz sa tento oheň ešte viac rozohorel aj vďaka Pravidlám. Dôsledkom toho boli vnútorné zanietenie a apoštolát, ktoré smerovali až k dokonalosti. Bolo to len prirodzené. Vďaka priamemu úmyslu sa z nej stalo poslušné dievča, ktoré presne plní aj svoje najmenšie povinnosti. Nový vánok zbožnosti ju oživoval a zdokonaľoval, a tak sa z nej stala dcéra Márie Nepoškvrnenej, ktorá všetko zachováva čo najvernejšie.

Dočasná neprítomnosť Angely

V tom čase sa mestská rada v Mornese rozhodla otvoriť základnú školu pre dievčatá a chcela ju zveriť niektorej dcére. Don Pestarino navrhoval Angelu, preto ju poslal na jeden rok prípravy do Janova, kde boli výborní profesori. Angela mala aj finančné prostriedky, aby mohla zložiť skúšky potrebné na získanie titulu učiteľky nižšej základnej školy. Počas jej neprítomnosti ju mala zastupovať jej sesternica Mária Areccová, ktorá s ňou spolupracovala na príprave Pravidiel. Dcéry sa tešili, že práve jedna z nich bude môcť vykonať väčšie dobro. Mária využila túto príležitosť a podnikla posledný útok na Petronilu, aby ju získala pre členstvo v Združení Nepoškvrnenej skôr, ako by Angela odišla. Dva mariánske sviatky, 15. august a 1. september, boli vhodnou príležitosťou na zápis nových členiek.

Petronila Mazzarellová dcérou Nepoškvrnenej

Petronila ustúpila. Obdivovala svoje priateľky, ale keďže mala flegmatickú povahu, oduševňovala sa pomalšie. A bála sa zrieknuť sa svojich zvykov, hlavne spôsobu modlitby, na ktorý bola zvyknutá, a musela by prijať tie, čo sú predpísané v Pravidlách.

Mária ju mala stále na očiach. Tušila, koľko dobra by mohla Petronila urobiť, tak ju prehovárala, až ju nakoniec získala. A stalo sa to takto:

Petronila tiež chodievala každé ráno do kostola, a keď mohla vždy bola vedľa Márie, akoby chcela vychutnávať jej horlivosť. Raz keď obe čakali, kým sa otvorí kostol, Mária jej vravela: “Ak dovoľíš, chcem ti niečo povedať. Už toľkokrát sme sa stretli v kostole a ty si mi nikdy nenavrhol, aby sme sa spolu pomodlili čo i len jeden Zdravas’. A veľmi dobre poznáš účinok spoločnej modlitby, a čo prisľúbil Pán, že medzi dvoma, čo sa budú o ňom rozprávať, bude on sám.” Od toho rána sa vždy modlievali spoločne.

Petronila bola medzi prvými, čo sa prihrnuli na slávnosť s biskupom, tešila sa spolu s Máriou a vypytovala sa, čomu sa dcéry venujú a kto ešte rozšíri ich rady. A Mária? Raz jej povedala milé slovo, inokedy ju niekam pozvala, potom s ňou požartovala, až dosiahla, že aj Petronilu zdobila medaila Márie Nepoškvrnenej.

Máriin duch umŕtvovania a duch spojenia s Bohom

Neprítomnosť Angely neubrala nič na Máriinej horlivosti, hoci nebolo ľahké nepretržite pracovať na svojej povahe, na sklonoch, na väčšej vnútornej sústredenosti, aby dosiahla pravé spojenie s Bohom.

Tak veľmi túžila po tomto svätom spojení, že na jednej konferencii cítila povinnosť obviniť sa z toho, že štvrt’hodinu nemyslela na Pána. Toto obvinenie ju stálo naozaj veľkú námahu. Aby bola s Pánom stále spojená, uložila si sebazaprenie v jedle. Tajne obmedzila dva hlavné chody iba na polievku a zemiaky alebo polentu a chlieb, hoci doma mali hojnosť vajec, mlieka a syrov. Navyše si ešte odobrala z už aj tak krátkeho spánku, aby sa ešte modlila, pracovala a mala viac času na bohoslužby v kostole. Bez toho, aby si uvedomovala, čo o sebe odkrýva, raz sa zverila Petronile: “Cez pôst zaženiem hlad iba v nedeľu.”

Priateľka pokračuje: «Keby ju don Pestarino nehatil, keby jej dovolil sebazaprenia, po ktorých túžila, bola by si podlomila zdravie. V noci zo Zeleného štvrtka na Veľký piatok sme zvykli bdiť so Sedembolestnou Pannou Máriou. Vytvárali sme skupinky, ktoré sa striedali, aby vždy niekto zostával v kostole modliť sa k Panne Márii a meditovať o Ježišom utrpení. Mária bola v kostole vždy prvá a posledná z neho odchádzala. Myslela si, že nikto nespozoroval, že miesto toho, aby zostala len so svojou skupinkou, zostávala aj s ďalšími.»

Úcta k Sedembolestnej

Aj úcta k Sedembolestnej bola darom dona Pestarina. Ako mladý klerik raz kúpil od obchodníka so starými vecami malý obraz Sedembolestnej Panny Márie na plátne. Kúpil ju za dva a pol líry ako obyčajnú litografiu, pritom to bola olejomalba zo školy Dolce. Asi ani on nevedel o umeleckej hodnote obrazu. Panna Mária sa mu jednoducho páčila a spokojný, že ju má, priniesol si ju do seminára. Raz mu niekto povedal o jej skutočnej hodnote a chcel ho odkúpiť až za desaťtisíc lír. Nebol by však pristal ani za stotisíc, ba vynaložil ďalších päťsto lír, aby dal Panne Márii retušovať ruky, trocha poznačené časom.

Keď rodina Pestarinovcov dostala povolenie na domácu kaplnku, oltár zasvätili Sedembolestnej. Túto prekrásnu Pannu Máriu si uctievala morenzská mládež, ona prijala prvé zasvätenie dcér Nepoškvrnenej. Bola svedkom prvej Máriinej horlivosti, ktorá venovala bolestiam Ježiša a Panny Márie najkrajšie chvíle svojej meditácie a celý Veľký týždeň. Panne Márii bola jej úcta milá a odmenila ju za to tým, že v jej srdci zapálila ešte živšiu túžbu po sv. prijímaní, ba priam smäd po Ježišovi.

Jemné svedomie Márie Mazzarellovej

V jeden deň bolo vidieť zadychčanú Máriu bežať po chodníčkoch Mornese. Vnútorne ju poháňali slová Ježiša: “Blahoslavení čistého srdca.”

Čo sa stalo? V jej srdci sa zrodila pochybnosť a bez meškania sa pustila cez vršky do kostola na spoveď. Ale don Pestarino tam nebol. Pomyslela si, že ho nájde na Borgoalte, kde mal pozemok a dom. Chodieval tam často. Tu si odpočinul a pestoval ruže, ktorými zdobil svoje oltáre a nastavil sieť vtáčikom, ktoré rád chytal. Mária sa vybrala teda na Borgoalto skoro behom. Strela istého Campiho, zajakavého dozorca pozemkov dona Pestarina. Keď videl, ako sa ponáhľa, chcel vedieť, či je niekto chorý. Zakoktal sa pri každom slove, ale napokon Mária pochopila, že don Pestarino je na svojom druhom pozemku zvanom Uccellaia, kde mal všetko potrebné na lapanie vtákov.

Treba vystúpiť na Valponascu, pretože Uccellaia sa nachádza blízko vinice, ktorú prenajal Máriin otec, preto Mária zamierila tam. Ale ani tu nedosiahla svoj cieľ, don Pestarino tu nebol. Mária si vzdychla a pozrela sa dopredu. Cesta, na ktorej sa nachádza, končí v dedinke Cadepiaggio, vzdialenej asi na hodinu a pol. Je to ďaleko, ale nie pre nohy pripravené obehnúť celý svet, no blížil sa západ slnka. Práve sa mala venovať svojim najmenším súrodencom, aby mama mohla pripraviť večeru. Musí však nájsť dona Pestarina. Mohla by sa vrátiť s takýmto bremenom na duši? A na druhý deň byť bez prijímania? “Anjeli strážcovia, buďte vy namiesto mňa pri mojich a mame,” a hybaj do Cadepiaggia.

Keďže sa ponáhľala, prišla tam ešte za súmraku, keď sa práve večeralo. Gazdiná ho nechcela zavolať, ale ponúkla sa, že mu odovzdá odkaz. “Tajomstvo?” a pokukávala po úbohom dievčati, pomaly sa vlečúc k pánovi domu, aby ho zavolala. Ako ho Mária uvidela, pozdravila a hneď mu povedala o svojej malej úzkosti.

- To nič nie je, dcéra moja, môžete byť pokojná.
- Neurobila som hriech? Môžem ísť na prijímanie?
- Iste, pretože...
- Veľmi pekne ďakujem, nech je pochválený Ježiš Kristus.

A zatiaľ čo kňaz chcel ešte pridať nejaké slovo na uistenie, Mária už bola na ceste, rýchla, akoby letela. Keď prišla domov, len nenútene utrúsila: “Trocha neskoro, ach. No čo už...” a nikto sa jej nič nepýtal, veď rodičia už poznali jej horlivosť. Mária urobila svoju prácu vždy dobre a rýchlo, preto si od svojich zasluhovala úplne odpustky a mohla využiť voľný čas, ako chcela.

Kto by v nej spoznal to dievčatko, čo sa nerado spovedávalo, a teraz hovorí kňazovi o svojom priestupku aj mimo spovednice? Dosiahla nad sebou veľké víťazstvo. A zdalo sa, že to nebol jediný prípad. Petronila svedčila: “Keď sa bála, že urazila Boha, nemohla viac zostať pokojná. Ak jej rozum vravel, že nemôže ísť do kostola, osmelila sa zastaviť kňaza aj na ceste, lebo v ňom videla vždy Pána.”

Z Valponasky do Mornese

1858 – V tomto roku Máriina rodina zažila skúšku. Raz, keď mama s deťmi zišli do Mornese a Mária s otcom a s bratom Dominikom boli vo vinici, vnikli do domu zlodeji, všetko obrátili naruby a ukradli okolo sedemsto lír. Na tie časy a pre takú rodinu to bola dosť veľká suma. Trápilo to všetkých, no najmä rodičov, ktorí si mysleli, že toto nebezpečenstvo sa môže opakovať, a to nielen na ujmu majetku, ale aj osôb. Báli sa o svoje dcéry. Preto sa rozhodli, že opustia vzdialenú a izolovanú Valponascu a 16. marca 1858 kúpili dom v Mornese na Via Valgelata, ktorú im predal Ján Bodrato zvaný Zanetto.

Máriu trápilo, čo sa stalo, najmä kvôli rodičom, ale nedovolila, aby sa na zlodejov nadávalo: «Nešťastníci, sú na tom horšie ako my. Nie, nehovorme takto, radšej odpustime a prosme Boha, aby sa nad nimi zľutoval a aby ich obrátil.»

V srdci si vravela: z jedného zla, jedno dobro. V dedine budeme bližšie ku kostolu... sv. omša, návšteva Oltárnej sviatosti, nejaké to požehnanie navyše. A chválila za to Pána.

Rosina Pedemonteová

Angela urobila skúšky a v prvých augustových dňoch sa vrátila do Mornese. Priviedla so sebou mladú dvadsaťročnú Rosinu Pedemonteovú, u ktorej bývala počas školského roka 1857-58, aby tu strávila tri letné mesiace. Bola to veľmi príkladná dcéra Márie Nepoškvrnenej z Janova, ktorá mala za duchovného sprievodcu samotného kanonika Frassinettiho. To určite na jeho radu prišla hľadať do Mornese zdravý vzduch, aby sa posilnila v nevyliciteľnej chorobe.²⁶

Prvá učiteľka v Mornese

Dcéry Nepoškvrnenej slávnostne privítali novú učiteľku spolu s ďalšou očividne dobrou členkou. Angela sa vrátila s aureolou nového svetla, čo zvyšovala jej autoritu pre dobro všetkých, najmä mladých duší.

Obec ju 22. augusta vymenovala za učiteľku jedinej dievčenskej školy s ročným príjmom dvestopäťdesiat lír. Mária sa z tejto udalosti tešila viac ako ostatné. Jej priezračný a otvorený duch si vážil Angelininu múdrosť, ktorú mohla pestovať a rozvinúť. Ako milovníčka Nábožného združenia bola pre ňu Angela tou, vďaka ktorej sa jej dostalo šťastia patriť Panne Márii celkom zvláštnym spôsobom. Už jej nebolo zaťažko, že ju niekto predstihol a poznal Pána viac ako ona. Naopak, mala z toho radosť, pretože taká osoba mohla viac dať dušiam pripraveným napredovať na ceste kresťanskej dokonalosti.

Srdečná závislosť od Angely

Mária si Angelu vážila a neurobila nič bez jej dovolenia ani predtým. Ale odkedy sa vrátila, radila sa s ňou vo všetkom ohľadom vonkajších vecí a verne sa pridržala jej slov. Nekúpila si jediné šaty, jedinú šatku, kým sa najprv nespýtala Angely na látku a farbu, ktorú si má vybrať. Týmto spôsobom podrobovala svoju vôľu a úsudok, pretože sa chcela riadiť viac duchom ako literou Pravidiel.

Spoločníčky si ju občas doberali, že to preháňa, a ona im žartovne odpovedala: «Neviete, čo je pre mňa dobré.» A mame, ktorá sa cítila takmer dotknutá takouto podriadenosťou, povedala: «Nedbajte o to, mama!» Povedala to tak, akoby chcela povedať: takej dcére Nepoškvrnenej ako som ja, nezaškodí namiesto jedného razu ohnúť hlavu dvakrát.

Prvé hodiny školy pre dcéry Nepoškvrnenej

V Mornese nebola pre školu miestnosť, a pretože Angela mala vhodnú sálu vo svojom dome, vyučovanie sa začalo u nej. Bolo milé vidieť, ako sa vo sviatočné dni schádzali do sály medzi lavice dcéry Nepoškvrnenej na svoju obvyklú schôdzku. Inokedy sa tam niektoré učili čítať alebo sa zdokonaľovali. Že tam chodievala aj Mazzarellová, to bolo samozrejmé. Čítanie si precvičovali z knihy Cirkevné dejiny, preto Mária vždy povedala aj niečo praktické. Odkrývalo to dušu úplne a jedine zamilovanú do Pána.

Pramene novej horlivosti

²⁶ Frassinetti, Giuseppe, Opere ascetiche (Roma, Poliglotta Vaticana 1912) IV, 491.

1859 – 1860 – V Taliansku práve prebiehala druhá vojna o nezávislosť od Rakúska. Aj do Mornese doľahlo jej niekedy bolestné, inokedy radostné echo, podľa toho, či vlast' postihla porážka, alebo víťazstvo. Dozvuky toľkého žiaľu a obetí boli pre Mazzarellóvú výzvou k hlbšiemu duchovnému životu, každodennému rastu v čnostiach, nenápadných, ale cenných v Božích očiach. K tejto zbožnosti ju podnietila tento rok aj ďalšia okolnosť.

Frassinetti vydal v roku 1859 ďalšie dielko. Mária vpíjala do seba jeho jednoduché a jasné slová, aby sa naučila ceste dokonalosti a apoštolátu. Z novej knižky sa veľmi tešila. Bola to *Rehoľníčka doma*. A Mária, pretože ju Boh tajne volal, vychutnávala toto čítanie. Hoci ju ponechal uprostred sveta, chcel, aby si zriadila celu vo vlastnom dome, kde by mu úplne patrila, súťažiac so zasvätenými dievčatami z kláštorov.

V prílohe knižky boli uverejnené Pravidlá Nábožného združenia dcér Márie Nepoškvrnenej. Mala veľkú duchovnú radosť z toho, že mala svoje Pravidlá a že takto vytlačené sa mohli viac šíriť pre dobro mládeže. Táto radosť jej vynahrádzala smútok, na ktorý mala veľa dôvodov.

Týfus v Mornese

Čakala ju však ťažká skúška. Bič vojny so sebou priniesol trápenie a hlad. Zanechal po sebe dedičstvo chorôb, často epidemických. Mornese zachvátil týfus, ktorý skosil niekoľko obetí. V rodine Máriinho strýka sa všetci nakazili, preto poprosili dona Pestarina, aby im niekoho poslal na pomoc. Bola to početná rodina a mama, ktorá na tom bola najhoršie, túžila, aby prišla jej neter Mária. Don Pestarino bol v rozpakoch. Mária mala dvadsaťtri rokov. Bola najstaršia z rodiny, aj keď z početnej. Okrem toho bola pravou rukou otca. Pre svoju veľkú horlivosť bola oporou aj jemu samému a dúfal, že v budúcnosti urobí ešte veľa dobra. A keby sa prihodilo nejaké nešťastie?

V Pravidlách dcér Nepoškvrnenej sa písalo, že členky sú povinné starať sa o choré ženy v dedine. Ale koho poslať do domu, kde sú aj mladí chlapci?

Neostávalo nič iné, ako ísť k Máriiným rodičom, aby jej dovolili urobiť tento skutok milosrdenstva. Rodičia odmietli. Otec ako dôvod uviedol, že ju potrebuje na prácu na poli a matka zas na pomoc v dome. A okrem toho má strach, že sa nakazí. V mame sa nikdy nezaprie starostlivé srdce.

Ošetrovatel'ka Mária

Don Pestarino neprestal naliehať. Vedel, že od tých dobrých ľudí zvyknutých podriaďiť sa Božím zámerom môže žiadať veľa. Nakoniec Jozef Mazzarello povedal: «Za nič na svete nepošlem Máriu tam dnu, to nikdy. Ale ak by sama chcela ísť, brániť jej nebudem.» To stačilo horlivému donovi Pestarinovi, ktorý si o tom hneď pohovoril s Máriou. Bola vždy pripravená poslúchať a zriekať sa, ale teraz váhala. Prečo jej don Pestarino nedáva radšej opatrovať niektorú ženu v dedine? Posiela ju tam, k Mazzarellóvcom, medzi bratrancov, od ktorých sa vždy držala ďalej. V dome, kde si boli príbuzní, to bolo iné. A potom, ani nevedela prečo, tušila, že sa nakazí.

Odpovedala nasmelo, ale úprimne: «Ak to chcete vy, pôjdem. Ale som si istá, že sa nakazím.» Svätý kňaz nevedel premôcť hlas prirodzenosti, ba zdalo sa, že ho dojatie už-už premôže, ale na druhej strane z prosby chorej matky vycítil Božiu vôľu, ktorej sa nedalo protiviť. Preto zostal neoblomný a z Márie sa stala ošetrovatel'ka príbuzných.

Jej bratranec Jozef napísal v roku 1913: «Mal som sedemnaásť rokov, keď v Mornese vypukol týfus. Z našej rodiny sme ochoreli všetci, ale najhoršie na tom bola moja matka. Prijala dokonca aj pomazanie chorých, na lôžko bola pripútaná už veľmi dlho. Potrebovali sme v dome

ženu, čo by sa starala nielen o nás, ale aj o dom. Don Pestarino nám poslal sesternicu Máriu Mazzarellóvú, ktorá mala vtedy asi dvadsaťdva rokov. Mne sa spočiatku nezdalo veľmi rozvážne,

aby sa o nás starala taká mladá osoba, ale hneď som sa presvedčil, že don Pestarino bol inšpirovaný Pánom. Mária bola mladá vekom, ale nie čnosťami. Všetko robila dôkladne, veselo a nenútene, že nás povzbudila na duchu. Zdalo sa nám, že bola ozajstnou sestrou milosrdenstva, aké bývajú v nemocniciach. Mali ste počuť, akými svätými slovami nás všetkých pripravila na spoveď, a ako nám pomáhala trpieť s odovzdanosťou do Božej vôle.»

Z ošetrovateľky pacientka

Vďaka Máriinej prezieravej a pokojnej starostlivosti chorí rýchlo vyzdraveli a mohli viesť opäť normálny život. Ale Máriina predtucha sa zmenila na skutočnosť, úlohy sa zamenili a z ošetrovateľky sa stala pacientka.

Bola slávnosť Nanebovzatia Panny Márie. Keď Mária videla, že strýkova rodina už nepotrebuje pomoc, túžila prežiť deň v dlhšej modlitbe, aby sa duchovne pridala k oslave svojej nebeskej Matky. Namiesto toho ňou začala zmietať vysoká horúčka. Lekár vyhlásil, že je to týfus, jedna z najprudších foriem.

Povráva sa, že choroba je skúšobným kameňom čnosti. Mária ňou bola preskúšaná ako zlato v ohni. Keď z pohľadu na utrápených rodičov a zo skúpych slov lekára pochopila, že pôjde o dlhú a ťažkú chorobu, rýchlo sa vyspovedala pripravila sa na utrpenie s takou horlivosťou, akoby už mala ísť do večnosti. Zatúžila prijať sv. prijímanie a potešila sa sľubu dona Pestarina, že Ježiš k nej bude chodiť každé ráno. A naozaj. Každé ráno, skôr ako zore pozlátali okolité vřšky, don Pestarino sa odobral do kostola a súkromne, sprevádzaný len Máriinými bratmi a niektorou dcérou Nepoškrvnenej, niesol Ježiša tomu srdcu, ktoré hoci trápené horúčkou, predsa túžilo len po eucharistickom zjednotení.

Anjeli boli svedkom toho, že Mária neraz blúznila a zmietala ňou horúčka celú noc. Ráno sa vždy uzdravovala, pretože očakávala svojho Pána.

Škola čností

Mária ho prijímala s veľkou vrúcnosťou a vďakou. S akým pokojom sa pripravovala na blízky odchod do večnosti! Svoju chorobu neniesla rezignovane, ale tešila sa, že ju môže Bohu obetovať ako znak svojej vernosti. Tak veľmi túžila po nebi! Raz počula, ako si rodičia s plačom vyčítali, že jej dovolili opatrovať príbuzných. Odpovedala: «Prečo si myslíte, že práve to bolo príčinou mojej choroby? Keby to tak bola pravda! Zomrela by som ako mučenica lásky! Ale nie som toho hodná. Mučenica! Aká by som len bola šťastná! Neplačte. Starajme sa radšej o to, aby sme plnili Božiu vôľu. On nám to vynahradí, uvidíte!»

Z obavy, aby rodičia nemali ťažké srdce na dona Pestarina, často opakovala: «Donovi Pestarinovi vďačím za veľa dobra! Pomohol celému Mornese, musíme mu byť všetci vďační, ale ja najviac. Nech ho dobrý Pán zachová ešte veľa rokov pre záchranu duší a nech ho ponechá v Mornese.»

Bolo veľmi horúco. Mária však trpezlivo znášala každé nepohodlie a nestrácala pritom obvyklý pokoj. Raz keď mala znova vysokú horúčku a pot sa z nej lial, nedovolila mame, aby jej nadľahčila periny.

Dcéry Nepoškrvnenej sa striedali pri nej deň aj noc, aby trocha pomohli jej matke. Čím ďalej, tým viac chápali, že sa v nej skrýva poklad čností. Počuli jej vrúčne vzdychy k Pánovi, k Panne Márii, zachytili jej radosť z odchodu do neba, rady bratom a sestram, ktorí ju prichádzali pozdraviť. Vtedy im hovorila, aby boli dobrí, poslúchali, aby sa vyhýbali hriechu, márnivosti a zlým kamarátom.

Jedna priateľka svedčila: «Mária bola vždy veľmi horlivá a my sme to vedeli. Ale keby ste ju počuli v chorobe! Aké rady vedela dávať!» A iná zas vravela: «Svojím sebazaprením udivovala lekára. Nikdy nič nežiadala, nikdy nič neodmietala, ani najodpornejší liek. Naopak, raz mu otvorene

povedala: “Už mi nedávajte lieky. Nepotrebujem už nič a netúžim po inom, iba ísť do neba.” Od tej chvíle lekár, čo sa o ňu s láskou staral, sa vzdal nádeje, že sa uzdraví.»

Na prahu smrti

Týždne sa míňali, ale choroba neustupovala, naopak, zhoršovala sa. Na všeobecné zdesenie Mária poprosila o sviatosti umierajúcich, ktoré prijala tak vrúcne, že všetkých svojím príkladom povzbudila.

Pán Boh ukázal, že sa mu zapáčila horlivosť a obeta jej mladého života. Jedného dňa sa zjavil vo dverách neveriaci sused, človek v pokročilom veku, ktorý viedol pohoršlivý život. Stál s klobúkom v rukách, placho sa na chorú pozeral. Mama ho zbadala, ale nevedela, čo si o tom myslieť. Ticho mu kývla, že Mária sa modlí. Nakoniec sa Mária obrátila, a keď ho zbadala, pozerala na neho ako s jedinou myšlienkou. «Vidíte, ach!... Umiera sa!» Prehovorila k nemu vľúdne: «A väčšinou vtedy, keď sa ani nenazdáme. A keby sa toto nešťastie stalo vám?» Tu stíšila hlas a jemne a diskrétno mu naznačila, že dáva zlý príklad mládeži, že je v nebezpečenstve zlej smrti a následne strašnej večnosti. Odporúčala mu robiť pokánia a polepšiť sa voči Bohu a ľuďom. Muž počúval so sklonenou a odokrytou hlavou a jeho rastúci smútok sa prejavil v dvoch veľkých slzách, ktoré pomaly brázdili dojatú tvár. Uznal svoj poklesok, poďakoval Márii za pravdivé slová a sľúbil, že sa polepší. A slovo aj dodržal.

Mária sa rodičom vždy tešila, ale jedného dňa sa matka pomýlila a podala jej dvojité dávku lieku. Beztak už slabá upadla do dlhého nepokojného blúznenia. Radila im dobre vychovávať deti. Najprv rozprávala milo, potom zvyšujúc hlas hovorila o Božích hrozbách. Chcela, aby ich dali do školy, aby nad nimi bdeli a karhali ich, aby im nedovolili túlať sa, aby dávali pozor, s kým sa kamarátia. Nech dbajú na ich náboženský rast, aby rady chodili do kostola a plnili si všetky svoje povinnosti. Iba tvár horiaca od horúčky, meravý pohľad, energické gestá a smelosť, ktoré jej neboli vlastné, prezrádzali, že nič nevníma. Hovorila správne a pravdivo, jej slová odkrývali ducha, ktorý sa zaoberá len Božími vecami.

Zatiaľ sa choroba zhoršovala a priateľky zo Združenia Sv. detstva, kde patrila aj Mária, rozmýšľali o príprave pohrebu. Z Janova objednali umelý veniec bielych kvetov. Ak by Mária zomrela, uvažovali, že sa jej hodí. Ak by Pán vypočul spoločné modlitby, chcel by osušiť ich slzy a Mária by vyzdravela, veniec poslúži na ďalšie pohreby.

Pomalý návrat do života

Nebo sa pred Máriou neotvorilo, pretože tu na zemi ešte nesplnila svoje poslanie a mala ďalej spievať Bohu pieseň chvály. Keď sa zdalo, že všetko končí a ona každú chvíľu čakala, že odlietne, smrť sa stiahla a zdravie sa vrátilo. Bolo to krehké zdravie. Lekár vytušil, že Máriino pevné zdravie, ktoré ešte pred dvoma mesiacmi všetci obdivovali, sa už nikdy nenavrátí.

Pred obrazom Pomocnice

Na sviatok Panny Márie Ružencovej 7. októbra, po päťdesiatich dvoch dňoch strávených na lôžku, sa Mária vrátila do kruhu svojich najbližších, ktorí na ňu pozerali ako na zmŕtvychvstalú. Veľmi túžila ísť do kostola, ale keďže nemohla, sadla si k oknu, aby sa pozrela na obraz Panny Márie Pomocnice namalovaný na stene oproti ich domu. Bola to hrubá maľba so zle viditeľným nápisom *Auxilium christianorum, s: Gra 1814 fecit al meso di setembr allí anno 1841*. Kto vie, koľkokrát počas choroby jej srdce potešila myšlienka na obraz jej taký blízky! Kto vie, koľkokrát obnovovala Panne Márii obeť seba samej, túžbu ísť do neba, vidieť ju a milovať! A netreba sa ani

veľmi zamýšľať nad otázkou, čo jej chcelo nebo povedať touto chorobou pod pohľadom Pomocnice.

Prvýkrát v kostole

Konečne prišiel čas, keď Mária mohla ísť do kostola vyliat pred Pánom Ježišom svoje srdce a obnoviť sväté prísľuby, ktoré ju už predtým k nemu viazali. Petronila vravela: «Sadla si na posledné miesto do najtmavšieho kúta a hovorila Pánovi veľa vecí. Neprežívala šťastie, že môže znova žiť, ale v odovzdanosti do Božej vôle povedala: “Pane môj! Ak mi ešte dáš trocha života, daj, aby na mňa všetci úplne zabudli. Budem šťastná, že na mňa budeš pamätať iba ty.”»

Prehmelala strašná búrka, ale kvet z nej vyšiel víťazne a voňal ešte krajšie ako predtým.

Zotavovanie

1860–1861 Zotavovanie z choroby bolo dlhšie, ako sa predpokladalo, aj kvôli prichádzajúcej zime. Ako ťažko padlo Márii vstávať ráno neskôr a zriekať sa dennej sv. omše a veľakrát aj sv. prijímania, ktoré bolo všetkou jej slasťou! Ale keď to lekár tak nariadil, a chcel to aj don Pestarino, poslúchla a vyčkávala. Rodičia a priateľky brali ohľad na jej stav, čo ju veľa stálo. Túžila po tom, aby na ňu všetci zabudli a aby na ňu nebrali ohľad.

Nemohla ani pracovať, pretože jej niekdajšia sila sa nevracala. Preto sa s radosťou pustila do čítania bez obavy, že by zanedbala svoje povinnosti.

V januári v roku 1860 zomrela Rosina Pedemonteová, hľadala svoje zdravie až v Mornese. Zomrela ako pravá dcéra Márie Nepoškvrnenej. Jej duchovný vodca don Frassinetti o nej napísal pekný životopis, ako predtým napísal o Róze Cordoneovej, tiež dcére Nepoškvrnenej, ktorá zomrela v povesti svätosti.

Tie dve knižky boli pre Máriu každodenným čítaním, z ktorých čerpala radosť a poučenie. Obe dievčatá boli asi v jej veku, v podobnej situácii a vystúpili na taký vrchol čnosti, že si zaslúžili, aby viedol ich duše taký vzdelaný a zaneprázdnený kňaz ako don Frassinetti, kým ešte žili, a keď zomreli, aby o nich napísal knižku.

„Stali sa preto takými dobrými, pretože do bodky zachovávali Pravidlá dcér Márie Nepoškvrnenej, hovorila si Mária pri čítaní. Šli ihneď do neba! Určite! Aby videli Pannu Máriu. A keby som zomrela pri tejto chorobe ja, šla by som hneď do neba? Ó, ktovie koľko by som bola v očistci! Keď sa však ony mohli stať takými dobrými a urobili toľko dobra zvlášť dievčatám, pritom boli stále chorľavé a museli si ťažšie zarábať na chlieb ako ja... prečo by som mala za nimi zaostať? Nie som aj ja dcéra Márie? Nemám tie isté povinnosti a tú istú pomoc ako ony? Dokonca ja ich mám viac... tá dobrá Róza Cordoneová bola slúžkou, chudá, tak veľmi sa túžila stať mníškou! A teraz je už v raji! A keď som ešte tu, chcem sa stať svätou aj ja! Hoci len ako rehoľníčka doma. Nie, nie, nemôžem za nimi zaostať. Koľko dobra tie dve robili druhým...”

Keď čítala, že Nábožné združenie Márie Nepoškvrnenej sa šíri, založilo sa aj v Chiavari a v Cremona, veľmi sa z toho tešila: “Aký pekný veniec kvetov sa vytvára okolo Márie! A keď si pomyslím, že všetko sa začalo v Mornese, v takom malom nevzdelanom a neznámom kraji. Mornese si ctí Pannu Máriu a Panna Mária nám všetkým pomáha.”

Pre Máriu malo cenu už iba žiť na Božiu slávu a duchovný osov blížneho. Čítala dielko dona Frassinettiho Nábožné cvičenia a poznala ho už naspamäť. Chcela konať veľa dobra, akonáhle jej zdravie dovolí ísť von.

Nesmela a nemohla pracovať, ale kto zastaví jej činorodosť? Zdalo sa jej, že sa až príliš šetrila, keďže nechodila na pole, čítala svoje milé knihy a mala dosť času na modlitbu. Chcela pomáhať mame v kuchyni, upratovať dom, chystať obed, ale potom unavená a vyčerpaná musela prácu nechať, aby ju dokončil niekto iný. Keď videla smutný pohľad matky povedala: «Dobre,

zahráme sa na paničku! No uvidíte, aká budem na jar silná!» A všetkých povzbudzovala nádejou do budúcnosti.

Medzitým pokračovala vo svojich sebazapreniach. Aby ju prinútili jesť výživné jedlo jedenkrát za deň, lekár jej prikázal každý deň mäsový vývar. Po určitom čase sa jej zdalo, že by to už mohlo stačiť, a s nádejou sa pýtala dona Pestarina, zástancu prísneho života, či sa už môže stravovať spolu s rodinou. Ten jej stroho odpovedal, že sa má riadiť podľa lekárových pokynov. Sklonila hlavu a poslúchla. Ale aj tak si vymyslela spôsob umŕtvovania: kúpiť málo mäsa a veľa kostí, variť a prevárať, a potom si mohla dať spokojne mäsový vývar. V skutočnosti prehltala polievku užitočnú viac pre dušu ako pre žalúdok.

Zrieknutie sa práce na poli

Prešla zima. Jar sa usmiala, ale farba sa do Máriiných líc nevrátila. Veľmi sa snažila, ale jej ruky už nevládali pracovať s motykou, preto nešla viac pracovať na pole. Robotníci sa nemuseli obávať jej usilovnosti a vytrvalosti. Vôľa bola, ale sily nestačili, a Mária sa musela zrieknuť polí, ktoré mala veľmi rada. vzdala sa bez žiaľu a nariekania. Ak to Boh dopustil, je jasné, že si želá niečo iné. Chcela sa na to dobre pripraviť.

Cítila, že Boh jej do srdca vložil túžbu venovať sa dievčatám, ktorá sa teraz ozývala živšie a naliehavejšie ako pred chorobou. Videli sme, že dievčatá boli vždy v centre jej záujmu. Keď bola ešte dievčatko, vysvetľovala kamarátkam katechizmus a doma učila súrodencov všetko, čo sama vedela, zvlášť o Bohu.

Ako dcéra Nepoškvrnenej cítila, že Panna Mária ju posielala k dievčatám, preto sa nikdy neodťahovala od apoštolátu. Táto myšlienka ju stále prenasledovala, rozmyšľala, ako ju uskutočniť. Čo má robiť?

Keby som bola krajčirkou!

«Keby som si vedela lepšie poradiť s ihlou, keby som bola krajčirkou, koľko dievčat by som mohla zhromažďovať! Najmenšie by som učila pliesť pančuchy, šiť, látať. Väčšie šiť bielizeň, šaty... a zatiaľ by som ich chránila od nebezpečenstiev, od ľahkovážnych rečí, od márnivosti. Učila by som ich milovať Pána Ježiša a Pannu Máriu. Ach, naozaj by som sa chcela naučiť šiť, aby som z toho vyťažila dobro.»

Raz sa jej stala nezvyčajná vec, ktorá v nej posilnila túžbu starať sa o dievčatá, ale zverila sa s tým až po mnohých rokoch.

Videnie?

Raz, keď prechádzala cez vršok Borgoalto, uvidela pred sebou veľký dom, ktorý vyzeral ako kolégium pre dievčatá. Užasnutá zastala, pozerala a hovorila si: “Čo to vidím? Veď tento dom tu nikdy nestál! Čo sa deje?” A vtedy počula hlas, ktorý hovoril: “Tebe ich zverujem.”

Mária sa zvykla ovládať, rýchlo odtiaľ odišla a snažila sa na to nemyslieť. Ale áno, tie dievčatá boli stále tam, a zdalo sa, že ju volajú, najmä vtedy, keď musela prejsť cez vršok. Nedarilo sa jej myslieť na nič iné. Preto sa chcela rozptýliť tým, že sa vrhla do práce s väčšou horlivosťou.

Aby sa oslobodila od dotieravých myšlienok, rozhodla sa, že po spovedi všetko vyrozpráva donovi Pestarinovi. Ale keď začala opisovať dom, don Pestarino ju prudko prerušil, vyčítal jej, že sa zaoberá výplodmi fantázie, a zakázal jej na to myslieť aj o tom hovoriť.

Máriino srdce však bolo toho plné. Petronila rozpráva: «Obe sme stáli pri pekárni, keď mi Mária povedala: “Vieš, bola som na spovedi u dona Pestarina, a potom som mu chcela ešte rozpovedať jednu vec, o istých dievčatách, ale poslal ma preč, že som vizionárka.” Je jasné, že Mária tým trpela, potrebovala sa vyrozprávať, ale chcela byť poslušná. Ja som o tom počula

rozprávať neskôr sr. Laurentioniovú, ktorej to Mária porozprávala. Vtedy zakončila len povzdychom: “Už nebudem na to myslieť.”»

Nemysliť na to! Dobrovoľne iste nie a určite tomu nepripisovala nijakú dôležitosť. Toľko vieme, že to nespomenula ani Angele, ktorej veľmi dôverovala. Ale napriek tomu, a najmä keď to najmenej čakala, v predstave sa jej vynorila skupina dievčat, ktoré jej vraveli: “Tak kedy nás naučíš šiť?”

Angela robila dobro tým, že učila v škole. Mária ju obdivovala a túžila po tom istom: «Táto škola trvá veľmi krátko,» vravela s ľútosťou, «pretože okolo desiatich – dvanástich rokov sa v dievčatách prejaví márnivosť a vášne. Práve vtedy by potrebovali viac starostlivosti.»

Navrhuje spoluprácu Petronile

Keď v jedno ráno vychádzali z kostola, Mária si zobrala Petronilu nabok, zastali na nevychodenom “chodníku záhrad” pod veľkým orechom, a takto začala: «Počúvaj, Petronila, zdá sa mi, že Pán chce, aby sme sa my dve venovali dievčatám z Mornese. Pozri, ty nemáš sily, aby si pracovala na poli, ja po chorobe už tiež nemôžem. Obe živo cítime túžbu zachrániť si dušu tým, že budeme robiť dobro dievčatám. Nezdá sa ti, že keby sme vedeli šiť, mohlo by sa nám to podariť? Ja som sa rozhodla, že sa vyučím za krajčírku. Pod' som mnou aj ty. Mohli by sme sa zaučiť u Valentína Campiho. Je dobrým krajčírkom a výborným kresťanom. Pristupuje k sviatostiam a má päťročného chlapčeka, v jeho dome sa nemusíme obávať nijakého nebezpečenstva.»

Petronila o tom rozpráva: «Pozerala som na Máriu s úžasom nad takým pekným plánom, ale prišla som k tomuto záveru:

- A prečo ku krajčirovi? Nechceš sa radšej vyučiť u ženy?

- Áno, ale Campi predáva látky. Naučíme sa šiť mužské šaty, čo je ťažšie. A kým sa naučíme strihať, naučíme sa vyznať sa v látkach, čo nám pomôže pri určovaní cien. Dávajú si u neho šiť aj mnohé nenárodné žienky, ale ich zákazky nestíha vybaviť, pretože má veľa práce. Poprosíme ho, aby nám dal ľahšie práce, ktoré by inak odmietol. Vo voľnom čase a po večeroch budeme strihať a šiť doma. Krajčírka má roboty ledva pre seba a mohla by sa báť, že jej odlákame zákazníkov.

Keď sa naučíme šiť, prenajmeme si miestnosť a prijmeme dievčatá, ktoré sa budú chcieť učiť. Pamätajte si však, že naším hlavným cieľom bude chrániť dievčatá od nebezpečenstiev, pomáhať im stať sa dobrými a najmä naučiť ich poznať a milovať Pána. To, čo zarobíme, dáme do spoločného, aby sme žili z našej práce. Tak sa užívať a nebudeme na ťarchu našim rodinám. Celý náš život zasväťme dobru dievčat. Chceš urobiť, čo ti hovorím? Myslím si, že je nevyhnutné, aby sme to urobili. Ale už teraz si dáme úmysel, že *každý steh bude skutkom lásky k Bohu*. Posledné Máriine slová sa zdali byť inšpirované zhora.

O všetkom rozprávala s takou istotou, že som na chvíľu zapochybovala, či neblúzni, ale potom som pochopila, že mala vnuknutie z neba. Odpovedala som áno. Jej plán sa mi páči, ale vedela som, že švagríné budú chcieť, aby som im pomáhala v dome. Na to Mária rozhodne povedala:

“Švagríné! Ty sa o tom porozprávaj len so svojím otcom, on je hlava domu, on rozhoduje. A on ti to dovoľí. Teraz sa vráťme na chvíľu do kostola, prosme Ježiša a Máriu o svetlo a pomoc.”»

Otcov súhlas

«Máriin návrh sa mi naozaj páčil a po večeri som sa o tom porozprávala s otcom. Trochu som sa obávala, že by povedal nie. Ale našťastie súhlasil, aby som šla pracovať s Máriou a vyučila sa za krajčírku.

Keď sa to dozvedeli švagríné, trocha šomrali, ale môj otec to uzavrel tými istými slovami ako Mária: „Kým žijem, v tomto dome rozkazujem ja. Ty len choď.“ Šťastná som utekala k Márii

a ona hneď šla za donom Pestarinom, aby mu všetko rozpovedala. Bez neho by sme nič nezačínali. Aj on schválil náš plán, a preto s ním súhlasili aj Máriini rodičia.

Šli sme teda ku Campimu a dohodli sme sa s ním, že budeme v jeho dielni niekoľko mesiacov - od Veľkej noci do Vianoc roku 1861. Cez otváracie hodiny budeme pracovať pre neho a vo voľnom čase pre nás.»

U krajčira

1861 – 62 Hneď po Veľkej noci, prvý alebo druhý aprílový deň, obyvatelia Mornese uvideli čosi nové: Mária Mazzarellová a Petronila Mazzarellová, dve dcéry Nepoškvrnenej v Campiho dielni! Čo to má znamenať? Už sa im nechcelo robiť na poli, že sa učili šiť? Pozerali na ne nedôverčivo a posmešne, ale ony na to nedbali. Potom po pár dňoch už novina prestala byť zaujímavá a každý si zvykol na dve srdečné dievčatá ticho pohrúžené do šitia.

Naopak, ženy boli spokojné. Mamy, ktoré si Máriu veľmi vážili, sa vždy obracali na ňu, aby im pri kúpe pomohla svojím vkusom a radou. Tešili sa, keď ich Campi posielal za Máriou a Petronilou, aby vybavili ich zákazku. Dobré dievčatá pracovali, okolo jedenástej sa ponáhľali na obed a trochu pomôcť doma. Potom šli spolu naspäť, ale najprv sa zastavili v kostole navštíviť sviatostného Ježiša. Večer znova zašli do kostola na spoločné modlitby a duchovné čítanie, ktoré viedol don Pestarino. Potom nasledovala večera.

V dome Angely Maccagnovej

V dome Angely pracovali na zverenej robote. Prečo v jej dome a nie vo vlastnom? Ešte mali málo skúseností a potrebovali sa spolu poradiť, veľa skúšať, čo by nebolo ľahké ani u Márie, kde je dom plný bratov a sestier, ani u Petronily, ktorá ma tri švagriné. Angela, ktorej rozpovedali celý plán, ich srdečne povzbudila, aby prišli k nej, kde bývala len ona s mamou a večery sa im zdali aj tak dlhé. Pracovali by všetky pri jednej lampe. Mária s Petronilou by šili a ona by sa pripravovala do školy. Obe tento návrh vďačne prijali. V určenú hodinu odchádzali od Angely, nie však veľmi neskoro, pretože Mária sa musela vyhýbať nočnému chladu.

Marta a Mária

«V krajčírskych dielni aj u Angely sme takmer vždy pracovali v tichu,» rozprávala Petronila, «a preto sme cestou vždy hovorili o spoločných ťažkostiach a duchovných myšlienkach, modlili sme sa s nádejou, že čoskoro budeme pracovať samostatne. Ľudia, čo nás videli zabraté do srdečného rozhovoru, sa pýtali: “Ako to, že celý deň ste spolu a máte sa stále o čom rozprávať?” Vybuchli sme od smiechu a šli sme ďalej.»

O čom sa rozprávali? Ešte nikdy si nemali toľko čo povedať ako vtedy. Každá nová vec, čo sa naučili, bola dôvodom k radosti. Vyučiť sa za krajčírky pre ne znamenalo mať v rukách istý prostriedok na konanie dobra. Toto bola jediná Máriina starosť a ňou naplňala myseľ a srdce Petronily. A ona zas ako dobrá a úrodná pôda prijímala priateľkou zasievané zrno.

Spoznajú uršulinky

Don Pestarino sa na svojich konferenciách zmienil o niečom, čo naplnilo srdcia dcér Nepoškvrnenej radosťou, najviac Máriu s Petronilou. Objavili, že ich Nábožné združenie sa podobá Združeniu panien sv. Uršule, založenému sv. Angelou Mericiovou v Brescii a schválenému pápežom v roku 1544. Keď Angela písala Pravidlá, nič o nich nevedela. Ani don Frassinetti, keď

ich dával do tlače, nepoznal Inštitút sv. Angely Mericiovej, ktorý tvorili slobodné dievčatá žijúce vo svete.²⁷

Keď sa Nábožné združenie rozširovalo, zistili, že sa po troch storočiach oživil duch sv. Angely Mericiovej. Don Pestarino im povedal, že Nábožné združenie Márie Nepoškvrnenej prebudilo na mnohých miestach spomienku na Angelu Mericiovú a jej uršulínky, preto Sv. Otec vydal dekrét (11. júla 1861), ktorým dielo tejto svätej vrátil do života celej Cirkvi. Keďže tento inštitút po tristo rokoch potreboval určité úpravy, Boh chcel, aby sa Nábožné združenie zrodené v Mornese spojilo s uršulínkami.

To všetko ubezpečovalo dcéry o Božom požehnaní, ktoré spočívalo na Združení. O tomto nemohli mlčať, najmä Mária, ktorá Združenie milovala ako dobrá dcéra. Keď sa rozprávali o takýchto novinkách, cesta im rýchlo ubiehala.

Nové uršulínky

V tom čase don Frassinetti podporil myšlienku pápeža Pia IX. tým, že po dohode s donom Pestarinom upravil prvotné Pravidlá z Mornese a zlúčil ich s Pravidlami sv. Angely, prispôbených dobe. Nové Pravidlá vyšli ešte v tom istom roku pod názvom: *Pravidlá dcér Panny Márie Nepoškvrnenej pod ochranou sv. Uršule a sv. Angely Mericiovej*.

Bola nová knižka dona Frassinettiho, vopred prisľúbená donom Pestarinom, ktorú dcéry tak túžobne očakávali, darčekom na sviatok Nepoškvrnenej? Alebo ju dostali na Božie narodenie, keď v zhode s pravidlami to mal byť deň každoročnej voľby predstavenej? Zdá sa, že pravdepodobnejší je druhý dátum, alebo dni, ktoré predchádzali tomuto sviatku, pretože don Frassinetti by sa nemohol uvoľniť kvôli bohoslužbám zo svojej farnosti.

Aby sa Pravidlá, ktoré predpisovali voľbu predstavenej, zachovali, a aby sa nezaťažovali ďalšími novinkami, jednohlasne sa zvolila Angela do úlohy duchovnej autority, akú mala celkom prirodzene už aj doteraz.

Označenie Nové uršulínky začali v praxi používať až o pár rokov, dovtedy bol tento názov skôr oficiálny. Hoci prijali nové Pravidlá, nazývali sa ešte dcéry Nepoškvrnenej, a až neskôr uršulínky.

Lahko si predstavíme Máriu, ako usilovne čítala nové Pravidlá, aby objavila, čím sa líšia od prvých, aby ich príkladne zachovávala. Horlivo sa dala do objavovania, či nové záväzky zodpovedajú jej apoštolským túžbam. A už sa s Petronilou delila o svoju radosť: «Čítala si? Nebo žehná našu prácu! Povinnosť starať sa o zanedbané dievčatá a siroty je v nových Pravidlách. Aj ako Nové uršulínky sa môžeme zasvätiť pre mládež. Zdá sa mi, že teraz si môžeme byť ešte istejšie, že Panna Mária je spokojná s tým, čo chceme urobiť. Keby už prišiel ten požehnaný deň!»

O čom sa teda navzájom rozprávali? Obyvatel'ov Mornese by ani vo sne nenapadli témy ich rozhovorov. Zato nebo na ne odpovedalo skutkami: Nech sa tak stane!

Začiatky spoločného života

V tom istom roku - 16. decembra 1861 – zomrel Petronile otec. Angela bola k nej veľmi pozorná. Vedela, že pre priateľku bol otec tu na zemi všetkým, navštívila ju, ako najlepšie vedela potešila príbuzných a zobrala ju na pár dní k sebe, aby ju uchránila od bolesti, ktorá nastane v rodine, ktorá stratí otca.

Don Pestarino vedel, že Petronila by teraz musela znášať nejaký ten trŅ navyše. Švagriné ju chceli vidieť spolu s nimi na poli alebo doma pri varovaní synovcov a neterí. Našiel zámienuku, že jedna bohatá, ale chorľavá dcéra Nepoškvrnenej, tridsaťročná Tereza Pampurová, nemala viac

²⁷ Porov. *Regola della Pia Unione Figlie dell'Immacolata* (Genova, Tip. della gioventù, ed. 1867), 10.

nikoho. Povedal jej, aby sa k nej presťahovala. A navyše, Pravidlá zakazovali, aby niektorá dcéra bývala sama. Petronila poslúchla, a keďže zostávala u Pampurovej aj večer, už nechodievali s Máriou pracovať k Angele.

1862 - Na začiatku plánovali, že u krajčírka budú pracovať do Vianoc, ale pre nešťastie, ktoré postihlo Petronilu, stratili trocha času, preto zostali dlhšie. «V dielni sme sa necítili dobre,» vraví Petronila, «majiteľ bol skutočne solídny a dobrý, ale vždy tam prichádzali muži, preto Mária často opakovala: - Rýchlo, rýchlo sa naučme šiť, aby sme stadeto mohli odísť.»

A naozaj. Po najväčšom vianočnom a novoročnom pracovnom návale odišli. V dome u Pampurovej odskúšali svoje nové schopnosti, popravde, nie všetky vydarené. Uvedieme epizódku z tohto obdobia. Švagriná krajčírka, u ktorého sa vyučili, im raz doniesla kus čiernej látky s drobnými kvetmi, aby jej ušili šaty. «Ešte v ten istý večer Mária strihala a zošivala,» rozpráva Petronila, «a ... aké prekvapenie! Oba rukávy boli na pravú ruku. Snažili sa to napraviť. Ale nedalo sa nič robiť! Bolo treba kúpiť látku na nový rukáv. Bežala som ku krajčírovi. Rovnaká látka? Nemal už ani kúsok! Čo teraz? Zavolali sme paniu, čo si dala šiť šaty. Ukázali sme jej, čo sa stalo a bolo nám ľúto, že sa to už nedá opraviť. Chúďa! Ale ona sa nehnevala, ba ešte nás povzbudzovala. Vtedy si Mária dodala odvahy a navrhla: „Rukáv by sa mohol vystrihnúť z predného dielu sukne, na to miesto prísť látku z chybného rukáva a nosiť zakryté zásterou.“ Pritom sa pokorne a milo usmiala. “Pravdaže, urobte, ako chcete. Budem nosiť zásteru.”»

Napriek nevyhnutným začiatočníckym chybám boli s nimi mamy veľmi spokojné. Zvlášť kvôli nízkym cenám, a pretože im mohli dať aj použité kusy bielizne a šiat, ktoré Mária s Petronilou dokonca vyprali, upravili a vynovili. A vôbec ich kvôli tomu tieto dve dcéry nevíтали menej srdečne ako ostatné.

U krajčírky

«Asi po dvoch mesiacoch našej rozpačitej práce,» rozpráva Petronila, «v jedno ráno po omši si ma dal zavolať don Pestarino:

-Vieš, Antonietta Barcová musí zakrátko z Mornese odísť, pretože jej manžel prenajal pozemok na inom mieste. A tak...

-A tak všetka práca zostane nám?

-Presne tak! Ale najprv by sa patrilo, aby ste sa nejaký čas zaúčali u nej. Naučili by ste sa strihať ženské šaty, spoznali by ste jej klientky, získali by ste si ich.

Hneď som bežala oznámiť novinku Márii. Keď sme sa za to poďakovali Pánovi, poponáhľali sme sa urobiť, ako nám povedal don Pestarino.»

Mária vedie prvú krajčírsku dielňu

Krajčírka odcestovala. V prvé májové dni sa vrátili k Tereze Pampurovej, ktorá ich prijala s ešte väčšou radosťou ako zvyčajne, pretože neprišli sami. Sprevádzali ich niektoré dievčatá, ktoré mali veľkú chuť stať sa ich žiačkami. Príchodom dievčat začalo byť medzi tichými múrmi živo, tri priateľky sa začali zvítať.

Tak, ako aj predtým, Petronila a Mária chodievali domov obedovať, Mária zostávala aj na noc. Ale Zlý im pripravoval protivenstvá. Švagriné pozerali na Petronilu krivo, že doma z nej nemajú úžitok. A Márii zasa chceli, aby šla znova pracovať na pole. Otec to ukončil tým, aby Márii nechali slobodu robiť, čo uzná za lepšie. A Petronile pomohol brat tak, že jej dával tajne každý mesiac päť lír, aby mu ich v prítomnosti švagrin dala ako zisk z vlastnej práce.

Takže krajčírky! A koľko práce ich čakalo. Dobré ženičky rady chodievali k dvom dcéram, a keby aj pochybovali o ich schopnostiach, aj tak by v Mornese iné krajčírky nenašli. Bola síce

pravda, že veľmi šikovné ešte neboli. Ale nadaním a chuťou dostatočne vynikali a ich pokora a Máriina veselosť im uľahčovala toto obdobie, pretože bez najmenšieho znepokojenia vedela vyťažiť zo všetkého užitočné poučenie. Počas dňa veľmi často pripomínala slová sv. Terézie: „Nech ťa nič neznepekokuje, nech ťa nič neľaká, všetko sa pominie...“ Nielenže vedela tieto pekné myšlienky naspamäť, ale keď bolo treba, vedela podľa nich aj konať.

Na krajčírky oplývali aj jednou nezvyčajnou vlastnosťou, ktorá sa dievčatám tak nepáčila, pretože Mária s Petronilou sa obliekali skromne a nechceli sa prispôbovať rozmarom módy a podporovať v dievčatách márnivosť. Don Pestarino im predsa len musel dohovoriť: «Ušite im také šaty, aké chcú, len aby boli slušné. Keď im ich neušijete vy dve, nebudú nosiť predpotopné šaty, radšej pôjdu ku krajčírke do inej dediny, a to bude ešte horšie.»

Mamy jej dávali za pravdu a dievčatá sa nakoniec uspokojili so šatami, ktoré síce neboli podľa najnovšej módy, ale boli zároveň pekné a jednoduché. Mária z toho mala veľkú radosť.

«Bola som mladé dievča,» rozpráva jedna žena z Mornese, «veľmi mi záležalo na tom, aby som medzi priateľkami vynikala, preto som chcela šaty podľa najnovšej módy. Mária podporovaná mojou matkou mi povedala toľko dôvodov a tak pekne, že som ustúpila a nosila som nové šaty rada, aj keď boli veľmi jednoduché. To, čo Mária dosiahla u mňa, dosiahla tak isto aj u iných dievčat a mám.»

Prvá miestnosť v prenájme

A predsa sa stalo tak, ako Mária chcela. Matky rodín boli veľmi spokojné s novými krajčírkami, najmä pre ich čnosť, preto ich čoskoro poprosili, aby prijali ich dcéry za žiačky a naučili ich šiť. Samozrejme, že žiadna prosba nebola viac vítaná ako táto.

Dievčat pribúdalo. Izba Terezy Pampurovej bola príliš malá pre toľko ľudí a navyše bola zle osvetlená. Angela bola aj tentokrát veľkorysá a ponúkla im zadarmo izbu na prízemí, do ktorej bol vchod zo zadnej strany domu, a tak sa dalo vchádzať a vychádzať, aby to niekoho rušilo, alebo aby o tom niekto vedel. Mária s Petronilou to rady prijali a zostali u nej asi dva mesiace, až do chvíle, keď im don Pestarino odporučil, aby odtiaľ odišli. Radili sa s ním, či sa nepresťahovať do izby na poschodí Petronilinho domu, ktorú jej zanechal otec. Ale don Pestarino, podnietený svetlom zhora, povedal, aby si hľadali priestory u iných ľudí a boli samostatné, aby sa im do ničoho nemiešala ani rodina. Poslúchli a prenajali si od istej Biragovej jednu biednu miestnosť, ktorá mala iba tú výhodu, že bola blízko kostola. Ale keď videli, v akom je stave, začali hľadať niečo lepšie.

Angelin brat prenajímal priestory niektorým dámam z Janova, ktoré do Mornese chodievali tráviť letné mesiace. Ponúkol im priestrannú miestnosť za päť lír na mesiac. Mária ponuku prijala s vďakou aj preto, lebo boli veľmi blízko kostola a mohla dievčatá povzbudzovať k návšteve sviatostného Ježiša a viesť ich k úcte k Eucharistii. Okrem toho bola táto miestnosť ako stvorená pre dielňu. Bolo treba vyjsť iba jedným schodíkom a prejsť malou chodbou. Dve okná nesmerovali na ulicu, ale do dvora, kadiaľ nikto neprechádzal. Cítili sa slobodne a bezpečne, boli to vhodné podmienky na výchovu dievčat.

Škola – rodina, a ako sa tam žije

Po prenajatí vhodnej miestnosti dievčat ešte pribudlo a dielňu oboch priateľiek považovali za skutočnú školu práce, kde sa platilo jednou lírou mesačne peniazmi alebo tovarom.

Bola to škola - rodina, do ktorej sa prichádzalo slobodne. Ak niektorá žena potrebovala šaty alebo bielizeň, dala dcére do ruky látku so slovami: „Chod' za Máriou z Valponasky, naučí ťa to ušiť.“ Často šlo o veci na prerábanie. Stálo to veľa práce a zisku bolo málo. Ale Mária nikdy nič neodmietla. Pozrela sa, čo sa s tým dá robiť, a keď to bola bielizeň, posunula ju Petronile, ak šlo o šaty, pustila sa do práce a učila dievčatá s veľkou láskou, pomáhala im, až sa mohli domov vrátiť s hotovým.

Samozrejme, to všetko bol len prostriedok k cieľu, na ktorý všetko horlivo zameriavali. Mária chcela dievčatá priviesť k Pánovi, ale nenudila ich modlitbami, príkazmi a zákazmi. Na najsvetlejšie miesto postavila sochu Panny Márie Nepoškvrnenej, a keď vstupovala do miestnosti, najprv k nej podišla a vrúcne sa pomodlila jeden Zdravas'. Dievčatá ju spontánne začali napodobňovať. Vždy, keď prišlo nejaké dievča, pozdravilo: "Dobré ráno," a potom sa šlo pomodliť k Panne Márii a sadnúť si na svoje miesto. Mária, ktorá milovala ticho, nechávala dievčatá rozprávať, ako boli zvyknuté doma. Ak niektorá šepkala, že nebolo počuť, čo vravela, vtedy Mária vľúdne povedala: "Hovor hlasnejšie, aby sme sa spoločne mohli tešiť pekným veciam, ktoré rozprávaš." Ani ona, ani Petronila nezačínali rozhovor, preto často vládlo v miestnosti úplné ticho, prerušované iba prácou ihly. Vtedy Mária povedala nahlas strelnú modlitbu, prečítalo sa niečo z knihy o sv. Alojzovi Gonzagovi, o Rozine Pedemonteovej, o Róze Cordoneovej alebo z niektorého diela dona Frassinettiho. Potom ich naučila peknú nábožnú pieseň a deň plný práce a dobrých myšlienok, ktoré dievčatá nenútené prijímali hlavne kvôli dobrému príkladu svojich usilovných a pokorných učiteliek, uplynul.

Dcéry Nepoškvrnenej aj ošetrovatel'ky

V tom čase sa zaviedlo niečo nové. Ochorela jedna pani a zatúžila, aby sa o ňu starala dcéra Nepoškvrnenej. Don Pestarino sa ich pýtal, a keď videl, že sú pripravené urobiť všetko, čo nakáže, povzbudil ich, aby to skúsili. Aj tak urobili, ale dievčatá sa nemohli poslať domov a Mária si musela dávať pozor na dostatočný spánok. Preto bola ona pri chorej cez deň a Petronila v noci, keďže jej stačilo spať málo. Po tomto prípade prišli ďalšie žiadosti od úbohých ženičiek, ktoré bývali samy alebo boli choré a nikto ich nepripravoval na hodinu smrti, ani pri nich nikto nebol počas dlhých hodín agónie. Don Pestarino tam posielal dcéry. Na naliehanie dona Pestarina sa zrodila aj maličká nemocnica. Keď bolo treba, dcéry vypomáhali. Ale dobrý direktor videl, že chorí a dielňa sa nedajú zlúčiť. Treba sa definitívne rozhodnúť alebo pre jedno, alebo pre druhé. Porozmýšľal a potom pod vedením Ducha Svätého povedal Márii a Petronile, aby k chorým viac nechodili a aby sa venovali len dievčatám. Dal im možnosť starať sa o jednu chorú a slepú pani. Obe pokračovali v tejto dobročinnnej práci. Jedna dcéra, vdova, im pomáhala tým, že pre starú pani každý deň varila a nezabudla pri tom ani na ne. Zahŕňala ich tisícorakými prejavmi nezištnej lásky, ktorú často nespozorujú dokonca ani tí, ktorým sa preukazuje.

DON PESTARINO SALEZIÁNOM A PRVÉ SLOVÁ DONA BOSCA DCÉRAM NEPOŠKVRNENEJ (1862 - 1864)

Prvé stretnutie dona Pestarina s donom Boscom

Mária a Petronila sa zabývali v novej dielni. Celkom zabudli na seba a prosili iba o to, aby mali dosť práce a mohli tak pracovať pre duše. Práve vtedy sa Pán Boh o ne zázračne postaral. Naplánoval totiž stretnutie dona Pestarina s donom Boscom.

Don Jozef Campi, ktorého svedectvá sú zvyčajne dôveryhodné kvôli výbornej pamäti, a ktorý už ako malý chlapec bol po boku dona Pestarina, svedčil: "Don Pestarino sa spoznal s donom Boscom vo vlaku z Acqui do Alessandrie, kde sa konala pre kňazov z Acqui oslava alebo stretnutie. Ako im cesta ubiehala, rozprávali každý o svojej činnosti pre spásu duší.

Keď don Bosco počul dona Pestarina rozprávať o dcérach Nepoškvrnenej, vyjaval mu svoju myšlienku založiť ženský inštitút na radu mnohých biskupov a znamenitých kňazov. Don Pestarino

trocha srdečne i žartovne ponúkol zbožné a horlivé dcéry z Mornese, «... ak niekedy... hoci nevzdelané a prosté...»

Stretnutie v Acqui alebo v Lerme?

Nezachovala sa nám žiadna zmienka ani dokument na biskupskom úrade v Acqui z roku 1862, ktorý by potvrdzoval, že sa v tom roku konalo pre kňazov v meste nejaké stretnutie alebo slávnosť. Aj keď to na historickej pravdivosti stretnutia dona Bosca s donom Pestarinom nič nemení, miesto ich stretnutia zostáva neisté.

Ved' je nakoniec pochopiteľné, že don Campi ako malý chlapec nemohol tejto udalosti prisúdiť veľkú dôležitosť, pre ktorú by si ju mal nejako zvlášť pamätať. Je však isté, že don Pestarino sa s donom Boscom stretol v roku 1862 v čase od augusta do októbra. Don Jozef Frassinetti vo svojom jednozväzkovom diele Asketické diela - *Memorie biografiche del sacerdote don Luigi Sturla*²⁸ – píše: «Sprevádzal som dona Sturlu, keď išiel v auguste 1862 zakladať do Mornese Nábožné združenie synov Nepoškvrnenej... A keďže v tých dňoch sa stretlo v okolí svätyne v Rocchette pri Lerme asi dvadsať kňazov, postaral sa, aby medzi nimi vznikol Spolok vidieckych misionárov, ktorý by evanjelizoval tie kraje.»

Takže ak nebola slávnosť alebo stretnutie v Acqui, niekde v okolí určite bolo. A 3. septembra toho istého roka sa konalo v Lerme aj iné stretnutie kňazov. Článok č. 64 Pravidiel Spolku vidieckych misionárov – prekvitajúci v Janove už pred rokom 1849 – , do ktorého už vtedy patril don Pestarino, a ktorý v diecéze Acqui 26. augusta 1862 založil don Sturla, predpisuje: «Stretnutia sa budú konať vždy jedno na jar, v stredu po Veľkonočnom období, a druhé koncom leta, v stredu po poslednej augustovej nedeli.»²⁹

Posledná augustová nedeľa pripadla na 31. a nasledujúca streda na 3. septembra. Ak je teda isté, že sa don Pestarino ako člen a priateľ Frassinettiho, Sturlu a farára z Lermy kanonika Olivieriho zúčastnil na zakladajúcej schôdzke spolku 26. augusta, na ktorom ho zvolil za druhého poradcu³⁰, môžeme sa domnievať, že nechýbal ani na prvej schôdzke 3. septembra. A keďže bol vždy synovsky podriadený diecéznej autorite, mohlo byť prirodzené, že po 26. auguste alebo po 3. septembri zašiel do Acqui podať biskupovi správy o novovzniknutom mužskom spolku v Mornese, ako aj o tom v Lerme, vracajúc sa do Mornese cez Alessandriu.

V tých dňoch bol don Bosco zaneprázdnený predávaním lístkov na lotériu, ktorú organizoval kvôli svojim nezbedníkom z Valdocca. Nie je vylúčené, že ho cesty zaviedli až k Nizza Monferratu a do okolia, kde mal veľa známych, medzi ktorých patrila aj dobrodinka kontesa Corsiová, alebo možno zašiel priam až do Acqui, kde bol vždy vítaný u biskupa a v seminári.

6. septembra mal ísť do Montemagna, kde kázal troje duchovných cvičení, a tak pripravil vznik Bratstva Najsvätejšieho Srdca Panny Márie na 8. septembra.³¹

Ľahko si predstavíme, že sa don Pestarino s donom Boscom mohli stretnúť vo vlaku alebo na stanici. Aj svedectvo dona Lemoynea podporuje svedectvo dona Jozefa Campiho: «... v roku 1862 sa don Bosco zúčastnil v Acqui na slávnosti alebo konferencii pre kňazov, ktorej predsedal biskup Mons. Contratto. Don Bosco sa tu stretol s donom Pestarinom, a potom cestovali spoločne z Acqui do Alessandrie...»³²

V siedmom zväzku Životopisných pamätí na stranách 278 a 288 sa píše, že keď don Bosco odchádzal z Mirabella Monferatta a schádzal na stanicu v Alessandrii neskoro v noci 15. októbra

²⁸ Napísané v prvých mesiacoch v roku 1866 a vydané v Janove v roku 1871, tri mesiace po smrti Frassinettiho. Jediný diel, s. 450.

²⁹ Frassinetti, Diela, 299.

³⁰ Frassinetti, Diela, 294.

³¹ Porov. *MB VII*, 246

³² *MB IX*, 615

1862, ubytoval sa so svojimi chlapcami, ktorú tu boli na prázdninách v biskupskom mestskom seminári. Strávil tu nasledujúce dni 16. a 17. októbra, navštevoval najvýznamnejšie duchovné a svetské osobnosti. Nasledujúce ráno šiel so svojimi chovancami navštíviť Dóm Madonna della Salve. Popoludní 18. októbra ho kňazi, priatelia a spolupracovníci odprevadili na stanicu aj so slávnostným sprievodom a hudbou svojich chlapcov. Tu mal cestovať vlakom do Turína.

Keďže o slávnosti alebo o stretnutí kňazov nemáme v Acqui žiadnu zmienku, možno sa táto slávnosť mohla vzťahovať na tú v Alessandrii...

Náhodné, ale prozreteľné stretnutie

Môžeme z toho urobiť záver, že Božia prozreteľnosť si poslúžila náhodou. Zoči-voči sa stretli dve srdcia, ktoré mali byť Božimi nástrojmi. Jeden mal byť pôvodcom vznešeného diela a druhý prostý robotník, ale bolo dôležité, aby sa pochopili a zjednotili svoje sily.

Don Pestarino už predtým počul hovoriť s obdivom o donovi Boscovi. Vzťahy, ktoré boli medzi apoštolom Valdocca a janovským klérom, kam patril don Pestarino, ako aj posledné cesty, ktoré don Bosco podnikol do Janova³³ najmä ohľadom rokovaní s donom Františkom Montebrenom, znamenitým kňazom, ktorý chcel zjednotiť svojich „remeselníkov“ s tými dona Bosca, mu dávali dostatok príležitostí, aby dona Bosca videl a vážil si ho. Uisťuje nás o tom Ján Cagliero, keď hovorí, že don Pestarino sa spoznal s donom Boscom v dome dona Frassinettiho, priora farnosti Sv. Sabíny. Horlivý don Pestarino chcel určite bližšie spoznať „Otca nezbedníkov“. Výsledkom tejto túžby mohlo byť aj rozhodnutie, ktoré don Pestarino urobil, keď sa v júli roku 1857 zúčastnil duchovných cvičení v Lanzo Torinese, ktoré kázal don Caffasso. Tam mohol vídať tohto nezvyčajného muža. Určite mal správy od tých, čo ho bližšie poznali, o metóde práce, ktorou robil toľko dobra.

Ani donovi Boscovi meno dona Pestarina nemohlo znieť cudzo. Pre dôvody vyššie uvedené, tak aj pre chýr, ktorý sa širil o Mornese, ktoré sa stalo známym pre mimoriadnu kresťanskú nábožnosť vďaka činnosti dona Pestarina. Mornese budilo obdiv v celej diecéze a aj v susedných krajoch.

Don Pestarino a don Bosco sa teda rozprávali ako starí priatelia. Keď hovoril o svojej práci, určite sa zvlášť zmienil o synoch Nepoškvrnenej, ktorí vznikli v Mornese len pred pár dňami. Boli príslubom veľkého dobra, ktoré by mohli vykonať, a mohlo sa z nich zrodiť aj povolanie ku kňazstvu. Spomenul tiež osožný vplyv, aký na kresťanské rodiny, zvlášť na matky majú dcéry Nepoškvrnenej.

Don Bosco určite spozornel pri rozprávaní o dcérach, skutočných rehoľníčkach vo svete, ktoré svojou dielňou a oratóriom zbierali dobré ovocie.

Donovi Boscovi sa možno pripomenul sen spred dvoch mesiacov, v ktorom markíze Barolovej povedal, že sa postará aj o dievčatá. V tom mu Boh viackrát dával najavo svoju vôľu. Začali sa donovi Boscovi rozplývať posledné pochybnosti o novom apoštoláte? Cez dona Pestarina sa mu potvrdilo, že je nevyhnutné postarať sa aj o dievčenskú mládež. Opakované výzvy znamenitých kňazov a biskupov ho presviedčali, že časom sa musí postarať aj o ich dobro.

Mohlo to byť v tejto chvíli, keď srdce dona Pestarina veľkodušne a spontánne ponúklo svoje dcéry z Mornese, potom takmer s bážňou, či to nebolo trúfalé, žartovne dodal: «... ak niekedy... aj keď nevzdelané a prosté...»

Letmý, ale veľavravný úsmev bol odpoveďou dona Bosca, akoby nová ponuka súvisela s tým, čo mu rozpačito vírilo hlavou. Zakončil spontánnym pozvaním: «Príďte, don Pestarino, príďte ma pozrieť na Valdocco.»

Och, ten úsmev! Možno práve nevzdelanosť, ktorú don Pestarino považoval za prekážku, posilňovala v donovi Boscovi myšlienku, že do takejto prázdnoty by mohol Boh plným priehrštím

³³ MB V 599 a Capecelatro Alfonso, *Vita della Serva di Dio Paola Frassinetti, Fondatrice delle Suore di s. Dorotea* (Roma, Desclée 1900), 306-307.

rozsievať svoje dary. A tá nevedomosť, kolíska pokory, pritiahne Božiu múdrosť. Dobrý Otec poznal hodnotu srdca, ktoré je vyprázdnené pre Božie diela.

Don Pestarino sa zveruje do rúk dona Bosca

Don Pestarino sa do Mornese vrátil s veľkou radosťou v srdci a túžbou ísť hneď do Turína. Zdalo sa, že slová dona Bosca mu ukázali smer. Mal už iba jedinú túžbu: zaviazať sa poslušnosťou, a tak si zaistiť väčšiu dokonalosť a svojej práci dať pečať Božej vôle nie z vlastnej horlivosti, ale plnením Stanov pod vedením predstaveného, ktorý je priamym zástupcom Pána. Áno, ísť na Valdocco. Ale nie na hocijakú návštevu, nielen vidieť apoštola vo svojom kráľovstve, ale urobiť v živote konkrétny krok. Zveriť sa donovi Boscovi ako syn otcovi, ako sa vedome dáva nástroj umelcovi, aby ho použil na veľké dielo, a pritom ho zdokonalil.

«Pred cestou do Turína mu teológ Rajmund Olivieri navrhol, aby spolu šli na púť do svätyně Panny Márie v Rocchette. Tu sa modlil, aby mu Panna Mária ukázala svoju vôľu. Cítil, že má venovať život a svoje hojné sily donovi Boscovi.»

Odcestoval. Keď prišiel do oratória, «zamilovaný do ducha Saleziánskej spoločnosti, chcel do nej vstúpiť a príkladne zachovávať Stanovy. Sľuboval donovi Boscovi bezhraničnú poslušnosť, ochotný ihneď sa presťahovať do oratória. Ale Boží sluha videl, koľko dobra robil don Pestarino vo svete, preto chcel, aby zostal vo svojom kraji. Videl, že je nevyhnutné, aby Združenie dcér Nepoškrvnenej v Mornese neprišlo o takého zbožného a múdreho direktora». ³⁴ Aj dievčatá z okolitých krajov, kde nebolo ešte Združenie také zakorenené, v ňom nachádzali svojho duchovného sprievodcu.

Keď don Bosco prijal dona Pestarina medzi svojich synov, nenechal si ho pri sebe, lebo nechcel pripraviť dcéry o duchovného správcu. To svedčí o tom, že don Bosco Združenie bral vážne. V pokoji, ktorý vládne v chudobnej izbe, v súkromnej svätyni dona Bosca, sa otec a syn ešte vrátia k tejto téme. Hoci don Bosco nedal najavo svoje myšlienky, pochopil, že prišiel Pánom určený čas postarať sa o dievčatá, pretože prichádzajú osoby, ktoré by mohli byť nástrojmi tohto diela.

Prvý dar dona Bosca Márii a Petronile

Je pravda, že don Bosco dal donovi Pestarinovi medaily Panny Márie ³⁵ pre tie dve dobré dcéry. Odkázal im, že ju majú opatrovať, pretože «ich ochráni od mnohých nešťastí a pomôže im vo všetkých životných okolnostiach».

Na pokornú prosbu dona Pestarina, ktorému bol don Bosco vždy hotový vyhovieť, vzal kúsok papiera, pozrel sa k nebu a pomaličky napísal: «Modlite sa a robte toľko dobra, koľko môžete, najmä mládeži. Urobte všetko, aby ste zabránili hriechu, aj všednému.»

Don Pestarino sa vrátil do Mornese s takou ľahkosťou a radosťou v srdci, akoby našiel zlatú baňu. Vrátil sa už ako salezián, syn dona Bosca, a bol si istý, že uvidí čoskoro v Mornese svojho milovaného predstaveného, aby spolu rozhodli o dobročinnom diele pre svojich rodákov. V kútiku svojej duše tušil, že dcéry Nepoškrvnenej budú v rukách dona Bosca robiť zázraky.

Márii a Petronile priniesol dar od otca, ktorého ešte nepoznali. A keď sa pustil do vysvetľovania odkazu, ktorý im napísal na lístok, rozprával im o ňom s takou horlivosťou, že si ho hneď obľúbili. S dôverou sa vložili do ochranných modlitieb dona Bosca, takže ak predtým mysleli len málo na seba a svoju budúcnosť, tak teraz na seba naozaj zabúdali a nemysleli na iné, iba na Božiu slávu a dobro mládeže.

³⁴ MB VII, 297.

³⁵ Matka Petronila si spomína: boli to medaily Márie Pomocnice; ale je isté, že takéto medaily sa pred rokom 1868 nerazili.

Dve siroty v škole Márie Mazzarellovej

1863 – Väčšia dôvera v Božiu prozreteľnosť a spokojnosť srdca naplňali obe dcéry, najmä Máriu, pokojom radostným, výrečným a láskavejším.

Žiačky sa tešili z lásky, ktorej sa im dostávalo, preto sa o dielni zakrátko šírili chvály. Keď to počul istý obchodník, vdovec s dvoma dievčatkami, z ktorých jedna mala šesť rokov a druhá osem, poprosil dcéry, aby mohli u nich zostať celý deň, pretože on je stále preč. Starká by sa postarala o obed a večer by pre ne prišla. Dve siroty! Pre Máriu a Petronilu boli vítané, aj keď sa im kvôli tomu musel zmeniť rozvrh dňa.

Zmeny v rozvrhu života dvoch priateľiek

Dobré gazdinky z Mornese už viac nevidávali dve priateľky, ako šli okolo pol desiatej na obed domov, sprevádzané kúsok cesty dievčatkami, ale potom samy zahĺbené v dôverných rozhovoroch. Veď dve obchodníckove dievčatá nemohli ani nesmeli zostať samy. Petronila chodila domov prvá, naobedovala sa a vracala sa späť do dielne, kde zostala medzitým Mária. Obe sa pomodlili Anjel Pána. Mária potom odchádzala s dievčatkami, ktoré sa k nej milo tislí, a bol to taký nežný obrázok, že sa v oknách i vo dverách objavili dojaté mamy.

Petronila dohliadala na siroty, dala im obed, trocha ich zabavila a medzitým upratovala dielňu. Potom pokračovala v začatej práci. Okolo dvanástej sa vracala Mária, sprevádzaná žiačkami, ktoré ju čakávali na križovatke uličiek. Dievčatá šli trocha na dvor a Mária na ne dozerala z okna na prízemí. Tak počula všetko, o čom sa rozprávajú, a mohla sa zapojiť, aj keď mala vždy poruke nejakú prácu. Len čo sa dievčatá vrátili, pustili sa znova vytrvalo do šitia a pritom sa rozprávali, občas vrúcne pomodlili alebo niečo nábožné zaspievali.

K večeru im Mária povedala dobrú myšlienku. Potom odišli dve sirôtky späť k starej mame, ostatné domov alebo odprevádzali naše dcéry do kostola na meditáciu, ktorú čítal nahlas don Pestarino, za ktorou nasledovala „anjelská korunka” a spoločné modlitby.

Obe chodievali večerať domov, potom Petronila išla k Tereze Pampurovej, ktorú veľmi mrzelo, že jej slabé zdravie bráni, aby im pomáhala v tomto užitočnom diele. Zatiaľ sa Mária snažila pomôcť doma svojim drahým. Najmenšia Assunta, ktorú učila šiť, a Nikola, ktorý mal len tri roky, si jej sadli k nohám na malú podnožku. Vychutnávali si, keď ich učila katechizmus, rozprávala im príhody, na ktorých sa aj nasmiali. Oni jej zas rozpovedali o svojich malých huncútstvách, o maminých pokarhaniach a dávali si tie najlepšie predsavzatia na ďalší deň.

Tí starší s ňou trávili veselé večery, ale niekedy sa im nepáčil jej skúmový pohľad, ktorý prenikal až do hĺbky, a hoci ústa mlčali, pohľad bol veľavravný, najmä keď neboli dobrí. Skade tá ich sestra všetko vedela? To určite ona upozorňovala rodičov na ich vyvádzanie. Niežeby ju mali menej radi, to nie, len by chceli, aby nebola až taká horlivá v záležitostiach, ktoré sa ich týkajú.

Útulok? Začínajúce kolégium?

Dve sirôtky nadšene spievali chvály na svoje učiteľky a úbohý otec pochopil, že malé u nich nájdu spokojnosť a radosť, ktorú potrebujú, aby dobre rástli. Preto jedného dňa poprosil dve dcéry Nepoškvrnenej, aby si ich ponechali aj na noc. Poslanie menilo tvár: čo na to povie don Pestarino?

Don Pestarino povedal áno: jeho veľké srdce by nikdy neprekážalo Božiemu dielu, ktoré zázračne napreduje. O to viac, že sa práve vrátil z návštevy Turína, kde bol na sviatok sv. Františka, a ešte mal dušu plnú príbehov, ktoré mu rozprávalo tisíce hlasov, a všetky sa zhodovali v tom, aké zázraky lásky koná don Bosco, keď prijíma každého chlapca, ktorého mu Prozreteľnosť pošle. Don Bosco – asi takto si mohol odpovedať don Pestarino – neodmieta nikoho, akékoľvek obety by ho to stálo. Tieto dve ani netušia, že idú v šľapajach jeho apoštolátu. Prečo by som im mal brániť? A tak boli prijaté prvé dve chovanky.

Nové priestory v dome Maccagnovej a v dome Bodratovom

Na spanie dielňa viac nestačila. Bolo treba prenajať ďalšiu miestnosť na tej iste chodbe, kde sa umiestnili dve postieľky dievčat a posteľ Petronily, ktorá sa rozlúčila s Pampurovou a stala sa matkou dvoch sirôt. Na obed a večeru však chodievala domov a dievčatám dávala obed, ktorý posielala stará mama.

Takto sa dve priateľky náhle ocitli na čele malého sirotinca, ale miestnosť bola ešte malá. Pomohol im Anton Bodrato a ponúkol dve izby v dome oproti Angelinmu. Bolo treba iba prejsť na druhú stranu ulice. Izby boli priestranné, do každej sa zmestilo päť postelí. Prenajali aj tie a preniesli posteľ. V Angelinom dome zariadili dielňu a v Bodratovom spálňu.

Spoločný obed, aby sa ušetril čas

Keď už mali miesto, mohli priniesť posteľ aj pre Rosinu Mazzarellovú, Petronilinu štrnásťročnú neter, sirotu po otcovi. Veľmi chcela zostať s tetou, aj keď nemohla každý večer, aby príbuzní nešomrali.

Rodina sa rozrástla a bolo treba dohliadať na dievčatá. Mária videla, že chodiť hore-dole každý deň na obed je strata času a jedna aj tak nestačí na všetko.

Raz, keď už bolo všetko na poriadku a každému zadelila prácu, povedala Petronile: «Počúvaj, takto to už ďalej nepôjde. Choď sa spýtať dona Pestarina, či nám dovolí kúpiť cestoviny, aby sme si uvarili trocha polievky. Takto ušetríme čas, ty poobede nemusíš viac odísť a ani ja. Čo bude ďalej, ukáže čas.»

Petronila zaváhala, pretože don Pestarino bol stále zaneprázdnený. A navyše, aby predišiel klebetám a dodržal nové Pravidlá uršulínok, nechcel sa s nimi rozprávať mimo spovednice. Pravdu povediac, aj v spovednici s nimi zaobchádzal nevládne a náhlivo. No Petronila odpovedala: «Ak ma posieľaš, tak idem.» Don Pestarino počúval najprv s nevôľou, ale potom sa upokojil a odpovedal: «Robte, ako chcete. Keď Mária počula odpoveď, povedala: «Takže nepovedal nie. Povedal – robte ako chcete, – a to znamená, že tu začneme obedovať už dnes. Kúpme za košík cestovín: tak ich nebudeme musieť každý deň kupovať a ušetríme čas.»

Chýbal ešte riad. Petronila šla k Tereze Pampurovej a ona jej dala všetko potrebné. Obed bol čochvíľa hotový. Nikdy predtým si dve dcéry nesadli za stôl s takou radosťou v duši.

Od toho dňa Petronila chodievala domov iba zriedkavo, napriek tomu, že bratia, synovci a netere sa ju snažili získať späť. A Rozina, ktorá každý deň chodievala domov jesť, vždy sa ju snažila priviesť. Mária ešte chodievala domov na večeru a na noc, lebo don Pestarino chcel, aby sa starala o svoje zdravie. Z času na čas sa zastavila aj na obed, pretože matka sa nevedela zmieriť s odchodom dcéry, do ktorej vkladala svoje nádeje. Ale zvyčajne obedovala v dielni.

Strava striedma, srdce spokojné

Ich strava bola naozaj spartánska: polievka, trocha varených zemiakov, ktoré Mária donášala z domu alebo ktoré im darovala Pampurová, a trocha ovocia. Petronila často pripravovala pre Máriu trocha mlieka alebo vajce, lebo videla, že je unavená, vychudnutá, ale musela sa podvoliť a uvariť to isté aj pre seba, ak nechcela, aby Mária rozdelila vajce na dve časti s poznámkou, že nechce žiadne výnimky.

Treba poznamenať, že v tomto období im nič nechýbalo. Veľa žien platilo zeleninou, múkou, sliepkami, vajcami, ako bolo vtedy na dedinách zvykom. Takže sa nemuseli uskromniť, aj keď odovzdávali zárobok v peniazoch alebo ako tovar donovi Pestarinovi, lebo podľa Pravidiel sa mali peniaze a veci uschovávať v spoločnom dome a boli k dispozícii každej dcére, podľa rady predstavenej alebo direktora.

Petronila vraví: «Mária sa chcela umŕtvovať, a keby mohla, žila by zo vzduchu.» Mali aj hydinu, ako to vysvitá z jednej anekdoty, ktorú Petronila rada spomínala, a ktorá odkrýva život rodiny v tých zlatých časoch. Petronila rozpráva: «Mladšia dcéra obchodníka mala na starosti sliepky. Raz som sa jej pýtala:

-Počuj, kde sú tie dva kohúty, ešte som ich dnes nevidela!

A ona sa najprv pozrela na chodbu a vraví: - Sú tam hore na schodoch a smejú sa!

Smiali sme sa naozaj všetky: my sme sa smiali, kohúty sa iba snažili kikiríkať!»

O piatej sa dievčatá naolovrantovali a kto chcel, mohol pokračovať v šití. Ak práve práca nehorela, Mária utekala na minútku do kostola navštíviť Ježiša a raz jedno, raz druhé dievča šlo s ňou. Takže nakoniec si už všetky na to zvykli a chodievali aj bez nej. Ako inak, keď ju počuli neustále opakovať: «Aké by to bolo pekné, keby sme vždy mohli byť blízko Ježiša! Keby sa mohlo ísť šiť do kostola, do poslednej lavice, aby sme mu robili spoločnosť. Aspoň ho poďme navštíviť, keď môžeme!»

Práca rúk a práca ducha

Pridŕžajúc sa rady dona Bosca, «robiť dobro, veľa dobra», Dcéry nabrali odvalu a isté Božou vôľou a náklonnosťou dievčat začali sa poobede popri práci modlievať ruženec. Skôr ako sa zotmelo, Mária zvyčajne prečítala úryvok z knihy Večné myšlienky od sv. Alfonza Máriu z Liguori alebo z diela Umenie stať sa svätým od Frassinettiho (vydaného v Janove v roku 1861). Ani sa nezdalo, že je hodina náboženstva, lebo prečítané vysvetľovala tak ľahko a pokojne, že ju všetky dobre pochopili, a zároveň tak presvedčivo zapálené, aby sa pravdy viery do mysli dievčat vryli tak hlboko, aby im to ani čas nevymazal z pamäti.

Karneval, ktorý nekradne pokoj srdca

Čoskoro nadišiel čas fašiangov a spolu s ním aj nebezpečenstvo, že tanec spustoší všetko, čo dcéry horlivo a pozorne budovali. Mária rozmýšľala:

«Don Bosco nám písal, aby sme robili dobro mládeži, ako len môžeme, a urobili všetko, aby sme zabránili hriechu, aj všednému. Don Pestarino nám opakuje, že je lepšie starať sa o duše dievčat, ako modliť sa križovú cestu, ruženec, takže...»

Poradila sa s donom Pestarinom, ktorý nielenže schválil jej návrh, ale jej aj pomohol tým, že prizval jednu dcéru Nepoškrvnenej, ktorá mala doma verklík, a chcel, aby sa na ňom naučila hrať. Potom prišla do dielne, aby tam bolo trocha hudby. Priateľka Katarína Mazzarellová rada pristala. Dve dcéry mala tak rada, že keby nemala staručkého otca, ktorý ju potreboval, pracovala by s nimi v dielni. A tak im aspoň pomáhala tisícokrakými spôsobmi, napríklad tým, že im zabezpečovala zadarmo čerstvý chlieb a víno aspoň raz do týždňa a bola ochotná aj inak poslúžiť. Ako sa dohodli, tak aj urobili.

Vždy keď bol v dedine tanec, súkromný alebo verejný, jeden Máriou poverený anjel strážca jej to vopred oznámil. Popozývala dievčatá, hudobníčky a dielňa sa naplnila mládežou. A či vedeli tancovať, alebo nie, tancovali, alebo lepšie povedané skákali, no mali istotou, že neurazili dobrého Pána Boha. Naopak, tancovali na Božiu slávu, pretože skôr alebo neskôr sa ich nohy unavili, a vtedy Mária vyrozprávala pekný a poučný príbeh, zaintonovala nábožnú pieseň, ktorú sa dievčatá učili. Potom nezostali v hanbe teplé a chrupkavé *bugie*, ktoré pre všetky pripravila Petronila. Nakoniec unavené a spokojné, že už sa im nechcelo ani chodiť, pomodlili sa a Mária im povedala nejakú peknú myšlienku. Potom sa vracali domov, bezpochyby s túžbou ísť ihneď do postele, “s istotou čistého srdca”. Na druhý deň teda mohli pristúpiť k sv. prijímaniu a všetky sa mohli spokojne pozrieť až na dno svojich duší, spolu s Máriou, ktorá mala dar hlbokého pohľadu do duší. Aj ona sama si spytovala svedomie a chcela, aby to robili aj dievčatá, lepšie by sa spoznali a nikdy nešli spať bez toho, aby poprosili Boha o odpustenie.

Tanec sa v dielni opakoval každú fašiangovú nedeľu. Muži boli najprv prekvapení, že na verejných zábavách nie sú dievčatá, ale potom sa im otvorili oči a pochopili prečo. Dobré mamy, ktoré mohli spokojnejšie spávať, teraz chodievali častejšie k dcéram. To ony prezradili tajomstvo hudby, ktorá znela z okien dielne a rozliehala sa po blízkych uliciach. Ako len zlostila tých, ktorí viedli zábavu a chceli, aby sa tancovalo na námestí!

Chlapci sa medzi sebou dohodli, že si počkajú dievčatá, keď budú vychádzať z dielne. Začali ich presviedčať najprv peknými slovami, a potom aj vyhrážkami chceli od nich vymámiť sľub, že už viac nepôjdu tancovať k "Márii z Valponasky". Dievčatá zostali neoblomné a všetko vyrozprávali Márii. Povzbudila ich, aby si z vyhrážok nič nerobili a aby spokojne pokračovali na ceste domov a nevšíмали si, čo hovoria. Povzbudila ich a prisľúbila im za to malý olovrant. Neboli to len slová. S pomocou dona Pestarina, pána farára a niekedy aj vlastných rodičov sa olovranty naozaj donášali alebo do dielne, alebo na Valponascu, kde viac slobody dovoľovalo väčšiu radosť. Chlapci zúrili a viackrát sa dievčatám vyhrážali, že keby nebolo dona Pestarina, urobili by poriadok s dcérami a zvlášť s Máriou.

Máriine múdre opatrenia

Mária nakázala dievčatám, aby nikdy nešli samy. Rozdelila ich do skupín tak, aby šli spolu tie, čo bývajú na tej istej ulici, a aby na čele každej skupiny bolo jedno staršie rozumné dievča. Niekedy ich aj ona sama odprevádzala kus cesty, potom sa vracala sama.

Dievčatá sa držali. Jedna najodvážnejšia, ktorá napriek Máriiným napomenutiam neodpovedať na urážlivé ani sladké slová, sa neovládla a ušla jej štipľavá odpoveď. Dostala za to facku. To však len posilnilo presvedčenie dievčat neustúpiť, a okrem dona Pestarina im držali stranu aj otcovia a bratia. Tak verejné zábavy zostali definitívne opustené. Mária trpela tým, čo sa stalo, ale vďaka svojej húževnatosti bola silnejšia než ostatní a dala si takéto predsavzatie: Ak mi Boh pomôže, na budúci rok to spravíme ešte lepšie.

Prehratá stávka

Počas jednej z posledných nedeľ sa odohrala epizóda, ktorá ukazuje, aký rešpekt si dve priateľky získali a vstúpili do dievčat. Zatiaľ čo boli zaujaté tancom, hudobníčka sedela na stolíku, kde ju bolo lepšie počuť, a hrala jednu zo svojich najlepších pesničiek, keď tu sa zrazu prudko rozleteli dvere na chodbu, v ktorých sa objavili dvaja tancujúci chlapci. Hudba ako na povel prestala hrať. Dievčatá sa pritisli k múru, stíchli a zostali nepohnute stáť. Mária s Petronilou boli vážne, ale nič nepovedali. Dvaja hrdinovia ešte urobili zopár poskokov, ale potom zahanbení výrečným tichom bez slova odišli.

Bola to stávka s ostatnými z ich partie, že pôjdu tancovať k Márii. Ale zdá sa, že päť lír, cena za ich hrdinstvo, nepresvedčila ostatných, aby stávku zopakovali. Fašiangy teda skončili šťastne pre dušu i pre telo.

Katechizmus v dielni cez Veľký pôst

Začal sa Veľký pôst a s ním aj čas prípravy na Veľkú noc, a pre tých najmenších aj na prvé sv. prijímanie: «Mária neučila katechizmus v pravom zmysle,» hovorí Petronila, «ona to tak nenazvala, ale v skutočnosti cez celý pôst nemyslela na nič iné a ani druhým to nedovoľovala. Dievčatám pripomínala, opakovala, čo povedal kňaz, najmä tým najnepozornejším, a predovšetkým to vedela uviesť do života podľa osobnej potreby každého dievčaťa.» Poznala ich dobre, ich osobné sklony, slabé stránky a snažila sa ich vychovať k добрote, činnosti a k úprimnosti.

Výchovná metóda Márie Mazzarellovej

Hlavnými zásadami jej výchovy boli: «Vyhybať sa márnivosti, ktorá bráni všetkému dobru; úprimnosť za každú cenu, pretože otcom klamstva je diabol; nikdy nezaháľať, pretože záhaľka je hrdzou duše.»

Nezanedbávala ani jedno dievča. ale svoju pozornosť zameriavala na tie, ktoré doma nemali dobré zázemie alebo nemali matku. Pre tie robila, čo mohla, akoby dostala od Pána úlohu nahradiť zosnulú, bedlila nad nimi aj mimo dielne, privádzala ich k sviatostiam a pripravovala na život. Nevyžadovala od nich veľa odriekaní, uprednostňovala, aby si získala ich náklonnosť, ale keď potom od nich niečo žiadala, chcela, aby ju poslúchli.

Jedna Máriina chovanka tých čias rozpráva: «Zomrela mi mama, a tak ma Mária zahrňovala tými najjemnejšími pozornosťami. Raz som ju však neposlúchla. Konal sa verejný tanec a ja som nechala svoju mladšiu sestričku doma samu a išla som sa pozrieť. Iba pozrieť. Mária sa to dozvedela. Dala si ma zavolať a opýtala sa ma na to, ale bola som tvrdohlavá a nechcela som si priznať chybu. Vtedy mi celkom vážne povedala: «Zdá sa mi, že ešte nie si pripravená ísť na sv. prijímanie, preto na túto Veľkú noc ešte nepôjdeš.» Plakala som, sľubovala, ale ona dobre vedela, že potrebujem túto lekciu. Nepovolila: «Teraz plačeš, ale neskôr budeš rada a poďakuješ sa mi za tieto slzy.» Nadišla Veľká noc, prišla Veľkonočná streda. Ostatné dievčatá pristúpili spolu k sv. prijímaniu, iba ja nie. Ale o pár dní ma pripravila na prijatie Ježiša, sama ma odprevadila k oltáru a starala sa o mňa s materským srdcom. A naozaj jej vďačím za to, že viem zvíťaziť nad pokušením ísť. Teraz som už stará, ale na tanec som už nikdy viac nešla.»

Máj v Mornese

Vďaka horlivosti a trpezlivosti dona Pestarina sa máj vždy poriadne oslavoval. Don Jozef Campi o tom rozpráva:

«Don Pestarino pomaly zaviedol slávnostné slávenie mája. Farár don Ghio sa spočiatku zdráhal, pretože chudobný kostol nemohol vynaložiť náklady na väčšiu spotrebu sviec. Don Pestarino ho upokojil, že všetko podarujú ľudia. A naozaj, najprv prišla jedna pani ponúknuť sviečky a jej príklad hneď nasledovali ďalšie, takže počas slávnostných obradov ukončenia mája bol celý kostol osvetlený a po sviatku ešte zostalo toľko sviec, že vystačili skoro na všetky omše po celý rok. V prvých rokoch spočívala slávnosť v tom, že sa čítalo z knihy Muzzarelli, a potom nasledovalo požehnanie relikviou Panny Márie.³⁶ Neskôr, keď videl, že na slávnosť už prichádzajú všetci ľudia, don Pestarino zaviedol dve pobožnosti: ráno čítanie a požehnanie relikviou, večer čítanie, eucharistické požehnanie a nábožná pieseň.»

Záhradka Panny Márie

Čo by Mária neurobila pre to, aby si dievčatá uctievali Panu Máriu v jej zasvätenom mesiaci? Cez deň im o nej nadšene rozprávala, povzbudzovala ich predstúpiť pred Máriu s čistým srdcom, bez hriechu a s túžbou prijať Ježiša s láskou! Zaviedla zvyk zbierať kvety pre Panu Máriu - *Záhradku Panny Márie*. Tento zvyk im vysvetlil kanonik Frassinetti na jednej zo svojich návštev v Mornese, aby to naučili dievčatá. Petronila sa vtedy spýtala: «A mohli by sme to praktizovať aj my?» A on žartovne odpovedal: «Ved' staré stromy prinášajú najchutnejšie ovocie!»

A tak dcéry zbierali kvietky do Záhradky Panny Márie spolu s dievčatami a Mária túto náboženskú horlivosť šikovne využila v práci na ich dušiach.³⁷ Nezanechala to ani po skončení mája. Bol to výborný prostriedok, ako bdiť nad svojím srdcom a nad jeho sklonmi, slúžil jej ako užitočný prostriedok k náprave.

³⁶ Na niektorých miestach severného Talianska sa uctievala tzv. *Relikvia Panny Márie* alebo *skrinka* s nápisom : *vel B. Mariae Virginis*, kde bol uschovaný kúsok látky alebo starobylé mariánske obrazy.

³⁷ Frassinetti, *Il giardino di Maria in Opere Ascetiche*, IV, 148.

Šesť nediel' sv. Alojza Gonzagu

Mesiac máj priniesol Márii a Petronile ešte inú dôležitú novotu, ktorá – hoci o tom nevedeli – ich veľmi zbližovala s donom Boscom. Medzi ich prácou a dielom dona Bosca tak nastal ďalší styčný bod, a to sviatočné oratórium. Tento názov mu dali až oveľa neskôr, keď už oratórium fungovalo pravidelne a vedelo sa, o čo to ide. V tom čase vzniklo ako nevyhnutnosť pri príležitosti šiestich nediel' sv. Alojza. Stalo sa to takto:

Don Pestarino už pred nejakým časom začal praktizovať *Šesť nediel' sv. Alojza*. Don Jozef Pestarino, synovec dona Dominika Pestarina, o tom píše: «Sviatok sv. Alojza sa ustanovil viac pre chlapcov ako pre dievčatá. Vlastne si myslím, že bola iba pre chlapcov a dievčatá sväto závideli svojim rovesníkom a naliehali, aby sa k nim mohli pridať. Je prirodzené, že v prvých rokoch sa na nich zúčastňovali iba chlapci. Ja som bol v tom čase ešte v seminári, preto o tom neviem nič. Ale don Campi, ktorý bol na mieste činu a má výbornú pamäť, môže o týchto okolnostiach povedať viac než hocikto iný.»

«Vo sviatočný deň,» uisťuje don Campi, «don Pestarino alebo kňaz, ktorého pozval, slúžieval sv. omšu pri oltári sv. Alojza, rozdával sv. prijímanie chlapcom a viedol procesiu na počesť svätca. Niekedy slúžieval sv. omšu v kaplnke na vidieku, chlapci pristupovali k sv. prijímaniu a potom raňajkovali vonku. Ale vždy iba chlapci, a to šesť nediel', a aj sviatok sv. Alojza bol vždy iba pre nich.»³⁸

Ženy boli teda zo slávnosti vylúčené. Ale pretože bola pre všetkých, nikto im nezakazoval, aby boli v posledných laviciach alebo osobne si uctili svätca čistoty. Petronila hovorí: «My sme začali Šesť nediel' sv. Alojza s dievčatami, keď sme si prečítali o jeho živote a dozvedeli sme sa, že sa za to môžu získať plnomocné odpustky. Získavali sme ich ešte ako dcéry Nepoškvrnenej, ale skoro ráno, skôr ako ľudia prišli do kostola. Jedna dcéra dosvedčila, že isté dievča, Bodratová, ktorej rodina nedovolila odísť z domu tak skoro ráno, sama sa nevedela zobudiť, preto si uväzovala na zápästie šnúru, ktorú spustila z okna, aby niektorá z nás, väčšinou Mária, ňou zatiahla, a tak ju zobudila, aby šla do kostola.»

Bolo veľmi prirodzené, že zaviedli tento zvyk aj medzi dievčatá. To bol dôvod, pre ktorý Mária s Petronilou začali 10. mája, od druhej májovej nedele šesť nediel', prípravu na slávnosť so všetkými dievčatami, ktoré k nim chodievali do dielne. Určite by im to nezišlo na um, keby na to neboli už skôr zvyknuté.

Podujatie bolo už samo osebe veľmi pekné, ale ešte krajšie boli okolnosti, ktoré ho sprevádzali. Kedy ísť do kostola, aby sa modlili? Don Pestarino priniesol dvom dcéram z Turína knižku modlitieb *Il giovane provveduto* vydanú v roku 1847, plnú pekných úvah a modlitieb k tomuto sviatku. Mária ich chcela dievčatám čítať. Bola šťastná, že môže s nimi praktizovať, čo navrhol a napísal sám don Bosco.

Po "veľkej" omši, na ktorej každé dievča sedelo pri svojej mame, šli tie z dediny obedovať domov. Tie, čo bývali ďalej a nemohli by odísť a zas sa vrátiť, priniesli si suchý obed s olovrantom a po omši sa pripojili k Márii a Petronile. Naobedovali sa v dielni a potom sa zabávali na dvore. Okolo druhej sa pobrali do kostola. Po chvíľke vrúcnej adorácie a duchovnom prijímaní si kľakli pred oltár sv. Alojza a Mária alebo Petronila čítali modlitby určené na šesť nediel'.

Prechádzky do okolia Kaplnky sv. Silvestra

Keď vyšli z kostola, pobrali sa do Kaplnky sv. Silvestra, vzdialenej asi na pätnásť minút cesty. Šli po skupinkách, a chceli byť čo najbližšie k Márii a Petronile. Často s nimi chodievala aj Katarína Mazzarellová, tiež veľmi obľúbená medzi dievčatami.

³⁸ Výpoveď dona Jozefa Campiho o Dominikovi Pestarinovi (Gen. arch. FMA).

Keď tam dorazili, posadali si pred kaplnku. Nasledoval Máriin príbeh, ktorý ich zaujal, a nad ktorým sa zamysleli. Potom sa hrávali hru schovaný predmet, naháňačku... Keď sa už unavili, spievali a učili sa nové piesne, až kým im údery zvona neoznámili čas katechizmu a návratu. Ako ten čas letel! Dcéry sa hrávali s nimi....Mária vždy navrhovala niečo nové a vkladala sa do hry s tým istým zápalom ako do práce a do modlitby.

«Ako sme sa nasmiali,» rozpráva Rozina Mazzarelová, «boli to pre nás šťastné chvíle. A ako rady sme potom šli na katechizmus do kostola, na večery, na požehnanie Oltárnou sviatosťou! Dcéry boli vždy s nami. V zime sme sa ešte vracali na chvíľu do dielne, aby sme si vytiahli kvietok na ďalší týždeň, a vracali sme sa do svojej rodiny. Na kúsku cesty nás odprevádzala Mária, lebo aj ona šla domov. Ale keď bolo pekne, vracali sme sa k sv. Silvestrovi a hrali sme sa ďalej. Tam sme dostali náš kvietok a vrátili sme sa domov ešte pred zotmením, pretože Mária chcela, aby sme boli doma, keď začne zvoniť na Anjel Pána. Tie, čo bývali v dedine, odprevádzali sa s Petronilou a Máriou, ktorá odchádzala k rodičom, a Petronila s chovankami na večeru a spať.» Iná žiačka z dielne rozpráva: «Celý týždeň sme nemysleli na nič iné, iba na nedeľu. A aké sme len boli dobré, viac zbožné!»

Čo vravia hviezdy Márii

Šarlota Pestarinová svedčí: «Raz, aj keď ešte nebola tma, sme videli dve alebo tri hviezdy. Ako sme ich pozorovali a rozprávali sa, Mária sa zrazu zastavila, ukázala na ne rukou a so žiariacimi očami povedala: «Aké sú pekné! Ako sú vysoko! Ale my musíme ísť ešte vyššie a byť ešte žiarivejšie okolo Panny Márie! Na tieto slová sme nikdy nezabudli.»

Prvé zasvätenie chovaniiek Panne Márii

V poslednú májovú nedeľu všetci pristúpili k sv. prijímaniu, a tým sa ukončil mesiac máj. V ten istý deň popoludní, po modlitbách šiestich nedieľ, Mária a Petronila zhromaždili dievčatá okolo oltára Panny Márie. Tu ich zasvätili Panne Márii slovami: «Tebe dávam svoje srdce – Matka môjho Ježiša, Matka lásky.» Bolo prítomných aj veľa ďalších dcér Nepoškvrnenej, resp. Nových uršulínok s predstavenou Angelou Maccagnovou.

Jún uplynul bez zvláštnych sviatkov, ale každý deň si čítali Frassinettiho knižku Dievča, čo chce úplne patriť Ježišovi a s rastúcou horlivosťou sa pripravovali na sviatok sv. Alojza. Tento sviatok sa nemohol sláviť tak slávnostne v kostole kvôli tomu, že bol iba pre chlapcov, ale o to viac sa na neho pripravili vnútorne a do rodiaceho sa oratória to vnieslo obrovskú radosť. Pobožnosť šiestich nedieľ bola vhodnou príležitosťou na vznik oratória. A teraz, keď už bolo všetko rozbehnuté, malo by zaniknúť? Samozrejme, že nie!

Mária Mazzarelová aj naďalej dobre zaobchádzala s dievčatami, preto nechceli byť bez nej ani deň. Vedela si získať priazeň dievčat a poslúchali ju aj tie najzatejšie. V Mornese sa už veľa dobrého rozprávalo o ich nedeľných rekreáciách. V dielni nemohlo byť viac ako sedem alebo osem dievčat, pretože to priestory nedovoľovali. Ale v nedeľu ich prišlo veľa, bolo ich všade plno: na schodoch, v dielni aj na dvore. Nikomu neprekážal krik, pretože tento dom obývali len počas leta v čase oberačky, keď sa už dalo chodiť aj von, ale cez iné mesiace v ňom nik nebýval.

Mária musela ovládať svoju povahu aj cez rekreácie, aj v dielni. Znášala hluk a každú nepríjemnosť. Vždy bola trpezlivá, pretože chcela, aby dievčatá nepáchali hriechy a dali sa na cestu dobra. Nevedomky žila podľa slov dona Bosca: «Dbajte o to, aby vás viac mali radi, než by sa vás báli.» Keď bolo treba, nešetřila napomenutiami. Ak objavila nejaké skazené ovocie a nedalo sa uzdraviť, poslala ho preč, aby nenakazilo ostatné. Robila to citlivo, bez nepriateľstva, a dievčatú neprestala pomáhať. Úspešne sa jej v tom darilo aj preto, lebo udržiavala dobré vzťahy s rodinami dievčat, aby mohla zároveň pomáhať aj matkám.

Kontakty s matkami

Matky chodievali veľmi rady k Márii. Priniesli jej prácu alebo porozprávali o svojich dcérach. Matkám, ktoré boli vlažné vo viere, a Mária s nimi už mala hlbší vzťah, zvykla povedať: «Prepáčte, ale nemôžem sa vám teraz venovať. Chcete zatiaľ navštíviť Pána domu? Päť minút, a potom som tu iba pre vás.»

Najprv zostali matky zarazené:

- Pán?...Vy neviete, že pracujeme na svojom?

- A predsa... – a tu sa dobrotivo usmiala, – a predsa je v kostole váš Pán, môj Pán, Pán domu, vinice, večnosti...

Obe strany sa s chuťou zasmiali, navštívili Pána, a potom nasledoval rozhovor s Máriou, ktorá milo a pokorne odpovedala na otázky, vyzdvihovala dobro v ich dcérach, rozprávala o ich morálnych potrebách, ako aj o chybách, ale tak delikátne, že nikoho neurazila. Radila, ako ich vychovávať, odporúčala, aby pristupovali k sviatostiam a chodili na nedeľné stretnutia. Robila to s takou láskou a nezištnosťou, že sa zdalo, že s ňou chceli zostať aj mamy, aby sa stávali lepšími.

Prvé trne

Dcéry Nepoškvrnenej však neboli spokojné. Čoraz viac sa sťažovali, nie však na hurhaj, ktorý k nim aj tak nedoliehal, ale na nový druh apoštolátu a na samostatný život, ktorý viedli Mária s Petronilou. Zo začiatku nemohli proti nim nič hovoriť, pretože chodili na konferencie a o všetkom informovali aj Angelu. Ale keď k nim prišli bývať dievčatá, don Pestarino povedal, aby ich nenechávali osamote ani minútu. A keď sa pridala nedeľný apoštolát, oslobodil ich od každej závislosti okrem svojej. Mladšie dcéry pozerali na Máriu s Petronilou so sympatiou, a ako sme videli, Katarína Mazzarellová im bola vo všetkom ochotná pomôcť. Tie staršie však nie.

Novoty považovali za Máriinu svojvôľu a tvrdohlavosť, pokladali to len za spôsob, akým sa chcela ukázať, aby vynikla. Priamo Márii sa nič neodvážili povedať, zato však do tichej Petronily dobiedzali. Vyčítali im, že to, čo robia, nie je v zhode s Pravidlami, že ešte majú svoje rodiny, pri ktorých majú žiť, a že Mária ide po zlej ceste.

Petronila odpovedala, ako vedela, snažila sa ukázať Máriu v pravom svetle. Pripomínala, že Pravidlá uvoľňujú od záväzkov, keď sa vyskytnú mimoriadne povinnosti... Ale keď videla, že nič nepomáhalo a že nespokojnosť narastá, rozpovedala všetko donovi Pestarinovi, ktorý na to odpovedal: «Nedbajte o to. V ničom nejdete proti vašim Pravidlám. Robte dobro, ako len môžete, a nechajte ich, nech si hovoria.»

Pravidlá dcér Nepoškvrnenej v Katolíckom čítaní

Don Pestarino zotrval v tomto postoji nielen pre dobro, ktoré dve dcéry vykonávali, ale aj preto, že mu z Turína prišlo Katolícke čítanie na mesiac júl pod názvom Život a Inštitút sv. Angely Mericiovej od J. Frassinettiho, prepošta Sv. Sabíny v Janove. A čo mu ešte dodávalo dôveru v dielo, ktoré robili Mária s Petronilou, bola myšlienka, že aj don Bosco sa na svojej ceste stále stretal s prekážkami: «Dobro stále nachádza odporcov v tých, čo by mali pomáhať. Chodte vpred! Pán sa postará.»

Pomyslel si, že keď don Bosco uverejnil v Katolíckych čítaniach Pravidlá dcér Nepoškvrnenej, bol to znak, že sa skutočne začína starať o dievčenskú mládež.

Don Bosco slečne Karolíne Proverovej

Don Pestarino by sa potešil ešte viac, keby vedel, čo don Bosco odpovedal slečne Karolíne Proverovej z Mirabella, keď sa mu zverila, že by chcela vstúpiť do niektorého rehoľného inštitútu:

«Ak chcete, počkajte ešte chvíľku, aj don Bosco bude mať sestry saleziánky, tak ako má teraz svojich klerikov a kňazov.»³⁹

Morálna autorita Márie Mazzarellovej

«Chod'te vpred,» povedal don Pestarino. A dve dobré dcéry pokračovali ako sestry. Dušou všetkého bola stále Mária, hoci nevzbudzovala dojem predstavenej. Ona bola rozum, oko, a Petronila zasa ruky. Bolo to všetko také samozrejmé, prirodzené, a všetko napredovalo v najväčšom súlade.

Mária hovorila Petronile o každej svojej myšlienke a nepohla by prstom bez jej rady. Petronila skôr pomalá v rozhodovaní a konaní, ale nábožná a priama, nachádzala v Márii pohotovosť, energickosť, dobrotu. Dievčatá sa so všetkým obracali bez rozdielu na jednu aj na druhú.

Šarlota Pestarinová hovorí: «Keď sme chceli nejaké dovoľenie, šli sme za Máriou. Mala hneď naporúdzi tie správne a presvedčivé slová. Keď sme mali výčitky svedomia, alebo keď sme sa nachádzali v nebezpečenstve, zdalo sa, že nám číta myšlienky a nebolo jej treba nič viac vysvetľovať. A potom, vedeli sme, že aj keby sme šli za Petronilou, poslala by nás hneď za Máriou. Osvedčovali sa na nej slová sv. Pavla: «Tých, ktorých Boh povolal, tých aj predurčil» (Rim 8, 29-30). Keďže bola povolaná byť na čele veľkej rodiny, mala od prírody schopnosť vedenia, múdreho, založeného na šťastí druhých. Zabúdala na seba, kde bola dôvodom a cieľom každej obety duchovná dokonalosť vlastná i druhých.

Popri tejto novej apoštolskej činnosti nadišli Vianoce. Angele Maccagnovej vypršali tri roky v úrade predstavenej (1860 - 63) a boli potrebné nové voľby.

Mária a Angela

Predvídalo sa, že tentokrát voľby nepôjdu tak hladko ako po minulé roky. Už nevynikala len Angela. Mária sa osvedčila v čnosti a vo viere, ale aj v činnosti. Mala veľmi jemný výchovný cit, úspešný a rozsiahly apoštolát. Aj hlasovanie ukázalo tento triumf. Vyšlo najavo, že medzi dcérami sa vytvorili dva prúdy: jeden chcel mať na čele Angelu, druhý prúd Máriu. Najstaršie vyjadrili otvorenú nespokojnosť, takmer nepriateľstvo priznať autoritu mladej osobe, ktorej horlivosť a čnosti vymykajúce sa z kruhu bežných zvyklostí pripisovali viac túžbe vynikať než Božiemu povolaniu. A potom, opovážiť sa byť proti Angele, ktorá urobila toľko dobra aj samotnej Márii, to by bola nevďačnosť! Márii sa očividne nepáčilo, keď sa objavilo jej meno. Túžila sa venovať svojej dielni. Aj don Pestarino sa kvôli opatrnosti a pre pokoj snažil, aby predstavenou zostala ešte Angela.

Najmladšie dcéry však s tým neboli spokojné, pretože takto ich hlasovanie nebolo nič platné. Aby Márii vyjadrili svoju náklonnosť a súhlas s jej činnosťou, dobiedzali do nej a podpichovali ju poznámkami, ktoré jej boli nepríjemné, lebo sa jej zdali kritikou rozhodnutia dona Pestarina. Raz sa jej jedna spýtala:

- Čo si myslíš o týchto voľbách?
- Mne sa zdajú dobré a rozumné. Nemohli skončiť lepšie.
- Ale my sme chceli, aby si uspela ty.
- Nerozmýšľali ste dobre.
- To hovoríš ty.

---

³⁹ MB VII, 297.

- Takto je to správne, preto ďakujeme Pánovi. Snažme sa zodpovedať jeho добрote.

S takouto pokorou a múdrosťou ich Mária odzbrojovala a zabraňovala nezhodám. Rok sa skončil v pokojnej atmosfére, trocha chladnej, ale ktorá veštila jasné ráno.

Ďalší krok k spoločnému životu

Rok 1864 sa začal pochmúrne. Dve dcéry pokračovali vo svojej dielni, kde chodila aj Lujza Maccagnová, dcéra majiteľa domu a neter Angely Maccagnovej. Skôr, ako sa začal karneval, Mária sa pokúsila na odvážny krok. Zdravie sa jej trocha zlepšilo, zdalo sa, že už môže vstávať skoro ráno, preto zatúžila zostať na noc s chovankami a Petronilou.

Chcela Bohu ponúknuť obeť svojej rodiny, ktorá jej bola taká drahá. Chcela žiť chudobne, žiť sa prácou vlastných rúk a dať sa celkom a navždy dobru mládeže. Ostatné ju nezaujímalo. Cítila v sebe neodolateľnú túžbu úplne sa darovať pre Božie kráľovstvo a pre duše dievčat. A nič sa jej nezdalo príťažké. Ale otec s tým nesúhlasil. Práve on, ktorý ju vždy najviac podporoval. Dobrá dcéra bojovala medzi túžbou nezarmútiť otca a medzi vnútornou túžbou. Nateraz ustúpila. Mala však jednu podmienku: chcela zostať vo svojej novej rodine, keď to bude potrebné, napríklad cez blížiace sa karnevalové večery.

Takto sa nenápadne začala odpútať od rodiny a často využívala dohodnuté dovolenie. Niekedy to bolo náročné. «V jeden večer šla až k rodičovskému domu kvôli objednávke,» rozprávala Petronila, «a aby povedala rodičom, že zostane s nami. Ale vrátila sa neskoro a stiesnená mi povedala: „Až doteraz som sa trápila s otcom, ktorý ma nechcel nechať odísť. Je mi ľúto zarmútiť toho svätého muža, ale aj tak... proti Božiemu hlasu sa ísť nedá. Dúfam, že nadíde deň, keď mi dá svoj súhlas.“ A bolestne vzdychala, ale nestrácala odvahu!»

Karneval v dielni ako prostriedok konania dobra

Dievčatá začali spomínať karneval. V dedine už začali prvé prípravy na verejné a súkromné tanečné zábavy. Vždy keď chlapi stretli Máriu s Petronilou, pozerali na ne spýtavo, akoby chceli odhaliť ich úmysly. Mária pochopila, že treba hneď od začiatku veľa povoliť, ak nechce všetko stratiť. O to viac, že don Pestarino tiež zhromažďoval chlapcov.

Raz Mária povedala Petronile: «Vieš, to hranie na verkli sa mi vôbec nepáči, myslím si, že by bolo dobré mať malé piano. Aspoň by sme neboli také hlučné, celé by to bolo pokojnejšie a mohli by sme robiť aj niečo nové. Tá záležitosť s tancom už raz musí skončiť.»

Požičala teda piano, čomu sa dievčatá veľmi tešili, a Katarína Mazzarellová bola tiež spokojná, lebo ju mohol hocikto v hraní nahradiť, a tak mohla pomáhať s prípravou občerstvenia alebo dávať pozor, aby bolo všetko v poriadku. Aj v nej sa odkrýval talent vychovateľky a v stopách Márie sa učila všetko, čo slúžilo na šírenie dobra.

Začali teda karnevalové zábavy, o nič menej veselé ako minulý rok. A nebolo o nič menej dievčat ako minulý rok, ba práve naopak. Ale tento rok boli zábavy usporiadanejšie, pokojnejšie. Dievčatá posmelené dobrotou Petronily a najmä Márie sa na ne obrátili s odvážnou prosbou: «A prečo sa nezabavíte aj vy? Minulý rok bolo všetko nové a my sme sa ešte neodvažovali na to ani pomyslieť, ale bolo by to také pekné, keby ste tancovali aj vy! Naša radosť by bola dvojnásobná.» Ustúpiť? Patrilo by sa spýtať dona Pestarina. Najprv šla Petronila a priniesla kladnú odpoveď. Direktor odpovedal po chvíľke rozmýšľania: «Áno, ty môžeš tancovať.» Aby Mária zvíťazila nad svojou sebaláskou, a možno aj pre väčšie dobro, dodala si odvahu a šla aj ona. Ale jej don Pestarino bez rozmýšľania odpovedal: «Nie, ty netancuj.»

Piano sa osvedčilo. Jeho príjemný zvuk pôsobil miernejšie, dievčatá sa zabávali srdečnejšie, pretože videli, ako sa Mária každý deň snaží, aby také boli, veď im opakovala, že z «pravej nábožnosti sa rodí dobrá výchova». Mali ju veľmi rady, a rady ju počúvali. Len čo naznačila, že chce niečo povedať, všetky zastali a ani im to nebolo ľúto. Samozrejme, že Mária využívala svoje dary. Snažila sa získať si tie, čo boli najviac oddané tancu. Pre ne mala vždy mimoriadne slovo, zverovala im špeciálne drobné služby. A potom, najviac sa jej páčilo robiť *bugie*, takže prečo by sa to nepáčilo aj dievčatám? A tak prerušili tanec, aby ich šli pripraviť. V kuchyni bolo plno smiechu, ochutnávačiek a hodiny sa míňali v šťastí a radosť.

Mária vedela vyčariť maximálnu radosť pri troche tanca. A čo je dôležitejšie, ukázala im, aký pekný môže byť tanec aj bez únavného skákania, a ako Pán schvaľuje a žehná slušnú rekreáciu, pri ktorej sa jeho sväté meno často s láskou opakuje.

Oživená nespokojnosť

Anjeli strážcovia sa tešili z radostných obetí dievčat, ale v dedine sa proti týmto stretniam šomralo, pretože ich oberali o zárobok aj o zábavu. Petronila rozpráva: «Niektorí mládenci nás raz čakali za cintorínom a so zakrytou tvárou nás strašili a vyhrážali sa. Hneď sme uhádli, o čo ide a pobrali sme sa inou cestou.» Nespokojnosť teda opäť ožívala.

Nejedna z Nových uršulínok vyčítala dvom priateľkám: «To vaše hrdinstvo! Celá dedina je proti vám! Len sa pozrite na tých nespokojencov! Mária, to je tvoja vina! Chceš urobiť ktovie čo! A na čo vlastne? Toto ste si zaslúžili, lebo ste porušili naše dohody a robíte si po svojom! V našich Pravidlách sa nepíše, aby sa robili hlučné zábavy, prečo to nechcete pochopiť?»

Mária mlčala a nechala ich hovoriť. Nestarala sa o nič, iba chcela upokojiť situáciu svojou veľkou pokorou a priviesť duše dievčat k dobrému Bohu.

Tereza Pampurová sa pridá k dvom priateľkám

Tereza Pampurová je duša, ktorá nepozná závisť, cenná spolupracovníčka, svedok Máriinej činnosti a obetí. Hoci mala slabé zdravie, trocha uzavretú povahu a milovala pokojný život, cítila, že musí dať zo seba viac ako doteraz, a tak začala tráviť v dielni celý deň. Na noc nezostávala, pretože mala záväzky, ktoré nemohla hneď odložiť. Zatiaľ sa starala o dom a Mária s Petronilou mali viac času na prácu.

Aj Rozina Mazzarellová, ktorá bola doteraz chovankou sčasti externou, sčasti internou, zostala s dcérami natrvalo aj na stravu. Bola rozhodnutá nasledovať Máriu v apoštoláte aj v obetiach.

Bolestné následky

Rozšírenie rodiny spôsobilo nové nezhody. Mária mala čo robiť, aby spoločníckam vysvetlila, že nič nerobia bez rady dona Pestarina. Mala čo robiť, aby obhájila dobré úmysly, svoje správne túžby, svoju dôveru v Angelu. Obhajovala dona Pestarina, ktorého vinili z nadfzania, aj keď pripustila, že sa im zvlášť venuje, ale to len kvôli tomu, že sú nevzdelané, neskúsené... Ale všetko bolo zbytočné, reči neprestávali, naopak...

Don Pestarino sa držal zásady nevšimáť si takéto reči, napriek tomu cítil, že musí zasiahnuť. Lebo aj keď tieto neprijemnosti, sa našťastie vzťahovali iba na Nové uršulínky a neuškodili nábožnosti, predsa paralyzovali srdcia, strpčovali život a bránili tak Božej láske a láske k blížnemu. Preto dievčatám odkázal, že Mária potrebuje oddych, jej zas prikázal utiahnúť sa na Valponascu a do dediny mohla prísť len na omšu a na nedeľné stretnutia s dievčatami. Dočasne ju zastúpila Petronila a Tereza Pampurová. Keďže už bolo po Veľkej noci, bol pokojnejší čas. Nekonali sa zvláštne slávnosti, a tak v dielni nebolo ani veľa práce.

Poslušný návrat Márie na Valponascu

Mária bola zvyknutá poslúchať, bola spokojná, že môže dobrému Bohu ponúknuť veľkú obeť, a keďže poznala pravý dôvod svojho "letoviska", nenamietla ani slova. Zobrala si toľko práce, koľko len mohla, a povedala Petronile, že jej don Pestarino nakázal ísť na nejaký čas na Valponascu. Vrátila sa tam, kde jej každý kút, každá piad' zeme pripomínali dievčenské šibalstvá, kde ako dievča zakúsila prvé očarenia Pánom a radostné spočinutie svojho srdca. Všetko jej pripomínalo preteky s Felicinou a s Dominikou o to, kto bude lepší.

Na Valponasce bývali jej dvaja bratia, osemnásťročný Dominik a štrnásťročný Jozef, kvôli poľným prácam. Často sa tu zastavil na noc aj otec. Ale cez deň bola stále sama. Iste sa utiahla do svojej obľúbenej izbičky, kde šila a pozerala na kostol, od ktorého bola teraz tak ďaleko. Dvojnásobne ďaleko. Mohla tam ísť len ráno, zatiaľ čo deň bol taký dlhý. Myšlienky a srdce Márie sa krútili stále okolo kostola a dielne, preto cítila takú bolesť ako vyhnanec ďaleko od svojej vlasti.

Petronila ju však nenechávala bez správ. Každý deň k nej prichádzala so zámienukou zobrať dokončenú prácu a priniesť jej novú, alebo sa spýtať toto či tamto. Jedna alebo dve najlepšie a najobzretnejšie dievčatá chodievali na Valponascu, aby jej odovzdali pozdravy a odniesli od nej odkazy. Petronilin dôvtip a oddanosť Márii vynašli spôsob, ako z času načas prinútiť Máriu prísť do dielne: «Aby prestali klebety, celý čas, čo Mária bývala na Valponasce, nikdy si ku mne v kostole nesadla. Sadla si do poslednej lavice vzadu, sústredená, akoby nikoho nepoznala. Ale keď som mala nejaké ťažkosti, zavše som k nej poslala niektoré spoľahlivé dievča, aby ju poprosilo, nech sa pri mne nachvíľu pristaví, lebo to naozaj potrebujem. Mária, chúd'a, prišla, ale bola ako na trňoch, lebo sa obávala, že prestúpi poslušnosť. Porozprávala som jej, čo mi v tých dňoch povedal don Pestarino, ukázala som jej zarobené peniaze a počúvala som, čo mám robiť. Potom sa rozhládla naokolo láskyplným pohľadom a ponáhľala sa preč. Nikdy sa nesťažovala, ani vtedy, ani neskôr, a nič mi nepovedala o skúške, ktorú jej udelil don Pestarino, aj keď vedela, že tuším o príčine celého utrpenia.

V tom čase bolo pre dievčatá najväčšou odmenou, keď mohli ísť za Máriou. Myslím, že keby mali v nedeľu horúčku, radšej by ju bez slova zniesli, akoby nešli na Sv. Silvester, kde sa stretli ako vždy s veselou a dobrou Máriou, ktorá im odplácala dni neprítomnosti dobrým slovom.»

Koniec skúšky

Don Pestarino nemohol prehliadnuť denné vychádzky na Valponascu, ani radosť dievčat v nedeľu, že môžu znova vidieť Máriu, ani ponosy matiek, že ich dcéry smútia. Minulo takto čosi vyše mesiaca, keď sa mu zdalo, že sa duše upokojili a povedal Márii, že sa môže vrátiť do dielne a do svojho domu v Mornese.

Skúška sa teda skončila. A vieme si predstaviť, ako z nej pokorná a prenasledovaná Mária vyšla Pánovi ešte drahšia, rozhodnutá nepremeškať nič, čo by slúžilo pre dobro duší. Túžila byť ešte viac ponížená a známa iba Bohu.

DON BOSCO V MORNESE (1864 - 1867)

Radostná novina

Zákon prírody stále platí: po búrke svieti slnko! Asi okolo 15. alebo 20. septembra prišiel don Pestarino k trom dcéram celý naradostený. Dostal list od dona Bosca, v ktorom mu píše, že sa zastaví v Mornese začiatkom októbra na sviatok Materstva Panny Márie. Príde asi so stovkou chlapcov. Don Pestarino ich poveril, aby sa postarali o stravu a nocľah pre chlapcov v jeho dome na Borgoalte. O riad, matrace, stravu a iné potrebné veci poprosí veľkodušných ľudí. Ony nech už teraz porozmýšľajú nad prípravou a organizáciou, prichystajú obed s pomocou jeho sekretára a učiteľa v Mornese Františka Bodrata.

Don Bosco v Mornese! A ony majú všetko pripraviť! To je ako ubezpečenie, že ho uvidia zblízka. Mária už zabudla na svoje utrpenie!

V tých dňoch sa pokoj skutočne navrátil. Všetky uršulínky sa ponúkli, že pomôžu trom dcéram. Chodili po domoch, kde bývali ľudia najviac naklonení donovi Pestarinovi a požičiavali od nich matrace, riad, obrusy, ale aj kurčatá, maslo, múku, syr, slané ryby a prísľuby chleba, vína a všetkého, čo treba. O posteliach sa nedalo hovoriť: matrace budú rozložené na zemi, časť vo vnútri domu, časť pod portikom. Stoly najprv uložené na podstavcoch pekne vyzerali vo veľkej kôlni, ktorú vypratali a nanovo vyčistili.

To, čo mohlo chýbať na pohodlí, bolo vyhradené na jedle, čo sa určite zapáči nezbedníkom dona Bosca, nezvyknutým na takú hojnosť.

Očakávanie a slávnostné prijatie

Piatok 7. októbra 1864 bolo všetko hotové už o 11. hodine čakali, že don Bosco príde na obed. Ale skupina, čo sa vybrala vlakom z Janova do Serravalle Scrivia a stadiaľ už iba jediným vtedy možným prostriedkom, a to na vlastných nohách, prišla až neskoro večer. Don Bosco nasadol na bieleho koňa dona Pestarina a niektorí speváci sa tiež prepýchovo priviezli na somárikovi.

Don Bosco videl, že srdce oddaného syna mu už získalo priazeň ľudí. «Všetok ľud mu šiel naproti. Predišli ich farár don Valle a don Pestarino, ktorý im šiel naproti až do Serravalle a sprevádzal ich až do Gavi, kde im obed zabezpečil kanonik Alimonda. Don Pestarino sa vrátil a očakával ich v Mornese s dychovou kapelou, hudba sa rozliehala naokolo. Keď prechádzal don Bosco, všetci si kľakli, prosili o požehnanie a prežehnávali sa. Spolu s ním vstúpili do kostola. Nasledovalo eucharistické požehnanie, večerné modlitby, a potom večera a odpočinok.»⁴⁰

Prvé vzájomné dojmy

Petronila o tom rozpráva: «Ešte v ten večer sme videli, aké srdce má don Bosco, pretože hoci unavený, predsa chcel vidieť, kde budú chlapci spať. Možno sa bál, že tým, čo spia pod portikom, bude zima. Nakázal im, aby sa dobre prikryli, aby si dali na seba aj kabáty, spali až dovtedy, kým ich asistenti nezobudia. My sme boli očarené.»

Na druhý deň – 8. októbra v sobotu – don Bosco slúžil sv. omšu, len čo zazvonilo na Anjel Pána. Potom šiel spovedať, kde ho chlapci a muži zdržali až do desiatej a ešte by ho aj dlhšie, keby poňho nešiel don Pestarino, ktorý ho zobral k sebe na raňajky. Medzitým mu predstavil dcéry Nepoškrvnenej, ktoré sa tam v ten deň zišli kvôli prácam, a poprosil ho, nech im dá požehnanie.

⁴⁰ MB VII, 759-80.

Don Bosco rád súhlasil a tešil sa všetkému, čo o nich počul od direktora. Povzbudil ich vo vytrvalom konaní dobra a v pomoci druhým.

Pri tomto prvom stretnutí apoštola mladých s horlivými dcérami bol prítomný aj mladučký don Ján Cagliero, ktorého don Bosco priateľsky zavolať, aby sa pridal.

Don Bosco sa pristavil len nakrátko. Tých zopár jednoduchých, vľúdnych a hrejivých slov stačilo, aby zapálilo novú horlivosť, novú radosť v duši dcér, najmä v Máriinej. Hneď po tomto stretnutí sa zdôverila Petronile, že zakúsila čosi nezvyčajné, čo nepocítila nikdy predtým, čo si nevedela vysvetliť, ale čo jej dušu naplňalo nebeským šťastím. Zdalo sa jej, že slová dona Bosca boli ozvenou slov, ktoré cítila v srdci, ale ktoré nevedela vyjadriť. Akoby don Bosco vyjadril jej vlastné pocity, akoby to už oddávna očakávala a teraz to konečne prišlo. Všetko nasvedčovalo tomu, že don Bosco ešte bude hovoriť na verejnosti, a tu neďaleko v dome chlapcov ešte uvidia zblízka jeho oči plné neba a svetlo jeho úsmevu. Kto ho videl, mal pocit, že videl Ježiša uprostred davu. Toľko Márii stačilo, aby prežívala šťastie v tejto novej atmosfére svätosti.

«Mali sme v tie dni čo robiť,» vraví Petronila, «nemali sme ani kedy spať. Strávila som celú noc robením rezancov na obed pre chlapcov. Aj Mária sa namáhala vo dne v noci, nezáležalo jej na inom, len aby sa všetko vydarilo a aby sme mohli ísť počúvať dona Bosca. Keby ste ju videli večer, keď začalo slnko zapadať a don Bosco dával chlapcom slovko na dobrú noc! Vždy bola rýchla, ale vtedy akoby jej narástli krídla a pracovala za troch. Potom sa pekne upravila a odchádzala na dvor, skadiaľ mohla lepšie vidieť a počuť dona Bosca. Stála tam a počúvala celou dušou, len aby nestratila jediné slovo.

Všetky dcéry Nepoškvrnenej a Angela, na ktoré don Bosco urobil silný dojem – ako aj na nás –, ho prišli počúvať. Ale žiadna nebola taká šťastná ako Mária. Keď sa jej udivene pýtala, kde nachádza takú odvalu ísť dopredu medzi toľkých mužov a chlapcov, odpovedala: „Don Bosco je svätý, je svätý a ja to cítim!“

Keby bola Mária vzdelaná a vedela by naplno vyjadriť to, čo cítila, alebo keby bola čítala Život sv. Jany Františky de Chantal, použila by slová, ktoré povedala ona na sv. Františka Saleského:

„Obdivovala som všetko, čo robil a hovoril, a hľadela som na neho ako na anjela. Jeho vystupovanie, také dôstojné a také sväté, ma dojímalo až tak, že som z neho nemohla spustiť oči. Jeho slová ma povznášali. Hovoril málo, ale to, čo povedal, bolo také múdre, sladké na potešenie všetkých, čo ho počúvali, že som si vážila toto s ničím neporovnateľné šťastie byť blízko neho, počuť jeho múdre slová, ktoré vychádzali z jeho úst. Kvôli tomu a preto, že som videla svätosť jeho skutkov, by som pokladala za veľké šťastie byť poslednou z jeho slúžok.“⁴¹

A keby čo i len trocha predvídala budúcnosť, ako by sa musela tešiť z milého ťahu Panny Márie, ktorá pripravila prvé stretnutie dcér s ich otcom. A v jednu sobotu večer, na vigíliu dňa zasväteného Božiemu Materstvu, akoby všetko nasvedčovalo, že je to jej dar.

Na druhý deň, v nedeľu 9. októbra, don Bosco slávil vo farskom kostole sv. omšu so sv. prijímaním. Žasol nad horlivosťou ľudu, ale najmä horlivosťou dona Pestarina, ktorý vošiel do spovednice v predchádzajúci večer, spovedal celú noc a ráno o deviatej ešte stále nevychádzal.⁴²

Popoludní a na večerách si mohol všimnúť nábožné správanie dievčat zoskupených okolo Márie a Petronily a na vlastné oči videl, čo don Pestarino určite nezabudol porozprávať o dielni a o začínajúcom oratóriu, ale ktoré už robilo dobro pre dievčenskú mládež.

Dobrý otec bol dojatý a požeňoval malé Mornese, kde úbohé a nevzdelané dcéry zasievali plným priehrštím to isté zrno ako on, a začínali už zberať bohaté klasy.

⁴¹ Bouceun *Emile*, *Storia di s. Giovanna Fremyot baronessa di Chantal e dei primordi della Visitazione*, Prima versione italiana sulla seconda francese del sac. Severino Ferreri (Torino, Marietti 1875), 174.

⁴² *MB VII*, 764.

Don Pestarino dosahuje svoj cieľ

V tých dňoch bol don Pestarino stále s donom Boscom. Chcel si užiť otca, ktorého mal tak veľmi rád a od ktorého musel byť tak ďaleko pre dobro duší. Chcel sa s ním porozprávať o dvoch veciach, čo mu ležali na srdci. Chcel počuť jeho názor na dielo pre dobro svojich krajanov, ktoré mal v úmysle postaviť. Druhou boli dcéry, kvôli ktorým ho don Bosco nechal vo svojej rodnej dedine. Teraz, keď sám videl dobro, ktoré konali, nech posúdi ako otec a predstavený jeho prácu a nech mu povie, ako ich má ďalej duchovne viesť, a čo s nimi don Bosco zamýšľa.

Don Bosco všetko zvážil, vypočul si mienku viacerých a súhlasil so stavbou chlapčenského kolégia. Prisľúbil, že keď bude hotové, príde, aby ho otvoril. Tým si tých dobrých ľudí celkom získal. Celé Mornese sa pretekalo, aby mu ponúklo dary a prijalo jeho požehnanie.

Don Bosco získal veľkého a drahého syna

Don Bosco, don Pestarino a celá družina odišli 10. októbra do Lermy, kde ich očakával drahý priateľ don Olivieri, vtedajší farár Lermy. Tu dona Bosca čakalo nezvyčajné stretnutie s donom Jánom Krstiteľom Lemoynom.⁴³

Večer sa všetci vrátili do Mornese, vrátane dona Lemoyna. Počas celej hodinu a pol trvajúcej cesty sa rozprával s donom Boscom sám a on ho na mieste prijal za svojho syna.

Na ďalší deň 11. októbra poobede karavána natrvalo opustila Mornese, skadiaľ don Bosco prijal desať chlapcov ako chovancov svojich kolégií v Turíne a v Lanze.

Myšlienka dona Pestarina sa stáva skutočnosťou

Sen dona Pestarina sa splnil, hoci ho musel značne pozmeniť.

Ako píše v *Kronike stavby kolégia v Mornese*⁴⁴, už viac rokov mu záležalo na tom, aby mu pri deľbe otcovského majetku pripadlo Borgoalto.

Nebola to usadlosť taká pekná ako ostatné, ale najlepšie zodpovedala jeho zámerom. Chcel tam vybudovať dom s kaplnkou, s desiatimi alebo s dvanástimi izbami, kde by prijal kňaza alebo mládenca, ktorý by sa zasvätil dobru mládeže, aby mu najmä vo sviatočné dni pomohol zhromažďovať chlapcov z dediny, aby sa nevinne zabávali, zaviesť ich do kaplnky, učiť ich, povzbudzovať k čnosti, k láske k Bohu a k láskyplnej poslušnosti k rodičom a k predstaveným.

V kronike čítame: «Moji bratia boli spokojní s majetkom, ktorý im pripadol, a ja tiež s Borgoaltom a inými pozemkami, ktoré oni nechceli. V októbri tohto roku (1864) sa v Mornese zastavil veľadôstojný a slávny don Bosco z Turína... a ja som mu vtedy vyjaval svoju túžbu stavať na tomto mieste. Pochválil môj úmysel. Spýtal som sa ho, či taká vec môže poslúžiť aj na čosi lepšie. Súhlasil, že poslúži ako kolégium a noviciát pre jeho klerikov.»

Dobrému Pestarinovi nebolo treba povedať, aby rýchlo konal! V nedeľu 16. októbra oznámil veľkú novinu v kostole a všetkých povzbudil, aby pomohli, ako môžu, aby bolo čo najmenej nákladov a aby sa výstavba urýchlila. Keďže ľudia nemohli zanedbať svoje pracovné povinnosti, povzbudil ich, aby v nedele po omši prinášali kamene z vlastných pozemkov na cestu, kade budú prechádzať vozy, na ktoré sa naložia a privezú na miesto. Biskup dal povolenie na taký dobrý skutok a don Pestarino sa zatiaľ rád postaral o občerstvenie pre dobrovoľných pomocníkov a zabezpečil seno pre dobytok.

⁴³ Cf *MB VII*, 768.

⁴⁴ Lepšie povedané, sú to “zápisky” písané nepravidelne, bez akéhokoľvek poriadku a bez literárnych nárokov. Na strane 17 don Pestarino uvádza: “Tieto pamäti som napísal ja, kňaz Dominik Pestarino za krátky čas, aby som ich písanie príliš neodkladal, a aby som ich nezabudol. Zapisoval som ich tak, ako mi prišli na myseľ, v zhode s pravdou a vierohodne, ale nie veľmi usporiadane a bez literárneho štýlu, s jediným cieľom, aby som nič nezabudol. Možnože mi nejaká vec unikla, ale pravda nikdy.”

21. októbra začali kopat' základy a na nasledujúcu nedeľu 24. októbra nikto nechýbal a všetci tí dobrí ľudia vytrvalo pracovali, kým bolo treba.⁴⁵

Významná súhra udalostí

Úžasné dielo Božej prozreteľnosti! V tom istom roku, keď don Bosco neúnavne pracoval na stavbe veľkého chrámu, ktorý sa stal monumentom mimoriadnej lásky a horlivej oddanosti Panne Márii Pomocnici⁴⁶, v Mornese sa začali kopat' základy ďalšej stavby. Stavby skromnejšej, ale v Božom pláne sa mala stať základom pre "živý pomník" toho istého apoštola Márie Pomocnice, «pomníkom trvalej vďačnosti za jedinečné a mnohoraké milosti obsiahnuté od takej dobrej Matky».

Don Bosco a inštitúty pre spásu dievčat v Turíne

Don Bosco uvítal všetko, čo slúžilo myšlienke postarať sa aj o dievčenskú mládež, keď príde na to určená chvíľa. Jeho životopisec o tom píše: «Don Bosco nariadil, aby jeden z jeho kňazov každý deň chodieval slúžiť svätú omšu do Inštitútu sv. Petra, kde bývali chudobné dievčatá, ktoré vyšli z väzenia... Tak isto sa postaral, aby aj sestry Dobrého pastiera mali denne sv. omšu, v nedeľu dve, a spovedníka pre tieto dievčatá, ktoré sem samy prišli alebo ich priviedli, aby ich chránili. Posielal im aj klerikov na slávenie liturgických obradov.⁴⁷

Ďalším dôkazom boli nasledujúce listy dvoch sestier z Útulku. Sr. Magdaléna Veronika píše: «Myslím si, že by som urobila veľkú chybu, keby som sa Vám nepod'akovala za dobrotu, ktorú ste mi preukázali, keď ste prijali moju rehoľnú profesiu. Keď ste mi podávali svätý závoj, povedali ste, aby som ho priniesla nepoškvrnený pred Boží súd. Pre Božiu lásku, pomôžte mi, aby som si ho udržala čistý. Príďte navštíviť strom, ktorý ste zasadili, a pozrite sa, či na kmeni nevyklíčil konárik, ktorý by mu bránil rásť do veľkej výšky. Postarám sa o to, aby naokolo bola záhrada, z ktorej sála príjemná vôňa ruže a fialky... budem sa snažiť napodobňovať slnečnicu.»⁴⁸

Pravdepodobne opakovala slová dona Bosca počas slávnosti.

Druhý list je tohto znenia:

«Najdôstojnejší otec, jedinečná dobrotá, s ktorou Vaša dôstojnosť dovolila, aby bol môj staručký otec prijatý do Vášho oratória, pomohla jeho spásu. Urobili ste všetko možné aj pre môjho brata, aby sa dal na cestu spásy, ale on ešte doteraz nezodpovedal Vášmu úsiliu, preto ho odporúčam do vašich svätých modlitieb. Som Vám vďačná za lásku, s akou ste ma učili aritmetiku. Všetky tieto dobrodenia mi ukladajú povinnosť po celý môj život prechovávať k Vám čo najväčšiu vďačnosť, akej som len schopná. Teraz by som potrebovala dvojitú milosť, duchovnú aj pozemskú, preto Vás prosím o jeden Váš Zdravas', Mária. Dostali sme milosť, že máme výbornú matku predstavenú, ktorú nežne milujeme, a prajeme jej všetko dobré. Dňa 23. tohto mesiaca má meniny. Kiežby sa stalo, aby matka Emanuela mala takú milosť ako matka Eulália! Myslím tým, aby Vaša dôstojnosť skrášila jej sviatok nejakým slovom a venovala štvrťhodinku našej dobrej matke, ktorá by sa s Vami chcela porozprávať. Ak by ste 23. nemali čas, nech si je Vaša dôstojnosť istá, že nebude neskoro, ak by ste mali chvíľku na Vianoce.

Prosím Vás, urobte, čo je vo Vašich silách. Potešíte jednu komunitu a oslobodíte predstavenú od jednej neresti (závisti, ale svätej). Na záver srdečné blahoželanie k Vianociam, šťastlivý koniec

⁴⁵ Porov. *PESTARINO, D.*, Cronaca; porov. List D jeho synovca dona Jozefa Pestarina donovi Lemoyneovi, 12. október 1915, (Saleziánsky archív).

⁴⁶ *MB VII*, 652.

⁴⁷ *MB VII*, 718-19.

⁴⁸ *MB VII*, 718.

roka a dobrý začiatok nového. Udeľte mi, prosím, Vaše otcovské požehnanie, aby som bola dobrou magistrkou na Božiu slávu, pre dobro blížneho a na spásu mojej duše.

Bozkávam Vám ruku a preukazujem najhlbšiu úctu Vašej otcovskej dôstojnosti

Turín 16.december 1864

služobnica v Kristovi

najponíženejšia dcéra a

sr. Magdaléna Tereza

Don Bosco chodieval k sestram do Útulku aj v rokoch, keď mal už veľmi slabé zdravie a bol vysilený prácou. To hovorí o vd'ačnosti, ktorú don Bosco prechovával voči markíze Barolovej, ktorá zomrela v januári 1864, za všetky jej poskytnuté dobrodenia. Hovorí to aj o milých spomienkach dona Bosca na svoje prvé apoštolské práce.

Aj keď si bol don Bosco istý, že má založiť rehoľný inštitút pre výchovu chudobnej a opustenej dievčenskej mládeže, chcel na vlastné oči sledovať chod podobných inštitútov, ktoré sa starali o dievčatá. Chcel pozorne skúmať všetko dobré a osvojiť si to. Vlastným srdcom vytušil to, čo nebolo v zhode s jeho systémom a mohlo by prekážať výchovnému dielu, aké si túžobne prial. Chcel prispôbiť výchovné zásady svojho systému, ktorý sa tak dobre osvedčil na Valdoccu, pre náklonnosti a potreby ženskej duše.

Don Bosco a Mária Pomocnica

Don Bosco začal rok 1865 s dvoma myšlienkami: rozšíriť pozemok určený na stavbu Chrámu Márie Pomocnice a dať namaľovať obraz nebeskej Matky na hlavný oltár. Životopisec dona Bosca opisuje obety, ktoré musel priniesť, keď chcel postaviť taký chrám, a ako mu nebo mimoriadne pomáhalo.⁴⁹

Ako sa stalo, že don Bosco tak oddane miloval Máriu Pomocnicu, keď ako chlapec, mládenec a kňaz a v začiatkoch svojho apoštolátu bol celý oddaný Nepoškvrnenej? To, že sa narodil v roku 1815, keď z nariadenia pápeža Pia VII. sa prvýkrát slávil sviatok Márie Pomocnice, naznačilo, že už od mala existuje medzi ním a Pannou Máriou puto zvláštnej ochrany z jednej strany a neobmedzená dôvera na strane druhej. Preto už pred začiatkom jeho účinkovania vytryskla modlitba z jeho srdca: Ó, Mária, pomôž mi! Mária, ďakujem za tvoju pomoc! Mária, ty si mojou jedinou, mojou nebeskou oporou.

Vieme, že už na konci mája v roku 1858 don Bosco zavesil na stenu svojej izby kartón s dvoma obrazmi Panny Márie s nebeským Dieťaťom. Nad jedným bol nápis: «Spomienka na mariánsky mesiac v kostole Najsvätejšej Trojice v Turíne, rok 1858. Pod ním: Matka peknej Lásky, ty vieš, že ťa milujem, daj, aby som ťa miloval stále viac.» Nad druhým obrazom čítame: «Pamiatka na mesiac Márie slávený v kostole adorátoriek, 1858. A pod ním: Panna Mária, Matka Ježiša, urob nás svätými.» Z toho istého kartónu visel tretí nápis: «Nepoškvrnená Panna, ty, ktorá si jediná priniesla víťazstvo nad všetkými bludmi, príď nám teraz na pomoc: celým srdcom sa k tebe utiekame. Pomocnica kresťanov, oroduj za nás. A don Bosco ceruzkou pripísal: Terribilis ut castrarum acies ordinata.»⁵⁰

Či tu nie je ukrytá myšlienka, výkrik duše, program?

Mnoho ďalších dôvodov, ktoré zavážia a nesmierne potešia toho, kto má šťastie patriť k rodine ctihodného dona Bosca: «Vo svojom živote musel don Bosco raziť nové cesty a jeho dielo malo nabrať ohromné rozmery. Bolo by nemožné vykonať všetky zámery bez mimoriadnej pomoci

⁴⁹ Porov. LEMOYNE, G. B., Vita (Torino SEI 1930) II – kap. I a n.

⁵⁰ Hrozná ako vojsko pripravené do boja. MB VI, 17.

Panny Márie. Z toho sa spontánne zrodila myšlienka dať všetky diela pod ochranu Kráľovnej neba, vzývanej s titulom Pomocnica kresťanov.»

«Vždy mal rád všetko, čo bolo vlasti na slávu. Tešil sa každej príležitosti, keď ju mohol ukázať v peknom svetle a vychváliť. A teda tento titul je určite niečím, čo prispieva k sláve vlasti: prvýkrát ho slávil pápež sv. Pius V., ktorý pochádzal z Piemontu. Kto sa však viac než ostatní zaslúžil o oslobodenie Viedne a založil prvé bratstvo zasvätené Márii Pomocnici, bol Inocent XI. - sláva Talianov. Sviatok Márie Pomocnice ustanovil Pius VII., ďalšia žiarivá sláva vlasti... A nakoniec, titul a sviatok Márie Pomocnice pripomínajú talianske víťazstvá, a tie sú vlasti tiež na slávu. Tento titul mu iste našepkala aj láska k rímskemu pápežovi a vojny, ktoré sa viedli proti pápežovi Piovi IX. Cítil, že sa proti nim nemôže postaviť ináč ako s pomocou tej, ktorá zachránila Pia VII. od prenasledovaní Napoleona. V almanachu *Il galantuomo* z roku 1860 prvýkrát napísal:

“24.máj, sviatok Márie, Pomocnice kresťanov.” V ďalšom z roku 1861 na ten istý deň: Najsvätejšia Panna, pod záslužným titulom Pomocnica kresťanov.” Aj Katolícke čítanie, ktoré malo za cieľ šíriť slávu a milosti Panny Márie, Pomocnice kresťanov, sa môže pýšiť tým, že skôr ako iné ľudové kalendáre uvádzali dátum jej sviatku.»⁵¹

Takže don Bosco už vtedy pripravoval pôdu. 24. mája 1862 rozprával svojim chlapcom o zázračnom zjavení Panny Márie pred roka, ktoré sa odohralo v Spolete, ako tam arcibiskup dal postaviť nádhernú svätyňu, aby sa Panna Mária vzývala s titulom *Pomocnica kresťanov*.⁵²

Nečudujme sa, že don Bosco vedel, za čo vďačí svojej nebeskej dobrodinke, a preto chcel, aby prvý podal verejné svedectvo o svojej láske k nej. Hneď po šiestich dňoch - 30 mája - rozprával svoj sen, ktorý je známy pod názvom “o dvoch stĺpoch”. Videl v ňom veľkú loď (Cirkev) zmietajú sa na vlnách mora (život), ktorú napadli mnohé nepriateľské lode. Náhle «uprostred širokého mora sa zdvihli z vln dva mohutné stĺpy. Na jednom stála socha Nepoškvrnenej Panny a pri nohách mala veľký nápis: *Auxilium Christianorum*. Na druhom stĺpe, omnoho vyššom a väčšom, bola hostia a pod ňou nápis: *Salus credentium*».⁵³

Nebo prehovorilo veľmi jasne: Nepoškvrnená sa donovi Boscovi predstavila ako *Pomocnica kresťanov*. Čo iné mohol urobiť poslušný syn Panny Márie, ako poslúchnuť a dať svetu spoznať, že Panna Mária, pretože je Nepoškvrnená, je mocnou Pomocnicou? Don Bosco teda nečakal, kým sa dokončí chrám na Valdoccu, Pannu Máriu vzýval s titulom Pomocnica už veľa rokov predtým v rozhovoroch, aj keď si písal s najbližšími. Dal jej meno, ktoré je symbolom jej lásky a súhrnom celého jeho programu. Potvrzuje to nasledovná príhoda:

«Mal vo zvyku sa pýtať (kontesy Callori di Vignale) na radu v mnohých veciach, pretože dokonale poznala ducha a ciele Božieho sluhu. Keď sa rozhodol postaviť Chrám Márie Pomocnice, zmienil sa o tom, a bez toho, aby jej prezradil titul, opýtal sa:

- Komu zasvätime tento kostol?

- Márii, Pomocnici kresťanov, rýchlo odpovedala kontesa.»⁵⁴

Dobročinná a zbožná kontesa nevyriekla svoje slová unáhle, ani to nebola pre ňu hádanka. Fakt, že bez akéhokoľvek váhania odpovedala, prezrádza, že dobre poznala myšlienky a srdce don Bosca a mnohokrát musela od neho počuť, že nazýva Pannu Máriu týmto menom. Don Lemoyne o tom hovorí:

«Don Pavol Albera nám rozprával, že raz v jednu decembrovú sobotu, možno 6., don Bosco (...) iba jemu povedal: (...) náš kostol je príliš malý, nezmestia sa doň všetci chlapci, tlačia sa tam. Postavíme teda iný kostol, krajší, väčší, nech je nádherný. Dáme mu titul *Chrám Panny Márie Pomocnice*.»

Aj don Cagliari svedčil: «V roku 1862 mi don Bosco povedal, že uvažuje o stavbe veľkolepého kostola, ktorý bude hodný Panny Márie. Slávnosť Nepoškvrnenej sme oslavovali vždy

⁵¹ Barberis, Giulio, *Il culto di Maria Ausiliatrice* (Turín, SEI 1920), 58.

⁵² MB VII, 166-167.

⁵³ MB VII, 169-70.

⁵⁴ M B VII, 288-87.

veľkolepo, v ten deň sa začali aj prvé diela našich sviatočných oratórií. Panna Mária však chcela, aby sme ju vzývali titulom Mária Pomocnica. Teraz je čas taký smutný, že naozaj potrebujeme pomoc Panny Márie, aby sme zachovali a obránili kresťanskú vieru. A vieš prečo ešte?

Odpovedal som: - Myslím, že to bude materský kostol našej budúcej Kongregácie, centrum, z ktorého vyjdú naše ďalšie diela pre dobro mládeže.

-Uhádol si, - povedal mi, – Panna Mária je naša zakladateľka a bude aj Pomocnicou našich diel.»⁵⁵

«Odkedy sa začalo so stavbou svätyne, jeho úcta k Panne Márii bola taká zjavná, že medzi veriacimi rozprávať o Márii Pomocnici a rozprávať o donovi Boscovi bolo to isté. Všetci vedia, aké zvlášť drahé pomenovanie dostal krásny titul Márie Pomocnice v reči ľudu – *Panna Mária dona Bosca*. Sám píše:

“Keď som sa rozhodoval, pod akým titulom zasvätiť nový chrám, jedna príhoda rozohnala všetku pochybnosť. Panujúci pápež Sv. Otec Pius IX., ktorému neuniklo nič, čo by mohlo osožiť náboženstvu, informovaný o potrebe kostola na horeuvedenom mieste (na Valdoccu), poslal svoj prvý milodar 500 frankov s tým, že titul Pomocnica by určite privítala Kráľovná neba.”⁵⁶

Po tom všetkom sa nečudujme, s akou odhodlanosťou don Bosco dal novému kostolu titul *Márie Pomocnice*, aj napriek odporu architekta, ktorému sa titul zdal “nepopulárny, nevhodný a príliš nábožný”. Bola to túžba samého Kristovho vikára, aby sa Panna Mária dona Bosca nazývala *Pomocnicou kresťanov*. Mohol by existovať ešte dôveryhodnejší hlas, ktorý by donovi Boscovi schválil plány a výraz jeho vďačnosti?

Don Pestarino na konferencii saleziánskych direktorov

V týchto radoostiach – vonkajšie protivenstvá nič nezmohli proti radosti saleziánov – sa 29. januára na sviatok sv. Františka Saleského v oratóriu «podľa zaužívaných zvyklostí, ale tentokrát oveľa slávnostnejšie ako predtým, zišli všetci saleziáni na každoročnú konferenciu, ako predpisujú Stanovy. Bol prítomný aj Dominik Pestarino z Mornese».⁵⁷

Duša dona Pestarina bola naplnená veľkou radosťou, že mohol byť v kruhu saleziánskej rodiny a počúvať direktorov dona Ruu a dona Ruffina o dobre, ktoré sa robí v domoch dona Bosca.

Aj on podal správu, pretože práce na kolégiu napredovali vďaka veľkodušnej práci všetkých obyvateľov Mornese, mladých aj starých, žien aj mužov, vrátane troch dcér, ktoré so sebou privádzali aj dievčatá z dielne a z oratória. Petronila rozpráva:

«Ráno po omši sa šlo hneď domov na najnutnejšie práce. Potom jedna z nás, skoro vždy Mária, prechádzala s internistkami ulicou a tleskala rukami. Vtedy všetky dievčatá vybehli z domu, bežali k nej a spolu sme sa vybrali na miesto, kde sme sa predtým boli pozrieť. Potom prichádzali aj ženy. V určitú hodinu don Pestarino prikázal rozdať všetkým raňajky, mužom i ženám zvlášť. Aj nám ich dával priniesť z druhej strany. Okolo jedenástej sa práca prerušila a išli sme na omšu, ktorú vtedy úmyselne slúžil v kostole.»

Don Bosco ukončil konferenciu tým, že všetkých uistil o ochrane Panny Márie. Toto uistenie don Pestarino priniesol do Mornese, a zvlášť do dielne, kde si bol istý, že pozdrav apoštola z Valdocca naplní všetky srdcia svätou radosťou, ktorá uľahčí prácu a obety.

Nové svetlá

Bol to pozdrav, požehnanie dona Bosca, ktorý dal Márii nové svetlo? Šlo o tanec, ktorý v predchádzajúcich rokoch sama navrhla, aj kvôli menšiemu zlu, ale brala ho ako ústupok. Teraz to

⁵⁵ MB VII, 333-334.

⁵⁶ por. BARBERIS, G., *Il culto*, 56-65.

⁵⁷ MB VIII, 20.

pochopila, keď videla chlapcov dona Bosca veselých a spokojných hoci len z jednej prechádzky. V ich pohľadoch sa zračila veľká čistota, zbožnosť a pokojná radosť.

Aj don Pestarino rozprával, ako celé oratórium na Valdoccu dýcha tou istou radosťou, tým istým šťastím a tou istou čistotou, ktorej sám don Bosco bol oslnivým príkladom. A Mária si zaumienila, že "aj my tak budeme robiť" a vyzvala všetkých, aby nosili kamene. Na začiatku prvých karnevalových príprav povedala dievčatám, že ak budú súhlasiť, tento rok sa zaobídu bez verklea a piana, aby sa večer potešili zo vzájomného priateľstva a boli spolu ako sestry.

«Kamene nás už dosť unavujú, na čo by sme chodili okolo seba hore-dole ako bábky? Budeme tu spolu, urobíme naše *bugie*, možno aj nejakú dobrú večeru, zažartujeme si, zaspievame... Nebude to lepšie? Porozprávame si pekné veci, zabavíme sa, odpočinieme si pod pohľadom našich anjelov strážnych, a potom pôjdeme spať šťastné z nášho posväteného karnevalu. Skúsime to?»

Keď mladí vedia, že sú milovaní, už nemajú inú túžbu okrem tej, ktorú má ten, kto ich miluje. Dievčatá sa zriekli tanca s radosťou kvôli priateľským večerom v dielni. A nikdy ich karneval nebol taký radostný a pokojný ako od toho roka. Začali vychutnávať duchovný život, a aby mohli byť s Máriou, zriekli by sa čohokoľvek, len aby počúvali slová, ktoré odkrývali jej čistú a horlivú dušu.

Dobrovoľníci

Don Pestarino píše: «V marci 1865 napadlo veľa snehu. Pokračoval som v práci a niektorí z dediny mi povedali, že radi pomôžu aj cez všedné dni, keby som chcel... Začali štyria alebo piati, potom siedmi, desiati, dvanásť. Jedinou plácou bol skromný olovrant a víno. Potom ich bolo dvadsať, tridsať, neskôr až okolo šesťdesiat, mladí, muži, starí... Dedina ma naháňala, oduševňovala v práci, ale nemal som potrebné veci ani peniaze. Túto stavbu som začal so sto marengami.»

Úbohý don Pestarino! Nezačal aj don Bosco stavať Chrám Márie Pomocnice s ôsmimi soldami? Peňazí menej ... a dielo väčšie! Aj napriek tomu to šlo dobre vďaka darom bohatých, ale aj z milodarov chudobných. Nasledujúca epizódka z Valdocca je veľmi pekná. Ukazuje v jasnom svetle milosrdenstvo chudobných z Turína, ako aj tých z Mornese.

«Jeden chudobný predavač ovocia prišiel predávať svoj tovar na Valdocco. Keď sa dozvedel, že sa stavia Chrám Márie Pomocnice z príspevkov veriacich, chcel mať na ňom podiel aj on. Zavolať stavbyvedúceho a veľkodušne mu odovzdal všetko svoje ovocie, aby ho rozdelil robotníkom. Potom chcel, ako sám povedal, dokončiť začaté dielo. Dal si vyložiť na chrbát veľký kameň a vykročil k mostom. Dobrý starký sa celý chvel pod ťažkým nákladom, ale jemu sa zdal ľahký, lebo mal nábožnú motiváciu. Prišiel na vrchol, zložil kameň a celý šťastný zvolal: Teraz zomriem šťastný, pretože dúfam, že budem mať podiel na tom dobre, čo sa bude konať v tomto kostole.»⁵⁸

V Mornese sa všetko dialo s rovnakou láskou. «Dedina a susedné miesta,» pokračuje v rozprávaní don Pestarino, «najviac Sv. Stefano, Sv. Rocco di Parodi, Sv. Remigio, Tramontana, Parodi, Lerma a sčasti i Casteleggio, všetci prispeli vozmi piesku, aby nám pomohli. V jeden sviatok okolo dvadsaťdva párov volov, šesťdesiat ťažných zvierat, dvesto a viac ľudí nosilo cez obed - bola to najvoľnejšia hodina - kamene na chrbtoch z viníc na cesty, až kým mali murári všetko, aby mohli pracovať najmenej týždeň. Raz odišli až tri kade vína, za tisíc frankov sena pre dobytok a všeličo iné. Nič mi nerobilo starosti, tak bolo cítiť jednotu, bratstvo. Bolo veľmi pekné, ako deti vítali ratolesťami zo stromov pomocníkov z okolia, zvony vyzváňali, ozývali sa výstrely z mažiarov. Nikde ani najmenšia výtržnosť, zvada, len samé milosti. Dedina pracovala od najstaršieho osemdesiatročného, ktorý chcel niesť zástavu na čele zástupu chlapcov, až po najmenších osemročných, čo chceli prísť každý deň a priniesť malý kameň na kolégium. Na detské vozíky naložili kamienky a vozili ich opretekou na stavbu. Všetci pomáhali, bolo to veľmi dojemné.»⁵⁹

⁵⁸ LEMOYNE, G. B., Vita (ed. 1930) II, 28-29.

Položenie základného kameňa kolégia

Bolo len prirodzené, že s toľkou pomocou sa rýchlo napreduje. O to viac, že don Bosco poslal do Mornese dona Savia a dona Ghivarelliho kvôli projektom. Don Ghivarelli zostal dlhšie, aby riadil práce. Tak mohli pomerne rýchlo položiť základný kameň. Don Pestarino vybral deň, keď sa v dedine slávil sviatok, aby mohli všetci prísť a aby bol sviatok naozaj pamätný. Vypočujme si to priamo od dona Pestarina:

«Trinásteho júna, na sviatok sv. Antona Paduánskeho, a zároveň v ten rok na zakončenie mariánskeho mesiaca, sa dohodlo, že sa položí základný kameň, otočený smerom k dedine. Napísal sa pergamen, v ktorom som opisoval cieľ diela, prítomné osoby atď... zapečatil sa do fľaše, ktorá sa vsunula do priehlbiny kameňa. Posvätiť ho prišiel don Karol Valle, prepoš z Lermy don Rajmund Olivieri, rektori z Casaleggia, Tramontany a Parodi, starosta a mestská rada. Šalamún z Kresťanských škôl (jeden horlivý piarista z Ovady, ktorý, ako hovorí Petronila, chodil často kázať do Mornese) povedal veľmi príhodnú a krásnu reč. Hoci pršalo a hrozila búrka, prišlo veľa ľudí aj z okolia. Starosta a radcovia držali lano, na ktorom bol zavesený ďalší kameň, ktorý slúžil na prikrytie. Keď bol základný kameň položený, a kým druhý kameň spúšťali dole, kapela z Lermy rozveseľovala všetkých melodickými piesňami.»⁶⁰

V tej chvíli si don Pestarino musel spomenúť na položenie základného kameňa Chrámu Márie Pomocnice, kde bolo všetko také veľkolepé! Tento sviatok sa tam konal vo štvrtok 27. apríla za prítomnosti jeho výsosti kniežaťa Amadea, turínskej aristokracie, mnohých kňazov, a čo najviac zavážilo u dona Pestarina, za prítomnosti dona Bosca. V Mornese bola slávnosť oveľa jednoduchšia, ale kto mu mohol zabrániť, aby si myslel, že veľkolepý chrám v Turíne a skromné kolégium zrodené takmer v tom istom čase a s jediným cieľom chváliť Pána a zachrániť duše, kráčali spolu k tej istej méte?

Tak veľmi sa tešil, že ani nevnímal námahy a ťažkosti, ktoré so sebou niesla stavba. O čo väčšiu radosť by mal, keby aspoň na chvíľu mohol odhaliť závoj budúcnosti. Ale pokorní sa tešia z malých radostí, z ktorých tak isto žiari Božie svetlo.

Dcéry a chovanky na slávnosti

Dcéry Nepoškvrnenej so svojimi chovankami sa tiež zúčastnili slávnosti polozenia základného kameňa. Kolégium sa ich priamo netýkalo, ale aj tak im slávnosť nebola ľahostajná aj kvôli dievčatám, ktoré chceli prísť. A okrem toho, predsa aj ony nanosili množstvo kameňov!

Mária bola vždy nepriateľkou každého predvádzania sa. Zhromaždila všetky dievčatá z dielne a z nedeľných stretnutí a povedala, aby sa správali ako anjeli dobrého Boha. Priviedla ich do záhrady domu Carante. Bol to vidiecky dom na pozemku, trocha powyše kolégia, tiež vlastníctvo dona Pestarina. Keďže boli na súkromnom pozemku, ľudia tam nemohli ísť, ale ani dievčatá sa nezamiešali medzi dav. Takto sa mohli z udalosti nerušene tešiť, nevzdľať sa od dcér, a keď slávnosť skončila, mohli ísť hneď do kostola.

Dievčatá cítili, že Mária splnila ich túžbu, a tak sa aj ony snažili jej vyhovieť. Dielňa sa stále viac premieňala na školu rodinných i spoločenských čností. Nedeľné stretnutia naplňali dievčatá pokojom a radosťou. Aj samotné Mornese nadobúdalo seriózný a zbožný charakter, čo rozveseľovalo nebo. Don Pestarino sa vo svojej taktike nemýlil: získal matky a dcéry a mohol sa tešiť ich dobrému vplyvu na mužov.

⁵⁹ Zachoval sa aj list dona Jozefa Pestarina, synovca dona Dominika, ktorý je vzácnym svedkom, pretože mnohé fakty videl a počul osobne.

⁶⁰ Kronika dona Pestarina.

Odpoveď dona Bosca slečne Parigiovej

Na jeseň toho roku, počas novény k Ružencovej Panne Márii, don Bosco povedal slová, ktoré svedčili o dozrievajúcej myšlienke zaoberať sa v budúcnosti aj dievčatami. Kanonik August Parigi, odchovanec oratória, píše takto:

«Bola jeseň roku 1865 a don Bosco spolu so svojimi nezbedníkmi prechádzali cez Chieri a mali namierené do Becchi kvôli sviatku Ružencovej Panny Márie. Predchádzala ich kapela. Keď so svojim malým vojskom prišiel na ulicu Via Moretto 10, teraz Via Garibaldi, zavelil *alt* (stáť) a vstúpil do môjho domu. Len čo všetkých pozdravil svojím žoviálnym a úctivým spôsobom, pozrel sa do mojich zmätených očí skúmavým pohľadom: “Pôjdeš so mnou do Turína... a budeš môcť pokračovať v štúdiách. Potom uvidíme, čo od teba chce Pán.” Tieto slová si pamätám ja aj moja staršia sestra, ktorá sa dona Bosca spýtala, či neotvorí dom aj pre regiment sestier (ako ona povedala). Don Bosco sa na ňu usmial a povedal: “Áno, časom áno, ale nie pre teba.”»⁶¹

Mlčanie dona Bosca okolo tejto záležitosti, porušované iba z času na čas malými pozitívnymi náznakmi, pripomína veliteľa, ktorý veľmi dobre pozná plán boja, ale odhalí z neho iba niečo, čo stačí na nádej vo víťazstvo.

Nebo žehná stavbu kolégia

Medzitým v Mornese stavba rástla. Don Pestarino vo svojej kronike píše: «Pán farár, starosta a mestskí radcovia často prichádzali povzbudzovať pri stavbe. Za prvé štyri mesiace sa postavila prvá časť s portikami až po strechu. Teraz však bolo treba vynaložiť ďalšie veľké úsilie. Na pleciach museli prenášať ťažké klady po zlých cestách, ak sa vôbec dajú nazvať cestami a po krivolakých strmých chodníkoch. Nielenže si mohli ublížiť, ale ich mohlo zavalíť drevo. Nikdy sa však nič nestalo, napriek tomu, že veľakrát bolo treba pracovať od večier až do polnoci, veľakrát cez obed, v najväčšej augustovej páľave. Strecha sa obložila pevným drevom, 25. októbra sa dokončila prvá časť budovy a základy druhého krídla smerom k dedine. Potom sa práce zastavili kvôli zime.

Správa dona Pestarina na schôdzi direktorov

1866 – Na sviatok sv. Františka Saleského, ktorý v tom roku pripadol na 4. februára, don Pestarino odcestoval do oratória na stretnutie direktorov, ktoré sa v ten deň konalo v predizbe dona Bosca.

Prítomní boli všetci spolubratia z Valdocca, aby si vypočuli obvyklé správy direktorov. Don Bosco nemohol prísť kvôli smrti grófa De Maistre na miesto neho stretnutiu predsedal don Rua. Don Pestarino dostal slovo ako prvý, rozprával o kolégiu, ktoré sa stavia v Mornese. Opisoval nadšenie ľudu, rozprával o biskupovi, ktorý dal povolenie pracovať aj v nedeľu, keď robotníci pokračujú v práci zadarmo, ako vyše dvesto osôb nosí materiál. Spoločná túžba vidieť dielo hotové čo najskôr, zjednotila farára s farníkmi, authority mesta s občanmi a rodiny navzájom. Mládež namiesto toho, aby šla na tanec, večer sa zhromažďovala v jeho dome alebo v kostole a chodilo sa

⁶¹ Bollettino Salesiano XLII (marec 1918), 47.

na sv. prijímanie. Pán zvláštnymi milosťami ukázal, že sa mu toto dielo páči. Jednému mladíkovi prešlo cez nohu koleso voza, a nič sa mu nestalo. Kováč spadol z lešenia na kopu kameňov, ale vôbec sa nezranil. Štvrtá časť kolégia bola takmer hotová.⁶²

Z toho, čo don Pestarino videl na vlastné oči a vychutnával v Turíne spolu so svojimi spolubratmi, ktorí sa podrobne zaujímali o to, čo sa deje v Mornese, sa vrátil s pevným presvedčením, že z kolégia bude veľký úžitok, pretože Boh ho naplní požehnaním. Milosti, ktoré sprevádzali rýchlo napredujúcu prácu, naozaj dávali tušiť, že Panna Mária ochraňovala toto dielo ako všetky diela dona Bosca. Keďže don Pestarino už zložil rehoľné sľuby a odovzdal bezpodmienečne seba i všetko do rúk otca, pokladal za prirodzené, že kolégium patrí donovi Boscovi, hoci pre pokoj a opatrnosť to nezdôrazňoval.

Srdce skutočne kráľovské a hodné priazne dona Bosca! Apoštol Mornese potreboval mimoriadnu potechu z neba zvlášť tento rok, keď videl svojich drahých rodákov utrápených vojnou proti Rakúsku. Veľa rodín plakalo pre synov, ktorí ďaleko bojovali s nepriateľom, zostali bez mužov, čo by pracovali na poli. Boh potešil dona Pestarina čnosťami jeho krajanov.

Bojovný karneval

Toho roku sa nezdalo, že by bol karneval príliš hlučný. Mária ani nemusela dievčatá presviedčať, aby sa doň tak nevkladali. Aj naďalej sa konali večerné stretnutia. Mária chcela povzniesť duše dievčat, aby mali silu kresťansky znášať každú skúšku.

Chcela, ak to bude treba, aby dievčatá vedeli udržať v rodine morálku príbuzných. Keď sa stretla s utrpením, jej slovo nachádzalo cestu do srdca, a to dôvodmi nadprirodzenými, ktoré upevňujú dušu vo viere.

Statočné ženy

Čoho boli dievčatá schopné, to nám hovorí kronika dona Pestarina:

«Z Turína prišiel jeden z bratov Buzzettiovcov, zjednal sa, že vystavia krídlo smerujúce k dedine s chodbou na boku kaplnky a všetko zaplatí. Začal stavať oblúky portika, ktoré malo slúžiť ako prechod. Takmer všetci mladíci už boli povolani do vojska a do národnej stráže, takže na poľné práce zostala len malá pomoc. Neprestávali ma však povzbudzovať a pomáhať, nakoľko mohli. Vtedy ženy a dievčatá z dediny, napriek tomu, že sa už veľa narobili v predchádzajúcom roku, pracovali miesto chlapcov. Oživované pravým duchom, všetky viackrát preniesli z viníc všetok materiál na stavbu nového krídla budovy.»

Ani práce na stavbe nezabránili účasti na bohoslužbách! Dievčatá a ženy z Mornese si vedeli nájsť čas na všetko: prichádzali ako vždy na pôstny katechizmus, horlivo slávili veľkonočné sviatky, na ktoré prišli aj muži, a zúčastnili sa aj májových osláv, na ktorých si vyprosovali pomoc Panny Márie.

Počet dievčat v dielni sa zvýšil na dvanásť až pätnásť a sviatočné dni ubiehali medzi kostolom, prácou pre kolégium a stretnutiami s dcérami pred a po pobožnostiach.

Mesiace máj podľa návrhov dona Bosca

V tých dňoch musel don Bosco viackrát opustiť Turín kvôli kázaniu, preto spísal "kvietky", ktoré mali chovanci ponúknuť Panne Márii v mesiaci, ktorý jej bol zasvätený. Panna Mária sa vždy tešila nežnej úcte v oratóriu. Vždy v máji sa v kaplnke každodenne konala pobožnosť na jej počesť a v sobotu bolo čítanie k jej úcte alebo kázeň. Od mája 1852 pravidelne «každý večer sa v izbe, kde spali chlapci, zaviedol zvyk, že v mesiaci, keď kvitnú kvety, sa jej

⁶² MB VIII , 296-297.

ponúknu aj kvety duchovné. Don Bosco každý večer oznámil kvietok a strelnú modlitbu na ďalší deň».⁶³

Už štrnásť rokov teda platil nádherný zvyk prinášať v mariánskom mesiaci každodenný kvietok. Ako to, že životopisec píše obširnejšie len o tých z roku 1866? Lebo sú plné ducha dona Bosca a jasne hovoria o tom, ako si určil za cieľ dosiahnuť nielen bezprostredné dobré správanie svojich chovancov v kolégiu, ale výchovu svedomia priameho, silného, schopného hľadiť na dno duše, skúmať každú pohnútku činov, aby žili upevnení vo viere, keď splnili svoje povinnosti.

Kvietky sú súhrnom jeho preventívneho systému, ktorý spája mocné záchranné laná mravnosti s jemnými niťami plnenia najmenších každodenných záväzkov, opiera sa o rozum osvietený nebeskou láskou a o náboženstvo vďaka úcte k Ježišovi v Eucharistii a synovskej dôvere k Panne Márii. Dá sa povedať, že v kvietkoch sa odráža jeho srdce a takt voči mládeži. Preto životopisec chcel, aby ich spoznala celá saleziánska rodina, aby v nich spoznala otca a vedela pripraviť voňavé kytice pre Najsvätejšiu Pannu. Uvádzame preto tento cenný drahokam:

1. Zbožne a úctivo si pokľaknúť, keď sa prechádza popri Najsv. oltárnej sviatosti, a v srdci povedať: -Nech je pochválený Ježiš Kristus! - Strelná modlitba: Mária, tebe zasväcujem svoje srdce.

2. Horlivo sa pomodliť k Panne Márii, aby nikto z našich kamarátov počas tohto mesiaca neupadol do ťažkého hriechu. Strelná modlitba: Útočisko hriešnikov, oroduj za nás.

3. Nech každý poprosí kamaráta alebo inú vhodnú osobu, aby mu navrhol, čím by mohol potešiť Pannu Máriu, a nech tak aj urobí. Strelná modlitba: Panna Mária, daj mi tú milosť, aby som vždy napredoval v čnosti.

4. Dať si predsavzatie vždy si uctievať Pannu Máriu. Nosiť na krku jej medailu a pred uložením sa na spánok ju s úctou pobožkať. Strelná modlitba: Panna Mária, prijmi ma pod svoj plášť a ochráň ma od každého zla.

5. Modliť sa kresťanské modlitby s najväčšou svedomitosťou a pozornosťou, zvlášť tie pred jedlom a po jedle, pred a po vyučovaní a štúdiu. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, nech ťa milujem stále viac.

6. Trpezlivo znášať z lásky k Panne Márii chyby, ktoré zbadáme na našich bližných, ktoré sa nedajú ľahko odstrániť. Strelná modlitba: Panna Mária, zapáľ v mojom srdci oheň lásky.

7. Obetovať Panne Márii všetky pobožnosti tohto mesiaca a poprosiť ju o odpustenie za všetky nedbalosti. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som ti bol stále oddaný.

8. Dobre využívať čas. Dajte si pozor, aby ani jedna minútka neuplynula v záhaľke, ale využite všetok čas na Božiu slávu. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som prišiel do neba.

9. Urobiť sebazaprenie telesné alebo duchovné ku cti Panny Márie. Strelná modlitba: Panna Mária, daj mi srdce čisté a nevinné.

10. Napomenúť s láskou kamaráta, o ktorom viete, že má nejaký zlozvyk v reči alebo v skutkoch. Strelná modlitba: Panna Mária, pomôž mi strážiť môj jazyk.

11. Keď sa ráno zobudíte, nech vaša prvá myšlienka patrí Márii. Predsavzajte si, že cez deň urobíte dobrý skutok na jej počesť. Strelná modlitba: Aký by som bol šťastný, keby som sa pekne správal k Márii.

12. Krátko sa pomodliť k Márii, aby nám pomohla dať si pevné predsavzatie pestovať čnosť skromnosti. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som si zamiloval tvoje čnosti.

13. Pozorne si spytovať svedomie a pripraviť sa na sv. spoveď, akoby bola posledná v mojom živote. Strelná modlitba: Mária, vždy ma oslobod' od hriechu.

14. Poslušnosť voči predstaveným, ale zvlášť spovedníkovi vo veciach duše a učiteľovi vo veciach týkajúcich sa školy. Strelná modlitba: Panna Mária, sídlo múdrosti, oroduj za nás.

15. Umíťvovať jazyk, zdržať sa slova, ktoré by urazilo lásku, mravnosť a dobré zvyky. Strelná modlitba: Panna Mária, urob čistým moje telo a svätou moju dušu.

⁶³ MB IV, 405.

16. Dodržiavať ráno a večer v izbách prísne ticho, nakoľko je to možné. Nerozprávať nahlas, kým sa po modlitbách prechádza z hovorne⁶⁴ do spoločnej spálne. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby môj jazyk slúžil na oslavu Boha.

17. Vždy, keď sa budete modliť alebo keď budete počuť modlitbu Sláva Otcu, urobte hlavou úklon na znak úcty k Najsvätejšej Trojici. Strelná modlitba: Panna Mária, chrám Najsvätejšej Trojice, oroduj za nás.

18. Pozrite sa, či sa nenachádza medzi vašimi písomnosťami, obrázkami a knihami niečo menej slušné, a z úcty k Panne Márii to hod'te do ohňa. Strelná modlitba: Panna Mária, brána do neba, oroduj za nás.

19. Vážne sa zamyslite nad povinnosťami vášho stavu, najmä nad tými, kde najčastejšie pochybíte. Úpenlivo proste o pomoc Pána Boha a Pannu Máriu, aby ste sa napravili. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som dokonale slúžil Bohu.

20. Vyhlásiť pred oltárom Panny Márie, že sa túžite za každú cenu polepiť z tej chyby, ktorú každý vnútorne spozná. Strelná modlitba: Panna Mária, pomôž mi spoznať samého seba.

21. Vždy, keď vstúpite do kostola, prežehnajte sa s vierou a s úctou svätenou vodou. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som nikdy nebol ľahostajný v skutkoch zbožnosti.

22. Z lásky k Panne Márii neklásť ruky na druhého ani zo žartu. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som bol milý a rozvážny v rozhovore s priateľmi.

23. Nech každý pozve svojho kamaráta na návštevu Najsvätejšej sviatosti a Panny Márie. Strelná modlitba: Panna Mária, pomôž mi stať sa svätým.

24. Dať kamarátovi dobrú radu, a kto ju dostane, nech sa ju z lásky k Panne Márii snaží uplatniť. Strelná modlitba: Panna Mária, vypros mi milosť zbožnosti.

25. Svedomite robiť všetky práce, ktoré nám povinnosť ukladá. Strelná modlitba: Panna Mária, pomôž mi dobre si plniť svoje povinnosti.

26. Veľká opatrnosť a žiarlivá cudnosť pri večernom vyzliekaní a rannom vstávaní a obliekaní. Strelná modlitba: Panna Mária, Matka najsvätejšej čistoty, oroduj za nás.

27. Nedopustiť sa ani najmenšieho priestupku voči pravidlám kolégia, zvlášť tých, čo sa týkajú spálni. Strelná modlitba: Panna Mária, vypros mi čnosť poslušnosti.

28. Venovať pozornosť pri obete sv. omše a krátko sa pomodliť za niektorého z kamarátov, ktorý málo miluje Máriu. Strelná modlitba: Panna Mária, daj mi milosť nadobudnúť čnosť pokory.

29. Nech si každý dá povedať od toho, kto ho najviac pozná, svoju chybu, a polepiť sa najmä preto, aby sa dal dobrý príklad. Strelná modlitba: Panna Mária, daj, aby som viac poznal sám seba.⁶⁵

Aj praktiky napísané pre drahé kolégium v Lanze odzrkadľujú neochvejnú úctu dona Bosca k nebeskej Matke. Pozornosť sústredil najmä na zbožnosť, sv. omšu, čistotu, poslušnosť, pokoj so všetkými, radosť a nápravu vlastných nedostatkov.

Úcta dona Bosca k rehoľnej chudobe

Don Bosco odchádzal z Turína do Cunea, kde vyslovil svoj názor a jedno proroctvo, ktoré nemôžeme nechať nepovšimnuté. Sestra Archanjela a ešte jedna sestra Milosrdenstva boli povolané do Cunea otvoriť nový dom, v ktorom sa mali venovať chudobným a opusteným dievčatám a učiť ich domáce práce. Hoci bol dom nevhodný, nie dobre zabezpečený a chýbalo v ňom veľa vecí, bývali v ňom už dve dievčatá, ktoré však nepriniesli žiadny príjem. V takýchto podmienkach našiel don Bosco inštitút, keď prišiel do Cunea, kam ho pozval jezuita otec Cirivegna.

Don Bosco hneď spoznal v tejto nezvyčajnej chudobe Božie dielo, a preto sestram povedal: «Vidím, že nemáte nadbytok. Nemôže to takto ísť ďalej, to je pravda, ale buďte pokojné,

⁶⁴ Zdá sa, že vtedy hovorňa slúžila na rekreácie, keď pršalo alebo bola zima.

⁶⁵ MB VIII, 351-353.

Pán vás požehná, všetky vaše diela budú prekvitať, a v budúcnosti vám dá veľký pohodlný dom, v ktorom môžete robiť veľa dobra.» A keď odchádzal, tak ich požehnal.⁶⁶

Možno si s veľkým dojatím spomenul, ako ho Boh viedol, tiež chudobného, samého, a ako s jeho pomocou prekonal veľa prekážok. A práve v chudobe a samote, ale so srdcom plným lásky k trpiacim, je kľúč k nebeskému pokladu.

Don Bosco musel veľmi milovať chudobu, lebo človeka smeruje k nebu, skadiaľ očakáva pomoc. Takúto chudobu chcel pre seba i vo svojich dielach. Chválil ju všade, kde videl, že je prijatá s pokojom, pretože si bol istý, že spolu s ňou tam prebýva aj pokorná modlitba, láska a dôvera.

Invokácia k Pomocnici tíši búrku

V tomto mesiaci sme postrehli ďalší fakt, ktorý hovorí o dôvere, akú mal don Bosco k Pomocnici, ako rozširoval úctu k nej a ako táto najnežnejšia Matka odpovedala na jeho synovské očakávania.

«V tom roku bol don Bosco aj v Revelle di Saluzzo, keď sa tu náhle strhla veľká búrka. Vietor zúril, padali krúpy a veľa ľudí utekalo do kostola pomodliť sa za úrodu. Prepošt tiež bežal zobrať kamžu a štólu pre dona Bosca. Ten, keď videl, čo sa vonku deje, povedal, aby vzývali *Máriu Pomocnicu* a zaintonoval: *Mária, Pomocnica kresťanov*. Ľudia odpovedali: *oroduj za nás*, a začali recitovať ďalšie modlitby. Don Bosco ich prerušil a kázal opakovať trikrát strelnú modlitbu: *Mária, Pomocnica kresťanov, oroduj za nás*. Na tretí raz búrka náhle utíchla a objavilo sa slnko. Všetci sa radovali z takej veľkej milosti.»⁶⁷

Ešte by sme mohli dodať, že sa pevne rozhodli vzývať Máriu Pomocnicu vo všetkých svojich potrebách. Áno, uctievať si každý deň Pannu Máriu pod ktorýmkoľvek menom. Ale vo chvíli najväčšieho nebezpečenstva ju volajte *Pomocnica kresťanov*. Zdalo sa, že to chcel don Bosco pripomenúť touto udalosťou. Vzývajte ju, no nie iba raz, ale veľa krát, koľkokrát je to nevyhnutné, aby bol váš hlas i cez bariéru vašich vín, neverností, vlažností a vašich pochybností, vypočutý.

A naozaj. Don Bosco odvtedy nešíril inú modlitbu ako *Mária, Pomocnica kresťanov*, opakovanú dvakrát, trikrát, kým sa nevrátil pokoj, a všetci spoznali, komu zaň vďačia. Spontánnou radosťou zborovo vyhlasovali Pomocnicu za kráľovnú svojich polí, rodín a srdc. Don Bosco tak dosiahol svoj cieľ.

Stavba kolégia napreduje

Zdalo sa, že do konca mája alebo začiatkom júna, ešte predtým, než sa ľudia dali do práce vo viniciach, sa postavilo aj druhé krídlo budovy až po strechu. Don Pestarino o tom píše: «Myslel som si, že prideme do polovičnej výšky, ale na počudovanie všetkých sme za necelé štyri mesiace stavbu vytiahli až po strechu. Ako hovorili ľudia, akoby stavba vyrástla sama od seba, bez pomoci ľudí. Faktom zostáva, že sa všetko darilo, mohol som vždy uhradiť každý výdavok a nikdy som sa neocitol v úzkych, naopak, Pán mi vždy pomohol, preto dúfam, že Pán a Panna Mária chcú aj naďalej držať nado mnou a nad mojimi spolupracovníkmi ochranu, ako aj nad našimi dielami, aby sa vydarili na väčšiu Božiu slávu, pre dobro duší, najmä pre mládež.»⁶⁸

⁶⁶ MB VIII , 346.

⁶⁷ MB VIII , 347.

⁶⁸ Kronika dona Pestarina.

Don Bosco rozpráva o založení ženského inštitútu

Na konci júna životopisec dona Bosca zachytáva veľkú novinu, ktorú treba uviesť podrobnejšie.

«Večer 24. sa don Bosco utiahol do svojej izby. Už mal v hlave nový plán - založiť ženský inštitút, ktorý sa bude venovať výchove dievčat a spolupracovať v tomto poslaní so saleziánmi. O svojej myšlienke povedal direktorovi kolégia v Lanze, ktorý to, čo počul, ihneď napísal. A rozprával o tom takto:

V deň Jána Krstiteľa už slnko zapadlo. Na nebi nádherne žiaril mesiac, čerstvý vetrík povieval v letných horúčavách. Vstúpil som do izby dona Bosca a zostal som tam s ním sám asi dve hodiny. Z dvora bolo počuť vravu chlapcov, ktorí sa veselo prechádzali. Vo všetkých oknách oratória a na zábradlí terás boli zažaté stovky svietielok vložených do farebných pohárov. Naprostred dvora stála hudobná kapela, ktorá hrala príjemné melódie. Don Bosco a ja sme pristúpili k oknu a opreli sme sa o parapet. Divadlo bolo čarovné. Nevýslovná radosť naplňala srdce. Z dvora nás nikto nevidel, pretože sme boli v tieni. Ale ja som z času na čas z okna zamával bielu šatkou, a keď to mladí videli, nadšene kričali *Nech žije don Bosco!*

Don Bosco sa usmieval. Dlhú dobu nepreriekli ani slova, zabrali do svojich myšlienok, keď som zvolal: - Don Bosco, aký pekný večer! Pamätáte sa niekdajšie sny? Aha, tu sú kňazi a klerici, ktorých sľúbila Panna Mária!

-Aký dobrý je Pán, – odpovedal mi don Bosco.

-Je to už asi dvadsať rokov, ale chlieb nikdy nikomu nechýbal! Všetko sa spravilo, aj keď sme nič nemali! Čo je človek v tomto diele? Ak by to bolo ľudské podujatie, už päťdesiatkrát by sme skrachovali!

-Nehovoríš všetko, – povedal don Bosco, – pozri, ako rastie naša Spoločnosť, koľko členov a diel! Každý deň si hovoríme, že už stačí, zastavme sa! No akási tajomná ruka nás stále poháňa dopredu. Keď takto hovoril, tvár mal obrátenú ku kupole. Ako spomínal na dávne sny, upriamil pohľad na tú, ktorá bola odetá do bielych mesačných lúčov v nebeskom videní. Pohľad a výzor dona Bosca sa v tej chvíli oduševnili. Znovu sme upadli do nášho ticha. Napokon som začal znova:

-Povedzte, don Bosco, nezdá sa vám, že ešte niečo chýba vášmu dielu, aby bolo úplné?

-Čo tým chceš povedať?

Trochu som zaváhal, no potom som povedal:

-A pre dievčatá neurobíte nič? Nezdá sa vám, že ak by sme mali inštitút sestier pridružený k našej Spoločnosti, ktorý by ste vy založili, že to by bolo korunovanie diela?

Pán mal aj zbožné ženy, ktoré ho nasledovali a slúžili mu. Koľko práce by mohli vykonávať sestry pre dobro našich chudobných chlapcov! Nemohli by robiť pre dievčatá to, čo robíme my pre chlapcov?

Váhal som, či mám vyjadriť svoju myšlienku, lebo som sa obával, že don Bosco bude proti.

Trocha sa zamyslel a na moje veľké prekvapenie povedal:

-Áno, aj to sa uskutoční. Budeme mať sestry, ale nie hneď. Trocha neskôr.»⁶⁹

A to je už tretí raz, čo don Bosco bez váhania povedal áno.

“Ak chceš počkať,” povedal slečne Proverovej v roku 1863, “Áno, áno, má to svoj čas,” slečne Parigiovej v roku 1865, a teraz donovi Lemoynovi: “Trocha neskôr.” Niet pochyb, že otec je pevne rozhodnutý dať život ďalšej rehoľnej rodine.

Ako don Bosco upokojuje predstavenú z Tor de´ Specchi

⁶⁹ MB VIII , 418-18.

V liste z 29. septembra don Bosco zopakoval Matke Magdaléne Galeffiovej, predstavenej domu Vznešených oblátok z Tor de´Specchi svoj názor na rehoľníčky: «Neznepokojujte sa kvôli počtu vašich dcér, pretože nie počet ľudí, ale láska a horlivosť oslavuje Pána.»⁷⁰

Don Bosco tu nenašiel chudobu, preto nemusel povzbudzovať k pokornej viere v *chlieb náš každodenný*. Tu, kde chýbali povolania k životu kontemplatívneho, ale nie chudobného, poradil, ako oduševniť tieto rehoľníčky, ktoré prosia o robotníkov evanjelia.

Ešte stavba kolégia

Don Pestarino zakončil tohoročnú kroniku nasledujúcimi slovami: «Kridlo domu smerujúce k dedine sa vystavalo až po strechu, dostavala sa strecha nad portikom a v dvoch severných izbách, v ktorých sa už dá bývať. Dokončili sa aj podpery schodov po druhé poschodie, schody sa dokončia na jar, vtedy sa upravia tri horné izby.

Stojí za povšimnutie, že rodiny, ktoré priamo nepomáhali na stavbe kolégia, tajne tiež prispeli na pomoc. Chcel som ešte zaznamenať túto vec, lebo rád hovorím celú pravdu.»

K takejto láske k pravde netreba už nič dodať, vari iba Danteho zvolanie: «Ó, vznešené a priezračné svedomie!»

Nové chovanky

1867 – Rok začal v dielni zmenou. Dve obchodníckove dievčatká internistky museli zanechať milované dcéry, pretože otec sa sťahoval. Na ich miesto nastúpili tiež ako interné chovanky dve štrnásťročné dievčatá z blízkeho San Stefana: Mária Grossová a Mária Gastaldiová. Dva kvietky, ktoré zapustia hlboké korene v novej záhrade a už ju nebudú chcieť nikdy opustiť.

Don Pestarino v Turíne

V prvých marcových dňoch don Pestarino odcestoval do oratória na konferenciu direktorov, ktorá sa ako zvyčajne konala na sviatok sv. Františka. Sviatok a konferencia sa v tom roku preložili na 3. marca, aby počkali na príchod dona Bosca z Ríma.

Don Pestarino rozprával o úspešnom pokračovaní stavby, že niektoré izby na prízemí sú už obývatel'né, a keď sa dokončia schody, bude sa môcť využívať aj zopár izieb hore na poschodí. Medzitým by začal s prácami na stavbe kaplnky. Počas sviatočných dní chcel zhromažďovať na dvore mládež na katechizmus a veselé rozhovory.

Mornese sa zasväcuje Panne Márii Pomocnici

Aj teraz sa vrátil do Mornese nadšený z toho, čo videl na Valdoccu. Nemohol nerozprávať na verejnosti alebo súkromne o zázrakoch, ktorými don Bosco neprestajne pomáhal vzývaním Panny Márie Pomocnice.

Či nerozprával aj o hrozivej búrke v Revelle, ktorá rýchlo ustúpila pred trojnásobným vzývaním Pomocnice? Zdalo sa, že áno, lebo obyvatelia Mornese sa obávali sucha, ktoré hrozilo úrode, a búrok, čo ničili vinice. Preto sľúbili Pomocnici desiatok z úrody, ak ich nežná Matka bude ochraňovať. Dona Pestarina to veľmi potešilo, a keď sa vrátil do Turína na oslavu menín dona Bosca, niesol so sebou úprimný prísľub podpísaný poprednými vlastníkmi polí.

---

⁷⁰ MB VIII, 475.

Don Bosco uist'uje o pomoci Márie Pomocnice

Donovi Boscovi sa páčila dôvera tých jednoduchých sŕdc, a preto poveril dona Pestarina, aby ich uistil v jeho mene aj v mene Panny Márie o jej pomoci.

Pätnásteho júla sa z Mornese vysielal ďalší zoznam stúpcov príslubu v liste, ktorý tu uvádzame:

Najdôstojnejší a najdrahší direktor,

bez meškania Vám predkladám mená ďalších ôsmich, ktorí sa mi dobrovoľne prihlásili a ponúkli, že zaplatia desiatok, aby ich Vaša dôstojnosť pripojila k ostatným z dediny, a aby ste prosili Najsvätejšiu Pomocnicu, nech ich oslobodí od nešťastí duše i na poliach. Tak ako predchádzajúci, aj oni chcú ponúknuť desiatok zo zberu hodvábnika, a niektorí už od tohto roku, keďže majú druhú úrodu.

Pán Vavrinec Pestarino – Jozef Pestarino, syn Antona – pani Nina Giová – Vavrinec Mazzarello – syn Jozefiny Lencinovej – Štefan Mazzarello, syn Františka Baroneho – Alojz Maglio – Jozef Mazzarello z Valponasky (otec Márie Mazzarellovej) – bratia Mazzarellovci s otcom Biondinim.

Zároveň Vám podávam bolestnú správu o smrti mladíka Mazzarella, organistu, ktorý zomrel anjelskou smrťou. Odovzdaný Pánovi umieral, často bozkávajúc kríž, a keď si ho naposledy pritisol na pery, vydýchol.

Predstavená Inštitútu Nepoškvrnenej sa má oveľa lepšie, čo sa týka ruky, a už pozná pomoc Márie Pomocnice. Povedala mi, aby som Vám odovzdal od nej pozdrav a poďakovanie s prosbou, aby ste sa za ňu naďalej prihovárali u Panny Márie. Aj ja využívam príležitosť, aby som Vás pozdravil z úprimného srdca, porúčajúc sa do Vašich modlitieb, a ani ja nehodný nezanedbávam prosby za Vás.

Som oddaný syn v Ježišovi Kristovi don Pestarino Dominik.

Mnohé mená boli donovi Boscovi známe. Pani Nina Ghiová, jedna z najzámožnejších a zbožných miestnych žien, čo pred niekoľkými rokmi chcela mať u seba Felicinu, sestru Márie Mazzarellovej, ktorú milovala ako dcéru. A keď bol don Bosco v Mornese, pokladala si za česť sama zabezpečiť jedlo pre neho a pre pozvaných, ktoré dala priniesť hotové, teplé a voňavé presne včas, keď si sadali za stôl.

Mladík Mazzarello – Mornese je plné Mazzarellovcov a Pestarinovcov – bol obľúbeným Synom Panny Márie. Na nejaký čas býval v oratóriu, kde sa okrem iného naučil hrať dobre na organe a kde vzbudil pekné nádeje na svätosť. Potom sa musel vrátiť do rodiny kvôli slabému zdraviu.

Angelu Maccagnovú videl don Bosco spolu s ostatnými dcérami, a keďže ju trápil zápal kĺbov, ktorý jej zabraňoval používať pravú ruku, modlil sa za ňu a dosiahol najprv zlepšenie stavu, potom aj uzdravenie.

Spomienka dona Bosca, jeho modlitba, hoci len aj pre jednu z nich, bola pre dcéry potešujúcou istotou Božieho požehnania pre všetky, pretože nezmýšľali o sebe oddelene, ale cítili sa zjednotené v jedno srdce a v jednu dušu putom Spoločnosti. Pre Máriu to bol ďalší impulz na úctu, ktorú pocítila, keď ho videla, bol to nový impulz milovať Pána intenzívnejšie a starať sa o to, aby aj dievčatá rástli v láske k Bohu a báli sa hriechu.

Vynaliezavosť dcér v robení dobra

Áká bola vynaliezavá, keď sa chcela priblížiť dievčaťu, čo podľahlo márnivosti! Alebo keď sa venovala takej, čo v slabej chvíli odpovedala na vyzývavé úsmevy a mala tajomstvá aj pred vlastnou matkou. Nezáležalo na tom, že sa od nej držali obďaleč a že s ňou nemali bližší vzťah! Mornese nie je veľké. Mária si poslúžila priateľkami, známymi, postarala sa, aby sa stretli pri východe z kostola. Vedela, že stačí jedno slovo a ľahko dosiahne, aby ju odprevadili kus cesty.

Postačilo to na to, aby v nich zasiala dobré zrnó. Ak sa aj hneď neujalo, nevzdávala sa, ale sprevádzala dievča mnohými láskavými upozorňeniami, pripomínaním viery a zvlášť modlitbou, preto len zriedkavo aj tá najsuchšia zem nepriniesla úrodu.

Mala vrodený praktický zmysel – zdokonalený pozorovaním a úvahou –, vedela sa každej prispôbiť a uspokojiť sa s tým, čo mohla zo seba vydať.

Keď sa jej nedarilo priblížiť sa k duši, ktorá sa nachádzala v nebezpečenstve, utiekala sa k jednému zbožnému obrazu, ako sa to naučila od dona Pestarina, a ktorý používal aj don Bosco so zázračným výsledkom. Petronila rozpráva:

«Od dona Pestarina sa dcéry naučili niektoré praktiky, ako robiť dobro. Raz sme napríklad kúpili z peňazí Nábožného združenia sto kusov knihy *Dievča, ktoré chce úplne patriť Ježišovi*⁷¹ a pri vhodnej príležitosti sme ich pustili na zem alebo náročky niekde zabudli. Kto knižku zodvihol, samozrejme, že si ju aj prečítal, a často z nej mal úžitok. Aj neter dona Pestarina Rozália, chovanka u Zbožných matiek z Ovady, našla počas prázdnin takú, ktorú sme schválne chvíľku predtým nechali pri dverách, pretože sme si mysleli, že by mohla priniesť dobré ovocie.»

Mária bola vždy prvá z toho roja usilovných včiel. Keď išlo o vážnu a nebezpečnú vec, poslala po mamu dievčaťa. Najprv ju oboznámila s objednávkou, ktorá sa jej týkala, alebo vyznamenala ju či jej rodinu nejakou pochvalou, a potom jej postupne vyrozprávala, čo jej ležalo na srdci. Mária o zle nikdy nemlčala, nikdy sa s ním nezmierila, ale múdro a naliehavo mobilizovala nebo a zem, kým nebezpečenstvo nepominulo. Vždy mala pred očami to, čo im napísal don Bosco, a čo im zopakoval, keď sa u nich zastavil: «Snažte sa, snažte sa zabrániť hriechu, čo aj všednému.»

Kaplnka kolégia

V auguste sa kaplnka dokončila. Kronika dona Pestarina hovorí: «Táto kaplnka sa vystavala za krátky čas bez toho, aby to niekto vôbec zbadal. Dedina je spokojná, páči sa najmä tým, ktorí zažili stavania so starými izbami, ktoré tam boli predtým, a už sa rozpadávali. Oltár, podlaha a všetko ostatné bolo prenesené z kaplnky otcovského domu, ktorá mi bola ponechaná aj so zariadením ako majetok. Na môj údiv sa všetko do novej kaplnky hodilo, a podarila sa aj pekne vyzdobiť.»

Tak mohol oznámiť dobrú novinu donovi Boscovi na duchovných cvičeniach v Tronfarelle, ktoré tam don Bosco určil pre svojich saleziánov. Podotkol, že ak by s tým don Bosco súhlasil, mohol by sa tam don Pestarino presťahovať, pretože by mohol lepšie sledovať robotnícke práce, ako aj svoje hospodárstvo. Nechcel ho viac nechávať v rukách roľníkov, a okrem toho mohlo slúžiť jeho mladým.

Don Bosco schválil, aby sa dcéry presťahovali do Domu Nepoškvrnenej

Okrem toho, keby sa don Pestarino presťahoval do kolégia, prenechal by svoj dom dcéram Nepoškvrnenej, veď ho aj staval s tým úmyslom.

Dcéry by tam mohli bývať so svojimi internými chovankami, a mohli by tam mať aj dielňu, ušetrili by na prenájme a mali by väčšiu slobodu aj pri sviatočných stretnutiach. Počet chovaniiek by mohol narásť, pretože miesto bolo veľké a pohodlné.

Don Bosco sa na chvíľu zamyslel a s rozvahou svätých súhlasil. Najprv sa však bolo treba ubezpečiť, či dcéry môžu vyžiť z práce vlastných rúk, vrátane všetkých náležitých výdavkov potrebných na živobytie, aby sa potom neocitli v nepríjemnostiach a nemuseli žiadať o pomoc dona Pestarina, alebo ešte horšie, vrátiť sa naspäť. To by neurobilo na ľudí dobrý dojem.

Don Pestarino vedel, že zárobok dcér vystačil na ich skromné potreby a bolo aj čosi nazvyš. Predsa len bol vďačný rade, podľa ktorej bol opatrnejší a ostražitejší. Len čo prišiel do

⁷¹ Frassinetti, vydané v roku 1851.

Mornese, presťahoval sa do kolégia spolu s verným Františkom Campim, sekretárom a podľa potreby aj domácim, po tom, čo sa učiteľ Bodrato stal saleziánom.

Campi si už aj tak zapisoval, koľko mu dcéry odovzdávali peňazí. Podľa nového príkazu sa mal prezvedieť, aké mali približné denné výdavky a aké boli ich príjmy nielen v peniazoch, ale aj v naturáliách.

Ako sme povedali, Mária šikovne narábala ihlou a zarábala denne aj dve až dve a pol líry. Petronila, ktorá sa špecializovala na šitie bielizne, pracovala pomalšie a zarábala svoju líru a pol až dve. Na tie časy to boli pre ženy značné sumy.

Okrem toho každý mesiac chovanky platili malé stravné a niečo tiež zarobili interné chovanky. Boli to smiešne príjmy pre toho, kto miloval pohodlný život a výdatnú stravu. Nie však pre ne, keď na tieto veci vôbec nedbali, a vždy našli niečo, čo by ešte mohli dať tomu, kto mal menej. To stačilo, aby ubezpečili dona Pestarina, že sa o seba vedía v budúcnosti postarať. Preto sa im povedalo, aby si pripravili veci a hneď po vinobraní sa mali presťahovať do domu vedľa kostola, ktorý sa im dal úplne k dispozícii, ako aj všetkým dcéram, ktoré by tam prišli.

Dom Nepoškvrnenej

O dome, ktorý nazývame *Dom Nepoškvrnenej*, sa šírili boli protichodné názory, komu patril. Nieкто tvrdil, že donovi Pestarinovi, nieкто hovoril, že patril dcéram.

Predsa sme sa však opreli o tvrdenie dona Jozefa Pestarina, pretože bol synovcom dona Dominika a v tých rokoch trávil u svojho milovaného patróna všetok čas, keď nebol v seminári. Píše o tom takto:

«Dom nazvaný Dom Nepoškvrnenej vystaval strýko na vlastné trovy. Ale na jeho stavbu prispeli aj dcéry Nepoškvrnenej, aj keď rôznym spôsobom. Najviac vypomohla Tereza Pampurová, ktorá veľkodušne darovala stavbe celý výťažok z predaja svojich majetkov. Aj Angela Maccagnová dala na tento účel značnú sumu. Ďalšie dali malé čiastky alebo nič, pretože ešte bývali u rodičov, alebo boli úplne chudobné. Zvyšok výdajov, prirodzene, pokryl strýko.»⁷²

Petronila pridáva: «Áno, Maccagnová dala viac ako ostatné, lebo bola bohatá. A aj Pampurová niečo dala, určitú sumu a úroky zo svojho kapitálu. Celé svoje veno, a to bolo bohaté, potom dala na kolégium. Keď don Pestarino staval dom, Mária Mazzarellová a ja spolu s ďalšími sme bývali vo svojich rodinách a nemohli sme dať nič, tak sme dali naše ruky. Vedeli sme, že dom sa stavia pre dcéry, a v čase, keď sme mali voľno od prác a povinností, prinášali sme kamene, piesok a tehly. Takže materiál pre robotníkov sme pripravili vždy my. A tak, keď sme dostali príkaz, aby sme tam šli bývať, potešili sme sa, ale nečudovali, pretože sme si boli isté, že raz sa to muselo stať. Don Pestarino nám to povedal už skôr, ale presťahovali sme sa tam až v októbri, keď začala byť zima.»

Petronila na otázku, či všetky dcéry vedeli o tom, že sa mali sťahovať, a či sa ich don Pestarino na to opýtal verejne alebo súkromne, aby vedel, kto by tam chcel ísť bývať, odpovedala: «Nie. Ostatné bývali v rodinách a dom bol pre tie, čo bývali mimo rodín. Okrem toho sa don Pestarino nepotreboval spýtať, ktoré mohli a chceli ísť, veď to bol práve on, čo nás viedol.»

Podľa tvrdenia istého kováča, ktorý bol vtedy chlapec a pomáhal svojmu otcovi prihotoviť železo na konštrukciu Cecchina Mazzarellu, Dom Nepoškvrnenej stál na mieste, kde bol predtým ošarpaný domček, ktorého strechy sa dalo dotknúť zo zeme, a patril starenke, ktorú volali Ciarabattina.

Bratia Pestarinovci si po smrti otca v roku 1861 rozdelili majetok a don Dominik, kým čakal na dedičstvo vily na Borgoalte, chcel byť blízko kostola pre dobro svoje i veriacich. Vtom istom čase dcéry *Nepoškvrnenej* podstupovali premenu na *Nové uršulínky*, zatiaľ čo Mária s Petronilou sa šli vyučiť za krajčírky a Tereza Pampurová zostala sama. Možno sa už vtedy vedelo, že tie tri by

⁷² List F dona Jozefa Pestarina sestre Rozálii FMA z 11.1.1921 (Gen. archív FMA).

mohli byť prvé, na ktoré sa vzťahuje bod 142 z ich Pravidiel: «treba brať do úvahy, že ak by sa v Nábožnej spoločnosti našli dievčatá, ktoré sú samy, netreba im brániť, ak by chceli žiť spoločne ako v rodine». Bolo teda zabezpečiť a pripraviť pre nich ubytovanie.

Keď sa dom dokončil, nast'ahoval sa doň don Pestarino so svojím sekretárom Františkom Bodratom.

Mária sa definitívne sťahuje od svojej rodiny

Spolu so správou o novom dome dal don Pestarino Márii dovoľenie odsťahovať sa definitívne od rodiny. Bola z toho veľmi šťastná, pretože si myslela, že spoločný život jej dovolí prežívať viac ústrania a živšie spojenie s Bohom. Nemohla však premôcť nepokoj, keď si pomyslela, ako tým zarmúti svojich drahých, najmä mamu, ktorá vždy túžila po tom, aby ju videla kráčať po ceste manželstva.

Koľkokrát sa tá dobrá žena vrátila k tejto téme! Keď sa jej zdalo, že Mária je ľahkomyselná voči vlastnej budúcnosti, zakaždým jej zdôraznila: «Čo bude s tebou, keď my tu už nebudeme? Bratia a sestry budú mať svoje domy, a ty s kým zostaneš? Čo len chcete robiť, úbohé dievčatá?» Zbytočne ju Mária prosila, aby na to nemyslela, uist'ovala ju, že Boh sa o ňu vždy postará. Srdce matky sa však trápilo a nevedelo vystúpiť na výšiny viery, na ktorých žilo srdce jej dcéry. Ako jej teraz vziať všetku nádej? Ako ju presvedčiť? Mária trpela kvôli druhým, ale čo sa týka jej, veľmi sa tešila, bola spokojná a túžila, aby sa to stalo čím skôr. Keď sa v'rucnou modlitbou zverila Bohu, prehovorila o tom so svojím otcom. Spoliehala sa, že ten, ktorý ju mal mimoriadne rád a podporil ju vo všetkých túžbach, rýchlo pochopí novú situáciu, a hoci bude trpieť, neodoprie jej súhlas.

A tak aj bolo. Dobrý Jozef Mazzarello veľmi trpel a pokúšal sa svoju drahú dcéru odhovoriť, aby sa od rodiny odsťahovala, ale ona sa nedala odradiť ani slovami, ani slzami. Vedela to odôvodniť v Bohu, ktorý ju volal na túto cestu, a tým, že jej duša ho má nasledovať. A tak, keď sa jej otec poradil s donom Pestarinom, ustúpil a presviedčal aj svoju ženu.

«Čo chceš urobiť?» vravel jej, «deti musia nasledovať vlastnú cestu a rodičia sa majú postaviť proti len vtedy, ak robia niečo zlé. Mária robila doteraz iba dobro. Nemôžeme sa stavať proti nej. Aj tak na poli už nemôže robiť kvôli zdraviu. Ako krajčírka pomôže sebe aj iným. A keď chce bývať so svojimi priateľkami, čo môžeme na to povedať? Cesta je to dobrá, aj don Pestarino povedal, aby sme ju nechali, pretože bude robiť dobro.» A slovo dodržal, dokonca dal Márii dvesto lír ako časť vena, aby mala na prvé výdavky. S dojatím sa mu poďakovala, a aby ich uistila, že sa bude na ich obracať ako na svoju viditeľnú prozreteľnosť, dodala: «Ved' toto je stále môj dom a vy ste moji drahí. A keď budem potrebovať, môžem prísť a vy mi pomôžete, však?»

To povzbudilo dobrých rodičov, takže ich Mária zanechávala v istote, že aj keď sa sťahuje do iného domu, bude vždy ich drahou dcérou.

DCÉRY NEPOŠKVRNENEJ A OTCOVSKÁ MYŠLIENKA DONA BOSCA (1867 – 1870)

Dcéry v Dome Nepoškrvnenej

S príchodom októbra nadišlo pre dcéry sťahovanie. Z dielne u Angely a zo spálne u Bodrata nebolo na prenesenie nič okrem postelí, stolčeka a zopár stoličiek. Ostatný nábytok patrilo Tereze Pampurovej, ktorá usporiadala svoje záležitosti a pridala sa k nim nastálo.

V Dome Nepoškrvnenej bývali tieto dcéry: Mária a Petronila Mazzarellové, Jana Ferrettinová, Tereza Pampurová. Aj dobrá Katarína Mazzarellová, slávna muzikantka z dielne, by ich chcela nasledovať a stále opakovala, ako im závidí. Keďže sa k nim nemohla pridať, hneď sa im veľkodušne “pomstila” tým, že im pravidelne jeden alebo dvakrát za týždeň priniesla čerstvo upečený chlieb a dobré víno, všetko so súhlasom brata, ktorý bol tiež veľkodušný a chcel urobiť niečo dobré.

Ich staručký otec nechápal milosrdenstvo svojich dvoch detí a často hovoril: «To je čudné! Predtým sme mávali toľko zrna a vína... a teraz, hoci nás nepribudlo, všetkého je oveľa menej. Čo sa deje? Mne je to ľúto kvôli vám dvom. Nechápe...» Deti sa usmievali: «Nič si z toho nerobte! Sme spokojní, ako to je.»

Spolu s dcérami prišli do domu Nepoškrvnenej tieto dievčatá: Mária Grossová, Mária Gastaldiová a Róza Mazzarellová, Petronilina neter. Takto začínala nová rodina, chudobná ako tá nazaretská, ale takisto šťastná a odovzdaná do rúk Božej prozreteľnosti.

Don Pestarino im podľa rady dona Bosca povedal: «Nateraz pokračujte tak, ako v predchádzajúcej dielni a neskôr uvidíme. Ale ak by sa niektorá chcela vrátiť do rodiny, môže to kedykoľvek slobodne urobiť.»

Ale ani jedna na to nemyslela, práve naopak! Zdalo sa im, že sa ešte nikdy nemali tak dobre a že len teraz začali naplno žiť. Veď chudoba, namáhavá práca a nedostatok mnohých vecí neboli ničím v porovnaní s ich horlivou modlitbou, sv. prijímaniami a pokojom v dušiach!

Nové vrenie

Keďže niektoré dcéry nemali potrebné svetlo, aby ich pochopili, pokúšali sa narušiť pokoj šírením nespokojnosti. Tiež bolo jasné, že don Pestarino sa o túto novú rodinu stará celkom osobitným spôsobom. Mária však povedala, že o tom sa medzi nimi nemá hovoriť a ani sa nehovorilo.

Nespokojnosť vyostřil možno aj fakt, že don Pestarino presťahoval z domu Maccagnovej do domu Nepoškrvnenej olejomalbu, ktorú dal sám namaľovať. V strede bola Nepoškrvená a po stranách sv. Terézia, patrónka kresťanských matiek, a sv. Angela Mericiová, patrónka dcér. Tento obraz bol vždy v miestnosti, v ktorej sa dcéry schádzali s matkami na konferenciu, a preto im nikdy ani len nenapadlo, že by im nepatrilo.

Ostatné nepochopili, že je správnejšie, aby obraz visel v ich dome, v pravom dome Nábožného združenia, kde mali všetky právo bývať, kedykoľvek by chceli.

“Len nezaložte kláštor...”

Zdá sa, že do tohto obdobia treba zaradiť pochvalu Mons. Contratta. Don Pestarino sa vybral k nemu a zmienil sa aj o novej rodine, ktorá vykvitla ako kvietok z dobrých uršulínok. Biskup povedal: «Dúfam, že tam nechcete založiť kláštor! Veď celá dedina je už kláštorom! Postavte okolo múr a ...»

Don Pestarino nezamýšľal založiť kláštor, práve naopak. Chcel vychovať aktívne spolupracovníčky pre svoj apoštolát v radikálnom boji s jansenizmom, ktorý to, čo nezničil, aspoň zamoril. Z vlastnej skúsenosti veľmi dobre vedel, ako žena veľakrát zmôže viac ako kňaz. Preto chcel pripraviť niekoľko pokorných robotníčok Pána, ktoré by bez mimoriadnych záväzkov, s jediným vzdelaním – s veľkou láskou k Bohu, s jediným bohatstvom vlastných rúk a s bezhraničnou obetavosťou boli pripravené pomáhať a nestarali by sa o zajtrajšok, ale jedine o to, aby pripravili seba a druhých na sv. prijímanie.

Don Pestarino bol saleziánom od kosti, a keď videl, že sa don Bosco zaujíma o ich morálnu formáciu, tak si myslel, že čím viac budú zbožné a aktívne, o to viac budú zodpovedať zámerom dona Bosca.

O tom, že nechcel, aby boli mníškami v pravom zmysle slova, svedčí fakt, že ich postupne oddelil od uršulínok, pravých “mníšok doma”, a ubytoval ich v Dome Nepoškrvnenej. Určil, že budú spoločne stolovať, tak ako v dobrej rodine, ale v ostatnom sa majú riadiť vlastnými zvykmi, dokonca aj v modlitbe.

Obyvatelia Mornese nevedomky pomáhali jeho zámerom. Spočiatku považovali Máriu a Petronilu za priveľmi zbožné, ale potom, keď začali pracovať u krajčírka a zhromažďovať dievčatá, hrať sa s nimi a tancovať, povedali si, že sú iné ako ostatné. Mária bola pre nich veľmi príjemná svätá, ktorá im ukázala, že cesta do neba môže byť radostná.

Ako sa žije v Dome Nepoškrvnenej

Mária mala naozaj dar, ako spríjemniť každú obeť. V Dome Nepoškrvnenej všetko šlo dobre, čo sa týka duší, ale čo do hmotných vecí, to bolo horšie, a bolo treba žiť veľmi skromne. Napriek tomu však mali tváre rozjasnené a chválili Pána stále horlivejšie. Božia prozreteľnosť pomáhala, posielala do dielne ďalšie dievčatá. Mária vtedy spievala hymnus vďačnosti s takou horlivosťou, že tým nakazila všetkých naokolo. Každé nové dievča znamenalo nové srdce ponúknuté Bohu, novú ľaliu v rodine, a to jej stačilo. Dozerala však aj na hospodárenie. Keď prišla zima, šla navštíviť rodičov: «Mama, o drevo z tamtej vinice sa nestarajte, tento rok tam pôjdeme my a pozberáme ho.»

Dobrá Katarína vždy priniesla nejaké dary, taktiež aj jedna mladá vdova. Keď videla, že majú veľa práce alebo nedostatok niečoho, pripravila im obed a sama ho priniesla, alebo ich všetky chcela mať u seba. Staral sa o ne aj otec žiačky Márie Grossovej, ktorý vravieval: «Moja dcéra vie, kde máme les. Choďte a nazbierajte si dreva na zimu.» Táto ponuka prišla vhod.

Keď sa skromné zásoby dreva míňali, išli dcéry s niektorými internistkami poobede do lesa. Zotínali suché konáre, zväzovali ich do viazaníc a večer odniesli so sebou, koľko vládali. Neraz sa stalo, že sa nechali uniesť túžbou pripraviť čo najviac dreva a pracovali až do noci. Tie, čo zostali doma, ich čakali s obavou, lebo les bol ďaleko a bolo treba prejsť aj cez potok Roverno strmým miestom, v tme ešte nebezpečnejším.

Na druhý deň ráno o tretej odchádzali vo väčšom počte po ťažké viazanice, a keď ich doma zložili, trochu sa upravili a šli na sv. omšu o ôsmej. Nerobili si nárok na odpočinok, každá sa pustila do práce. Dozerali na dielňu, šili prikrývky, čistili, obšívali a opravovali kostolnú bielizeň. Predtým túto prácu robili dcéry počas sviatočných dní v sakristii. Teraz videli, že pohodlnejšie a rýchlejšie je urobiť to doma.

Začiatok chlapčenského apoštolátu v kolégiu

V tom čase sa don Pestarino presťahoval do kolégia, využijúc miestnosti na poschodí. Pod portikom a na dvore zhromažďoval svojich chlapcov, katechizoval, a oni si čoraz viac obľubovali kostol a dona Pestarina, ktorý ich privádzal k Bohu. Aby ich pritiahol čo najviac, napísal na bránu:

“Pod’te, deti.” Veľké písma neboli úhľadné, ale pre odvážnu mládež príťažlivé. Don Pestarino si od tých detí sľuboval veľké dobro pre svoj rodný kraj.

Ťaživé “veto”

V tom čase sa nečakane nad hlavu dona Pestarina začali zbierať mraky. Nevie sa ako ani kto, či ústne, alebo písomne, či od biskupa, alebo od iných cez neho, či ako vážna rada, alebo skutočný rozkaz, prišiel z biskupskej kúrie hlas, aby sa zriekol myšlienky na chlapčenské kolégium v Mornese, aby neškodil malý seminár, ktorý otvorili v Acqui.

Pre úbohého dona Pestarina to bol blesk z jasného neba. Ale ako? Ved’ schválenie pracovať aj cez sviatočné dni neprišiel práve z Acqui? A neschvaľovalo aj postavenie kolégia pre chlapcov? Čomu pripísať takú zmenu? Všetci mu boli vždy v kúrii naklonení a vedeli, že hľadá iba dobro. Aj keby to bola len jednoduchá rada, kvôli pre autorite, ktorá ju vyslovila, sa stala pre poslušného kňaza rozkazom. Bolo to veto, ktoré mu zviazalo ruky v diele, ktoré sa tak sľubne rozbehlo.

Don Pestarino neprestal aj naďalej dôverovať v Božiu prozreteľnosť, veril, že čas to vyrieši, a nevzdal sa svojho sna. Pravdepodobne si hovoril, že odložiť neznamená neuskutočniť: «Nemôže sa otvoriť kolégium? Ved’ ešte nie je hotové. Kaplnka áno, tá neškodí nikomu a je užitočná pre všetkých: posväťme teda kaplnku.»

Posvätenie kaplnky kolégia

Napísal o všetkom donovi Boscovi, aby bol ako jeho predstavený informovaný a aby prišiel vysvätiť kaplnku a prijať desiatok z úrody, ktorá bola tento rok hojnejšia ako po iné roky.

Don Bosco vyjadril v odpovedi svoju radosť, tešiac sa z úrody, a navrhol, aby obrad vykonal biskup, a nech tak urobia, kým je ešte pekné počasie.

Obyvatelia Mornese vedeli, že za úrodu vďačia Panne Márii Pomocnici, a túžobne chceli odovzdať v peniazoch alebo v tovare to, čo sľúbili, ale do vlastných rúk dona Bosca. Aj keď im chcel vyjsť v ústrety, predseda nevedel presný dátum svojho príchodu do Mornese, možno v decembri.

Don Pestarino sa chcel poistiť a prostredníctvom farára dona Valleho požiadal o splnomocnenie posvätiť kaplnku a stavbu. Ktovie, či z odpovede nevyjde najavo, že kúria zmiernila predchádzajúce rozhodnutie? Čas je dobrý radca. Pre posviacku určil dátum 13. december, sviatok sv. Lucie.

Medzičasom don Bosco písal donovi Pestarinovi, že je šťastný, že môže prijať jeho opätovné pozvanie a do Mornese bude odchádzať 9. decembra. Neskôr však musel svoj plán zmeniť, pretože Mons. Contratto, dekan biskupov turínskej arcidiecézy, vážne ochorel a chcel ho mať pri sebe. Don Bosco odišiel z Turína v sobotu 7. decembra, ale keď dorazil do Acqui, biskupa už pri živote nenašiel. Vydýchol deň predtým vo veku sedemdesiat rokov.⁷³ Chcel sa biskup azda dotknúť aj témy kolégia?

Don Bosco v Mornese na posviacke kaplnky

Po biskupovom pohrebe prišiel don Bosco do Mornese. Z kroniky dona Pestarina sa dozvedáme: «9. decembra prišlo povolenie na posviacku kaplnky a pri tejto radostnej príležitosti nás uctil svojou vzácnou návštevou don Bosco. Privítali ho prejavy neobyčajnej sympatie... Už ho všetci túžobne očakávali. Okolo jednej v noci prišiel na voze z Novi cez Montaldeo. Chlapci mu bežali naproti a spievali pritom pieseň na jeho počesť. Popri ceste až do Castagneta kvôli zime, ale aj na znak radosti a osláv, zapálili pochodne. Vo Sv. Rochovi ho čakali pán farár s klérom a starosta s mestskou radou, ktorí ho radostne privítali. Don Bosco chcel zosadnúť, ale namiesto toho

⁷³ MB VIII, 1009.

farár a starosta nasadli k nemu na voz, až kým neprišli k dedine. Vyše trištvrté hodiny mu trvala cesta do kolégia, lebo bol stále obkolesený davom, ktorý sa stále rozrastal.

Don Bosco prišiel k osvetlenému kolégiu pomedzi ohňostroj vystreľovaný z mažiarov do výšky, a hneď zbadal ozdobený a osvetlený portikus mnohými lampami, ktoré poslali rodiny z domov, kadiaľ don Bosco neprechádzal, najmä od rodiny Mazzarellovcov. Potom ho poprosili, aby vystúpil na trón, aby si vypočul niekoľko skladieb, z ktorých dva sonety napísal miestny učiteľ Ettore Ponassi, a všetko ostatné sa kvôli zime preložilo na ďalší deň.»

Skôr ako sa rozišli, don Bosco povedal zopár precítených slov na poďakovanie za prijatie, pochválil ich za pomoc pri práci na stavbe, ktorá ešte vyžadovala veľa výdavkov a času. Uistil ich, že aj on chce pomôcť spôsobom, akým mu to bude možné, aby sa stavba čoskoro dokončila. Povzbudil ich, aby neboli sklamaní, pretože ťažkostí je mnoho...

Don Bosco tak hasil blúcajúcu nádej obyvateľov Mornese, a pritom sa snažil, aby nepadlo ani podozrenie či nevhodné slovo na toho, kto to všetko spôsobil.

Don Bosco - prvý hosť v kolégiu

Prirodzene, aj teraz bol don Bosco hosťom dona Pestarina, ale v kolégiu. Podobne ako v roku 1864 pomáhali dcéry, ktorým posielala dary celá dedina a pani Nina Ghiová, ktorá vždy posielala tie navyberanejšie a najsladšie pokrmy.

Celé Mornese sa stalo jedným srdcom, opojené šťastím a vďačnosťou. Zdalo sa, že počasie praje tejto spoločnej radosti, hoci bola zima, ako tam zvykne byť v tom období, nebo bolo jasné a ovzdušie suché.

Don Pestarino pokračuje: «Na rôznych miestach boli nápisy zložené od sekretára mestskej rady notára Antona Traversa. Jeden bol na námestí, ďalší pri vstupe na Borgoalto, na mieste, kde sa stavalo kolégium, iný v rohu stavby a ďalší nad samotným vchodom.

Na ďalší deň prišli mnohí farári a kňazi z okolia, aby boli v spoločnosti dona Bosca aj pri obede. Po ňom sa prečítala nádherná báseň od pána Traversa, ktorú don Bosco veľmi chválil a vypýtal si ju, aby si ju zobral so sebou do Turína.»

Obyvatelia Mornese za Pannu Máriu Pomocnicu a dona Bosca

Životopisec dona Bosca pridáva: “Pod portikom kolégia sa 10. decembra zišlo veľké zhromaždenie. Sluha Boží, sprevádzaný donom Pestarinom, ktorý ho hostil, bol prijatý obrovským potleskom.

Skôr, než mu chlapci a dievčatá priniesli prisľúbené desiatky, jeden význačný muž z toho kraja za všetkých nahlas vysvetlil dôvod oslavy. Začal takto:

«My sme dlžníkmi Panny Márie Pomocnice, ktorá pre nás urobila veľké veci. Minulý rok museli mnohí z tejto dediny odísť do vojny. Všetci sa utiekali pod ochranu Panny Márie Pomocnice a na krk si zavesili medailu. Držali sa statočne a museli čeliť najväčším nebezpečenstvám, no bez obetí.

Okrem toho v okolitých dedinách zúrila cholera, krupobitie, nastalo veľké sucho a my sme boli uchránení. Naši susedia nemajú skoro žiadnu úrodu, a my sme boli tak bohato požehnaní, že už dvadsať rokov sme takú úrodu nevideli.

Preto sme radi, že môžeme preukázať aspoň takýmto spôsobom veľkú vďačnosť Ochránkyni ľudí. Verím, že som hovoril aj za mojich krajanov s uistením, že čo sme urobili teraz, urobíme aj v budúcnosti, v presvedčení, že budeme stále viac hodní nebeských požehnaní.»⁷⁴

Don Pestarino pokračuje: «Zdalo sa, že don Bosco bol veľmi spokojný, ale ostatní kňazi sa čudovali tomu, čo videli. Potom preukázali svoju vďačnosť matky rodín, ktoré prinášali alebo sprevádzali svoje najmenšie deti s košíkmi ovocia, vajec, masla, fliaš... pre dona Bosca, ktorý ich

⁷⁴ MB VIII , 1013.

prijímal tým najláskavejším spôsobom a bol dojatý až k slzám. Tieto dary dali potom na predaj a vyťažilo sa z nich sto frankov, ktoré poslali do Turína na Baziliku Panny Márie Pomocnice.

Don Bosco bol prvý, čo odsľúžil sv. omšu v kaplnke a pri tejto príležitosti mal aj príhovor. Slávnostne posvätil kaplnku, budovu kolégia a na záver na veľkú radosť všetkého ľudu dal požehnanie Najsvätejšou sviatosťou.»

Don Bosco pre obyvateľov Mornese

Don Lemoyne zaznamenal, že Boží sluha bol v tých dňoch neprestajne zaneprázdnený. Vo farskom kostole odsľúžil sv. omšu so sv. prijímaním a mal aj kázeň. Navštívil chorých a mal konferenciu pre dcéry Nepoškrvnenej. Veľa ľudí prijal na rozhovor, a tým, čo si pýtali od neho radu, rozdával obrázky sv. Františka Saleského s nápisom: Naším dobrodincom kňaz Ján Bosco. V Lerme u farára Olivieriho mal večer dlhé rozhovory s donom Pestarinom o rôznych plánoch a písal listy.»⁷⁵

Don Bosco preukázal dedine nežnú sympatiu a úprimnú vďačnosť, viackrát prisľúbil, že nikdy na Mornese nezabudne ani v modlitbách. Povedal: «Nech Pán požehná všetkých na tele i na duši, nech požehná vaše polia a nech vám vráti stonásobok toho, čo sme mu tak radi ponúkli na úctu Panny Márie Pomocnice.»

S donom Pestarinom sa ešte dohadoval na prácach, čo by sa mali urobiť na nasledujúcu jar, a po štyroch dňoch odcestoval do Turína. Sprevádzalo ho množstvo ľudí po Castagnettu a niektorí až po Montaldeo. Všetkým na pamiatku podaroval medaily a krížiky, a tým, čo ho odprevadili až po Montaldeo, poslal z Turína peknú knihu.»⁷⁶

A týmto sa kronika dona Pestarina takmer skončila. Keby mal pokračovať ďalej, musel by písať o tom, čo mu spôsobilo utrpenie, ale chcel radšej mlčať. Táto skutočnosť ho v našich očiach robí veľmi obdivuhodným a u Boha cennejším.

Pamätná tabuľa pri vstupe do kaplnky

Kaplnka bola zasvätená Panne Márii Sedembolestnej, ktorej pekný obraz bol zavesený nad oltárom. Donovi Pestarinovi bol veľmi drahý, pretože ho preniesol z otcovského domu spolu s ostatným zariadením pre kaplnku a výzdobou.

Na pamiatku slávnosti bola pod portikom pri vstupe do kaplnky vsadená tabuľa s nápisom: «Rok 1867, 13. decembra bola slávnostným obradom vysvätená táto kaplnka a kňaz Ján Bosco -osobitný príklad lásky a horlivosti – tu prvý obetoval Nepoškrvnenú hostiu a prosil o Božie požehnanie rodiaceho sa kolégia a ľudu Mornese.»

Don Bosco dcéram

Donovi Boscovi bola však milšia iná tabuľa, trvalejšia a cennejšia, vyjadrujúca vďačnosť v srdciach dcér, najmä v srdci Márie Mazzarellovej, ktorá bola viac než ostatné zjednotená s Bohom a horela túžbou po dokonalosti. Ona ho vedela najlepšie pochopiť a podporiť.

Kto by vedel vypovedať, akú vďačnosť cítila už len pri myšlienke, že don Bosco bol ochotný mať pre ne konferenciu, pre úbohé nevzdelané dievčatá.

Konferencia prebehla po stojačky, pod portikom v zime, aby do nich vštepl ducha pokory, lásku k obeti, túžbu znášať akúkoľvek námahu, len aby priviedli duše k Bohu. Začal i ukončil svoju

⁷⁵ MB VIII , 1014.

⁷⁶ Kronika dona Pestarina.

reč s odporúčaním, aby milovali Máriu a vzývali ju ako Nepoškvrnenú Pomocnicu. Nezabudol im pripomenúť svoj obľúbený refrén: *Bud'te veselé! Bud'te veselé, lebo Panna Mária vás má rada!*

Ako Mária počúvala slová dona Bosca

Teraz sa Mária nepostavila dopredu ako vtedy, keď ho prvýkrát počúvala. Naopak, bola posledná, takmer skrytá, aby slobodnejšie mohla počúvať každé slovo. Hoci bývala zvyčajne bledá, teraz jej od radosti a dojatia, ktoré pociťovala, vstupovala červeň do tváre čoraz viac. Počúvala dona Bosca so zopätými rukami ako pri modlitbe, s očami sklopenými, v ktorých sa veľakrát ukázal záblesk súhlasu. Za tú polhodinu celá jej duša cítila hlboký súzvuk s dušou dona Bosca. Vedela, že pre ňu je to zdroj svetla a isté vedenie.

Nepovedala však nič o radosti svojej duše, a bolo vidno, ako sa Mária snažila uskutočňovať v sebe a okolo seba slová dona Bosca.

Mária na čele Domu Nepoškvrnenej

Keď don Bosco odišiel, usilovné dcéry sa vrátili znova k práci. Radosť zavládla v Dome Nepoškvrnenej, kde aj steny dýchali šťastím, kde sa všetky pretekali o radosť a čistotu, ako im to radil.

Medzitým sa prihodila ďalšia novinka. Možno na návrh dona Bosca oznámil don Pestarino, že kvôli veľkému počtu by bolo vhodné, keby bola medzi nimi jedna, na ktorú by sa mohli obrátiť, ony samy, ako aj hocikto zvonka. Keď ho prosili, aby im povedal svoju mienku, odpovedal: Nechcem zasahovať do toho, urobte, ako chcete. Myslím, že by ste si mohli vypočúť aj vaše dievčatá, internistky aj externistky, koho by volili ony. A tak aj urobili.

Raz v nedeľu, keď ich bolo najviac, navrhli voľbu. A ako sa dalo očakávať, jednohlasne zvolili Máriu. Petronila sa usmiala, vstala a s veľkou láskou jej povedala: «Dobre, ja chcem byť prvá, ktorá ti bude vykať.» A bola to pre všetky radostná slávnosť, vrátane Márie, ktorá toto gesto dôvery prijala s jednoduchosťou.

Keď sa v dedine o tom dozvedeli, bolo to pre nich smiešne a nezvyčajné. Ale pre dievčatá to bolo prirodzené. Tento vonkajší prejav úcty vyjadrovali tak ochotne, že postupne zmenili názor aj tí ostatní.

Frassinetti zomiera

1868 - v januári náhle zomrel don Frassinetti na silný zápal pľúc. Túto novinu, ktorú v Mornese ohlásil don Pestarino, ktorý v ňom stratil priateľa z mladosti, všetci prijali s veľkým bôľom a z vd'ačných srdc vystúpila do neba vrúcna modlitba. Všetci oplakávali kňaza, ktorý často medzi nich prichádzal, aby spovedal a kázal. Aj dcéry mu vzdali hold a modlili sa, zvlášť malá rodina v Dome Nepoškvrnenej, pretože tam sa žilo intenzívnejším duchovným životom, sústredenejšie a bližšie k Bohu, nevyčerpatel'nému zdroju lásky a vd'ačnosti. Aj don Bosco smútil za kňazom, ktorého nevšednú horlivosť a čnosti mal viackrát príležitosť oceniť. Pre spoluprácu v Katolíckom čítaní ho nazýval svojim dobrodincom.

Prípravy na posvätenie Chrámu Panny Márie Pomocnice v Turíne

Napriek tomuto zármutku zažil don Bosco začiatkom roka aj pravé radosti. Všetko už bolo pripravené na posviacku chrámu, jeho chrámu, ktorý mu priniesol toľko starostí, no teraz mu napĺňa srdce veľkou radosťou, že šíri slávu Panny Márie. Chcel, aby pre túto príležitosť bolo všetko dobre pripravené. Vo februári «dal v Ríme tlačiť špeciálne medaily: na jednej strane bol chrám s nápisom: *Chrám Panny Márie Pomocnice – Turín* a na strane druhej vyobrazená Panna Mária Pomocnica s

invokáciou: *Mária, pomocnica kresťanov, oroduj za nás*. Medaily pre veriacich, menšie a tenšie, mali na jednej strane obraz Panny Márie Pomocnice a na druhej symbol Najsvätejšej sviatosti». ⁷⁷

Výročná správa dona Pestarina

Pomedzi prípravy nadišiel sviatok sv. Františka Saleského, ktorého v oratóriu slávil 3. februára. Ako zvyčajne bol prítomný aj don Pestarino, ktorý ako prvý z direktorov predniesol svoju výročnú správu o tom, ako spolu s Dcérami pracujú pre mládež, najmä v tých dňoch, aby sa obmedzili škody zapríčinené karnevalom.

Don Bosco s uspokojením počúval o horlivosti v Mornese, aby mládež uchránili od nebezpečenstiev karnevalu. Hovoril o poteche, ktorú mu spôsobila úprimná zbožnosť dedičanov. Poveril dona Pestarina, aby im ešte raz poďakoval za dary pre jeho nový chrám, a povzbudil ho, aby pokračoval vo svojich svätých podujatiach. ⁷⁸

V súkromí ešte dal donovi Pestarinovi potrebné pokyny pri prácach na kolégiu, ktoré pokračujú.

Stavba bola už skoro hotová, prvé a druhé poschodie boli už takmer dokončené. Bolo však treba napredovať pomaly pre dva vážne dôvody.

Starosť za starosťou

Prvou starosťou bolo stále platné veto. Druhou, nemenej závažnou, bol nedostatok peňazí. Diecézu, čo zostala bez biskupa, spravoval kapitulárny vikár Mons. František Cavalleri, kanonik a prepošť katedrály, človek veľmi mierny, a tak ako aj jeho zosnulý predchodca nikdy by nenarušil ich plány, ak by nejestvovali dôvody, ktoré nezáviseli od neho. Nateraz bolo potrebné nezaoberať sa tým, čo sa deje v kolégiu, aby nevznikli nové, ešte horšie prekážky.

Peniaze! Celé veno, ktoré Tereza Pampurová odovzdala donovi Pestarinovi na stavbu kolégia, sa vyparilo. Nebola žiadna nádej, aby ďalšia dcéra nasledovala jej príklad. Niežeby nechceli, neváhali by vložiť do rúk dona Pestarina hoci aj rozprávkové sumy, ale ktorá z tých dcér mala dvadsaťtisíc lír ako Tereza Pampurová? Angela Maccagnová. Ale ona okrem toho, že ešte žila jej mama, nebola taká zapálená za kolégium, aby sa preň vzdala všetkého. A potom neprežívala ideály dcér, ktoré už bývali spolu v komunite. A navyše, prispela už peknou čiastkou na Dom Nepoškrvnenej.

Petronilinu poslednú tisíčku tiež odviaľ vietor. A ako? Prenechajme jej slovo: «Môj otec videl, že by som nezostala bývať s nikým z bratov, naopak, chystala som sa bývať s Máriou. Preto mi na smrteľnej posteli zanechal peknú záhradku so studňou, všetko iba pre mňa, a jedno poschodie domu. Dom som prenajala svojmu bratovi, ktorý mi vždy zaplatil do haliera, tak to chcel don Pestarino. Nie kvôli peniazom, nikdy by som ich od neho nezobrala, ale kvôli švagrinám, aby pamätali, že som tam aj ja paňou, a aby na mňa brali ohľad.

Keď môj brat zomrel a kolégium už bolo rozostavané, predala som záhradu. Ja som sa v tých záležitostiach nevyznala, ale don Pestarino ma raz zavolať a vrazil, že je tu kupec, ktorý by ju kúpil. Sám mi poslal notára, aby sa to spísalo.

A teraz to najkrajšie. S nikým som sa o tom nerozprávala, ale keď som mala v rukách mojich tisíc lír, hneď som bežala za direktorom, aby som mu ich dala, a mohla tak aj ja prispieť na kolégium. Keď som odchádzala, akýsi muž ma potiahol za zásteru a nezdvorilo povedal: «Aká si len hlúpa! Ak zajtra don Pestarino zomrie, ty budeš na ulici bez jediného haliera vena.» Chvíľu som na neho nechápavo pozerala, ale povedala som mu: «Chceš povedať, že Božia prozreteľnosť nezomiera nikdy, a vždy sa postará aj o mňa.» Na tieto slová zostal stáť ako stĺp.»

Don Pestarino sa ešte spoliehal, a nie nadarmo, na veno jednej mladej vdovy, dcéry Márie, ktorá sa chcela k nám presťahovať. Ale aj tak to nestačilo a ďalšie vyhliadky neboli.

⁷⁷ MB IX, 50 – 51.

⁷⁸ Por. MB IX, 67.

Skutočná útecha

Don Pestarino, povzbudený radou dona Bosca, odchádzal z Turína rozhodnutý postupovať v stavbe kolégia na spôsob kvapky, ktorá po dopade na kameň nezanechá stopu, ale deň po dni v ňom nakoniec vyhlíbi jamku.

Chcel potichu urobiť to málo, čo bolo možné, a všetko odovzdať iba Bohu, od ktorého očakával aj priaznivé vyriešenie konfliktu s kúriou. Určite donovi Boscovi porozprával o príkladnom živote v Dome Nepoškvrnenej aj o vzrastajúcom počte externistiek. Ako sa pridala k nim ďalšia dcéra, Assunta Gainová z Cartosia a ďalšia, Mária Poggiová z Ponti sa tiež chystá prísť. Obe ich tam poslal kanonik Olivieri.

Keď sa vrátil, urobil tak, ako sa dohodol s predstaveným. Na stavbe nič nerozširoval, naopak, nedokončil ani tretie poschodie, staral sa o ukončenie toho, čo sa už bolo začalo. Zopár robotníkov mu veľmi starostlivo pomohlo tak, ako to chcel don Bosco, prakticky, aby stavba odolala pustošeniu chlapcov. Dbal o to, aby ani náznakom nevyšlo najavo, čo ho trápilo, pretože si bol istý, že sa to urovná a že kolégium raz budú užívať synovia jeho krajanov.

Prvé dielo o Panne Márii Pomocnici a prvá novéna

V tom čase panovala v Turíne veľká radosť. Don Bosco vydal v *Katolíckom čítaní* na máj *Divy Božej Matky vzývanej s titulom Mária Pomocnica*. Don Bosco ho rozširoval všade, aj medzi vážnymi osobnosťami. A 14. mája vysvetľoval chovancom, ako majú prežívať novénu k Panne Márii Pomocnici.

Don Bosco túto novénu odporúčal súkromne už mnohým, ktorí zažili zázraky. Teraz ju nariadil všetkým svojim chovancom z Valdocca. «Chcem vám povedať peknú novinu: zajtra začína novéna k Pomocnici. Tento rok ju ešte nemôžeme sláviť v novom chráme, ale dúfame, že na budúci rok ju tam oslávim naozaj slávnostne. Počas tohto deviatnika budeme robiť iba to, čo sme robili v máji aj v minulosti, ale musíme to robiť dobre, budeme plniť kvietky, ktoré sa čítajú večer. Počas dňa nech sa každý pomodlí nejakú pobožnosť. Potom sa každý pomodlí trikrát Otčenáš, Zdravas' a Sláva eucharistickému Ježišovi a trikrát Zdravas', Kráľovná k Panne Márii. Proste ju o milosť, ktorú najviac potrebujete, ja ju budem prosiť, aby som mohol zachrániť všetky vaše duše.»⁷⁹

“Vyzbrojený katolík”

Ďalším kvetom, ktorý don Bosco v tých dňoch obetoval Panne Márii Pomocnici, bola kniha, na ktorej pracoval už viac rokov a teraz ju dal do predaja: *Katolík vyzbrojený modlitbami a poučením podľa potrieb času*. Má dátum 24. máj a Panne Márii napísal venovanie, z ktorého cítiť všetku jeho lásku:

«Božskej Kráľovnej neba, preslávnjej Panne Márii, vždy Panne, počatej bez škvrny dedičného hriechu, Plnej milosti a požehnanej nad všetkými ženami, Dcére Večného Otca, Rodičke vteleného Slova, Neveste Ducha Svätého, Slasti Najsvätejšej Trojice, Nevyčerpatel'nému prameňu viery, nádeje a lásky, Advokátke opustených, Opore a obrane slabých, Kotve dôvery, Matke Milosrdenstva, Útočisku hriešnikov, Potešeniu zarmútených, Uzdraveniu chorých, Úľave zomierajúcich, Nádeji ľudského rodu. Vám, ktorú Katolícka cirkev v dnešný deň vyhlasuje za Pomocnicu kresťanov. Váš nehodný služobník, neschopný urobiť viac, pokorne požehnáva túto knihu 24. mája 1868.»⁸⁰

⁷⁹ MB IX, 204.

⁸⁰ MB IX, 222-223.

Chceli sme toto venovanie opísať doslovne, pretože nám hovorí, podobne ako v mnohých iných prípadoch, o bezhraničnej láske dona Bosca k Panne Márii. Najprv ju ospieval najkrajšími titulmi, a potom ju nazval jednoducho Pomocnicou kresťanov. Toto meno zahŕňa všetku jeho lásku k Márii a všetky jej vlastnosti, ktoré nám slúžia k dobru. Okrem toho táto nežná lyrika nesie na druhej strane dátum 24. máj: prorocký dátum, ktorý od tohto roka poznačil najkrajší a najdrahší deň sviatku Márie vo všetkých domoch dona Bosca.

Potvrdená predpoveď Inštitútu

Don Bosco pripravoval ku cti Panny Márie ešte ďalšie sľubné veci. Ján Cagliero, obľúbený syn dona Bosca, si spomína na rozhovor z mája roku 1868:

«V máji 1868 mi [don Bosco] povedal o svojom úmysle založiť ženskú kongregáciu. Jeho sestry mali nosiť rehoľný habit a skladať jednoduché sľuby. Kongregácia mala mať za cieľ, tak ako saleziáni, vychovávať dievčatá z ľudových vrstiev a starať sa aj o oblečenie chlapcov, ktorí bývajú v našich domoch.»⁸¹

Teraz už nehovoria iba sny. Don Bosco naisto vedel, že sa bude zaoberať ženskou mládežou, a vedel dokonca aj to, ako sa o ne postarať. Našiel spôsob a prostriedky, ako to urobiť. Bude to rehoľná rodina podľa vzoru saleziánov, čiže aj ona sama bude saleziánska, pretože bude vetvou toho istého stromu, bude spolupracovať na spáse duší mladých.

Toto rozhodnutie sa prejavilo práve v čase, keď bol myslou i srdcom zaujatý blížiacou sa posviackou chrámu. To znamenalo, že mu nestačilo zasvätiť Panne Márii pamätník z mramoru, ale chcel pre ňu živý pomník, ktorý na celom svete v mene a na slávu nebeskej Matky prijme a privedie k Bohu dievčatá obnovené v milosti pre dobro rodín a spoločnosti.

Obraz Panny Márie Pomocnice

Vrcholili posledné prípravy na slávnostnú posviacku a don Bosco so svojimi synmi obdivoval nádherný svätý obraz, ktorému pomohli «ruka, nebo a zem». Nebo a zem, pretože sám maliar Lorenzone vyznal, že keď ho maľoval, cítil nadprirodzenú pomoc.

Jeden kňaz z oratória rozpráva: «Raz som vstúpil do jeho ateliéru, lebo som chcel vidieť obraz. S Lorenzonom som sa vtedy stretol prvý raz. Stál na rebríku a poslednými ťahmi štetca maľoval tvár Panny Márie. Ani sa neobrátil, keď som vstúpil. Pokračoval v práci. Potom pomaly zostúpil a pozoroval, či sa mu vydarili posledné ťahy. Po chvíľke si všimol, že som tam. Chytil ma za plece a priviedol na miesto, kde sa dalo lepšie vidieť, a povedal mi: “Pozrite, aká je pekná! To nie je moje dielo, nie: nie ja maľujem. Moju ruku vedie iná ruka. Zdá sa mi, že patrí do oratória. *Povedzte teda donovi Boscovi, že obraz bude taký, ako si želá.*” Bol taký nadšený, že sa to nedá vypovedať. A potom sa znova dal do práce.»⁸²

Povedzte donovi Boscovi, že obraz bude taký, ako si želá! Áno, pretože don Bosco mu obraz podrobne opísal. Nie tak, ako keď niekto opisuje svoju rozumovú obrazotvornosť, ale opisoval postavu, ktorú opakovane videl, lebo si pamätal aj najmenšie detaily. Naozaj sa don Bosco neraz vo svojich snoch ocitol «pred nádherne oblečenou Paňou, nevýslovne pôvabnou, vznešenou a majestátnou. Obklopovali ju starci s výzorom kniežat a vznešený dvor ľudí ozdobených milosťou a oslňujúcim bohatstvom».⁸³

Posviacka Chrámu Márie Pomocnice

⁸¹ Memorie di mons. Giovanni Cagliero sugli inizi dell'Istituto, Roma, 12 gennaio 1908 (Gen. arch. FMA).

⁸² MB VIII, 5.

⁸³ Por. MB II, 343.

V utorok 9. júna bola posviacka Chrámu Márie Pomocnice. Nemožno opísať, čo prežíval don Bosco, keď videl množstvo dojatých ľudí, čo tleskali svojej Kráľovnej. Keď už maliar Lorenzone pri pohľade na svoje veľkolepé umeleckého dielo v chráme padol na kolená a premohol ho plač⁸⁴, aké slzy radosti, vďaky a prosby vystúpili zo srdca do očí donovi Boscovi, keď videl, ako všetok ľud oslavuje Pannu Máriu Pomocnicu.

Dojatie bolo veľmi veľké, keď arcibiskup, ktorému ako diakon asistoval verný obdivovateľ dona Bosca kanonik Olivieri, ktorý bol toho roku preložený do Acqui, a ako subdiakon don Lemoyne, direktor kolégia v Lanze⁸⁵, slúžil na oltári Márie Pomocnice svätú obeť. Don Bosco bol iste viac v nebi ako na zemi, keď prvý po arcibiskupovi slávil sv. omšu a podával sv. prijímanie! Jeho životopisec sa asi považoval za neschopného opísať jeho pocity, preto sa o tom nezmiňuje. Predsa len nám to môže osvetliť nasledujúca epizóda.

«Kanonik Ján Anfossi stál blízko pri donovi Boscovi za hlavným oltárom (večer pri večerách, kým sa spievala antifóna dona Cagliari Svätá Mária). Nikdy si nepamätal, že by sa don Bosco niekedy počas modlitby pohol alebo povedal čo i len pol slova. Teraz ako don Bosco kľáčal, s očami vlhkými od dojatia i radosti povedal: “Drahý Anfossi, nezdá sa ti, že sme v nebi?”»⁸⁶

Don Bosco, prečo sa v taký veľký deň schovávaš za oltárom? Asi ti tvoja pokora káže skryť sa pred pohľadom toľkých obdivovateľov, ktorí chceli v synovi - výbornom hudobníkovi – chváliť otca. Alebo ťa tvoje otcovské srdce vedie medzi synov kľáčiacich na tom mieste, kam ľud nemôže ísť? Alebo sa obávaš, že ťa dojatie z oslavy Pomocnice prezradí pred toľkými zvedavými pohľadmi?

Mária Pomocnica, Matka a Kráľovná!

Toto je deň najväčšieho víťazstva. Ako sa božský Majster vytrácal pomedzi ľudí, keď ho chceli urobiť kráľom, tak sa aj don Bosco schováva, aby sa srdcia klaňali len vznešenej Panej a len jej vzdávali chválu. Vstúpme si do srdca tento dojímavý obraz. Myslime na to, že vďačíme srdcu, viere, svätej čnosti a snom dona Bosca za taký nebeský a nábožný oltár.

Je to Mária Pomocnica a Kráľovná! Don Bosco vie, že ľudstvo potrebuje materinské srdce. Musíme vďačiť jeho jemnému citu, jeho výchovnému umeniu, láske k mladým, úcte, ktorú mal k svojej matke, jeho túžbe naplniť smutné prázdno v životoch mnohých nezbedníkov, ktorí zostali bez mamy, že nám dal túto očarujúcu Kráľovnú, ktorá drží v náručí a na srdci svojho božského Syna. Každé dieťa, chlapec potrebuje Dieťa Ježiša, malého, ako je on sám, chudobného a milujúceho chudobných chlapcov, dobrého, pracovitého, poslušného svojej Matke. Chlapec nie je pozornejší, ako keď počuje rozprávať o Ježišovi. Potrebuje Svätú Pannu, ktorá je Matkou Dieťaťa Ježiša a tiež jeho matkou, ktorá sa vždy usmieva, vždy mu odpúšťa, má milý pohľad plný pokoja, ruku, ktorá pohladí, a Ježiša v náručí.

Chlapec potrebuje aj anjelov: sú to jeho dobrí bratia, láskaví a zdvorilí. Don Bosco to vie, pretože svojich chlapcov učí úcte k anjelovi strážcovi. Don Bosco chcel Pannu Máriu ako Matku. Matku nežnú, ktorá si privíňa na srdce svoje Dieťa Ježiša a zároveň nám ho s láskou ponúka. Obklopenú nespočetným množstvom šťastných anjelov, ako sú deti zo saleziánskych domov.

O tom všetkom hovorí sväté plátno mladým. A čo hovorí synom dona Bosca a pokračovateľom jeho diela? Tí majú byť rehoľníci, apoštoli, evanjelizátori, obrancovia pápeža, preto sa pri nohách nebeskej Matky nachádzajú apoštoli, evanjelisti a nižšie impozantní Pavol s mečom kázania a Peter, ktorý sa zvečňuje s najvyššou mocou kľúčov. Pre synov svojho nového

---

⁸⁴ *Por. MB VIII, 5.*

⁸⁵ *Por. MB IX, 245 a n.*

⁸⁶ *MB IX, 248.*

apoštola je Mária Pomocnica Matkou a Kráľovnou. Ona ukazuje na nebeských patrónov, ktorých treba nasledovať a utiekať sa k nim pre stále viac milostí.

Don Bosco sa môže v skrytosti sústrediť, aby v tichu vychutnal slasť týchto svätých hodín. Pohľad upieral na plátno, kde je tvár tej, ktorá bola od detstva svetlom jeho života. Môže obdivovať túto zvrchovanú krásu bez strachu, že mu náhle zmizne ako v snoch. Kedykoľvek pri odchode alebo príchode do oratória, pred riešením problémov, vo chvíli radosti alebo bolesti, vždy môže stretnúť milujúce oči, ktoré sa na neho pozerajú a sú útechou i vedením jemu i jeho synom.

Obyvatelia Mornese sa zúčastnili na slávnosti

Musíme sa zmieniť o srdečnej účasti Mornesanov na tejto slávnosti. Don Bosco vybavil u Železničnej spoločnosti, že mali k dispozícii päť vozňov a platili len po dve líry tam a späť. Využili to len štyridsiati, pretože v tie dni bola žatva, ktorá všetkých zamestnala. Ale na čele s donom Pestarinom nechýbali starosta, mestskí radcovia a hlavní predstavitelia rodín.⁸⁷ Pokora dona Pestarina a náhlivosť, s akou dokončil svoju kroniku, mu zabránili opísať podrobnosti tohto výletu a naznačiť dobro, čo spôsobili jeho farníci príkladom nábožnosti. *Memorie Biografiche* a Barberisova *Úcta k Márii Pomocnici* nám o tom rozprávajú veľmi jasne.

«Mornesania chceli podať svedectvo nábožnosti tým, že prišli vzdať vďaka svojej Dobrodinke v novom chráme, ktorý mal byť práve posvätený v Turíne. V počte štyridsať otcov rodín, na čele so starostom a jedným kňazom, ktorý zastupoval farára, prešli sedemdesiat míľ pešo, aby ako poslovia priniesli spoločný hold Mári.»

Don Pestarino vysvetľuje dôvod tejto účasti

Kňaz Dominik Pestarino, ktorý ich sprevádzal, bol hovorcom celej skupiny a v prítomnosti úctyhodných a vážených osôb ujal sa slova:

«Nečudujte sa, páni, že tu vidíte zástupcov ľudu z Mornese. Keby nebol práve čas prác na poli, boli by prišli všetci. Ostatní pracujú za tých, čo prišli. Naším cieľom je ďakovať Márii Pomocnici za všetky prijaté dobrodenia. Mária pre nás veľa znamená. Počúvajte: sú tomu asi dva roky, čo mnohí mladí z nášho kraja museli narukovať do vojny. Všetci sa utiekali pod ochranu Panny Márie, na krku nosili medailu Márie Pomocnice a odvážne prekonali všetky nebezpečenstvá, takže sa nikto nestal obeťou tej pohromy. Susedné dediny zasiahlo veľké krupobitie, sucho, cholera, a my sme boli uchránení. Požehnaní Pánom a chránení svätou Pannou sme minulý rok mali hojnú úrodu, akú sme už dlhé roky nevideli. Na dôvažok, tento rok sa odohrala udalosť, ktorá sa zdá byť na neuverenie aj samým svedkom. Na celý náš kraj husto padali veľké krúpy a my sme si mysleli, že celá naša úroda bude úplne zničená. Vo všetkých domoch sa vzývalo meno Márie Pomocnice. Krupobitie pokračovalo ešte dobrých pätnásť minút, obielilo zem, ako keď v zime dlho sneží.

Náhodou tadiaľ prechádzali nejakí cudzinci, a keď to videli, zlomyselne hovorili: - Choďte, len, choďte k Márii Pomocnici, nech vám vráti, čo vám zničili krúpy.

-Nehovorte tak, - odpovedal im ktosi múdro, - Mária nám pomohla minulý rok, a preto sme jej vďační. Ak nám aj tento rok bude naklonená, budeme mať o dôvod viac na vďačnosť. Ale keď nás Boh uzná za hodných trestu, so svätým Jóbom povieme: *Pán Boh dal, Pán Boh vzal, nech je vždy pochválené jeho sväté meno!*

Pokým sa takto rozprávali na verejnom námestí, krupobitie prestalo. Pribehol k nim jeden z väčších vlastníkov majetku kraja a celý zadychčaný volal! - Priatelia, bratia, netrápte sa, krupobitie pokrylo náš kraj, ale neurobilo škodu. Poďte, pozrite, aká veľká je Pánova dobrota!

Predstavte si, ako každý bežal na svoje polia, lúky, vinice, ktoré predstavovali poklad a zdroj obživy každej rodiny. Všetci sa presvedčili o pravdivosti slov, ktoré počuli, takže v celom kraji každý chválil meno svätej Panny, Pomocnice kresťanov.”

⁸⁷ Kronika dona Pestarina.

Jeden z nich prerušil dona Pestarina: - Ja sám som na vlastnom poli videl krúpy, ale rastliny neutrpeľi ani najmenšiu škodu.

Don Pestarino pokračoval: "Krúpy nielenže neuškodili našim poliam, ale naopak, osožili, pretože nás uchránili od sucha, čo ohrozovalo naše kraje. Bol by po toľkých dobrodeniach v Mornese čo len jeden človek, ktorý by nepreukázal Márii vrúcnu vďaku? Pokiaľ žijeme, zachováme drahú pamiatku na toľké dobrodenia a bude pre nás najväčším potešením vždy, keď budeme môcť do tohto chrámu priniesť "obulus" vďačnosti a predniesť modlitbu vďaky Božej добрote."

Toľko kňaz z Mornese. Títo nábožní poslovovia naozaj dobre splnili svoje poslanie. Pristúpili k sviatosti zmierenia a svätého prijímania, zúčastnili sa na všetkých pobožnostiach, ktoré sa konali trinásteho, štrnásteho a pätnásteho júna. Pätnásteho napoludnie sa všetci zišli a s radosťou v srdci a s úsmevom na perách sa vrátili do svojich rodín, zanechajúc nám žiarivý príklad dobrej náboženskej výchovy.»⁸⁸

Zo žien nešiel nikto. A don Pestarino, ktorý chcel dožiť túto radosť tým, ktoré viac než ktokoľvek mali na to právo a vedeli by sa z toho tešiť, teda Mária a Petronila, musel im povedať: «Zobral by som aj vás dve, ale kam vás dám?» A tak zostali doma, šťastné, že môžu priniesť túto malú obeť ako drahokam, ktorý sa bude skvieť na slávu Panny Márie.

Primície v Mornese

Panna Mária nemeškala odmeniť ich dvoma radosťami. Prvou bol podrobné a presné rozprávanie krajčira Valentina Campiho a jeho brata o divoch, ktoré videli a o ktorých počuli na Valdoccu, a o sláve, ktorá obklopuje trón Pomocnice v jej obľúbenom kráľovstve. Druhou bol príchod dvoch synov dona Bosca, ktorí prišli 20. septembra sláviť svoju prvú svätú omšu do Mornese. Boli to Jakub Costamagna a don Jozef Fagnano.

Don Bosco chcel, aby sa na druhý deň po vysviacke obaja v nedeľu 20. septembra vybrali do Mornese sláviť prvú svätú obeť. Povedal, že don Pestarino a obyvatelia budú vhodnou spoločnosťou pri ich vrúcnej horlivosti. Voňavý vzduch spolu so starostlivosťou dobrého spolubrata ich občerstvili po uplynulých námahách.

«Prišli asi o polnoci peši,» píše don Jozef Pestarino, «don Jozef Costamagna šiel nasledujúce ráno sláviť svätú omšu do farnosti a don Fagnano slúžil svoju okolo jedenástej v kaplnke kolégia. K slávnosti prispela aj hudba niektorých spevákov, ktorí prišli z Turína. Medzi nimi si spomínam na nezabudnuteľného Gastiniho, vždy veselého a vtipného. Aj keď bola slávnosť takmer improvizovaná, vydarila sa veľmi slávnostne, na veľkú radosť strýka a všetkých, ktorí sa na nej zúčastnili.»⁸⁹

Pre dcéry takýto príchod znamenal robotu navyše, museli myslieť na kuchyňu a obsluhu hostí dona Pestarina, no žiadnu nepokladali za ťaživú, ak išlo priamo alebo nepriamo o dona Bosca. Márii Mazzarellovej dávalo toto meno silu a horlivosť pre akúkoľvek vec. Ľahko si preto predstavíť, s akou láskou sa usilovala, aby krátky pobyt v Mornese priniesol dvom novokňazom všetky výhody, kvôli ktorým ich sem poslal don Bosco.

Don Fagnano mal so sebou aj svoju dobrú mamu, ktorá trávila väčšinu času s dcérami v dome Nepoškvrnenej, kde ju povzbudzovali mnohé čnosti zaodiate do veselej skromnosti.

Don Bosco v Ríme a schválenie Saleziánskej spoločnosti

1869 – Pomocnica chcela potešiť svojho horlivého apoštola tým, že mu konečne vymohla od Svätej stolice schválenie Saleziánskej spoločnosti, kvôli ktorému musel don Bosco často cestovať do Ríma a znášať zamietnutia a pokorenia. Tým všetkým si naklonil Pannu Máriu, aby mu vyrovnala cestu zázrakmi.

⁸⁸ BARBERIS, G., *Il culto*, 99-101; a MB IX, 270-273.

⁸⁹ List M dona Jozefa Pestarina sestre Rozálii, 2. 4. 1922 (Gen. archív FMA).

Pred odchodom do Ríma don Bosco požiadal o mimoriadne modlitby. Z Večného mesta písal, aby sa 19. februára chlapci striedali v adorácii pred Najsvätejšou sviatosťou. Presne v ten deň – 19. februára – bola na úprimnú radosť Sv. Otca Pia IX. schválená Spoločnosť sv. Františka Saleského Posvätnou kongregáciou.

Milosť bola určite dosiahnutá orodovaním Pomocnice, ale priniesol ju sv. Jozef v prvý deň mesiaca prípravy na svoj sviatok. Nielen tak pre nič za nič preukazuje don Bosco a jeho rodina vrúcnu a dôvernú lásku k tomuto svätcovi, patrónovi Cirkvi.

Sviatok rodiny a nové odpustky

5. marca sa don Bosco vracal na Valdocco medzi svojich jasajúcich synov. Siedmeho sa slávil prvýkrát v novom Chráme Márie Pomocnice sviatok sv. Františka Saleského. Bola tiež zvyčajná konferencia členov a direktorov Kongregácie, vrátane dona Pestarina, ktorý si pokladal za povinnosť zúčastniť sa každej slávnosti sv. Františka, preto nemohol chýbať ani na tejto, ktorá všetkých veľmi potešila.

Nasledujúci večer 8. marca don Bosco porozprával komunite, čo vybavil v Ríme. Povedal, že Sv. Otec pre jeho synov udelil 300 dní odpustkov za invocáciu *Mária, Pomocnica kresťanov, oroduj za nás*. Don Pestarino priniesol do Mornese ozvenu radosti tých dní a horlivosťou, ktorú si obnovoval počas svojich návštev na Valdoccu, naplňal duše svojich krajanov, ktorí už všetci patrili donovi Boscovi, najmä Mária Mazzarellová. Stále viac sa živo zaujímal o všetko, čo súviselo so sviatkom, ktorý bol od nej ďaleko, ale veľmi blízky jej duchu.

Prísľub drahý, príslub naplnený

Don Pestarino prišiel s peknou novinkou: čoskoro príde don Bosco, aby na vlastné oči videl kolégium a rozhodol o niektorých veciach. Poslal ho sv. Jozef? Mária Pomocnica? Kto vie... Čakali. A čakali ho najmä šťastné obyvateľky Domu Nepoškvrnenej.

Don Pestarino si bol istý, že jeho predstavený by sa tešil z tichých čností tohto Domu. Ved' aké usilovné boli dcéry a ich dievčatá! Ako ochotne sa ponúkli pre hocijaké ľudské potreby, kým svoje znižovali na minimum.

Dnu bolo všetko samý úsmev a prinášalo radosť: dokonca aj cesty na Roverno, kde sa chodilo prať, aj ponížené prosby, aby im zaplatili ešte pred dokončením zákazky, aby si mohli zaobstarať to najpotrebnejšie.

Don Bosco prišiel v pondelok 19. apríla navečer a bol prijatý ako zvyčajne s nesmiernou úctou a všeobecnou radosťou. Tak ako predtým, šiel najprv do kolégia, kde ho srdce dona Pestarina a starostlivosť dcér prijali s čo najväčšou úctou. Počas troch dní, ktoré sa zdržal v Mornese, slávil sv. omšu v kaplnke kolégia a vo farnosti, podľa svojho zvyku povzbudzoval, dlhé hodiny spovedal a žehnal chorých. V čase, ktorý mu zostal, písal listy, dobre si popozeral kolégium vo výstavbe, určil účel každej miestnosti a s donom Pestarinom sa dohovárať, ako by sa čo najskôr dalo všetko dokončiť napriek finančným ťažkostiam. Chýbali ešte dvere, okná aj lavice do školy. Don Bosco povedal, že túto prácu zverí svojim učňom z Valdocca. Po ostatné pošle stolára z oratória.⁹⁰

Otcovské ponaučenia

Potom prehovoril k dcéram. Mohol ich vídať v kostole i vonku. Rozprával im o potrebe a výhodách správneho a nenúteného vystupovania, ktoré je dobrým príkladom a robí dobro bez zbytočných kázní. Ľuďom napovie, kto sú pravé dcéry Márie, pretože napodobňujú svoju nebeskú Matku.

---

⁹⁰ Por. MB IX, 613-14.

Radil im, aby neboli v kostole zohnuté, ale sedeli pekne rovno s hlavou ľahko nachýlenou dopredu, so sklopeným pohľadom alebo obráteným k svätostánku. Trval na tom, aby strážili svoj pohľad. Odporučil im umŕtvovanie zmyslov nielen tak, že budú spokojné s tým, čo im Boh dá, ale nech sa nikdy nerozprávajú o jedle a nech s radosťou znášajú každý nedostatok.

«Myslieť na jedlo a hovoriť o ňom je ponižujúce.» Rozprával s veľkou dobrotou, hovorí Petronila, a vážnosťou... Vari spozoroval na nich a na chovankách, ktoré sa nikdy od nich nevzďaľujú, nejakú nedokonalosť. Niet sa čo diviť!

Otec videl, ako sa blíži deň, v ktorom sa tieto dcéry stanú Pánovým nástrojom, s ktorým urobí veľké veci, preto ich chcel patrične pripraviť na Božie plány. Ale nič neprezradil. Bolo vidno iba záblesk v očiach vždy, keď hovoril o zámere s kolégiom. Podľa toho sa dalo tušiť, že sa chystajú veľké veci, ale nič viac.

Na Valdocco sa vrátil 22. apríla. Uvedomil si, že kraj mu je veľmi naklonený, že dcéry si zo dňa na deň získavali dievčatá aj z okolia a cez prácu v dielni ich viedli k nábožnosti a čnosti. Verne prekonávali každú prekážku, aby prichádzali počas sviatočných dní stále vo väčšom počte. Videl, ako pozorne dodržiavajú jeho prvú radu: - modlite sa, áno, ale pracujte... Ten lístok spôsobil zázraky, a teraz videl, že sa stal životným programom obyvateľiek Domu Nepoškvrnenej. Tieto pozorovania mu odkryli oveľa viac než slová dona Pestarina, a to ho viac zaväzovalo, aby sa bezprostrednejšie zaoberal ich vedením.

Program – rozvrh

V tom čase iste aj so súhlasom dona Pestarina napísal vlastnoručne do malého zošítka rozvrh, akési «pravidlá dňa». Spolu asi dvadsať strán. Rukopis dona Bosca sa žiaľ nenašiel. Petronila si však veľmi dobre pamätala hlavné body:

1. Denná účasť na sv. omši, ktorá býva pre ľudí pri východe slnka. Počas nej sa každá modlí sama modlitby, ktoré chce. Nech sa nezdržiava v kostole viac ako tridsať až štyridsať minút.
2. Práca a stolovanie, ak je to možné, v rovnakom čase. Po nich čas rekreácie a oddychu zodpovedajúci potrebám dievčat interných aj externých.
3. Popoludní v stanovený čas nech je trocha duchovného čítania bez prerušenia práce. Navečer modlitba posv. ruženca, potom, ak treba, nech sa pokračuje v práci.
4. Pred odchodom na odpočinok sa každá sama pomodlí modlitby dobrého kresťana a sedemkrát Zdravasť k Sedembolestnej.

Počas práce je ticho a v sobotu priniesť jednu obeť na počesť Panny Márie.

Ďalšie rady:

1. V Božej prítomnosti sa zdokonaľovať v strelných modlitbách.
2. Pestovať si lásku k práci, aby si každá mohla povedať: zarábam si v pote svojej tváre.
3. Formovať si dobrý charakter, trpezlivosť a veselosť na získanie čnosti pre spoločný život.
4. Nadchnúť sa za spásu duší. Pri stretnutiach s vonkajšími ľuďmi múdro vstupovať do ich problémov a pomôcť im dobrým slovom. Povzbudiť rodičov, aby svoje dcéry chránili pred nebezpečenstvami.

Snažiť sa, aby ich dievčatá viac milovali, ako sa ich báli. Neustále byť s nimi, získať si ich dôveru, zamestnať ich modlitbou, prácou, rekreáciou, vychovať ich k pravej a solídnej zbožnosti, bojovať proti klamstvu, márnivosti a ľahkovážnosti.»

Don Pestarino priniesol tento podklad dcéram. Nemusel im kázať, aby sa ním poslušne riadili. Veď by sa hodili aj do ohňa, keby to don Bosco chcel.

Vzácné odpustky pre Mornesanov

1870 – 8. február: Don Bosco bol v Ríme už od 27. januára kvôli mimoriadnym záležitostiam. Sv. Otec mu udelil mnohé odpustky. A keďže jedny boli pre celý ľud v Mornese,

hneď o tom poslal správu donovi Pestarinovi. Šťastní a dojatí obyvatelia Mornese chceli zvečniť túto udalosť vo farskom kostole na kamennom nápisu:

«D.O.M. Nesmrteľný pápež Pius IX. na hlas a prosby vynikajúceho kňaza Jána Bosca prostredníctvom breve z 8. februára 1870 udelil farníkom žijúcim v Mornese denné plnomocné odpustky prístupím k prijímaniu - klérus a ľud – s vďakou – na spoločné trovy – umiestnili túto pamiatku.»

Don Pestarino na Valdoccu

Štrnásteho toho istého mesiaca don Bosco oznámil donovi Ruovi svoj príchod na 22. a napísal, aby pripravil sviatok sv. Františka na prvú pôstnu nedeľu. A ešte dodal: «Rád by som sa porozprával s predstavenými ostatných domov z Lanza da Cherasco, nech prídu tí, ktorí môžu. Z Mirabella don Bonetti a don Cerutti. Dúfam, že don Pestarino tu bude tiež...»⁹¹

Don Pestarino odcestoval 6. marca: nebolo treba pozvať ho, aby prišiel na slávnosti do Valdocca. Naopak, bol by treba rozkaz, ktorý by ho zadržal, aby sa na nich nezúčastnil. Je ľahké si predstaviť, ako sa spolu s ostatnými direktormi a všetkými saleziánmi tešil zo správy, že podľa rozprávania dona Bosca dostala saleziánska rodina pravú a stálu útechu.

Otcovské pozornosti

Don Bosco mu na jeho opakované žiadosti sľúbil, že príde do Mornese na primičnú sv. omšu synovca dona Jozefa Pestarina. Vrátil sa do kolégia plný nádeje a radosti.

Mal pravdu. Don Bosco ho nielenže uistil, že osobne príde, ale chcel mu dopriať radosť z návštevy jeho bývalého sekretára a priateľa, ktorý nasledoval dona Bosca a stal sa saleziánom. Don Bodrato bol vtedy kňazom v Lanze. Don Bosco preto napísal direktorovi donovi Lemoyneovi: «Myslím si, že don Pestarino v nedeľu očakáva dona Bodrata. Keď bude prechádzať Turínom, nech si spomenie, že mu chcem niečo dať. Ja do Mornese prídem v pondelok...»⁹²

Don Jozef Pestarino ubezpečuje, že z Turína odišiel v sobotu večer a do Mornese docestoval v nedeľu ráno. Možno na naliehania dona Bodrata, ktorý láskavými slovami poukázal na prázdno, ktoré by vyvolala jeho neprítomnosť v deň zvlášť drahý rodine dona Pestarina, ako aj celému Mornese, zmenil svoj plán.

Dvojnásobný sviatok v Mornese

Don Jozef nám o tom píše takto: «Don Bosco prišiel do Mornese na primičnú sv. omšu 8. mája 1870 a na slávnosť v kaplnke kolégia, na ktorej bol pri tejto príležitosti prítomný aj don Costamagna. Nielenže hral počas omše popoludní na vešperách a na požehnaní, ale na konci obeda prečítal svoju skladbu v próze, čo všetci veľmi ocenili.»⁹³

Ako vždy bol don Bosco najobdivovanejšiou osobnosťou. Bol obklopený asi dvadsiatimi kňazmi, nielen na počesť novokňaza, ale aby sa priblížili apoštolovi Turína. «Stoly neboli nikdy tak prestreté,» rozpráva Rozália Pestarinová, neter dona Dominika, ktorá bola prítomná na oslave, «prekypovali darmi ovocia a starého vína.»

Don Bosco o nebeskej hostine

⁹¹ MB IX, 812. 825.

⁹² Por. MB IX, 867.

⁹³ Z ústneho a písomného svedectva dona Jozefa Pestarina.

Don Lemoyne potvrdzuje: «...keď uvidel, že sa na stole objavujú navyberanejšie druhy zrelého ovocia, už na pohľad vynikajúceho, niekto sa zo stolujúcich žartom spýtal, či by boli v nebi chutnejšie jedlá.

A don Bosco začal rozprávať o nebi: povedal, že zmysly osláveného tela budú mať nevýslovnú odmenu primeranú novým podmienkam na slávnostnej hostine prichystanej Pánom svojim vyvoleným. On sám im bude podávať nebeské nápoje. A citujúc Sv. písmo, vykladal pravdy také hlboké a zároveň také prít'azlivé, že tí dobrí kňazi zabudli na predkladané jedlá a nadšene počúvali, dojatí so zopätými rukami, akoby počuli rozprávať Pánovho anjela». ⁹⁴

Saleziánska radosť

Toľko k časti vážnej – k podvihnutiu ducha, ktorá patrí svätým. Na konci stola bola aj mládež pripravená radosť sa a rozveseľovať druhých. K všeobecnej radosť z drahého sviatku sa rozprávali známe nevinné žartíky. Terčom sa jednoznačne stal don Costamagna, ktorého v Mornese spoznali už v roku 1868, keď sa ako novokňaz spriatelil so všetkými synovcami dona Pestarina, viac-menej svojimi rovesníkmi.

Páni farári pozvaní na sv. omšu dona Jozefa boli všetci autoritami. Pripadli im čestné miesta, kým don Costamagna, domáci a najmladší, zostal na konci stola s členmi rodiny. Priatelia si pamätali jeho žoviálnosť a vystavili ju skúške.

«Prvý deň,» píše don Jozef Pestarino, «sa ešte pamätám na žartovnú epizódu, ktorú vymyslel don Campi (vtedy klerik Pipino) a rozveselil ňou všetkých hostí. Obed sa blížil ku koncu, vrava veselo prúdila, keď sa tu zjavil klerik Pipino s veľkým podnosom, na ktorom bolo obrovské volské rebro, úplne bez mäsa, a so všetkou vážnosťou ho slávnostne položil pred dona Costamagnu. Nedá sa opísať aplauz a náš smiech. Všetci sme sa postavili, aby sme sa poklonili donovi Costamagnovi.» ⁹⁵

«Na druhý deň prišlo ostatné. Takmer každý chod priniesol nejaké prekvapenie. Prvé bolo pečené mäso. Na stole trónil baránok upečený vcelku a starostlivo ozdobený kvetmi. Stolovník ho šikovne krájal a obsluhujúci podával tanier s takým umením, že kým si všetci mohli nabráť do sýtosti, donovi Costamagnovi sa ušla už iba hrudná kosť, síce celá, ale iba rebrá a šľachy, bez jediného kúska mäsa. A tak to bolo aj s pečienkou, šalátom z nejedlých kvetov, ochuteným vodou, potom so sladkým, horkým a slaným, a nakoniec prišlo obľúbené víno: zafarbená voda. Tú mu zamiešal práve don Dominik, vari jediný, od ktorého by úbožiak nikdy nečakal, že sa má mať pred ním na pozore. Ale práve naopak!

Pri stole obsluhovali chlapci z dediny, synovia Márie. Ale špeciálne vína nalieval sám don Dominik. Keď prišiel na rad don Costamagna, šikovne vymenil fľašu za inú, ktorú mu pripravili, a naplnil pohár zmesou farby krajšej ako ambra. Sklamanie dona Costamagnu sa nedalo opísať!

Na ďalší deň úbohý don Costamagna, unavený z námahy predchádzajúcich dní, nepočul klopanie na dvere, nezbadal, že mu do izby vstúpil huf priateľov, a keďže ho nemohli zobudiť, okolo postele mu nastavali veľké horiace sviece ako pri katafalku. Don Costamagna sa prebudil až na zvučný spev hrozného rekviem.

Tak prešťastný don Costamagna, známy svojím anjelským slúžením sv. omše a hraním cirkevných piesní, ako aj behom hore-dole po dolinách, ktoré obklopujú kolégium, získal ďalšiu pravdivú popularitu za každý druh žartu, ktorý znášal so saleziánskou filozofiou, pokojom a radosťou. ⁹⁶

Cenná korisť dona Bosca pre Saleziánsku spoločnosť

⁹⁴ MB IX, 868.

⁹⁵ Z jedného spisu dona Jozefa Pestarina (Gen. arch. FMA). Costa magna = veľká kosť; pozn. prekl.

⁹⁶ Zo spomienok Rozálie Pestarinovej, ktorá sa zúčastnila na hostine a bola informovaná od iných a od svojich bratov.

Pokým sa mládež zabávala, don Bosco povolával do svojho vojska hodnotného vojaka. Píše don Jozef Pestarino: «Pamätám sa, že 9. mája sa predstavil donovi Boscovi mladý klerik Ján Krstiteľ Marengo, ktorý chcel vstúpiť do Saleziánskej spoločnosti. Prijatie prebehlo kvôli strýkovmu sprostredkovaniu.»

Don Bosco vedel čítať životopisy skôr, ako sa životy prežili. Za tým múdрым čelom a v dobráckom a hlbokom pohľade videl veľkú prácu, ktorú taká živá myseľ a srdce mohli urobiť, keby bol mladý klerik saleziánom.

Don Bosco sa zaoberá dcérami

Don Bosco nezabudol na tajný cieľ svojich častých návštev Mornese. Mal veru veľa súkromných rozhovorov s donom Pestarinom a viackrát sa rozprával s dcérami, ktoré v tých dňoch mysleli na chod domu. Osvedčili sa nielen v tom, čo vedeli robiť, ale ukázali príklad svojho slobodného, a pritom solídneho správania.

Niektorá menej zaneprázdnená mohla ísť na spoveď k donovi Boscovi, a niektorým horlivým sa podarilo prehovoriť neter dona Pestarina, dobrú a živú Rozáliu, aby šla aj ona. Prišla z kolégia v Ovade. Počula od dcér a od svojho strýka s láskavou istotou rozprávať o donovi Boscovi, že je svätec, že číta vo svedomí, že jedno jeho slovo naplňa dušu šťastím, a tak sa ho chcela spýtať na povolanie. Ale nechcela ísť na spoveď, aby ju spoznal. «Dobre sa zababuš do šatky,» navrhli jej. Takto prestrojená už nemohla nič namietat'. Urobila si generálnu spoveď, a keď skončila, počula slávnostný hlas: «Staňte sa sestrou!»

Pri odchode dona Bosca a dona Costamagnu

Prešli tri dni, keď na veľký žal don Pestarina don Bosco musel odísť. Kým bol tu, don Pestarino cítil, že mu ako otec a predstavený uľahčil námahu zodpovednosti, ktorú musel niesť na svojich pleciah. Odišiel na veľký žal dcér, ktoré jeho slovami boli viac povzbudené k zbožnosti a láske k Bohu.

Vracal sa s ním aj don Costamagna, ktorému priatelia chceli preukázať posledný dôkaz priazne, preto keď sa koč už pohýnal, Rozália – dievča samá prívetivosť a priezračnosť – mu ponúkla veľký balík cukríkov na cestu. Bol dojatý a poďakoval sa, ale upozornil ho asi úsmešok dona Bosca, preto sa chcel pozrieť... Keď voz prišiel na Sv. Silvester a tam uvidel priateľov spolu s ich sestrou, ktorí tam pribehli skratkou skôr, pohrozil im dodajúc smerom k Rozálii: «Tá mi za to draho zaplatí!» V balíčku bolo viac cukríkov z uhlia ako tých pravých.

Pozvanie do Turína

Desiateho júla don Bosco písal donovi Pestarinovi: «20., 21., 22. tohto mesiaca sú štyridsaťhodinové poklony v Chráme Márie Pomocnice. Ak by ste pri tejto príležitosti mohli prísť, porozprávame sa o našich záležitostiach... Dobrú cestu a nech vás Boh žehná.»⁹⁷

Stretnutia dona Bosca a dona Pestarina boli čoraz častejšie a nikto presne nevedel, o čom sa toľko dohadovali. Možno len tí najbližší tušili, že muselo ísť o uskutočnenie plánu dona Bosca.

Don Bosco odkrýva svoj plán

Naozaj, práve toho roku bez toho, aby sa ho niekto na to opýtal, s novou istotou odkrýva svoju myšlienku donovi Francesiovi, ktorý o tom rozpráva:

«Don Bosco v tom istom čase, pretože sme v roku 1870, cítil potrebu zabezpečiť vzdelanie a kresťanskú výchovu dievčatám – ako to urobil pre chlapcov – a zhromaždiť ich vo sviatočných

---

⁹⁷ MB IX, 892.

dňoch na rekreáciách, a poučiť ich vo veciach náboženstva. Pamätám si, že raz na jeseň, keď sa zvečerievalo, šiel som po dona Bosca do domu blízko kostola Veľkej Božej Matky.

- Teraz, – povedal mi po chvíľke, - sa treba sa postarať aj o dievčatá.

- Ale ako?

- Tým, že sa založí rehoľná kongregácia, ktorá by robila pre dievčatá to, čo saleziáni pre chlapcov.

- A bude to čoskoro?

- Záleží od rozhodnutí Prozreteľnosti.

- Drahý don Bosco, nikdy neprestanete zavádzať novoty?

- Pán vie, že hľadám iba jeho slávu, a preto mi pomôže. Ak uvidí, že tam vstúpi len ľudská vôľa, nesplní ju. Nežiadam od Boha, aby nasilu vyhovel mojim túžbam, ale naopak, vždy mám v úmysle podriať sa samého a svoju vôľu, aby som plnil tú Božiu, očakávajúc, aká bude.»⁹⁸

DON BOSCO, OTEC A ZAKLADATEĽ (1871)

Ďalekosiahle plány dona Bosca s kolégiom

1871 – Koncom februára sa vybral don Pestarino na Valdocco na obvyklú schôdzku direktorov. O čom sa rozprával s donom Boscom, vieme z listu, ktorý napísal synovcovi Jozefovi:

«Bol som v Turíne a s konečnou platnosťou sa rozhodlo o otvorení kolégia. Don Bosco má veľkolepé plány. Ešte bude treba stavať. Pokiaľ viem, chýba nám jedna časť, sme pozadu, ale čo robiť?...»⁹⁹

Don Bosco teda pomýšľal na rozšírenie a zabezpečoval, že má s kolégiom veľké plány. A don Pestarino ho podporoval. Zákaz alebo ťažkosti zo strany kúrie v Acqui nemohli ovplyvniť ich rozhodnutie.

Dom Carante

Acqui bolo až doteraz bez biskupa. A zdalo sa, že o kolégium sa už nikto viac nestará. Mlčanie dona Bosca v tejto veci a plán otvorenia sa rovnalo dôveryplnému heslu: *Ideme vpred v mene Božom!*

Len čo sa don Pestarino vrátil do Mornese, hneď sa dal do plnenia snov svojho predstaveného. Na to, aby sa dali uskutočniť, potreboval kúpiť dom Carante, čo stál v susedstve kolégia. Pozemok, ho ktorý oddeľoval od vily patriacej manželom Caranteovcom, patril z dvoch tretín im a z jednej tretiny donovi Pestarinovi.

Pozemok bol oddelený dostatočne vysokým múrom bez otvorov, aby sa zabránilo čo i len najmenším pochybnostiam. Keď don Bosco povedal, že sa treba rozšíriť, nedalo sa inak, len kúpiť tento dom aj s pozemkom.

Rokovania prebehli rýchlo a úspešne. 31. marca mohol už donovi Boscovi písať, že v jeho mene zakúpil dom, podľa všetkých predpisov zo zákona, a že v Mornese túto správu uvítali, najmä starosta pochválil túto myšlienku. Výdavky boli všetky pokryté vďaka nepýtaným a nečakaným príspevkom, a že keby to don Bosco uznal za vhodné, mohol by poslať knihu notárovi a znalcovi,

⁹⁸ FRANCESIA, G. B., *Suor Maria Mazzarello*, 76-77.

⁹⁹ Originál dona Dominika Pestarina (Gen. arch. FMA).

čo zadarmo posúdil cenu. Ostatok “vyplatí” sám vo fľaškách. Dom sa uvoľní koncom júna, ale v každom prípade nájom už beží v ich prospech. Bol by rád, keby don Bosco poslal niekoho, kto by usporiadal záležitosti ohľadom domu. A že on sa neprestáva modliť a postará sa o všetko, čo je potrebné...¹⁰⁰

Don Bosco opäť v Mornese

Túžba dona Pestarina sa naplnila viac, ako dúfal. Koncom apríla prišiel sám don Bosco, aby sa dohodol ohľadom prác na dome Carante. Ľahko si veru predstaviť, s akou radosťou prijali zvesť o jeho návšteve aj dcéry. Ľud sa tešil príchodu svojho veľkého priateľa, vždy štedrého na povzbudenia a požehnaní. Práve z tejto návštevy sa uchovala zvláštna spomienka na jeden zázrak.

Malý synček Hieronyma Bianchiho už šesť mesiacov mal bolesti a plakal, lebo mal ešte len päť dní, keď sa mu pri prebaľovaní zlomila ruka. Opuchla mu a zapálila sa, preto sa lekári hneď rozhodli, že mu vyoperujú časť kosti, ale ruka by aj tak zostala zmrzačená. Vyzerala však čoraz horšie, a preto ju lekári chceli amputovať. Úbohá matka nesúhlasila, chcela radšej svoje dieťa vidieť mŕtve ako dokaličené.

Keď prežívala tieto muky, dozvedela sa, že don Bosco je v Mornese. Utekala za ním s dieťaťom, aby ho požehnal. Dala mu veľkodušný dar – svoje svadobné šperky – a spýtala sa, kedy sa dieťa uzdraví. Don Bosco s úsmevom odpovedal: «Pretože ste k Panne Márii štedrá, pevne verím, že vás vypočuje a koncom mája bude váš synček zdravý. Zatiaľ sa modlite.» Chlapcov stav bol kritický celý máj, až do rána posledného májového dňa zápal a opuch neprestávali. V ten deň šla celá rodina na slávnostnú omšu a doma zostala iba mama so svokrom.

Keď zvony odbíjali poludnie, dieťa sa začalo radostne mrviť a s doteraz nehybnou chorou rukou odhadzovalo prikrývku na kolíske. Dedko utekal zavolať matku, ktorá bola od prekvapenia celá bez seba, keď videla, že ruka je dokonale uzdravená, bez akejkoľvek stopy po ranách, s kosťou bezchybne zrastenou. Zdravý živý chlapček bol na svoj vek predčasne vyspelý, žil ešte dva roky, potom zomrel na črevný zápal. Matka ho volala synom Panny Márie.¹⁰¹

Falošný tón medzi dcérami Nepoškvrnenej

Radosť a svetlo, ktoré priniesla táto návšteva dona Bosca dcéram, nezabránilo trňu, ktorý sa v tých dňoch zabodol do ich srdc. Kanonik Olivieri poslal z Fontanile do Mornese istú učiteľku, ktorá chcela zostať navždy s dcérami. Bola však iná ako ostatné a kvôli vyššiemu vzdelaniu si myslela, že je čosi viac a nezvykala si na jednoduchý život v Mornese.

Rozkazovala v škole, preto si myslela, že tak môže robiť aj v Dome Nepoškvrnenej. Tu však všetky poslúchali, počnúc Máriou, ktorá ako prvá slúžila všetkým a nehľadala iné prvenstvo ako prvenstvo obety. Nová osôbka pozorovala, skúmala, pýtala sa, chcela by sa prechádzať každý deň a často jej z úst ušli slová skrývaného pohrdania: «Bolo by treba...a miesto tohto by..., chcelo by to viac vzdelania!»

Dcéry sa na seba prekvapene pozerali a Mária sa pýtala dona Pestarina, či majú zaviesť jej novoty a nechať, aby táto vzdelanejšia a sebavedomejšia dcéra naozaj všetko riadila...

«Robte ako doteraz,» odpovedal don Pestarino, «don Bosco videl to, čo ja, a nepovedal nič, preto buďte spokojná, neodpovedajte na jej neláskavé slová, lebo poslúžia vašej pokore, ale nezavádzajte nič nové.»

Čo don Bosco videl na dcérach

¹⁰⁰ Por. list dona Dominika Pestarina donovi Boscovi, Mornese 31. marec 1871 (Gen. arch. FMA).

¹⁰¹ Svedectvo pod prísahou vypovedal Hieronym Bianchi a syn don Jozef (Gen arch. SDB)

Don Bosco toto všetko videl a ešte aj viac. Všimol si napríklad vernosť, s akou sa dcéry pridávajú Pravidiel – programu, ktorý im napísal pred rokom. Zbadal pokrok, ktorý urobili dievčatá, čo navštevovali dielňu a začínajúce nedel'né oratórium. Konštatoval dobrú spoluprácu s donom Pestarinom, múdrosť a praktickosť Márie, ktorá mu pomáhala. Videl, že don Pestarino udržiava ducha od oltára a zo spovednice, Mária zas živila pravú zbožnosť neprestajnou činnosťou, čistotou, poslušnosťou, pokorou a horlivosťou.

Okrem už spomenutých kníh Liguoriho, Frassinettiho a samého dona Bosca kolovala istý čas medzi dcérami a Novými uršulínkami kniha *Usmernenie pre vieru dievčat*¹⁰², ktorú napísala Alžbeta Girelliová. Bola to príručka kresťanskej viery napísaná jednoduchým štýlom, veľmi vhodná pre dievčatá z ľudových vrstiev, príručka na pestovanie ducha modlitby a práce, zriekania a apoštolátu. V jednoduchom duchu učila o spolení s Bohom a o čistej radosi. V tých časoch ľudia nepoznali termíny ako liturgické obdobie, sviatky a liturgické obrady, ale Girelliovej kniha, v ktorej sú krátke vysvetlenia a praktické modlitby na hlavné sviatky a liturgické obdobia, vychovávala k liturgickému životu, vzbudzovala záujem o tajomstvá Kristovho života, o čnosti a slávu Panny Márie a najväčších patrónov kresťanskej mládeže.

Nebola by to Mária, keby ju neponúkla svojim drahým chovankám, najmä keď don Bosco vyhradil v dielni čas na popoludňajšie duchovné čítanie. Ona aj dievčatá z nej mali veľký úžitok. Donovi Boscovi neunikla ani táto maličkosť. Potvrdila sa mu domnienka, že Mária viedla k čnosti a k Bohu tak, že ju mali viac radi, než sa jej báli. Do Turína sa už vracal s takmer istotou, že skupinka dcér môže uskutočniť jeho plány.

V Dome Nepoškrvnenej

Keď do Domu Nepoškrvnenej prišla bývať Virginia Magoneová, spolu s nárastom obyvateľiek domu sa zvýšili aj ich potreby. Robota už nestačila pre všetky, hoci Petronila chodila dokonca do rodín, aby mala viac práce. Robila tam strihy košiel alebo bielizne a donášala ich domov na šitie.

Na túto úlohu dostala od dona Pestarina povolenie s tým, že bude sedávať čo najbližšie pri dverách. Ale teraz už nestačilo ani toto. Čo robiť? Po vzájomnej dohode Mária s Petronilou začali chovať priadku morušovú. Tak boli malé aj veľké zamestnané hľadaním listov moruše a dohľadom na hodvábniky. Prinieslo to ďalšiu novinku: Petronila popri práci hľadala aj listy moruše. Keďže ich bolo treba veľa, dávala si nimi platiť namiesto peňazí. Prijala ponuku jedného dobrého človeka, ktorý jej dal k dispozícii somára. Petronila šla spolu s dvoma, troma dievčatami, ktoré je pomáhali nakladať a viesť somára.

Bola to starosť navyše a ten, kto sa zaoberá pestovaním priadky morušovej, vie, aká je to námaha. Ale čo by neurobili dobré dcéry, aby žili podľa rady dona Bosca: «Živte sa prácou vlastných rúk.» A nič im nepadlo zaťažko, keď videli stúpajúci počet dievčat.

Bol máj, mesiac najväčších duchovných radosí dona Bosca, ako aj dôležitých rozhodnutí, pretože Kráľovnú neba si uctieval nežnou láskou a bez nej nič nepodnikol.

Don Bosco o svojom pláne na kapitule saleziánov

Don Bosco odštartoval mesiac Márie Pomocnice stretnutím s členmi rady Saleziánskej spoločnosti: donom Ruom, donom Saviom, donom Cagliom, donom Durandom, donom Ghivarellom, donom Alberom. V očiach sa mu zračil jasný záblesk, ktorý sa zjavoval v tých najslávnejších chvíľach. Mal jasné, trocha zamyslené čelo a dojatý hlas, keď im oznámil, že sa zišli kvôli dôležitej záležitosti.

«Veľa vážených osôb mi opakovane povedalo, aby som aj pre dievčatá urobil trocha dobra, ktoré z Božej milosti robíme pre chlapcov. Keby som mal počúvať svoju náklonnosť, nikdy by som

¹⁰² Brescia, Vescovile 1863 – 2. vydanie.

sa nepúšťal do tohto typu apoštolátu. Ale opakovalo mi to toľko vážnych ľudí, a tak často, že by som sa bál protiviť Božej prozreteľnosti, keby som vec seriózne neposúdil. Preto vám ju navrhujem a prosím, aby ste pred Pánom o nej pouvažovali, zvážili za a proti, aby sme sa vedeli rozhodnúť tak, aby to bolo na väčšiu Božiu slávu a spásu duší. Preto počas tohto mesiaca budú naše spoločné a osobné modlitby obetované na tento úmysel: *aby sme si od Pána vyprosili svetlo nevyhnutné v tejto dôležitej veci.*»¹⁰³

Ako sme už mohli vidieť, pre jeho synov to nebola novinka: napriek tomu v ten deň o nej otec hovoril slávnostne, ako píše don Lemoine: «zidení sa rozišli s hlbokým dojmom» a rýchlo si dali úmysel všetkých modlitieb a dobrých skutkov, aby mali ten istý cieľ. Tento úmysel don Bosco pripomínal a sám sa za neho modlil. A hoci medzičasom viackrát zvolal kapitolu kvôli iným urgentným záležitostiam, iba po čase rokoval o téme v prospech dievčat.

Jednohlasné áno

«Keď prešiel mesiac,» píše don Lemoine, «znova ich zvolal a pýtal sa jedného po druhom na ich názor, počnúc donom Ruom, ktorý povedal: «Hovorím áno, pretože ak je dievča dobré, veľa dobra môže vykonať v rodine a v spoločnosti! Ale ak je zlé, koľkých stiahne do záhuby.» Keď sa don Bosco spýtal dona Cagliera, všetci sa zasmiali, pretože vedeli, že sa horlivo a s osohom stará o niekoľko ženských inštitútov v Turíne a že inklinuje k tomuto druhu apoštolátu. Zasmiali sa teda, lebo vedeli, že jeho hlas nemôže byť iný ako priaznivý.

Všetci sa jednohlasne zhodli vo vyhlásení, že by bolo dobré, aby sa don Bosco postaral o kresťanskú výchovu dievčat, ako to urobil pre chlapcov.

Kolégium pre dcéry Nepoškvrnenej

«Dobre,» uzavrel don Bosco, «teraz môžeme považovať za isté, že je to Božia vôľa, aby sme sa starali aj o dievčatá. Aby sme prišli k niečomu konkrétnemu, navrhujem, aby bol na tento účel určený dom, ktorý don Pestarino dokončuje v Mornese. Vy viete, že do tej budovy mali ísť chlapci. Ale Kúria v Acqui si to nemyslí. Poprosíme dona Pestarina, člena spoločnosti, aby do toho domu nasťahoval dcéry Nepoškvrnenej, keďže on je ich direktorom vo farnosti. Tie z nich, ktoré budú chcieť patriť do nového inštitútu, vytvoria prvé jadro rehoľnej rodiny, ktorá otvorí sviatočné oratóriá a výchovné inštitúty pre dievčatá.»¹⁰⁴

Don Bosco odkrýva časť svojho plánu donovi Pestarinovi

Keď don Bosco rozhodol aj so svojou kapitulou, «asi v polovici júna sa stretol s donom Pestarinom na Valdoccu a v súkromnom rozhovore mu vyložil svoju túžbu postarať sa o kresťanskú výchovu dievčat z ľudových vrstiev. Povedal, že Mornese je najvhodnejším miestom, aké pozná, kvôli zdravému vzduchu a nábožnosti, ktorá tam panuje. A okrem toho tu pred niekoľkými rokmi vznikla Kongregácia dcér Nepoškvrnenej a Nových uršulínok, takže z tých, čo budú na to vhodné, sa môže ľahko vybrať a zvolať ich zo sveta k úplnému spoločnému životu. Majú už skúsenosť života podľa pravidiel a ducha nábožnosti, preto by sa ľahko mohol založiť Inštitút dcér Márie Pomocnice, ktorý by duchom, príkladom a zdravým vyučovaním vychovával veľké a malé dievčatá. Pomáhali by napríklad v oratóriách, aké sám don Bosco založil v Turíne, a kolégiách pre dievčatá, ktoré sa pod jeho vedením už nachádzajú, pretože urobil zopár nevyhnutných výnimiek, aby sa prispôbili chudobným dievčatám z ľudových vrstiev pre ich dobro a kresťanskú výchovu.

¹⁰³ Lemoine, Vita (vyd. 1930 a MB X, 594).

¹⁰⁴ Nevydané pamäti: «Schiarimenti sugli inizi dell'Istituto» (Gen. arch. FMA).

Naostatok sa don Bosco opýtal dona Pestarina na jeho názor, a čo by na to povedalo jeho srdce. Don Pestarino bez váhania odpovedal: «Ak don Bosco prijme vedenie inštitútu a bezprostredný a absolútny patronát, ja som v jeho rukách, pripravený urobiť všetko pre taký cieľ...»

«Dobre,» odpovedal don Bosco, «nateraz to stačí, modlime sa, myslime na to, uvažujme, a dúfam, že sa v Pánovi všetko podarí na jeho väčšiu slávu a spásu duší.» Po niekoľkých poznámkach a úvahách o výbere dcér vzhľadom na základné stanovy, ktoré sa sformulujú, sa don Pestarino pobral z izby dona Bosca¹⁰⁵ a nemeškal s návratom do Mornese.

Don Bosco referuje o svojom pláne pápežovi

Dňa 23. júna don Bosco odcestoval do Ríma a na jednej zo súkromných audiencií porozprával pápežovi o svetle, ktoré opakovane dostával v snoch od svojej «božskej inšpirátorky», aby sa ujal dievčat. Rozprával o dôvodoch, pre ktoré sa doposiaľ nepúšťal do takej delikátnej veci, a o posledných udalostiach, ktoré poukazovali na to, že je to Božia vôľa. Poprosil Sv. Otca o vhodnú radu. Vikár Ježiša Krista počúval, potom povedal: «Pouvažujem nad tým a na ďalšej audiencii vám poviem svoju mienku.»

O pár dní sa don Bosco vrátil, a kým stihol niečo povedať, pápež Pius IX. prehovoril: «Uvažoval som nad vašim plánom založiť kongregáciu rehoľníč. Zdá sa mi, že je to na väčšiu Božiu slávu a dobro duší. Nech majú ako hlavný cieľ vzdelávanie a výchovu dievčat tak, ako to robia členovia Spoločnosti sv. Františka Saleského pre dobro chlapcov. Nech závisia od vás a od vašich nástupcov tak, ako dcéry Lásky sv. Vincenta de Paul závisia od lazaristov. V tomto duchu napíšte ich stanovy a začnite na skúšku. Ostatné príde neskôr.»¹⁰⁶

Doteraz don Bosco v tejto záležitosti napredoval pomaly, ale keď už mal pápežov súhlas a usmernenie, vedel, že sa musí poponáhľať.

Don Bosco prezrádza donovi Pestarinovi celý plán

Keď sa 9. júla donovi Pestarinovi naskytla príležitosť prísť za donom Boscom, možno kvôli oneskorenému blahoželaniu na meniny, don Bosco mu vyrozprával všetko, čo mu povedal vikár Ježiša Krista o ženskom inštitúte, ako aj pápežovu predstavu: inštitút by mal byť podobný Kongregácii sv. Františka Saleského a závisieť od toho istého predstaveného.

Vieme si predstaviť dona Pestarina, ako počúva otcovské rozprávanie dona Bosca, aby nestratil ani hlásku z toho, čo mu hovoril.

«S týmto súhlasí aj moja kapitula. Prv než som o tom hovoril Sv. Otcovi, chcel som počuť mienku mojich naj dôvernejších spolupracovníkov. Preto na jednom mimoriadnom zasadaní kapituly som nariadil, aby sme sa celý mesiac modlili k Panne Márii, aby sme získali potrebné svetlo na tento úmysel. Modlili sme sa veľa, najmä na sviatok Márie Pomocnice, pretože ide o vec, ktorá bude na slávu našej nebeskej Matky. Potom sme sa znova stretli skôr, ako som mal odcestovať do Ríma, a všetci sa vyslovili, že by sa mala založiť ženská kongregácia. Preto si môžeme byť istí, že je to Božia vôľa a nebo nám pomôže. Teraz musíme napísať návrh stanov, viac-menej podobný našim, samozrejme s potrebnými obmenami. Nové rehoľné sestry sa budú volať *dcéry Márie Pomocnice*. Don Pestarino, ste spokojný? Čo sa týka ich ubytovania, aby sme sa vyhlí neprijemnosťami s Kúriou v Acqui, mohli by sa presťahovať do kolégia.

Don Pestarino medzi dvoma kameňmi

Keď rozprával, videl v očiach dona Pestarina vnútorný boj. Dobrý otec pokračoval veľmi láskavo. Spolucítil so svojim synom a zároveň ho chcel potešiť.

¹⁰⁵ Neúplný rukopis A bis dona Dominika Pestrina (Gen. arch. FMA).

¹⁰⁶ LEMOYNE, Vita (vyd. 1930) II, 127 a MB X, 599 – 600.

«Dokončíme peknú budovu, dom Carante môže slúžiť pre kaplána alebo direktora, pre vás, drahý don Pestarino. Uvidíte, uvidíte...»

Úbohý don Pestarino sa ocitol medzi dvoma kameňmi: na jednej strane videl neprekonateľné ťažkosti a na strane druhej z celého srdca súhlasil s rozhodnutiami milovaného otca, svätého predstaveného. Ako sa na celú vec bude pozerat' dedina? Všetci túžia mať v kolégiu chlapcov, a teraz namiesto nich – dievčatá. Sestry! Nebudú všetci nadávať do zradcov jemu aj donovi Boscovi?

A boli by dcéry, akokoľvek zbožné a čnostné, ochotné stať sa sestrami? Vedel, že sú so svojim stavom spokojné a nikdy mu nehovorili, že by sa chceli stať rehoľníčkami. Mária Mazzarellová ako mladé dievča cítila živú túžbu stať sa sestrou a jej náklonnosť k dokonalému životu môže byť toho aj dôkazom. Aj Petronile radil otec, aby sa stala dcérou Lásky, ale bola to len prechodná myšlienka. A pre dobro farnosti boli dcéry veľmi užitočné! A čo na to ich rodiny? Čo mal povedať, keď bolo všetko proti nemu?

«Ako rozoznám, ktorá má povolanie?»

Vieme, že keď don Bosco vyrozprával svoj plán, z chvejúcich sa perí dona Pestarina vyšla iba jedna otázka: «Ako rozoznám, ktorá dcéra má povolanie?»

Don Bosco odpovedal: «Tie, ktoré poslúchajú aj v maličkostiach, ktoré sa neurazia pri napomenutiach a prejavujú ducha sebazapierania. Kvôli inému, don Pestarino, sa neznepokojujte, budeme ďalej pracovať. Nateraz sa zverme Božej prozreteľnosti, aby nás viedla pri uskutočňovaní našich plánov. Pokračujme a robme jednu vec po druhej.»

Rozhovor sa skončil. V ten deň don Pestarino pobožkal ruku svojho predstaveného s veľkou oddanosťou a vierou. Don Bosco s ním hovoril ako láskavý otec, jeho ruku podržal vo svojich, aby mu mlčky vyjadril slová opory. V ten deň asi najväčšmi pocítil zväzujúci ťarchu sľubu poslušnosti, a hoci trpel, bol rád, že prežíva obeť, najväčšiu obeť svojho života, a môže ju ponúknuť dobrému Bohu.

Vrátil sa do Mornese. Túžil sa tam vrátiť, ale zároveň chcel byť radšej kdesi ďaleko, lebo sa mu zdalo, že všetci mu z očí a z tváre vyčítajú to, čo iba z lásky k Bohu a k donovi Boscovi musí urobiť. A nemýlil sa.

Dcéry a tajomstvo, ktoré sa ich týka

Keď ho dcéry Nepoškvrmenej zbadali, zostali prekvapené a vystrašené. Práve sa tešili, že predali zámotky hodvábnika a chceli mu z nich darovať zárobok asi 500 lír, ale zostali bez slov, keď uvideli svojho direktora, aký je sklúčený a zostarnutý. «Inokedy,» vravela Petronila, «sa vracal z Turína celý natešený a vtedy... čo sa len mohlo prihodiť? Nejaké nešťastie? Ochorel don Bosco?» Keď zostal s Máriou a Petronilou sám, povedal:

- Keby ste len vedeli! Don Bosco chce namiesto chlapcov dať do kolégia dcéry!

- Dcéry?

- Len si pomyslíte, čo sa stane v dedine! Nateraz o tom netreba hovoriť. Iba sa modlite!

Keď don Pestarino odišiel, dve priateľky si pozreli do očí, akoby z nich chceli vyčítať budúcnosť. Po chvíľe ticha prehovorila Mária: «Áno, modlime sa, modlime sa veľa za dona Pestarina. Nech mu Pán pomáha. Ale čo sa nás týka, ak chce don Bosco dať dcéry do kolégia, o to lepšie. Môžeme tam ísť aj my.»

Ako vždy Mária veľmi ľahko vedela obrátiť všetko na dobro. Vo svojej pokore nemohli ani tušiť, čo sa chystá. Naopak, Petronila povedala: «Ani sme len nespívali, že by sa rávalo s nami. Len to sme vedeli, že táto zmena by postavila naruby celú dedinu a zapríčinila by veľké problémy úbohému direktorovi.»

Problémy nezávazujú ruky donovi Pestarinovi

Don Pestarino sa neuzavrel do svojich problémov. Bol dojatý veľkodušnosťou dcér, ktoré napriek tomu, že boli chudobné, dali mu do rúk celý zárobok zo zámotkov, ktoré ich stáli veľa práce. Dievčatám, ktoré sa o priadku starali, priniesol malý darček a prisľúbil Márii a Petronile aj ruženec, na ktorý potom zabudol. Ale stačil im znak vďačnosti a to, že bol spokojný s darom. Áno, až natoľko, že to považoval za hlas Božej prozreteľnosti, o ktorej mu don Bosco hovoril, aby jej zveril čas a spôsob uskutočnenia plánu. Pustil sa teda do dvojnásobnej práce: tej materiálnej – okolo domu Carante, na ktorý použil výpomoc dcér a ich chovaniiek, a druhej, ktorá spočívala v tom, že si viac všimol dcéry a chovanky podľa rád dona Bosca, aby vedel s istotou rozlíšiť, ktoré volá Boh do zasväteného života.

«Katolícke čítanie» pre dievčatá

Leto 1871 bolo pre dona Bosca veľmi namáhavé, ale aj radostné. Bolo to leto, v ktorom položil základy Inštitútu dcér Márie Pomocnice. S myšlienkou, že pripravuje mystické ruže pre svoju božskú Inšpirátorku, uverejnil v ôsmom zväzku Katolíckeho čítania *Korunu panenstva* a v deviatom *Mladú kresťanku*.

Prvý článok preložený z francúzštiny od neznámeho autora z XV. stor. pozostával z piatich kvietkov: biela ľalia znamenala čistotu, fialka pokoru, červená ruža lásku, slnečnica trepezlivosť, konvalinka vieru. Všetky boli prepojené poslušnosťou a vytrvalosťou.

Druhý článok, ktorý zostavil SDNZ, obsahoval úvahy o vzťahu kresťanského dievčaťa s Bohom, s rodinou, s priateľkami, ako sa vyhábať náladovosti, povrchnosti a pretváрке. Našli sa tu rady pre štúdium a úvahy o prednostiach čistoty, poriadku, zdvorilosti a správania. Takto sa tieto dve dielka dostali do najlepších rodín a mohli rozosiť nebeské zrnká kresťanských a spoločenských čností, a tak vzbudiť aj vznešené ideály čistoty zasvätiť sa Kráľovnej paniien. Apoštol mládeže zatiaľ pracoval na *prvej podobe Stanov* podľa svojho plánu s budúcimi rehoľníkmi.

Prvý náčrt Stanov

V to isté leto pravdepodobne u kontesy Corsiovej v Nizze Monferatte alebo v Lanze cez duchovné cvičenia odovzdal don Bosco donovi Pestarinovi prvý náčrt stanov, o ktorých sa predtým zmieňoval, aby si ich prezrel. Bol to len akýsi náčrt, ktorý sa ešte musel vypracovať, opraviť, ale už mohol podľa nich hovoriť dcéram o saleziánskom duchu a pozorovať, ktoré by sa najviac hodili na tento účel. Všetko bolo záležitosťou Panny Márie, preto o dobrom výsledku nepochyboval.

Don Pestarino dostal zošitok ako dar z neba a veľmi spontánne zvolal: «Už viem, ako sa mám zariadiť!» Dobrý otec sa pousmial, a keďže videl dopredu, veľmi si tohto svojho syna vážil, hlavne jeho pokoru a veľkodušnosť.

Keď sa vrátil do Mornese, dal sa do štúdia vzácneho zošitka a vlastnoručne na obálku pripísal jemu i nám veľavravný dátum: 1871 - 24.máj. Podčiarkol tak myšlienku, že je to kvet, ktorý vykvitol na sviatok Márie Pomocnice.

Zo zošita vidieť láskyplný záujem dona Bosca o rodiaci sa Inštitút. Píše o tom matka Petronila.¹⁰⁷ Kto vie, čím sa otec v tých dňoch zaoberal, don Pestarino sa nemohol zdržať dojatia nad pochopiteľnou námahou, ktorú don Bosco vynaložil. Don Bosco si zvykol poslúžiť tým, čo už iní vyskúšali a schválili. Dávalo mu to určitú záruku úspechu a uznania aj pre svoje záležitosti. Takto isto postupoval aj pri písaní stanov saleziánov. V piatom zväzku *Memorie Biografiche* na str. 693 čítame:

«Namáhavo hľadal všetky Stanovy hlavných ženských rádov a kongregácií... koľko prebdetých nocí, koľko čítania, rozhovorov a korešpondencie s významnými osobami, ktoré mu

¹⁰⁷ Matka Petronila takto svedčí vo svojich výpovediach: tento zošitok napísaný vlastnou rukou dona Bosca sa však nikdy nenašiel. Ten, na ktorý don Pestarino pripísal, o ktorom sa hovorí vyššie, nie je ten, čo napísal don Bosco. Pozri aj korešpondenciu dona Lemoyna s donom Jozefom Pestarinom (Gen. arch. FMA).

svojou učenosťou a skúsenosťou všetko objasňovali. Tieto rady potreboval o to viac, že chcel, aby jeho kongregácia mala takú vonkajšiu podobu, čo by ju líšila od ostatných. Chcel ju zbaviť niektorých asketických praktík a zvykov...»

V tomto prvom náčrte stanov badať niektoré prvky spoločné ostatným ženským inštitútom aktívneho života, zvlášť kongregácii sestier sv. Anny, hoci sa odlišujú v bodoch o formácii ducha, zvlášť čo sa týka chudoby, poslušnosti atď. Špecifikuje sa v nich povaha, cieľ Inštitútu a spôsob, akým sa vedie – v závislosti od hlavného predstaveného Spoločnosti sv. Františka Saleského. Obsahovali program dňa, spoločné modlitby, napríklad polhodinovú dennú meditáciu, týždennú spoveď, ruženec a duchovné čítanie, návštevu Najsvätejšej sviatosti a zvláštnu úctu k bolestiam Panny Márie. Predpisovali celý deň mierne silencium, okrem rekreácie, a nariaďovali prísne silencium od večerných modlitieb až po ranné. Popisuje sa v nich rovnaký odev a nachádzajú sa tu aj rôzne body o disciplíne.

V stanovách cítiť otca, ktorý bez toho, aby čo i len naznačil zmenu starých zvykov, otvoril rehoľníckam novú cestu.

ČAS ŠTAHOVANIA (1871-1872)

Nové svetlo na tej istej ceste

Dcéry boli zvyknuté večer chodiť do kostola spolu s ostatnými obyvateľmi Mornese. A don Bosco ten čas v programe rešpektoval. Občas opatrovali niektorú chorú, keď ich o to požiadali a don Pestarino im to dovolil. Don Bosco rešpektoval aj to, hoci mu to nebolo veľmi po chuti. Neskôr doplnil, že môžu opatrovať choré iba v mimoriadnych prípadoch. Dcéry boli zvyknuté na sebazapieranie. Don Bosco podľa zvykov vtedajších ženských rehoľných inštitútov píše o dovoľení, ktoré sa nenachádza v stanovách saleziánov a ktoré nepovoľoval všetkým, ale nebol ani úplne proti.¹⁰⁸

Don Pestarino pozorne čítal a so slobodou, ktorú mu dal don Bosco, pripísal zopár svojich poznámok. Titul dcéry Márie Pomocnice je krásny a bezpochyby si ho obľúbia. Ale trochu neskôr. Podľa mňa by to malo byť celkom nenápadné. Ešte nie sú pripravené zrieknuť sa názvu dcéry Nepoškvrnenej. Na druhej strane, aj don Bosco si veľmi ctí Nepoškvrnenú. Toto meno spojené s druhým nič nezmení a neznie zle. Dcéry Márie Pomocnice zmenil a na zošit napísal: «Dcéry Nepoškvrnenej a Márie Pomocnice.»

Vlastnoručne na prednú stránku napísal: pod ochranou «sv. Jozefa, sv. Františka Saleského a sv. Terézie.» Títo svätí sa spomínajú už v texte Stanov v IX. článku ako mimoriadni patróni Inštitútu. Zošit musel byť nielen objektom jeho štúdia, ale aj verným sprievodcom pri úlohe, ktorá mu bola zverená.

Don Pestarino otvára dcéram nové obzory

Jedného dňa sa vybral za dcérami Nepoškvrnenej, a kým externé chovanky obedovali, povedal, akoby vravel najprirodzenejšiu vec na svete, že don Bosco chce založiť rehoľnú kongregáciu, ktorá by sa starala o dievčatá. Základné kamene na toto dielo chce vybrať z nich. Pokoj, s akým novinku prijali, ho presvedčila, že ho nepochopili. Ale nerobil si preto starosti, o to skôr, že na slová «kongregácia a don Bosco» sa Márii zalesklo v očiach. Vedel, že keď to ona pochopila, pochopia a prijmú to neskôr aj ďalšie.

Prvé kroky na novej ceste

Don Pestarino ďalej vravel, že sa treba dokonalejšie pripraviť na každodenný život, napríklad začať hovoriť spisovnou taliančinou namiesto nárečia, pretože keď prídu odinakadiaľ ďalšie dcéry a dievčatá, necítili by sa medzi nimi dobre. Pridal, že modliť sa môžu spoločne.

«Obrátil sa ku mne,» rozpráva Petronila, «a opýtal sa ma – poznáš tajomstvá ruženca? – a musela som mu ich povedať a opakovať v prítomnosti ostatných. Videl, že ich ešte neviem, preto mi nakázal, aby som sa ich z knižky naučila. Predtým sme sa modlievali ruženec v našej rodine, kde sa predmodlieval otec. Počas karnevalu alebo v máji sa modlieval v kostole a viedol ho nejaký zbožný muž, zdalo sa mi, že je to lekár. Boli sme zvyknuté uvažovať nad tajomstvami bez toho, aby sme dávali pozor na slová. Keď sme sa ho potom začali modlievať s dievčatami v dielni, pred

¹⁰⁸ Šlo o bičovanie. (pozn. prekl.)

začiatkom desiatku sme sa modlili Otče náš a Sláva alebo Odpočinutie večné na záver a každá meditovala, ako vedela. Teraz sme sa ho však museli modliť tak, ako je v knihe, a naša pamäť, ktorá nebola zvyknutá na takéto cvičenia, bola trocha nepoddajná. Ešte k tomu si predstavme, že sme sa už nemohli rozprávať nárečím! Všetko bolo ťažšie.

Potom don Pestarino prišiel aj inokedy, aby ma znova učil, napr. Anjel Pána a Z hlbín... Keď si bol istý, že to už viem, povedal: Skúsme, či by si bola schopná viesť modlitby. A tak som bola prvá, čo som to robila.

Naša taliančina spočívala iba v tom, že sme trochu ináč používali jazyk a slová sme vyslovovali celé, pretože v dialekte boli skrátene. Z toho vznikali také skomoleniny, že keď sme boli samy, poriadne sme sa zasmiali, no keď tam niekto bol, rozosmiali sme druhých, a my sme očerveneli ako pivonky.

V jeden deň, bol to jeden z prvých dní tohto ťažkého obdobia, ma stretol pán farár a už neviem, čo sa ma to pýtal. Keď som musela odpovedať po taliansky jemu, vzdelanému, tak som sa hanbila, že neviem, čo z mojej odpovede mohol pochopiť. Zvláštne sa na mňa pozeral a to ma zahanbovalo viac ako výsmech iných. Keď som potom stretla dona Pestarina, porozprávala som mu o mojej šikovnosti a zahanbení. Počula som stručnú odpoveď:

„Dobre, urobila si len to, čo bola tvoja povinnosť!“»

Dečery chodievali naďalej do farnosti na sv. omšu. Ale keďže sa tam nemohli modliť nahlas, najprv sa spoločne pomodlili doma ranné modlitby. Keď sa omeškal začiatok omše alebo neskôr zazvonilo, stihli aj kúsok meditácie. Potom v kostole v tichu prežívali sv. omšu a modlili sa každá sama. Neskôr ich don Pestarino poučil, ako sa má meditovať určenú polhodinu. Nechal ich, aby to zo začiatku bolo pomalé čítanie, s malou prestávkou, pretože tieto dievčatá boli zvyknuté prežívať praktickú vieru. Nechcel, aby sa na začiatku znechutili, keby si mali za tú polhodinu aj osvojiť niektorú myšlienku, vybrať poučenie a dať si záverečné predsavzatie. V podstate boli pre druhých učiteľkami duchovného života, ale o spôsoboch a o teóriách, o systémoch nevedeli nič.

Úplné mlčanie

A tak to bolo aj s mlčaním. Keď počuli, že majú zachovať ticho počas celého dňa okrem rekreácií, zobrali to tak vážne, že mali problém vo svedomí čo i len zaspievať chválospev. Zachovávali ticho aj predtým kvôli spontánnej potrebe byť v spojení s Bohom, a teraz si mysleli, že ho musia vyžadovať aj od dievčat, pre ktoré to bolo ťažké a nezriedka ho porušovali.

Jedného dňa, keď boli dievčatá veselšie než obvykle, jednu najhluchnejšiu vzali bokom, aby bola ticho a nerušila ostatné. Ale mladosť zvíťazila a medzi ňou a priateľkami začala veselá hra so znakmi, ktorá končila duchaplným žartom, a namiesto slov vyvolala potlačovaný smiech. Napokon Rosina Mazzarellová, ktorá tam bývala dlhšie ako ostatné, nahlas ospravedlnila seba aj ostatné:

«Takto to ďalej nepôjde. Stále musíme mať zavreté ústa!» Čo sa dalo robiť? Zasmiať sa s nimi. Ale potom sa Mária porozprávala s donom Pestarinom, ktorý dovolil, že keď sa dievčatá už unavia, nech sa prečíta niečo zaujímavé z knihy. Bolo to málo, ale vtedy aspoň niečo. A keď sa nemodlilo nahlas, dievčatá sa striedali v čítaní. Je len samozrejmé, že prednostne čítali tie, ktoré potrebovali hýbať jazykom.

Nová formula a stará modlitba

Bolo sa treba naučiť aj modlitbu k siedmim bolestiam Panny Márie. Don Bosco mal rád túto modlitbu už od svojej mladosti. Asi ju pochytil od mamy Margity. Jeden z jeho prvých spisov o Panne Márii bola knižička s názvom *Korunka k siedmim bolestiam Panny Márie*, so siedmimi krátkymi úvahami vo forme krížovej cesty. Napísal ju v roku 1844 ešte predtým, ako odišiel z cirkevného konviktu, pri príležitosti novény k sviatku Sedembolestnej. V úvode napísal: «Prvým

cieľom tohto diela je uľahčiť meditáciu o trpkých bolestiach Máriinho nežného srdca, a ako to viackrát zjavila svojim verným, takáto úcta sa jej páči a odmení ju svojou ochranou.»

Ani zmenené časy nezmenili srdce otca, ktorý túto modlitbu vložil aj do svojej príručky *Giovane provveduto*.

Dcéry, ako je známe, si už uctievali Sedembolestnú. Pred jej obrazom vystaveným v kaplnke dona Pestarina prijali medailu dcér Márie a v ich srdciach sa rozliala dcérska náklonnosť ku Kráľovnej neba. V bolestnú noc Zeleného štvrtka sa pred týmto obrazom striedali v modlitbe a v prvom programe, ktorý im dal don Bosco, sa pred spánkom verne modlili sedemkrát Zdravas' k Sedembolestnej. Každý deň sa modliť sedem ráz modlitbu, ktorou si pripomenuli bolesti, čo mučili srdce božskej Matky, sa im páčilo. Horlivo k nej ešte pridali krátku modlitbu, ktorú cez deň často opakovali: «Večný Otče, obetujeme ti...»

Mária sa na nič nepýta

Súzvuk duší otca a dcér spríjemňovali Márii novú cestu, na ktorú sa vydali. Túžila čím skôr uvidieť jasnú budúcnosť, ktorú prinesie jej a ostatným priame vedenie dona Bosca v rehoľnej rodine, do ktorej ich chcel začleniť. Bola to radostná oddanosť jednoduchého srdca v Božích rukách.

Keď sa dozvedela, že don Bosco chce s donom Pestarinom stavať kolégium, v ktorom by bývali chlapci, s radosťou povedala: «To je pekné! Konečne nebudeme šiť len pre módu, ale budeme pracovať pre chlapcov.» Neskôr, keď počula, že do kolégia pôjdu dievčatá, hneď zareagovala: «Ešte lepšie, môžeme tam ísť aj my.» Nakoniec, keď jej povedali, že don Bosco chce založiť rehoľnú rodinu a z nich vybrať základné kamene, na nič sa nepýtala. Nepozastavovala sa nad ťažkosťami, pozerala vpred a videla spôsob, ako ich prekonať. Nemyslela na vážnosť slov základné kamene, ale čakala na príchod nových rehoľníčok, ku ktorým sa majú pridať v pokornej a zbožnej závislosti. Bola pevne presvedčená o poddajnosti rovesníčok a interných chovaniiek, napriek ťažkostiam, ktoré spôsobilo povýšenecké správanie učiteľky Fontanileovej, a svojím príkladom vytvárala v dome radostného ducha rehoľného života.

Don Pestarino, ktorý sledoval tichú prácu milosti a snažil sa jej pomôcť stanovami, vybral Petronilu, aby viedla modlitby, nie Máriu, ktorá ešte stále bola slabá a niekedy musela neskôr vstávať.

Keď už Mária nemala na starosti modlitby, mohla pre svoju prirodzenú intuíciu a výnimočnú schopnosť vedenia ďalej bdieť nad správaním a horlivosťou svojich zverenkyň. Don Pestarino však nepovedal dôvody svojej voľby a obdivoval Máriinu snahu pomôcť Petronile rýchlo sa naučiť modlitby a odbremeniť ju od ťažkostí novej úlohy. Mária deň čo deň potvrdzovala nádeje, ktoré do nej vkladal.

Potecha a nádej dona Pestarina v ťažkostiach

Táto pokladnica čností prinášala duše k zámerom dona Bosca, a to bolo pre dona Pestarina jedinou radosťou pred blížiacou sa búrkou. Čím viac ho prenasledovali ťažkosťi, tým väčšmi cítil, že sa mu nad hlavou zbiehajú mraky, a to vždy, keď mu rozprávali o kolégiu. Dúfal, že dobrota týchto dcér mu vyprosí z neba potrebnú silu, aby mohol čeliť sklamaniam v dedine. Báľ sa, že môže utrpieť ich viera. Jeho krajanovia vôbec nečakali takéto trpké prekvapenie!

Nový kvet: Korina Arrigottiová

Aby ho Pán na chvíľu odviezol od trápení a smutných myšlienok, poslal mu do rodinky Domu Nepoškrvnenej nový kvet. Don Pestarino sa poznal s projektantom cesty medzi Mornese a

Gavi, ktorý ho poprosil, aby dcéry prijali za internú chovanku neter, dcéru jeho zomrelej sestry. Otec ju vystavoval veľkým nebezpečenstvám tým, že ju takú pôvabnú a vzdelanú vodil na oslavy. Mala sotva 17 rokov, ohnivú povahu a rútila sa do záhuby. Prijali ju, a pretože jej otec bol veľmi proti náboženstvu, aby si ho švagor získal, povedal, že v Mornese by dcéra mohla napredovať v štúdiu klavíra zadarmo, keby zároveň dávala hodiny klavíra ostatným dievčatám. Otec, obchodník a organista, sa dal zlákať vidinou ambície a zárobku, šťastný, že jeho Korina nezaťaží rozpočet rodiny, zdokonalí sa v klavíri a bude pracovať. Preto ju sám priviedol do Mornese.

Prijali ju s radosťou, hoci svojím prepychom priniesla do Domu Nepoškvrnenej dovtedy nevidanú márnivosť. Otec bol veľmi dojatý srdečným prijatím dcér, a tak si ani nevšimol extrémnu jednoduchosť ich správania ani chudobné prostredie, do ktorého priviedol Korinu. Don Pestarino ho pozval k sebe na obed spolu s dcérou a hostil ich veľmi veľkodušne. Pri odchode zariadil, aby Korina odprevadila otca spolu s ďalšou dcérou, a to stačilo, aby si získal jeho srdce.

Korina prišla teda kvôli štúdiu hudby a dcéry boli spokojné, že tu bol niekto, ako povedal don Pestarino, kto bude hrať na peknom klavíri, ktorý bol vždy v Dome Nepoškvrnenej, pretože jeho zákonný vlastník, synovec dona Pestarina, tu nebyval skoro celý rok. Odôvodnene dúfali, že sa lepšie naučia spievať duchovné piesne.

Máriin materinský vplyv na Korinu

Noví hostia - nové potreby. Mária ihneď vytušila aj nové nebezpečenstvá. Korina mala ohnivú povahu, síce jemnú, ale neústupnú. Aký to mohlo mať vplyv na ostatné? Až doteraz boli dievčatá veľmi poddajné. Budú sa dať zmeniť jej zlozvyky skôr, kým nenakazí zlým príkladom ostatné? Či sa tá pekne vyzdobená hlavička skloní pod vplyvom druhých? Možno áno. Mária vytušila v hĺbke jej srdca dobrotu a to jej dávalo prísľub skorého víťazstva Božej milosti. Zatiaľ pod zámenkou, že nevie otvoriť svoje svedomie kňazom, ktorí ju poznali, a že nemôže vyrozprávať Božiemu služobníkovi všetky bláznovstvá uplynulého života, nechcela ani počuť o sviatostiach. Na spoločnú modlitbu si pomerne rýchlo zvykla, aj prestala o seba príliš dbať, ale spovedať sa? To nie! Nikdy nepovolí!

Mária dávala pozor, aby sa ostatné nepohoršili. Modlila sa, aby sa táto horská ruža obliekla do milosti. Láskovou starostlivosťou si chcela získať jej srdce a snažila sa jej dotknúť pravdami viery. Raz večer, keď ostatné šli spať, zavolala Korinu, aby v nej premohla posledný odpor. Chcela sa dotknúť jej srdca, preto začala milo rozprávať o jej nebohej matke. Korinu dojala spomienka na prázdno, ktoré v jej mladosti zanechala matkina smrť. Mária povedala: «Ak tvoja matka trpí v očistci, máš odvahu odmietnuť jej pomoc? V očistci sa musí mať zle. Ty, čo máš také dobré srdce, nenechaj svoju matku v tom jazere ohňa.»

Dievčiny sa to dotklo a s dojatím prísľúbila, že na druhý deň splní svoju povinnosť. Svetlom, ktorým jej Mária osvecovala ducha, a ohňom, ktorý v nej roznecovala jemným taktom materskej lásky, si mohla očistiť zanedbané svedomie v spovedi a pristúpiť k sv. prijímaniu. Pán jej obetu odmenil tým, že sa jej v srdci prihováral, takže premožená Korina čoskoro mohla súťažiť s najposlušnejšími a najhorlivejšími rovesníčkami.

Návšteva dona Bosca v Albissole

Don Bosco počas svojej prvej návštevy v začínajúcom kolégiu vo Varazze využil jeden z prvých pokojnejších decembrových dní a šiel do Albissoly, kde ho spolu s jeho najdrahšími priateľmi a dobrodincami pozval na obed kňaz František Piccone.

Tento kňaz založil pred pätnástimi rokmi Inštitút dcér Nepoškvrnenej a zdalo sa, že potrebuje povzbudivé slovko, aby pokračoval v neľahkom diele. Don Bosco prišiel na návštevu

a našiel predstavenú zametať. Hneď povedal: «To mi stačí. Inštitút je malý, ale základy sú dobré. Bude rásť. Zo začiatku pomalšie, ale potom narastie!»¹⁰⁹

Chorý don Bosco vo Varazze

Večer toho istého dňa – 6. decembra – sa don Bosco vrátil do Varazze, ale hneď mu prišlo tak zle, že musel zaľahnúť. Keď sa o tom don Rua dozvedel, nemeškal podať správu všetkým domom, aby sa modlili.

«Každý deň prichádzalo do kolégia veľa ľudí a vypytovali sa na zdravie dona Bosca, preto roboty sme mali nemálo. Takisto bolo treba odpovedať na množstvo listov, ktoré prichádzali zo všetkých strán,»¹¹⁰ píše don Francesca.

A don Pestarino? Ako keby už nemal dosť problémov, musela sa ešte pridať aj choroba dona Bosca.

Obeta dona Pestarina a dcér pre chorého dona Bosca

To, čo sa vtedy odohrávalo v srdci syna a apoštola, vidno z nasledujúceho listu:

Mornese 17.12. 1871

Vážený a najdrahší don Rua,
novinka o zhoršenom stave nášho najmilovanejšieho otca mi spôsobila veľkú bolesť. Dôverujme Márii Pomocnici.

Včera na večernom stretnutí všetkých dcér Nepoškrvnenej som oznámil bolestnú novinu, na čo mi povedali, že sa budú celým srdcom modliť, aby vyprosili uzdravenie.

Dohodli sme sa, že sa vo farnosti budeme modliť trídium k Márii Pomocnici, na tento úmysel obetujeme sv. prijímania a všetci, čo môžu, prídu denne na poklonu Najsvätejšej sviatosti. V tomto smútku som mal aj potešenie. Jedna osoba ma prosila o dovolenie, aby mohla svoj život obetovať Pánovi za uzdravenie dona Bosca. Takisto sa ma na to pýtali ďalšie, pripravené zomrieť a svoj život zjednotiť s obetou sv. omše výmenou za život dona Bosca. Rád som privolil tejto obete, a keďže som nemal slov, stretnutie som ukončil. O takomto príklade treba hovoriť a mňa samého povzbudil, aby som počas najsvätejšej obety urobil to isté. Dúfajme, že Pán vypočuje modlitby a obety týchto duší, ktoré sa samy od seba podujali na takúto obetu. Dnes ráno som sa stretol aj s mužmi a chlapcami, ktorých som poprosil o modlitby a obetovanie sv. prijímania, takisto aj dievčatá a ženy, ktoré sa stretávajú v Združení sv. Terézie. Potom som odslúžil sv. omšu pri oltári Panny Márie a na záver som dal požehnanie s tým, aby sa všetci ľudia, aj so svojimi rodinami, modlili za dona Bosca.

Napísal som do Acqui pánovi arcibiskupovi, aby kňazom a farárom dal vedieť o stave dona Bosca. Ja som poslal správu aj dcéram Nepoškrvnenej, ktoré bývajú v rôznych častiach okolo mesta Acqui, aby sa všetci modlili a prosili o modlitby. Farnosti z nášho okolia už všetky vedia túto správu. Opakovane vyjadrujem svoju nádej, že modlitby toľkých duší dosiahnu od Pána a od Márie Pomocnice vytúženú milosť. Prosím Vás o spomienku na mňa, ako ani ja nezabúdam na Vás.

v Ježišovi Kristovi oddaný
kňaz Dominik Pestarino¹¹¹

Nevieme, či je tento list dôkazom veľkej lásky dona Pestarina alebo jeho veľkej pokory, či skôr oboch čností. Nenájde tu ani slovíčko o ťažkostiach, jediný náznak o sebe, celá pozornosť sa sústredila na oznámenie nábožným ľuďom, aby prosili Božie milosrdenstvo o zdravie dona Bosca. Nezabudol na nikoho: mužov, ženy, mladých, na svojich priateľov – kňazov a priateľov dona

¹⁰⁹ List generálnej predstavenej dcér Márie Nepoškrvnenej, sr. Flavia Delfinová, Savona, 31.3. 1939 (Gen.arch. FMA).

¹¹⁰ Francesca, Sr. Maria Mazzarello, s. 85.

¹¹¹ Originál v archíve SDB.

Bosca, dcéry Nepoškvrnenej z farnosti aj z iných vzdialenejších centier. Všetky pery mali vyslovovať to isté meno, všetky sv. prijímania vyprosovať tú istú milosť, všetky obety mali mať rovnaký úmysel.

Kto bola tá dcéra, ktorá spontánne ponúkla svoj život za dona Bosca, čo malo taký vplyv na ostatné, že aj ony, a dokonca aj don Pestarino, sa Pánovi ponúkli za vynáhradu? Hneď nám na myseľ príde Mária Mazzarelová s jej vrodenuou schopnosťou obetovať sa pre druhých a na väčšiu Božiu slávu, ako aj preto, lebo mala k apoštolovi Turína hlbokú úctu. Don Pestarino so všetkou svojou láskou k donovi Boscovi, s novým neistým plánom s dcérami a s bolesťou nad možnou stratou otca, radcu, opory, nezostal len pri výmene listov, aby sa dozvedal správy. Počúvol hlas srdca a odcestoval do Varazze, aby sa osobne o všetkom uistil.

Okrem zmienky dona Francesca nenachádzame iné správy o tejto návšteve. Ten píše o svojom veľkom dojatí, keď don Bosco prekvapil dona Pestarina tým, keď mu nadiktoval svoju poslednú vôľu.¹¹²

S istotou vieme len to, že v decembri sa v Mornese striedala nádej v jeho uzdravenie s obavami o jeho život. Betlehemska jaskynka, slama v jasličkách, nežná modlitba k Panne Márii, spev pastierov, to všetko malo v zbožných srdciach jedinú odozvu – Ježišu, Spasiteľ sveta, zachráň nášho dona Bosca!

Po stopách dona Bosca - prvá sirota

Aby sa pohlo Najsvätejšie Srdce a skôr vypočulo modlitby, Mária urobila skutok lásky, ktorým si získala sympatie dediny a obdiv neba. Hoci sa bolo treba poriadne zvráť, aby mali čo jesť, prijala do Domu Nepoškvrnenej deväťročné dievčatko Rosinu Barbieriovú bez mamy, ktorá bývala iba s otcom alkoholikom, čo nebol schopný plniť svoje otcovské záväzky.

V Mornese ho prezývali Cinin a jeho dcéru Cinina. Bola úbohým kvietkom, ktorý bol v nebezpečenstve, že sa dostane do blata života. Mária ju chcela presadiť na bezpečné miesto, kde nechýbala láskyplná opatera záhradníka ani teplo lásky, ktorá zachraňuje a obnovuje.

Obyvatelia Mornese u chorého dona Bosca vo Varazze

V roku 1872 don Bosco prekonal najhoršiu krízu ťažkej choroby a začal sa pomaly uzdravovať. Don Pestarino odcestoval do Varazze 2. januára, aby sa s ním porozprával o svojich záležitostiach a o dcérach. Vtedy uskutočnil to, čo už predtým zohrievalo srdce skupiny jeho najvernejších: výlet dvanástich mužov z Mornese do Varazze, aby videli dona Bosca a potešili ho, ako si to predsavzali už predtým.

Podľa svedectiev sa dali na cestu po sv. omši na sviatok Zjavenia Pána. Ako schopní horali sa dali na cestu len s palicou sv. chudáka z Assisi, s jedlom na pár dní a s darmi pre dona Bosca. Po viacerých hodinách namáhavej cesty prišli večer toho istého dňa na stanicu do Varazze. Obyvatelia boli prekvapení, keď videli takú veselú skupinu, oblečenú do krojov, čo chcela vidieť dona Bosca.

Nebudeme opisovať radosť, s akou ich privítali v kolégiu, ani radosť, ktorú urobili donovi Boscovi, keď sa dozvedel, že už prišli. Prenocovali a na druhý deň v nedeľu pristúpili všetci k sv. prijímaniu, aby potom mohli zostať s donom Boscom ako verní a oddaní priatelia.

Don Pestarino ich voviedol do izby dona Bosca, kde sa zoskupili okolo jeho lôžka. Don Bosco podpretý vankúšmi sa usmieval a srdečne na každého hľadel, oslovil ho menom, prijal pozdravy z Mornese a zvedavo sa pozeral na dary, ktoré mu priniesli. Vyzerali ako pastieri v Betleheme pri jasliach malého Ježiša, pretože aj oni priniesli holubice, sliepky, dobré víno určené iba pre najlepších priateľov a na najväčšie životné udalosti. A don Bosco s z nich tešil. Aby zadržal slzy dojatia, pekne sa im poďakoval.

¹¹² FRANCESIA, Suor Maria Mazzarello, 86.

Keď sa potešili z darov, posadali si okolo postele a začali si rozprávať novinky. Don Bosco rád počúval o záležitostiach svojich starých známych a oni sa zasa tešili, že mu ich môžu porozprávať do najmenších podrobností. Jednu im chcel povedať aj on. Takú, čo by nikdy nečakali, a ktorá im mala raniť srdce.

Preto don Bosco ako dobrý otec sa ich snažil na to pripraviť, pretože mlčať by znamenalo sklamať ich dôveru. A to, pravdaže, nebol spôsob dona Bosca, ktorý bol čestný aj k nepriateľom. Don Pestarino ho ubezpečil, že tí dvanásť mužov ho pochopia. Don Bosco múdro vybranými slovami a dôvodmi odkryl plán, ku ktorému dospeli s donom Pestarinom, čo sa týka kolégia a dcér. Hlavy dvanástich sa sklonili, a kým sa srdce dona Pestarina chvelo, don Bosco s typickou pokorou, zvýraznenou utrpením z choroby, rozprával pokojne, pomaly, sledujúc tváre svojich adresátov. Jeden z nich si spomína na tie chvíle:

«Zdá sa mi, akoby som znova prežíval tú polhodinku, ktorú by som nazval slávnostnou... Čím viac sme my s nadšením hovorili o kolégiu, tým viac boli don Bosco a don Pestarino neistí v odpovediach, až napokon don Bosco vyzradil veľké tajomstvo. – Kolégium!... Vám, čo ste oddaní a viete dodržať tajomstvo, sa môže povedať pravda, však? Hoci nepríjemná, a nebude spĺňať vaše a naše túžby. V nebi nebolo napísané, že v našom drahom Mornese má byť chlapčenské kolégium. Vznikli mnohé ťažkosti, veľa protivenstiev, o ktorých sa neoplatí rozprávať.

Časy sú veľmi ťažké!... Vaši chlapci prídu do kolégia v Turíne, prídu sem do Varazze. V kolégiách dona Bosca bude vždy miesta pre chlapcov z Mornese, vy to viete, však? Neboli by ste radi, keby si Mária Pomocnica vybrala rehoľnú rodinu, ktorá by nosila jej meno? Vy, čo si ju tak ctíte, neboli by ste radi, keby sa vaše dcéry stali sestrami a dcérami Márie Pomocnice?

Ak nám Panna Mária pomôže, treba sa postarať aj o dievčatá a Dom Nepoškvrnenej už nestačí, veď ktovie, koľko ich príde aj z iných miest! Bolo by treba pristavať. A napokon, kolégium by patrilo vašim dcéram. Nie je ešte nič isté, radšej nič nehovorte. Zatiaľ je to len medzi nami, najbližšími priateľmi.

Pravdupovediac, boli sme medzi dvoma kameňmi, potlačovaným hnevom a vôľou, ktorá sa skláňala pred dôvodmi dona Bosca. Bolo nám ľúto aj dona Pestarina, ktorý veľmi trpel kvôli nášmu sklamaniu a povzbudzoval nás pohľadom, aby sme pristúpili na nové plány Božej prozreteľnosti a dona Bosca. Keď sme sa spýtavo na seba pozreli a vrásky sa nám ako - tak vyrovnali, vyjadrili sme úprimný súhlas: čo vy urobíte, don Bosco, to je vždy dobré... a z hrude dona Bosca vyšiel hlboký vzdych spokojnosti. Vydýchol si aj don Pestarino, čo pre nás znelo ako vďaka ich srdc, ktoré spolu s našimi utrpeli nečakaný nápor, no teraz sa tešili z nového pokoja.

Po krátkej výmene srdečných slov a vzájomných prianí don Bosco povedal: - Teraz treba obedovať, a poriadne sa najedzte, pretože vás čaká dlhá cesta... a namáhavá!»¹¹³

Don Pestarino, ktorý sa s nimi nevrátil do Mornese, im cez obed robil spoločnosť. Z Varazze sa chystal ísť do Canelli, kde jeho synovec Jozef práve v týchto dňoch zaľahol so zápalom pľúc. Zdalo sa mu vhodné zdôrazniť slová dona Bosca: - Nateraz treba mlčať o tom, čo ste sa dozvedeli. Ja sám potom uvidím, kedy a ako sa to dozvedia v dedine.

Medzi druhou a treťou poobede – 7. januára – sa výprava ešte rozlúčila s donom Boscom posledným Zbohom! Uzdravte sa, don Bosco!... A požehnajte naše rodiny a celú dedinu!... - na to nasledoval súhlas dobrého otca a jeho zvyčajné láskyplné: «Ďakujem! Buďme veselí! Tešme sa!»

Keď odišli z kolégia, kde sa za dvadsaťštyri hodín toľko natešili i natrpeli a kde zanechali po sebe drahé spomienky, don Pestarino zostal s donom Boscom sám a hneď pokračovali v rozhovore ohľadom dcér.

Vznik ženského inštitútu dona Bosca

Keď sa najpevnejší uzlík – o zámere s kolégiom – rozviazal pred mužmi z Mornese, mohol prísť čas na ďalší krok.

¹¹³ FRANCESIA, Suor Maria Mazzarello, 89.

Keď sa don Bosco ešte raz uistil, že dcéry dávajú nádej na úspešné naplnenie plánov a že tie, ktoré žijú v komunite, považuje don Pestarino za schopné poslúchať a pracovať na spáse duší, povedal: «Môžeme teda začať to, o čom sme sa rozprávali minulé leto v Turíne. A ak sa vám to pozdáva, pri návrate do Mornese zhromaždíte dcéry a povedzte im, aby zvolili kapitolu (riadiacu radu). Zavolajte aj tie, čo sú z Kongregácie Nepoškvrnenej alebo Nové uršulínky. Povedzte im, nech sa modlia a dodajú si odvahu. Nech sa všetko robí na väčšiu Božiu česť a slávu a na česť Panny Márie. Ja budem prosieť Pána a Pannu Máriu z mojej postele, aby požehnali nový Inštitút.»¹¹⁴

V mysli otca tento Inštitút už existoval, pretože prosil nebo o jeho požehnanie, a to práve na sviatok Zjavenia Pána, ktorý pripomína zjavenie Boha pohanom prostredníctvom troch mudrcov.

Zjavenie roku 1872! Tento dátum napíšme zlatými písmenami, pretože je to dátum vzniku druhej rehoľnej rodiny dona Bosca! Všetko sa rodí v tichosti, v tieni, ale zato nie je menej dôležité. Nebo prehovorilo k donovi Boscovi cez sny a svoju vôľu potvrdilo aj slovami anjelského pápeža. Don Bosco sa s dôverou podvolil Božím plánom.

Svet o ničom nevedel, nevedel o zázraku, ktorý Boh konal v srdciach mudrcov. Až neskôr uvidel vonkajšie znaky, nevyhnutný spôsob, ako medzi ľuďmi vybudovať pekné dielo. Ale dcéry dona Bosca sa rodia dnes a v srdci otca, ktorý sa ešte lieči z choroby.

Prvý rukopis Stanov dcéram

Keď sa don Pestarino vrátil z Canelli do Mornese, pobral sa k dcéram. Odovzdal im pozdravy predstaveného a povedal, že sa veľmi zaujíma o ich budúcnosť. Odovzdal im kópiu Stanov, na ktoré si mali päť mesiacov zvykať a obľúbiť si ich. Nariadil im, aby si ich pozorne a s vierou čítali, a potom po jednej prišli k nemu, aby mu oznámili, či ich prijímú, alebo nie a či chcú patriť do nového inštitútu, ktorý chcel založiť don Bosco. Podotkol, že si slobodne majú vybrať to, čo sa im zdá vhodnejšie pre ich dušu, preto majú rozmýšľať a modliť sa, aby spoznali Božiu vôľu.

Čítať a pochopiť! Nebolo ľahké rozlúštiť rukopis, keď si väčšina ledva poradila s tlačeným textom. Našťastie tu bola učiteľka Fontanileová a tie, čo chceli predčítať a vysvetľovať, šli za mladou Korinou, ktorá sa tu už cítila ako doma a vďaka blahodarnému vplyvu viery a lásky Márie sa denne stávala lepšou.

Mária Mazzarellová je s donom Boscom

Mária nepotrebovala dlho premýšľať. Ak to má don Bosco premyslené a dal pre ne napísať stanovy, je jasné, že to chcel od nej Pán. Bola schopná prejsť aj po žeravom uhlí kvôli rýchlemu a pohotovému súhlasu.

Bola si natoľko istá, že je na pravej ceste, že presvedčila svoju sestru Felicinu, aby nechala pani Ninnu a zostala s ňou v Dome Nepoškvrnenej, aby bola pripravená urobiť všetko, čo don Bosco rozhodne.

Felicina už dlho túžila pridať sa k Márii. Očaril ju ten istý ideál dokonalosti a dobra, ale slzy pani Ninny, ktorá ju milovala ako dcéru, ju vždy zdržali. Teraz ju však úplne strhla horlivosť sestry Márie. Toľko rozprávala o Bohu a donovi Boscovi, že sa jej podarilo zvíťaziť a bez toho, aby pani Ninnu, u ktorej bývala vyše desať rokov, zarmútila, presťahovala sa do Domu Nepoškvrnenej. Rodičov to prekvapilo a trpeli kvôli tomu, ale vedeli, že ak Mária rozprávala v mene dona Bosca, ani oni, ani nik iný by ich nepresvedčili.

Petronila uvažuje

Petronila naproti tomu zvažovala a nechcela popustiť. Byť sestrou, áno, to je pekná vec, a zvlášť sestrou dona Bosca, ale robiť všetko ako druhé a v určenom čase... Zdalo sa jej nemožné

¹¹⁴ Por. rukopis A dona Dominika Pestarina (Gen. arch. FMA).

chodiť na spoveď a prijímanie v predpísané dni. A čo ak práve v tie dni sa nebude na to cítiť? Všetky by videli, že pochybila. A čo má znamenať tá rovnošata? Toľko neistoty, úbohá Petronila!

A disciplína? Tento problém bol ihneď vyriešený. Všetky vrátane Márie nesúhlasili a povedali: - Na toto vravíme nie. – Teda aspoň v tomto bode mohla byť Petronila spokojná. Po chvíľke váhania si dodala odvalu a povedala donovi Pestarinovi, že nie je ochotná žiť podľa týchto stanov. Očakávala výčitky, ale namiesto toho počula takmer ľahostajnú odpoveď: - Zostaň ako si, jednoduchá Máriina dcéra.

Radšej chcela počuť okríknutie, možno čakala, že jej to nakážu... ale «rob, ako chceš» ju zahanbovalo. Keď počula ľahostajné pritakanie na svoju slobodu od človeka, ktorého najviac počúvala, začala sa pozerat' inými očami. Po toľkých rokoch, čo pracuje s Máriou, by sa rozdelili? A čo by sama robila? Jej miesto by obsadila Felicina. Tie mladé dievčatá, ktoré zaujato počúvali Máriu, prijímú stanovy, im prípadne šťastie, ktoré čaká dušu rehoľníčky, a urobia toľko dobra, keď prídu sestry, ktoré pošle don Bosco! Ved' Mária bola presvedčená, že don Bosco ich pošle. A z nej čo by Panna Mária urobila?! Na tieto a podobné argumenty Mária povedala: - Čo je to všetko oproti milosti zasvätenia sa Pánovi?

Petronila šla za direktorom a povedala mu, že aj ona pôjde s donom Boscom, lebo pochopila, že to chce dobrý Boh.

Rozhodujúca schôdzka aj s ostatnými dcérami z dediny

Nové uršulínky, ktoré prišli za rovesníčkami do Domu Nepoškvrmenej, už boli oboznámené o čo ide, a dcéry ich povzbudili, aby si prečítali nové stanovy a aby ich posúdili. O ostatné sa postaral priamo don Pestarino, ktorý ich do všetkého uviedol a povzbudil ich, aby rozmýšľali, či sa niektorá cíti povolaná vstúpiť do nového Inštitútu.

Potom 29. januára, na sviatok sv. Františka Saleského, urobil tak, ako mu radil jeho predstavený. Zhromaždil dcéry, čo bývali v dome vedľa kostola, a tie z dediny. Presne, ako mu radil don Bosco, pomodlil sa Veni Creator a s krížom na stolíku medzi dvoma zažatými sviečkami začali voľby. Bolo prítomných dvadsaťsedem dcér Nepoškvrmenej a úlohou skruátorky bola poverená Angela Maccagnová.

Márii Mazzarellovej z rodiny Jozefa z Valponasky pripadlo dvadsaťjeden hlasov. Tri hlasy pre Petronilu Mazzarellovú, dve pre Felicinu a jeden pre Janu Ferrettinovú. Predstavenou sa stala Mária, zvolená takmer plným počtom hlasov, čo dostatočne hovorí o povesti, akú mala medzi dcérami, aj u tých, ktoré nemali spoločný ideál. Mária sa však postavila, poďakovala všetkým, ale prosila, aby ju oslobodili od tohto bremena, ktoré nie je schopná niesť.

Niektoré zo zhromaždených povedali, že ak jej dali svoje hlasy, mala by to prijať, ale akokoľvek naliehali rozumnými dôvodmi, trvala na svojom rozhodnutí a povedala, že sa skloní iba pod poslušnosťou. Don Pestarino teda odpovedal, že nemôže dať takýto príkaz, ak sa najprv neporadí s donom Boscom.

Toto meno bolo svetlom pre Máriu, ktorá sa obrátila k rovesníčkam a prosila ich, aby voľba prvej predstavenej zostala v rukách dona Bosca, že to tak bude pre dobro všetkých. Ostatné súhlasili pod podmienkou, že prijme úlohu prvej asistentky a budú ju podľa Stanov volat' vikárka. S tým všetky súhlasili.

Pristúpili k voľbe druhej asistentky a stala sa ňou Petronila s devätnástimi hlasmi. Potom menovali za magistru noviciek Felicinu a za ekonómku Janu Ferrettinovú. Predstavenou dcér z dediny alebo Nových uršulínok zostala Angela Maccagnová.

Don Pestarino prečítal ešte raz mená zvolených, pridal slová povzbudenia a usmernenia pre všetky a ukončil stretnutie modlitbou Laudate Dominum. Mornese o tomto stretnutí nevedelo ešte nič, no dcéry tušili jeho dôsledky.»¹¹⁵

¹¹⁵ Por. rukopis A dona Dominika Pestarina (Gen. arch. FMA).

ZÁKLADNÉ KAMENE ŽIVÉHO POMNÍKA MÁRII POMOCNICI (1872)

Prvé rehoľné rúcho

Sledujúc vývoj udalostí, zdá sa, že keď bol don Pestarino vo Varazze u dona Bosca, ktorý sa zotavoval, rozprávali sa o nedávnej návšteve v Albissole. Don Pestarino mu porozprával o príjemnom dojme, ktorý mal z dcér Márie Nepoškrvnenej, o ich jednoduchom odeve vhodnom pre rehoľníčky, ktoré trávili svoj každodenný život medzi svojimi chovankami, a dokonca sa v ňom aj hrali. Zároveň to boli šaty podobné tým, aké má väčšina nábožných dievčat.

Do tohto kontextu musíme zasadiť rozprávanie Petronily:

«Raz ráno som hľadala Máriu, aby sa jej spýtala na radu o šití, ale nevedela som ju nájsť. Keď sa po niekoľkých hodinách objavila, nemohla som sa zdržať, aby som nevyjadrila svoju netrepezlivosť. Vtedy mi Mária s očami rozžiarenými viac ako zvyčajne povedala, že sa zamkla, aby podľa

pokynov dona Pestarina ušila model rehoľného rúcha, aby ho don Bosco mohol schváliť. Ukázala mi hnedý odev, podobný tomu, aký nosia mnísi, ale bez šnúrky, s pláštikom, ktorý siahal po lakte.

Iba vtedy som pochopila, čo znamená slovo *rovnošata*, ktoré bolo napísané v Stanovách, o ktorom som toľko rozmýšľala a na zmysel ktorého sa mi nedovolila spýtať moja sebaláska, aby som som nevyznela ako nevedomá.»

Druhé svedectvo nám poskytol brat salezián Peter Enria vo svojich spomienkach, ktorý sa staral o dona Bosca, keď bol chorý. Z jeho slov vyplýva, že don Pestarino prišiel znova do Varazze, aby ho informoval o výsledkoch hlasovania a ukázal mu rúcho, ako aj kvôli nepotešujúcim správam.

Rozprávanie Enriu po smrti dona Bosca znie nasledovne:

«V tom čase [keď sa chorý don Bosco nachádzal vo Varazze] sa po návšteve Mornesanov don Pestarino sám rozprával s donom Boscom o budúcich dcérach Márie Pomocnice. Ešte vtedy nebolo určené rúcho, ktoré mali nosiť, preto don Pestarino jedno ukázal donovi Boscovi. Bolo svetlo - kávovej farby a chcel, aby don Bosco posúdil, či ho môže prijať, alebo ho treba zmeniť.

Don Bosco si ho dobre prezrel, a potom povedal: «Ale mal by si ho niekto obliecť, aby som to mohol lepšie posúdiť.

- Ako to urobiť? – opýtal sa don Pestarino.

A don Bosco sa v tom pozrel na mňa: - Obleč si ho ty! Aspoň uvidím, aký budeš pekný v takých šatách! – Poslúchol som, a keď ma don Bosco uvidel, začal sa smiať. Odev sa mu zdal celkom dobrý, povedal len, že by mohol byť tmavší. A to bolo prvé rúcho dcér Márie Pomocnice.

Don Bosco sa ešte chvíľu rozprával s donom Pestarinom o novej kongregácii, ale keďže šlo o delikátne veci, tu skončím!»

Do kolégia

To, čo don Enria z opatrnosti zamlčal, povieme teraz my. V Dome Nepoškvrnenej sa každá zaoberala svojou prácou so zvyčajným pokojom ducha, žilo sa z radosti z pohľadu na nové obzory tých najkrajších nádejí, ale naokolo to nebolo tak.

Začali kolovať reči, že kolégium sa asi neotvorí. Objavili sa chladné tváre medzi tými, čo predtým boli najoddanejší a dôverujúci... jedna skupinka mužov sa prestala stretávať s donom Pestarinom. Syn dona Bosca vytušil, že tvrdá pravda sa odniekadiaľ dostala von. A to srdce zapálené horlivosťou za svojich krajanov a plné úzkosti, z toho, čo im nechtiac spôsobí, trpelo. Od prírody citlivý človek videl, že prekážky narastajú.

Aj dcéry počuli tu a tam nejakú narážku na svojho direktora, ktorá ranila ich srdcia. Okrem toho, Nové uršulinky, ktoré nechceli vstúpiť do novej rehoľnej rodiny, sa aj tešili z tohto obratu udalostí. A dávali to pri stretnutiach najavo so zle skrývaným chladom, čo veľmi trápilo láskavú dušu Márie a ostatných z Nepoškvrnenej.

Z každej strany to bolo utrpenie, modlitba a mlčanie.

Don Pestarino porozprával svojmu otcovi a predstavenému o nespokojnosti, ktorá sa šírila v Mornese. A čo don Bosco na to? «Tak teda, don Pestarino, už by bolo vhodné, aby dcéry vedeli, že sa majú presťahovať do kolégia. Povedzte im to, pravdaže opatrne, aby sa nezadal dôvod na trpké reči...»

Návrat dona Bosca do Turína

Don Bosco sa z Varazze vrátil do Turína 15. februára a don Francesca hovoril, že sa v jeho spoločnosti nachádzal aj don Pestarino.¹¹⁶

To sa mohlo ľahko stať, keďže si takto ušetril polovicu cesty, ktorá viedla do Canelli, kde sa synovec Jozef začal pomaly stavať na nohy.

¹¹⁶ FRANCESIA, Suor Maria Mazzarello, 100.

Zvyčajné stretnutie direktorov na Valdoccu na preložený sviatok sv. Františka Saleského sa konalo dva dni po príchode dona Bosca medzi svojich – 17. a 18. februára - a don Pestarino nám hovorí, že nielen pred direktormi, ale pred všetkými bratmi Spoločnosti čítal svoju «správu» o začiatkoch nového Inštitútu dcér Márie Pomocnice, ktorú prítomný don Bosco počúval s veľkou radosťou.¹¹⁷

Ešte o rehoľnom rúchu

Tam vznikla aj otázka, ktorú sa spýtal Francesca: «Don Bosco, ako budú vaše dcéry oblečené?»

Dostal jednu z tých odpovedí, ktoré dobrý otec zvykol hovoriť vtedy, keď ešte nebolo vhodné všetko prezradiť: «Nateraz sa uspokojme s tým, že majú mať habit čnosti...»¹¹⁸

Už poznáme milú príhodu dona Enriu so skúšaním rúcha, a pridáme ešte jeden detail, ktorý porozprával don Jozef Pestarino, a z ktorého vieme, ako don Bosco nezanedbal tému oblečenia svojich budúcich rehoľníčok.

Don Cagliari, ktorý poznal všetky inštitúty sestier v Turíne, poradil sa s donom Boscom a chcel si od niektorých vypožičať rúcha. Nebolo to kvôli tomu, aby ich napodobňoval alebo nebudaj si ušili také isté, ale nechceli sa veľmi odlišovať od iných rehoľníčiek. Nemal však šťastie, lebo ho všetky veľmi zdvorilo a majstrovsky odbili. Pokus sa nevydaril, a tak sa dohodlo, že sa oprú o model, ktorý už existoval, a ktorý sa bude dať meniť podľa potrieb, času a okolností.¹¹⁹

Podľa výpovedí Petronily don Pestarino hľadel na to prakticky:

«O látku sa postarám ja, musím sa dohodnúť s ekonómom z Valdocca, alebo si myslíte, don Bosco, že treba o to poprosiť niekoho iného?»

- Urobte to vy, urobte to priamo vy, drahý don Pestarino, a podľa predchádzajúcich dohôd.

- Ak teda nemáte nič proti, látka by sa mohla zaplatiť z peňazí, ktoré dcéry zarobia z pestovania priadky morušovej. Robia to posledné dva-tri roky a vždy mi aj tak všetko chceli odovzdať. Myslím si, že by sa z toho tešili.

- Áno, nech sa použijú. Náš ekonóm by mohol poradiť obchod, kde budú ceny prispôsobené našim vreckám. Toľko k tejto téme, teraz by sme sa však mali dohodnúť o premiestnení do kolégia a na prvom dátume obliečky...

- Dúfajme, že to bude vtedy, keď don Bosco príde do Mornese oplatiť návštevu. Prosím, pamätajte na to, že vás očakávame. Prisľúbili ste nám to a musíte to dodržať.

- Áno, pravdaže. Ale nie hneď.

Synovská nádej

Toto uistenie dalo krídla nádejam dona Pestarina. A tak donovi Jakubovi Costamagnovi priniesol príležitostný hymnus, aby do neho vložil živú a radostnú melódiu, zodpovedajúcu jeho srdcu i srdciam dcér, ktoré boli oddané ctihodnému otcovi.

Tento pobyt dona Pestarina v oratóriu dona Bosca bol významný ešte kvôli jednej veci. Získal pre dcéry veľký pekný obraz Márie Pomocnice. Nastal čas, aby stále mali pred očami tú, ktorú o chvíľku budú volať sladkým menom Matka.

Keď sa direktor vracal do Mornese tentoraz s obrazom, ktorý bol pre neho nebeským prameňom a z ktorého don Bosco čerpal istotu pre každé svoje dielo a milosť zázrakov, cítil oporu a dôveru, hoci ho ešte čakali starosti.

Petronila spomína: «Prvý obraz Panny Márie uctievaný na Valdoccu vstúpil do domu potichu. To preto, aby sa nezobudili osy, ktoré neprestajne bodali dona Pestarina a tak trochu aj nás.

¹¹⁷ Por. rukopis A dona Dominika Pestarina (Gen. arch. FMA).

¹¹⁸ FRANCESIA, Suor Maria Mazzarello, 100-101.

¹¹⁹ Por. list dona Jozefa Pestarina, 10. máj 1922 (Gen. arch. FMA).

V tichosti ho zavesili v kaplnke kolégia, ktoré sa ešte stavalo. Pamätám sa, že bol vpravo na dočasnom okne smerom k oltáru kaplnky. Mal čosi vyše metra a bol krásny. Bola na ňom iba Panna Mária s Ježiškom. My sme ju hneď prijali ako znak blízkej radosti a z celého srdca sme priali plánom dona Bosca.»

Don Campi dodáva: «Bol to obraz v akomsi výklenku. Don Pestarino naň pripevnil šnúru, na ktorej visel nápis ex voto.»

Radosti a obavy

Don Pestarino porozprával dcéram o zaujímavostiach, ktoré videl v Turíne, a ako don Bosco s radosťou počúval, že túžia všetky patriť Bohu a Márii Pomocnici. Nakoniec vravel: «Poveril ma, aby som vám povedal: „Prídem a podpíšeme spolu veľký sľub žiť a zomrieť, pracujúc pre Pána, pod pekným menom dcéry Márie Pomocnice.“»¹²⁰

Tieto slová vyvolali výbuch radosti. Čo sa týka sťahovania do kolégia, akokoľvek bola lákavá predstava dona Bosca, že tam prídu bývať dievčatá aj z ďaleka, don Pestarino ich nenechal dlho sa tešiť. - Ako sa tam presťahujú bez toho, aby sa v Mornese nerozpútala búrka? - takto sa medzi sebou rozprávali.

- Úbohý don Pestarino a úbohý don Bosco, keď nadíde ten deň, ak naozaj nadíde!

Dobrá direktor sa o habite nezmiel ani slovom, ale zintenzívnil duchovnú formáciu dcér. Viedol ich k stále hlbšiemu spojeniu s Bohom, k jednoduchej a pohotovej poslušnosti aj v najmenších veciach, k pokore, k sebazapieraniu a k obete. Takto mu radil don Bosco, aby lepšie spoznal, ktoré sú vhodné pre rehoľný život. Tým, ktoré znepokojovali ohováračky Mornesanov, hovorieval: «Kto chce zostať s donom Boscom, mlčí, modlí sa a necháva konať Pannu Máriu.»

Prozreteľná okolnosť

Už dávno bolo treba opraviť kanonický dom v Mornese. Pre nedostatok prostriedkov sa opravy vždy odložili, až kým bolo nebezpečné tam bývať. Bolo teda treba nájsť náhradný dom, aby sa predišlo nešťastiu.

Mal byť dostatočne veľký, dôstojný a blízko kostola. Kde taký nájsť? Prichádza do úvahy iba jeden. Ten, ktorý vystaval don Pestarino a teraz v ňom bývajú dcéry.

Keď Židia videli vystupovať falošného proroka Balaama, báli sa jeho zlorečenia. Ale práve od neho im vzišla radosť, pretože napriek svojej vôli ich musel požehnať. Presne tak niektorí, ktorí brojili proti donovi Pestarinovi a bránili jeho plánom, práve oni otvorili cestu Pánovej vôli.

Obecná rada sa zasadala 8. mája na radnici, aby sa, okrem iného, rozhodlo o výbere nového kanonického domu, keď tu jeden z radcov «...naznačil, že ak sa má zvaliť starý farský dom, treba zaobstaráť pre farára provizórne bývanie. Obrátil sa na prítomného radcu dona Pestarina, pýtal sa ho na prenájom domu v jeho vlastníctve, ktorý je blízko kostola, a jediný je vhodný na takýto účel.

Don Pestarino podotkol, že ako všetci vedia, v tom dome bývajú dcéry, ktoré pracujú a sú užitočné pre dedinu. Je pravda, že toto združenie nie je rehoľou, môže sa premiestniť na iné miesto, ale to by prinieslo len nepríjemnosti, preto prosí radcu, aby od toho upustil».¹²¹

Radca Mazzarello odpovedal, že tie dievčatá by sa mohli premiestniť do kolégia, kde už boli miestnosti pripravené, a jeho dom by mohol prepustiť obci ako dom pre farára. Tým by si vyslúžil priazeň verejnosti, ktorú už toľkokrát podporil hmotne aj osobnými prácami.

Don Pestarino sa poďakoval a vyhlásil, že ak je to tak, dáva svoj dom k dispozícií, ale múdro a opatrne dodal, že nechce niesť zodpovednosť za toto rozhodnutie. Na záver sa určilo, že kľúče od domu odovzdá 25. toho istého mesiaca.

¹²⁰ FRANCESIA, Suor Maria Mazzarello, 101.

¹²¹ Kópia zápisnice zo stretnutia Obcej rady 8.5.1872 (Gen. arch. FMA).

Aká veľká je Božia dobrota! Ktovie, koľko don Pestarino rozmýšľal, ako sa dostať z tejto spletitej situácie. Dlho zvažoval každé riešenie. Pán Boh však nečakane otvoril dvere dokorán!

Don Campi píše: «Stojí za povšimnutie, že radca, ktorý sa obrátil na dona Pestarina s návrhom, aby poslal dcéry do kolégia, bol neustálym protivníkom dona Pestarina. To len dokazuje, že všetko bola Božia vec.»

Don Pestarino to dal vedieť donovi Boscovi a poponáhlal sa aj za dcérami, aby si pripravili svoje veci. Všetko mali urobiť tak, aby si nevšimli nič ani dievčatá z dielne, a aby mohli dom uvoľniť do 25. mája.

Aký deň by bol lepší na sťahovanie, ak nie najbližší sviatok Pomocnice? Nie náhodou určil dátum na 25., nie skôr, ani neskôr. So saleziánskou láskou k Pomocnici rozhodol, že dcéry opustia Dom Nepoškvrnenej 23. mája. Predtým sa majú ísť poďakovať farárovi za všetko, čo spravil pre ich duše, a povedať mu, že v kaplnke kolégia sa budú modliť podľa želania dona Bosca, ich predstaveného.

Sťahovanie

- Ale... aj priadku morušovú? – placho sa pýtali dcéry.

- Tento rok jej máme viac než zvyčajne. Výdavky sa zvyšujú, a keby tieto vyšli nazmar, bola by to veľká škoda, pán direktor.

- Priadku? Áno, aj ona nech sa presťahuje. Len nech je počas tohto výletu v tme, aby sme sa nehanbili pred ľuďmi. Uvidíte, že sa jej nič nestane, pretože poslušnosť robí zázraky aj pre ňu.

Dcéry ako zvyčajne poslúchli. V určený večer, keď už ľudia zašli domov, aby nevideli ich biednu výbavu, každá nabrala na plecيا, koľko vládala, a hybaj do nového bývania. Tak sa otočili ešte raz, dvakrát celkom potichu, kým sa dom úplne nevyprázdnil. Na druhý deň sa vrátili, aby ho umyli skôr, ako don Pestarino odovzdá kľúče.

Všetko, čo patrilo do dielne, bolo uložené v jednej miestnosti na prízemí kolégia. Tu trávili dcéry celý deň. Na hornom poschodí býval don Pestarino už od jesene 1867. Ostatné veci zložili do domu Carante, kým sa kolégium nedokončí.

Pár dní predtým Mária s Petronilou tam šli upratať a určiť, ako sa bude bývať v jednotlivých izbách, pravdupovediac, trochu tmavých. Ale ešte v ten istý večer pomerne skoro bolo všetko na poriadku. Dúfajme, že ich po všetkom premohol spánok, pretože keby pomysleli na reči, ktoré mali na druhý deň kolovať po Mornese, asi by nezažmurili oka.

Prvý sviatok Pomocnice v kolégiu

Napriek všetkým ťažkostiam ich na druhý deň ovládla radosť, keď prechádzali záhradou a poberali sa na omšu slúženú iba pre nich v tichej kaplnke kolégia. A práve 24. mája, keď don Bosco slávil v Turíne sviatok Panny Márie v jej svätyni! Až v nebi sa dozvieme, čo povedal Ježiš týmto šťastným a vdáčným srdciam, ktoré mu sľubovali väčšiu lásku a pripravovali sa na nové trápenia, ktoré pre neho chceli podstúpiť. Ani don Pestarino sa nezdržal, aby nepovedal zopár slov pred sv. prijímaním zo svojho dojatého srdca. Na druhý deň sa malo aj voči nemu rozpútať peklo. Dnes bol sviatok Božej Matky, a práve na jej sviatok chcela mať táto nežná Matka svoje dcéry v dome, ktorý pre ne pripravila jej predchádzajúca láska. Bez pochyby aj srdce dona Bosca útklo zjednotené so svojou rodinou v Mornese, ktorej vyprosoval milosti sily, pokoja a nekonečnej lásky.

Keď omša skončila, don Pestarino čítal duchovné čítanie z knihy Muzzarelliho. Takto to zvykol robiť vo farnosti počas celého mája. Potom dal požehnanie relikviou Panny Márie a povedal, že budú tak pokračovať celý máj, aby neprerušili mariánsky mesiac.

Potom bolo treba nachystať dielňu, aby sa mohli privítať dievčatá, ktoré sa už tešili na novoty, nadšené, že môžu byť aj ony v tom novom peknom kolégiu, hoci iba na chvíľku.

Vyžadovať v to ráno prácu v tichu, a aby všetko šlo ako vždy, by bolo to isté, ako chcieť, aby voda tiekla smerom hore. Chceli povedať tisíc vecí a nesmierne chválili výhody veľkých domov.

Smutné predtuchy

Dcéry ticho počúvali a usmievali sa len napoly. Vedeli, že tieto dievčatá ešte chvíľku nebudú vedieť pravdu, ale potom, ktovie, možno odídu. A dielňa zostane prázdna. Takže menej práce, najmä menej práce pre duše, pre tie, čo netúžili po inom. Ak by dievčatá odišli, potom sa menej zarobí, aj so šitím to pôjde dolu vodou. Ak sa život stane ešte chudobnejším, nie všetky to budú môcť vydržať. No nechceli pochybovať o Božej prozreteľnosti. Vyslali k nebu vrúcnu modlitbu a znova sa vrátila radosť.

Prvé dve kandidátky

Skôr, než sa deň skončil, Rosina Mazzarelová, Petronilina neter a Mária Poggiová, ktoré šli s dcérami do kolégia, vyjadrili Márii svoju túžbu patriť do rehoľnej rodiny dona Bosca. Mária o tom nikdy nezapochovala a veľmi sa im potešila, pretože vedela, že sú zbožné a pracovité. Týmto šťastným okolnostiam nahrala možno aj prítomnosť kanonika Olivieriho v Mornese. Totiž po smrti zaslúžilého dona Frassinettiho bol zvolený za mimoriadneho spovedníka dcér a práve na tie dni – 22., 24., 25. – pripadli Turíce. Veľký priateľ dona Bosca, ako aj dona Pestarina prišiel na ich pozvanie do kolégia, ešte kým prepukla búrka, aby povedal dcéram zopár otcovských a dôležitých slov útechy.

Zachovávanie Stanov

Len čo sa zložili v novom dome, don Pestarino povedal dcéram, že treba začať zachovávať Stanovy a predpísané modlitby: o 16.45 ruženec a duchovné čítanie; vtedy dcéry prerušili prácu a šli do kaplnky na spoločný program. Dievčatá externistky zostali v dielni spolu z jednou z dcér. Večer ďalšia novinka: po modlitbách jedna predčítala tému meditácie na ďalšie ráno.

«V kolégiu sme začali serióznou a pravidelnú meditáciu,» spomína Petronila, «ale podľa toho, ako to vyhovovalo donovi Pestarinovi.» “Ako to vyhovovalo donovi Pestarinovi” znamená, že direktor sa síce uvoľnil zo slúženia sv. omše v oratóriu, t. j. v kaplnke vedľa kostola, ale nemohol sa uvoľniť zo spovedania, ktoré bolo takmer celé na jeho pleciah. Ani sám don Bosco nechcel, aby prerušil takú dôležitú a účinnú službu, a aby nevznikli aj ďalšie reči. Mnohým don Pestarino chýbal a verejne hovorili: - Kvôli tým štyrom lenivcom celá dedina príde o omšu? – Preto bolo treba byť veľmi opatrný.

Asi najhoršie na tom bol don Pestarino. Každé ráno ešte pred východom slnka utekal do farnosti spovedať mužov, potom sa vracal do kolégia slúžiť sv. omšu pre dcéry, potom do farnosti spovedať ženy. Do kaplnky kolégia okrem dcér prichádzalo takmer vždy nejaké dievča z dielne a nezriedka aj niektorá z tých, čo zostali verné Angele Maccagnovej.

«Modlili sa modlitby ako v *Giovane Provveduto* od dona Bosca,» hovorí Petronila, «potom ak don Campi nezažal sviece, znamenalo to, že don Pestarino sa nevrátil z dediny. Vtedy sme si urobili polhodinovú meditáciu na kolenách. Ak sa kňaz vrátil, najprv bola sv. omša a potom meditácia, pretože don Pestarino nemohol čakať. A tu opíšeme milú scénu, ktorá predchádzala omšu.

Keďže ešte nemali dovolenie uschovávať Najsvätejšiu sviatosť, každý deň bolo treba konsekrovať presný počet hostií. Aby sa nikto neocitol v rozpakoch, don Pestarino umiestnil do dverí z vnútra kaplnky stolík s dierkami, v ktorých boli vsunuté motúzy. Kto chcel ísť na prijímanie, motúz vytiahol. Klerik Campi ich potom zrátal a pripravil na oltár hostie.

Počas omše sa každá modlila sama, ale po pozdvihovaní Petronila začala spievať pieseň ako prípravu na prijímanie. Tak sa zaužíval pekný saleziánsky zvyk, ktorý podčiarkuje úmysel dona Bosca, že pieseň je pre dušu tým, čím je svetlo pre oči.

O dvanástej sa znova malá komunita zhromaždila v kaplnke na spytovanie svedomia a modlitbu Anjel Pána. Potom o 16.45 nasledoval ruženec a duchovné čítanie. Nakoniec o 21.30 bola poklona Najsvätejšej sviatosti a večerné modlitby.

Sviatok Božieho tela

Nadišiel sviatok Božieho tela a podľa pokynov direktora sa dcéry dali do zdobenia okien a múrov plota kvôli procesii, ktorá šla z farnosti a prechádzala okolo kolégia. Pomáhali všetky dievčatá. Aj tie, čo chodievali do nedeľného oratória. Tešili sa z nedele, že mohli byť okolo Márie a ostatných dcér, a nechýbalo im ani to, že nešli na vrch Sv. Silvester. Na dvore bolo plno spevu a radosti. Veľmi skoro prišiel záver a bolo treba ísť do farnosti na večery a katechizmus. Samozrejme šli s dcérami a naspäť zas odprevádzali dievčatá ich.

V deň Božieho tela sa dievčatá veľmi tešili. Ísť do domu Carante do kolégia, vystúpiť po schodoch, ktoré viedli na vyššie poschodia, otvoriť okná a objaviť sa v nich ako vo vlastnom dome, to bolo ako veľmi príjemný sen.

Procesia prešla. Ježiš požehnal kolégium. Zdalo sa, že spieva chvály od radosti. Požehnal pokorné dcéry, ktoré kľáčali v modlitbe za všetkých mladých, ktorí ich obklopovali, modlili sa za milovaný ľud, ktorý im o chvíľu zapríčiní veľa utrpenia. Modlili sa za svojho direktora, ktorý sa stal terčom mnohých škriepnych jazykov. Modlili sa za dona Bosca, od ktorého čakali splnenie veľkého sľubu. Ježiš prešiel a žehnal. Z tých ponížených srdc, neistých zajtrajškom, ale i tak šťastných, že mu úplne patria, sa k nemu dvíhal hymnus dôveryplnej lásky.

Hľadanie práce

Slávnosť Božieho tela ukončila mesiac máj a s príchodom júna začalo ubúdať dievčat z dielne, pretože začínali práce na poli. Horlivosť dcér sa však nezmenšovala, ani ich silná túžba pracovať, hoci sa obávali, že jej nebude dosť pre všetky.

Skončili sa aj obavy o priadku morušovú, ktorá dala za pravdu donovi Pestarinovi a hojne produkovala zámotky, aby mohol za ne zaobstarat' látku na rehoľné rúcha. Bolo treba nájsť ďalšiu prácu, aby sa bolo z čoho živiť. Petronila preto chodievala s jednou zo starších dievčat hľadať prácu po okolitých dedinách. Keďže sa rozchýrilo, že šijú lacno, výlety prinášali ovocie a v dome vládla pokojná dôvera.

Modlitba a práca

Sem-tam niektoré dievča nič netušiac zopakovalo to, čo počulo rozprávať v dedine: «Hovoria, že ste dobré ženy a vy sa takto zavriete... Ľudia vravia, že vás to čoskoro prejde...» Tie mladšie sa aj trochu vyľakali, ale Mária na to pokojne odpovedala: «Nech si hovoria, čo chcú! Starajme sa o to, aby sme sa stali svätými.» Nestrpela zachmúrené čelá, mala dar priniesť slnko aj do zamračených dní a všetko spríjemniť, nielen nemilé slová a jednotvárne zamestnanie, ale aj najťažšie práce.

Pre tieto horlivé dievčatá a zvlášť pre ňu bolo veľmi ťažké prijať, že nemali v kaplnke Ježiša a boli ďaleko od farnosti. Nemohli tam ísť cez deň, iba ak kvôli objednávkam práce, aby nemenili program.

Ale jej láska bola vynaliezavá. Dievčatá, ktoré zostali na obed a rekreáciu, často brávala na malú prechádzku. Vydali sa spolu smerom na Casaleggio, kde asi na štvrt'hodinu cesty stál kostolík so sviatostným Ježišom. Desať minút návštevy Kráľa kráľov, vrúcna modlitba k Panne Márii, pieseň, a potom hor sa naspäť do práce s horúcejším srdcom a radostnejším úsmevom.

Modlitba a práca, program dona Bosca, boli od tej chvíle programom obyvateľiek kolégia. A ony chceli milovať rovnako, mať také isté ideály, ísť cestou ako on. Modlitba a práca! Modlitba, ktorá sa nikdy nepreruší, pretože keď ruky pracujú, srdce bije iba pre Boha. Práca, ktorá je modlitbou, pretože kým sa zarába na skromné živobytie, duch je pri Bohu a opakuje s láskou: - Pre teba, Pane, všetko pre teba a pre duše, ktoré sú ovocím tvojej božskej krvi.

Mária Mazzarellová predbehla všetky v modlitbe i v práci. Svojou živou, príjemnou a žartovnou povahou rozveselila rovesničky, hoci si po namáhavom dni mohli zahnať hlad len trochou polenty. Bola prvá v praktizovaní čností. Jej príklad im pomáhal prekonávať tie najťažšie obete s najväčšou radosťou a znášať i najtvrdšie zriekania.

Stála radosť

Táto mimoriadne veselá duša vo všetkom našla dôvod k radosti. Napríklad: teraz by mohli prať v dome, pretože v kolégiu bolo vody dosť. Ale pretože všetci chodievali na Roverno, chodievali tam vždy aj ony... Hybaj na Roverno plákať bielizeň. A ona bola vždy prvá, čo mala ruky vo vode, prvá, čo prerušila prácu veselým žartom. A tam na slnku prestrela na obed a zapálila oheň medzi dvoma veľkými kameňmi a varila alebo zohrievala obed.

Akoby nebola ustatá tak isto ako ostatné. Dohliadala, aby si všetky poriadne naložili. Keď chodila a rozdeľovala prácu, robila to s takou láskavosťou a vtipom, že aj tie menej zvyknuté na námahu túžili, aby sa pralo čo najčastejšie.

Pobyt biskupa Sciandru v Mornese

Čochvíľa ich čakala ďalšia práca. Bolo treba poriadne upratať každý kút kolégia, pomôcť murárom pri dokončovaní najkrajších izieb na druhom poschodí a umyť všetky dlážky, okná a dvere. Bolo treba preniesť postele, nábytok - najkrajší nábytok dona Pestarina – a zavesiť záclony a závesy. Bolo sa treba naučiť pripravovať diétu pre chorého človeka. Nejaký čas bude totiž hosťom v kolégiu biskup diecézy Mons. Jozef Mária Sciandra.

Mons. Sciandra, ako hovorí Campi, «bol jedným z tých, ktorí sa objavili na zozname dona Bosca pre Sv. Otca, kde sa nachádzali mená tých, čo by v týchto ťažkých časoch mohli byť pastiermi duší.» Svoju diecézu slávnostne prevzal v tomto roku 1872 na slávnosť Zjavenia Pána. V deň slávnosti Božieho tela po slávnostnej sv. omši a dlhej procesii na slnku – bolo 30. mája – spotený odpočíval v jednej izbe a nevšimol si, že okno bolo otvorené. Dostal silný zápal priedušiek, z ktorého sa dlho liečil.

Teraz pri zotavovaní potreboval zdravý a čerstvý vzduch, ale nemohol sa odobrať do biskupskej vily do Strevi, pretože ešte nedostal «štátny súhlas» a na časné majetky nemal zatiaľ právo. Nevedel teda, kam sa obrátiť, keďže ešte nepoznal okolie. Kanonik Olivieri vedel o úcte dona Bosca a dona Pestarina k cirkevným osobám a o ich kráľovskej pohostinnosti. Navrhol biskupovi Mornese a on tento návrh zo srdca prijal.

Dona Pestarina táto správa potešila, lebo v nej videl Božie vedenie, ktoré pripravovalo vznik Inštitútu.¹²² Ihneď o tom napísal donovi Boscovi do Turína. Nie kvôli súhlasu, ktorým si bol istý, ale kvôli tomu, aby sa ako predstavený mohol dohodnúť o niektorých veciach ohľadom dcér, keďže sa naskytla táto priaznivá príležitosť.

¹²² Listy C dona Jozefa Pestarina: pre dona Lemoyna, 30.8. 1915; sestry Rosálii, 19.4.1921 (Gen. arch. FMA).

Don Bosco pripravuje prvé sľuby pre svoje dcéry

Don Bosco pri svojich dielach zvyčajne vyčkáva, kým mu Boh neukáže čas a spôsob. Vtedy z udalosti vyčíta znamenie z neba. Preto nemohol urobiť nič iné, iba donovi Pestarinovi povedať, aby dal biskupovi trocha času na zotavenie, aby ho zoznámil s dcérami a s ich poslaním, s ich doterajším životom i so stanovami, podľa ktorých žili zatiaľ na skúšku. Nech sa pre ne pripraví duchovné cvičenia, ktoré má kázať kanonik Olivieri, lebo pozná dcéry a ich záležitosti, ako aj vikár z Canelli a don Marek Mallarini. Na záver duchovných cvičení bude obliečka tých, ktoré vyjadrili túžbu patriť do vznikajúceho Inštitútu. Staršie alebo tie, čo patrili k dcéram Nepoškvrnenej, alebo ktoré boli už predtým viazané súkromnými sľubmi, môžu zložiť rehoľné sľuby. Predtým sám don Bosco príde do Mornese.

Biskup Sciandra v kolégiu

Biskup pricestoval so svojím sekretárom donom Františkom Bertom a ubytoval sa v apartmáne na druhom poschodí. Tešil sa z čistého povetria a výhľadu na nekonečné obzory. Z toho by sa veru v meste alebo v menej hornatej oblasti tešiť nemohol.

Don Pestarino so svojím synovcom na ničom nešetřili, vedomí si cti, akej sa dostalo kolégiu a dedine. A dcéry by boli robili aj na kolenách, tak sa snažili urobiť všetko čo najlepšie.

O biskupa sa staral jeho domáci, volal sa Franchino, a varili mu dcéry, najmä Felicina, ktorej výdatne pomáhala pani Ninna, u ktorej predtým bývala. Počas návštev dona Bosca vždy pripravila a prinášala výborné vína. Čo sa týka výzdoby, kvetov na stole a v kaplnke, tú zverili výlučne neteri dona Pestarina Rozálii, ktorú náročky zavolali z Ovady. Don Pestarino nestrpel, aby sa takéto veci robili kvôli nemu, ale pre svojho diecézneho predstaveného to považoval za nevyhnutné.

Práce pribudlo, ale spokojnosť nechýbala. Všetci kňazi slúžili sv. omše a dcéry sa na nich zúčastňovali tak často, ako len mohli. Biskup slúžieval neskôr, napriek tomu sa dcéry na nej zúčastňovali často, najmä Mária s niektorou zo svojich starších chovaniiek bola ponorená v modlitbe. Biskup počas dňa videl, že zachovávajú stanovy, všimol si ich spontánnu obetavosť za spoločný ideál svojej svätosti a svätosti druhých. Preto nielenže schválil, ale aj podporil návrh, ktorý mu v mene dona Bosca predložil don Pestarino, aby tieto horlivé dcéry pristúpili k obliečke a k rehoľným sľubom.

Biskup pravdepodobne vnímal Božie požehnanie svojho pobytu v Mornese. Pociťoval radosť, lebo tento pobyt bol pre neho protiváhou mnohých bolestí, ktoré prináša kríž biskupa, zvlášť biskupa v tých búrlivých časoch. Preto dona Pestarina povzbudil, aby sa tak stalo čím skôr. A don Bosco, keď sa ho pýtali, povedal, že sa vo všetkom podriadi rozhodnutiam biskupa. Duchovné cvičenia sa teda mali začať 1. augusta na sviatok sv. Petra v okovách.

Radostné prípravy

Don Pestarino upovedomil dcéry, nech sa pripraví na veľký krok, aby stihli dokončiť všetky práce a ušili rúcha pre tie šťastlivé, ktoré budú mať obliečku, aby sa už potom mohli sústrediť na duchovné cvičenia.

Látka bola už v dome. Práve v tých dňoch nič netušiacu Petronilu zavolali, aby šla naproti poštarovi a pomohla mu s ťažkým balíkom, ktorý prišiel z firmy Quenzati z Milána. Aké to bolo milé prekvapenie!

Zdalo sa, že je šesťnásť tých, ktoré budú mať obliečku. Medzi nimi bola mladá Korina, ktorá opakovane prosila, aby ju prijali medzi postulanky. O jednu sa však Mária znepokojovala, pretože bola tvrdohlavá, najmä čo sa týka modlitieb. Preto nariadila, aby sa počkalo so šitím jej rúcha, či

počas duchovných cvičení sama nepožiadala o odstúpenie. V opačnom prípade sa o tom porozpráva s donom Boscom.

Tento čas bol časom radosti pre kolégium. A aký bol pre učiteľku Angelu Maccagnovú? Podľa Angeliny Pestarinovej a Márie Lívie Gastaldovej, vdovy Gandinovej – ešte dnes sú to (1938) čulé staršie panie – Angela Maccagnová, hoci prežívala bolesť z «vyrojenia včiel z materského úľa na čele s Main», sa správala ku každej veľmi pekne. Na druhej strane sa ešte nezriekla svojho ideálu Nových uršulínok.

Nedokončené stanovy a krátky náčrt o vzniku Nových uršulínok v diecéze Acqui poukazujú na to, že Angela využila návštevu Mons. Sciandru v Mornese, aby mu predstavila svoj nový pozmenený plán o organizácii Nových uršulínok, ktoré chcela zveriť donovi Boscovi. Ale jej cesta sa celkom líšila od ciest, aké donovi Boscovi ukazovala Prozreteľnosť. Preto sa musela uspokojiť s nádejou a prijať slová útechy biskupa. Jedny povzbudzoval v nových začiatkoch, ale všetkým hovoril, aby sa považovali za sestry v Pánovej službe a v plnení skutkov milosrdenstva voči bližným.

Duchovných cvičení sa zúčastňujú aj ženy

K radosti vidieť rozjasnené duše sa v tých dňoch pridružil pre Máriu a celé kolégium ďalší dôvod na duchovnú radosť. Niektoré ženy z Acqui, dobrodinky dona Bosca, a penitenti kanonika Olivieriho sa dozvedeli o duchovných cvičeniach, keďže pán kanonik ich kázal, a prosili, aby sa na nich, ako aj na obliečke a slávnosti prvých sľubov mohli zúčastniť aj ony. Don Bosco nepovedal nie, naopak! A už sú v kolégiu. Ubytovali ich, stravovali sa zvlášť, ale mohli byť na spoločných modlitbách. Takto sa súčasne s druhou zložkou rodiny dona Bosca rodilo aj jedno z jeho ďalších dobrých diel: duchovné cvičenia pre ženy.

Keď začali duchovné cvičenia, chovanky sa zverili istej pani Maccagnovej, ktorá bývala v kolégiu, ale nechcela byť rehoľníčkou. Dom sa premenil na večeradlo. A ako vo večeradle duše šťastné a ponorené v Bohu očakávali v modlitbe a v horlivej láske veľkú chvíľu milosti.

Príchod dona Bosca

Priáním biskupa a ostatných bolo, aby prišiel don Bosco. Ale don Bosco sa vyhovoril na slabé zdravie a na duchovné cvičenia, ktoré prebiehali v Turíne. Na naliehavé prosby dona Pestarina odpovedal, že prítomnosť pána biskupa stačí na slávnostný obrad. O ostatné nech sa postará don Pestarino.

Keď biskup videl, že listy nič nezmohli proti zámeru dona Bosca nechať druhým slávu svojho dôležitého diela, 3. augusta poslal do Turína svojho sekretára dona Bertu s jasným nariadením, aby sa na druhý deň vrátil s donom Boscom.

Nádeje, hoci malé, sa zmenšovali priamo úmerne tomu, ako sa schyľovalo k večeru, preto kazateľ prednášok pokladal za vhodné pripraviť dcéry na smutnú novinu, aby ju vedeli veľkodušne prijať.

Dcéry sklúčené z tejto správy nariekali vo svojich srdciach pred dobrým Bohom, keď tu na dvore počuli dupot koňa a hrmot koča. Vozy na Borgoalte neboli časté. A tento sa zastavil práve tu, preto si ho všimli aj účastníčky duchovných cvičení, ktoré pozorne počúvali kazateľa.

Aj sám kazateľ, ktorý už dokončil prednášku, rýchlo vyšiel z kaplnky. Dcéry ešte zostali na požehnanie, so srdcom vzrušeným od nádeje i obáv, kým rýchle kroky biskupa a kňazov k dverám, meno dona Bosca šepkané vo dverách kaplnky a radostne opakované nahlas i potichu ich potešili a vyvolali v ich srdci hymnus vrúcej vďačnosti žehnajúcemu Ježišovi.

Don Bosco naozaj prišiel do Mornese! Ani práca, ani jeho zdravie, ani hlboká pokora ho nemohli zadržať od poslušnosti biskupovi, ktorý ho dojata objal, keď zostupoval z koča. Po pozdravoch sa krátko porozprával s biskupom, šiel pozdraviť Ježiša a dcéry do kaplnky. Boli tu aj

niektoré ženy. Don Bosco vyjadril radosť, že ich znova vidí, a oznámil im, že na druhý deň musí odísť a už sa nemôže vrátiť. Vravel, že biskup rozhodol, že na druhý deň sa zmení zvyčajný program duchovných cvičení. Obliečka a rehoľné sľuby sa totiž budú konať zajtra. Dodal, že zvyčajne sa duchovné cvičenia nemôžu prerušiť, ale keďže to je návrh biskupa, v jeho návrhu sa má prijať Božia vôľa. A nakoniec, nijaký deň by nemohol byť vhodnejší na založenie novej rehoľnej rodiny, ktorá má patriť úplne Božej Matke ako deň, keď sa v Cirkvi slávi sviatok Panny Márie Snežnej. Potom budú duchovné cvičenia pokračovať ako zvyčajne. Je si istý, že toto malé prerušenie neuškodí ich horlivosti, ktorú im z veľkej milosti udelil Pán.

Na záver s viditeľnou radosťou povedal, že sa budú volať *dcéry Márie Pomocnice* a ich Inštitút bude živým pomníkom jeho vďačnosti Svätej Panne pod titulom *Pomocnica kresťanov*. Potom sa pobral na večeru s biskupom a s ostatnými kňazmi. Po večeri musel byť usatý, ale stretol sa s Máriou, Petronilou a s Janou Ferrettinovou, ktoré, ako vieme, boli zodpovedné za malú rodinu. Petronila hovorí: «O tom, ktoré pripustiť k obliečke a ktoré aj k sľubom, sa porozprával s donom Pestarinom. A dobre sme pochopili, že k sľubom pôjdu len tie, ktoré si už predtým dali súkromný sľub.

My sme mu medziiným povedali o postulante, ktorá chcela mať obliečku, ale ktorej sme nedôverovali, hoci mala veľa dobrých vlastností, ale veľmi lipla na vlastných pobožnostiach, napríklad sa denne chcela modliť hodinky Panny Márie, hoci sme vedeli, ako nám to on sám povedal, že tieto hodinky nám nahrádza modlitba siedmich bolestí a siedmich radostí Panny Márie. Keďže sme čakali, čo don Bosco povie, ani sme jej nedali ušiť rehoľné rúcho, ale keďže ju odporučil biskup z Biella, nechceli sme prelátovi spôsobiť žiaľ. Náš otec povedal, že sám sa o tom porozpráva s biskupom Letom, a ani on si nemyslel, že má na druhý deň pristúpiť k obliečke, pretože by nevytrvala. Pre zmiernenie bolesti nech sa jej dá látka rúcha, aby pochopila, že keď sa termín slávnosti presunul na skôr, chýbal čas na to, aby jej ho ušili, a že obliečky budú čoskoro aj ďalšie. A stísiac hlas, akoby sám pre seba povedal: «Zanedlho odíde sama od seba.»

Keď sa s nami porozprával, zavolať si všetky, ale bez žien. Niekoľkými slovami nám vysvetlil dôležitosť obradu, a ako bude prebiehať. Potom povedal mená tých, ktoré budú mať obliečku a mená tých, ktoré budú skladať aj sľuby.

Potom sme museli čítať odpovede podľa formulára, ktorý dal predvídávavý don Pestarino prepísať pre každú, a ktorý sme museli vedieť naspamäť ešte pred začiatkom duchovných cvičení. Aby sme ušetrili čas, prečítali sme spoločne aj formulu sľubov, ale veľmi jasne nám povedal, že v kostole ju prečítame každá sama. Ukázal nám, ako máme niest' rehoľné rúcho k oltáru. Tento posledný pokyn mu poslúžil na to, aby nám vysvetlil, že sa máme správať primerane nášmu rehoľnému rúchu a novému menu dcéry Márie Pomocnice. Povedal:

- Váš krok musí byť správny, ani rýchly, ani pomalý. Váš spôsob reči skromný, sústredený, nie zmätený, ale nenútený, aby vyjadroval pokoj vášho srdca. Hlava vzpriamená, oči sklopené, aby nielen rúcho, ale celý zjav svedčil o tom, že ste rehoľníčky, osoby zasvätené Bohu. Aha, musíte kráčať takto.

A keďže miestnosť bola veľká a don Bosco vedel, aké sme my úbohé, bol taký dobrý, že nám dokonca ukázal, ako treba kráčať vážne a pritom nenútené. Potom pokračoval, že máme byť veľmi umiernené v reči, nikdy nedvíhať hlas, smiať sa tak, aby sme nebudili pozornosť, a že byť veselé neznamená robiť hluk a byť roztopašné, to už k nám nepatrí. Dokonca nás učil, ako máme zdravieť. Sestrám navštívenia sv. František Saleský povedal:

“Jezuiti sa zdravia tak, že si odokryjú hlavu, hoci by sa mali stretnúť aj stokrát. Preto som toho názoru, aby sa naše sestry zdravili vždy úklonom hlavy.” Povedal, že by nebolo zlé nasledovať odporúčanie svätca, ktorý je našim osobitným patrónom.

Keďže bolo už neskoro a my sme museli pripraviť ešte zopár vecí, rozlúčil sa s nami so želaním: - Tak teda zajtra, o deviatej hodine budete rehoľníčky!

Bezprostredné prípravy

My šťastné a dojaté sme šli do svojich izieb do domu Carante, aby sme si vyskúšali čítanie odpovedí, formulu sľubov a všetko, čo nás naučil don Bosco. My dve s Máriou sme pripravili na vhodné tácky medaily pre novicky a kríže pre profesky. Poslal nám ich don Bosco pred pár dňami v jednej škatuli a don Pestarino nám ich odovzdal v poslednej chvíli. Nariadil nám, aby boli pripravené, keď ich biskup požehná. Medaily boli žlté, veľké a ťažké. Na jednej strane bol obraz Márie Pomocnice a nápis: Mária Pomocnica, oroduj za nás. Na druhej strane bola bazilika na Valdoccu. Aj kríže boli žlté, ale nie veľké, na čiernom dreve. Všetky tieto prípravy nás tešili a my sme necítili únavu ani ospalosť.»

Asi ani oka nezažmurili v tú noc v očakávaní veľkej chvíle. Alebo ich anjeli strážni museli stále lietat' k trónu Najvyššieho, aby mu prinášali vrúcne modlitby šťastných srdc, prejavy pokory, prísľuby vernejšej odpovede na takú veľkú milosť. Na prvý úsmev zorničky, očakávanú ako nikdy predtým, bol celý dom Carante v pohybe.

Don Bosco k dispozícii svojim dcéram

Iné dni duchovných cvičení biskup kvôli svojej liečbe vstával neskôr a slúžieval komunitnú sv. omšu a sám rozdával sv. prijímanie. V toto ráno chcel, aby to robil don Bosco, aby tak doprial dcéram vytúženú radosť.

Po sv. omši sa don Bosco s niektorými osobne rozprával a vrátil sa do spovednice k tým, čo sa chceli vyspovedať, ako to urobil aj pred prednáškou. Petronila rozpráva:

«Chcela som si urobiť celoročnú spoveď, ale don Bosco sa ma opýtal: - Chcete si spraviť generálnu spoveď?»

Mária sa nestihla vyspovedať u dona Bosca, hoci po tom veľmi túžila. Ešte bolo treba pripraviť toľko vecí, veď slávnosť sa presunula o tri dni skôr, a nemali nič pripravené. Ale ona bola veľkodušná a zvyknutá na obetu, ani sme nevybadali jej túžbu ani ľútosť, že jej to nevyšlo. Usmievala sa ako vždy a usilovne pripravovala tisíc vecí potrebných na úspešný priebeh obradu.»

Odbila Božia hodina

O deviatej hodine, keď skončila sv. omša, ktorú slávil biskup, začala slávnosť.

Po pravici Mons. Sciandru v biskupskom rúchu stál don Bosco v albe a štóle ako ostatní kňazi, po ľavej strane stál don Dominik Pestarino. Biskupovi pomáhali jeho sekretár don Berta, don Tomáš Ferraris, kaplán z Canelli, a prepošt z Mornese don Carlo Valle.

Otvorili sa dvere kaplnky. Orchester a kňazi zaintonovali Veni Creator Spiritus. Pätnásť šťastlivo vyvolených, v najlepších šatách, aké mali, a od radosti žiariacimi očami, si na rukách niesli rehoľné rúcho a pokľakli si pred oltárom.

Biskup sa spýtal: «Dcéry moje, čo žiadate?» Dcéry radostne odpovedali, že si žiadajú prijať rehoľné rúcho dcér Márie Pomocnice. Biskup súhlasil, opýtal sa ďalšie otázky a na záver vyriekol slávnostné slová: «Chod'te teda, vyzlečte si šaty sveta a oblečte si šaty rehoľné.» Potom slávnostne požehnal rúcha, ktoré mu dcéry predkladali.

Malý zástup sa znova zoradil a vyšiel z kostola. Biskup a kňazi sa modlili a o pár minút sa dvere roztvorili dokorán a vstúpilo pätnásť noviciek. Boli skromne oblečené vo svojich hnedých rúchach, hlavu mali zakrytú širokým bledomodrým závojom na znak toho, že boli dcéry Nepoškrvnenej.

V kaplnke nastal tlmený šepot a kde-tu bolo počuť komentáre prítomných. Novicky sa so sklonenými hlavami a zopätými rukami pokojne vrátili k oltáru a pokľakli. Biskup požehnal medaily a dával im ich hovoriac: «Dcéry moje, obraz tej, ktorú chcete nasledovať. Svätá Katolícka cirkev hlása, že táto nebeská Matka je istá pomoc kresťanov. Milujte ju, napodobňujte, často sa k nej utiekajte. Ktokoľvek sa k nej utiekal, bol vždy vypočutý.»

Don Bosco podával biskupovi medaily a on ich odovzdal novickám: Korine Arrigottiovej, Márii Grossovej, Rosine Mazzarellovej a Kláre Spagliardiovej. Jedným chvejúcim sa hlasom, ktorý by dojal aj tých najzatvrdilejších, odpovedali: «Najsvätejšia Panna, drahá Matka môjho Ježiša, mocná pomoc kresťanov, potešenie mojej duše, v tejto chvíli sa vám dávam do vašich svätých rúk. Vy ma ochraňujte, obraňujte a pomáhajte vytrvať v Božej službe.»

Štyri novicky odišli od oltára a ostatných jedenástich, ktoré zostali kľáčať, sa biskup znova opýtal:

- Dcéry moje, čo si žiadate?

Odpovedali s istotou v hlase:

- Žiadame si zložiť sľuby podľa Stanov dcér Márie Pomocnice.

Medzi ľuďmi nastal šepot, ale biskup pokračoval:

- Žili ste podľa týchto Stanov?

A na kladnú odpoveď nadviazal ďalšími otázkami:

- Uvažovali ste nad tým, čo znamenajú slová skladat' sľuby na Stanovy tejto Kongregácie? Ste teda ochotné potvrdiť sľubom, čo ste povedali?

- Áno, sme pripravené a celým srdcom po tom túžime. S pomocou Pána dúfame, že náš sľub dodržíme.

- Na aký čas chcete zložiť sľuby?

- Máme pevný úmysel žiť celý život v tejto Kongregácii, ale podľa Stanov sa najprv zaväzujeme na tri roky.

Biskup pokračoval:

- Nech Boh žehná toto vaše rozhodnutie a nech vám udelí milosť verne v ňom vytrvať.

V jeho prítomnosti teraz vyslovte formulu sľubov čistoty, chudoby a poslušnosti, podľa Stanov kongregácie.

Doposiaľ jedenásť noviciek odpovedalo spoločne a v pochopiteľných rozpakoch tejto dôležitej chvíle zabudli na upozornenie dona Bosca a začali recitovať formulu sľubov spoločne. Biskup potichu povedal donovi Boscovi: «Nie, toto nie spoločne.» Dobrý otec sa s porozumením usmial nad dojemnou chvíľou a novickám dal nenápadný pokyn.

Zaraz zaznel energický, hoci dojatý hlas: «Ja sestra Mária Dominika Mazzarellová, poznajúc vlastnú slabosť a obávajúc sa nestálosti svojej vôle, vo vašej prítomnosti, všemohúci a večný Bože, a vzývajúc svetlo Ducha Svätého, pomoc Panny Márie a môjho anjela strážneho, skladám do vašich rúk, Excelencia, sľub čistoty, chudoby a poslušnosti na tri roky. Vy, milosrdný Ježiš, ste mi vnukli zložiť tieto sľuby, pomáhajte mi vašou svätou milosťou, aby som ich dodržala. Nepoškrvená Panna, mocná Pomocnica kresťanov, buďte mojou obranou, sprevádzajte ma vo všetkých nebezpečenstvách života. Môj anjel strážny, svätí a sväté neba, orodujte za mňa.» Nech sa tak stane.

Tá, čo všetkých predchádzala v láske k Bohu, ktorá všetky povzbudzovala slovom a príkladom nového života, bola prvá, čo sa mohla volať pekným menom sestra, zaviazať sa svätými verejnými sľubmi, ktoré ju zasvätili Ježišovi.

Nasledovala ju verná priateľka Petronila Mazzarellová, a potom jedna za druhou Felicina Mazzarellová, Jana Ferrettinová, Teresa Pampurová, Felicita Areccová, Róza Mazzarellová, Katarína Mazzarellová, všetky z Mornese, a Angela Jandetová z Turína, Mária Poggiová z Acqui, Assunta Gainová z Cartosia.

Pastier diecézy prijal za prítomnosti zakladateľa jedenásť sľubov. Pomocnica ich iste predstavila pred Božím trónom. Biskup požehnal kríže a v sprievode dona Bosca ich dával novým profeskám.

Don Bosco dáva meno svojmu «Pomníku»

Don Bosco sa pokorne obrátil na biskupa s prosbou: «Excelencia, povedzte pár slov novým rehoľniciam.» Ale biskup živo odpovedal: «Nie, nie, don Bosco, len prehovorte vy k svojim sestram,» a sadol si k ostatným kňazom.

Don Bosco zjavne dojatý začal hovoriť. Rozprával o dôležitosti skutku, ktorý prebehol. O posvätnosti sľubov, o povinnostiach, ktoré so sebou prinášajú. Opatrne naznačil, že sa môžu stretnúť s nevládnosťou, pretože všetky Božie veci nesú pečať utrpenia. Dodal však, že to prispeje k ich posväteniu, a že ich to zachová v pokore: «Medzi maličkými rastlinkami je jedna veľmi voňavá: je to nard, ktorý sa často spomína vo Sv. písme. V hodinkách Panny Márie sa o Panne Márii hovorí: *Nardus mea dedit odorem suavitatis*, môj nard vydáva príjemnú vôňu! Ale viete, čo treba na to, aby nard vydal príjemnú vôňu? Musí sa dobre roztláčať. Nebudte teda smutné, keď budete musieť trpieť. Kto trpí pre Krista, bude s ním aj naveky kralovať.

Teraz patríte do rehoľnej rodiny, ktorá je celá Máriina. Je vás málo, ste bez prostriedkov a bez uznania ľudí. Nech vás nič neznepokojuje. Tieto veci sa čoskoro zmenia a vy budete mať toľko chovaniak, že nebudete vedieť, kde ich dáte. A nielen chovaniak, ale aj postulantiak toľko, že nebudete vedieť, ktoré vybrať.

Áno, môžem vás ubezpečiť, že *Inštitút čaká veľká budúcnosť, ak budete jednoduché, chudobné a umŕtvené*. Zachovávajúte teda všetky povinnosti vyplývajúce z vášho nového stavu rehoľníck. S pomocou našej dobrej Matky, Márie Pomocnice, v bezpečí prejdete úskalia života a urobíte veľa dobra vašim dušiam a dušiam blížnych.

Buďte hrdé na svoje pekné meno dcéry Márie Pomocnice a myslite často na to, že váš Inštitút má by živou vďakou dona Bosca veľkej Božej Matke vzývanej pod titulom Pomocnica kresťanov.»

Ešte záverečná modlitba, trojité biskupské požehnanie a obrady sa skončili. Mária Pomocnica má rodinu, ktorú už toľko rokov žiadala od dona Bosca. Na morneské vršky v ten istý deň ako v Ríme nasnežili čerstvé a čisté kvety, ktoré sa priniesli pred Boží oltár, aby šírili vôňu čnosti a viery.

V Mornese obdiv aj šomranie

Ľud vyšiel z kostola. Vyšli aj nové sestry s očami vlhkými od dojatia, s úsmevom na perách a s nebom v srdci. Všetky by chceli rozprávať a zároveň by chceli zachovať v tichom mlčaní šťastie, ktoré zalievalo ich srdcia nebeskou atmosférou. Napokon naša sestra Mária prerušila ticho jediným slovom, ktoré vyvieralo z ich srdca: «Och, buďme sväté! Musíme sa stať veľkými svätými!»

Okolo nových rehoľníck sa zhromaždili dievčatá internistky aj externistky, príbuzní, všetci počúvali a nevšimli si niektoré málo lichotivé komentáre, dívali sa, ale nevideli zachmúrené tváre tých, ktorí by chceli celú horkosť zakryť úsmevom, ale nedarilo sa im to.

Nové sestry prežívali priveľké šťastie, ich srdce spievalo dôvernú pieseň nekonečnej Božej dobroty, ktorá sa k nim sklonila a nazvala ich svojimi nevestami.

Život ide ďalej, hore srdcia!

Rady by zostali v kaplnke, ale museli ísť ďalej životom. Bolo treba myslieť na pohostenie, pretože v ten deň ženy, ktoré si robili duchovné cvičenia, boli s nimi na sviatočnom obede.

Srdečné agapé bolo trocha bohatšie ako zvyčajne, dokonca boli aj koláče, pretože to chcel don Bosco. Z času na čas počuť veselý hlas sestry Márie, ktorý prekrytý radostnou vravou volal zanietene: “Nech žije Mária Pomocnica!” Dcéra vedela, komu treba vyjadriť svoju radostnú vďaku.

Po skončení obeda a po službe kňazom sestry umývali riad v kuchyni a pri službe v jedálni spievali pieseň Panne Márii. Iba spievali, pretože nezabúdali na to, že sú duchovné cvičenia a mysleli si, že by pochybili, keby hlučne vyjadrili svoju radosť.

Vikárka Panny Márie

Don Bosco musel odcestovať o 17. hodine, preto kým si biskup šiel odpočinúť, porozprával sa s donom Pestarinom. Povedal mu, aby odteraz obmedzil svoju úlohu radcu a pomocníka iba na

duchovné sprevádzanie. Ak by don Pestarino, ktorý im vždy pomáhal, nemal nič proti, má nechať celé riadenie na sestry, na predstavené, ktoré si samy zvolili na sviatok sv. Františka.

Proti? Don Pestarino spustil ešte raz chválu na Máriu a na veľké potešenie vytiahol jednu spomienku: Čítame: «Mária Mazzarelová bola dobrého ducha so sklonom k nábožnosti. Pristupovala vždy k sviatostiam sv. spovede, prijímania a veľmi si ctí Pannu Máriu. Svoju ohnivú povahu mierni poslušnosťou. Vyhyba sa pohodliu, a keby ju hlas poslušnosti nezadržal, zakrátko by sa zničila sebazapieraním a pokáním. Je to ľalia čistoty, jednoduchá a úprimná. Karhá zlo, kdekoľvek ho zbadá, nedbá na ľudské ohľady, pracuje iba na Božiu slávu a pre dobro duší. Skoro vôbec nevie písať, trocha čítať, ale rozpráva o čnostiach tak presne, jasne a s takým presvedčením, že sa neraz zdá, akoby bola inšpirovaná Duchom Svätým.

Rada vstúpila do nového Inštitútu a patrila vždy k tým, čo robili najviac dobra a podriaďovala sa predstaveným. Má úprimnú, ohnivú povahu a veľmi citlivé srdce. Vždy ochotne prijala napomenutia od predstavených, vážila si ich a pokorne sa im podriadila. V tomto čase, keď bola predstavenou, bola vždy vôľou i úsudkom zajedno so mnou až natoľko, že vyhlásila, že je ochotná radšej dať život a obetovať hocičo, len aby ma poslúchla a podporila dobro. Ako predstavená horlivo obhajovala názor, ktorý sa jej zdal rozumný, ale nakoniec sa vždy pokorila a prosila rovesníčky, aby ju upozornili, keď pochybí.»¹²³

Don Bosco sa určite rozpamätal na chválu, ktorú sv. František Saleský povedal o sv. Jane de Chantal, ktorá sa z viacerých stránok podobá pokornému dievčaťu z Mornese. «Je jednoduchá, úprimná ako dieťa a má spoľahlivý a jemný úsudok, veľkú dušu a odvahu púšťať sa do svätých vecí, akú zvyčajne ženy nemávajú...V Dijone som našiel to, čo Šalamún nenašiel v Jeruzaleme. Našiel som ženu statočnú v osobe pani Chantal.»¹²⁴

Don Bosco našiel v Mornese ženu statočnú, presne takú, akú potreboval pre svoje dielo. Našiel ju v Márii Mazzarellovej. Preto keď sa krátko, ale srdečne rozlúčil so svojimi dcérami, ubezpečil ich, že sa čoskoro vráti, alebo ak nebude môcť, pošle niekoho namiesto seba, a predstavil im Máriu ako predstavenú.

«Skutočnou direktorkou je Panna Mária»

Povedal: «Chcem, aby nateraz ňou bola tá, čo má dôveru predstavených, a bola z vás prvá, čo čelila ťažkostiam plynúcich z nového stavu. Vznikla malá komunita a v mene Božom a cez ruky biskupa ste prijali požehnané rúcho. Väčšina z vás zložila sväté sľuby a teraz nezostáva nič iné, ako vytrvať vo vašom predsavzatí. Nemôžem dodať viac k spoločnej radosti, iba to, aby ste ju ďalej poslúchali, počúvali a uznali ako vašu predstavenú sestru Máriu Mazzarelovú. Nateraz bude mať titul vikárky, pretože skutočnou direktorkou je Panna Mária.»

Slová *skutočnou direktorkou je Panna Mária*, vyslovil vážne a s nezvyčajnou láskou.

Ostatným povedal, aby pokračovali vo svojich úlohách: sestra Petronila ako asistentka, sestra Felicina Mazzarelová ako druhá asistentka so starostlivosťou o applicantky a novicky, sestra Jana Ferrettinová ako ekonómka. Keďže v tejto rade boli štyri a nie päť, ako je potrebné pri hlasovaní, povedal, že ak je ešte niektorá sestra schopná pomôcť, nech ju vyberú. Pripomenul, aké je dôležité byť jednotnými s predstavenými a pomáhať vikárke sestre Márii Mazzarellovej robiť dobro. Potom sa pobral, opakujúc svoj refrén: «Buďte veselé, buďte veselé.»

Vtedy k nemu z posledného miesta pristúpila sestra Mária a dcérsky ho poprosila, aby čoskoro poslal predstavenú, lebo ju nie je schopná zastupovať. Na to sa don Bosco žiarivo usmial a povedal, aby vo všetkom dôverovala Pánovi, ktorý sa postará.

Odchod Zakladateľa

¹²³ Rukopis dona Pestarina sa už nenašiel, ale don Lemoyne ho uvádza v krátkej biografii o Márii Mazzarellovej v Bollettino Salesiano (dec. 1881, s. 16).

¹²⁴ Bougaud, Storia I, 175.

O 17. hodine don Bosco odcestoval, a aj jemu v srdci zaznieval hymnus Pomocnici, ktorá ho viedla a podopierala po neľahkej ceste zakladania novej rehoľnej rodiny.

Ale šomranie Mornesanov, tých dobrých ľudí, ktorých skutočne miloval, mu bolestne ráňalo jemné a citlivé srdce. Z dediny, kde ho najprv prijali s kniežacími poctami, z tých statočných srdc, ktoré prekročili končiare Apenín, aby ho navštívili v chorobe, cítil ľahostajnosť, chlad a slová, ktoré hoci predstierali úctu, akoby sa pripravovali vrhnúť do tváre jemu i donovi Pestarinovi hroznú výčitku: «Vy ste nás zradili.»

Don Bosco si nerobí ilúzie. Mornese je proti tomu, čo sa stalo, a ešte nepochopilo Boží dar. Vznik Saleziánskej spoločnosti uprostred zápasov o chlieb, dom a školu, vytvorenie prvého jadra svojich synov tam, v jeho chudobnej izbe, v tichu noci, iba pod pohľadom Ukrižovaného, nepriniesli donovi Boscovi žiadne súženie. Naopak, tieto udalosti boli slnečným lúčom, ktorý pretrháva mraky a dáva nádej na jasný a pokojný deň. A naozaj sa hovorilo, že don Bosco kráča po ružiach. Potom však prišli búrky spolu s krupobitím a smrteľne ohrozovali jeho dielo.

Táto rodina, hoci sa rodila pod záštitou biskupskej berly, už na úsvite prežíva búrku a pripravuje sa na zber pichľavej žatvy. Pripomínala ružovú aleju, ktorú videl vo sne,¹²⁵ kde cítil tŕne už po prvých krokoch. Ale je to dielo Márie Pomocnice a ona im dá silu.

Vo svojom nežnom srdci si don Bosco vrazil: úbohý don Pestarino, bol mi doteraz cennou pomocou, má oddané srdce, hrdinskú obetavosť a Pán mi ho dal na cestu, aby mi uľahčil odovzdanosť do jeho rúk v tomto diele dcér Márie Pomocnice. A ja som mu nechtiac spôsobil toľko ťažkostí. Ale tak to chcelo nebo. Buďme vďační aj za túto víchricu, keď by sa hnev Mornesanov obrátil iba proti nám.

Duchovné cvičenia pokračovali

Pokým don Bosco cestoval do Turína, hoci srdcom zostal v Mornese, dcéry Márie Pomocnice pokračovali v duchovných cvičeniach, vďačné za silencium v celom dome, ktoré nenarušilo ich sústredenosť a pomohlo sa zamýšľať nad hĺbkou milostí, ktorými Boh obdaroval ich duše. Toto ticho zabránilo, aby šomranie prišlo až k nim. Počas dvoch dní úplného pokoja sa na všetko zabudlo. Biskup ešte neodišiel a zatiaľ sa mohli tešiť z Božieho pokoja. Neskôr príde to, čo dopustí Pán a nič viac. Načo myslieť na zajtra, keď zajtrajšok patrí Bohu?

Úbohý don Pestarino

Don Pestarino si však nerobil duchovné cvičenia. Keď don Bosco odcestoval, pocítil prázdno samoty, hoci mal dom plný ľudí. Myslel na to, že jeho rodáci verili len na dočasné prebývanie dcér v kolégiu.¹²⁶ Nezvyčajný chlad, s ktorým prijali dona Bosca, bola jasným prejavom ich postoja. A ako sa budú správať k dcéram? Rodiny sestier, hoci musia prežiť horkosť, sa ich aspoň pred ľuďmi vždy zastanú.

Prítomnosť biskupa pri obradoch znamenala, že dcéry sú pod jeho silnou ochranou, proti nemu sa nepostavia ani tí najopovrhlivejší, ani potom, keď sa biskup vráti do Acqui. Ale vždy zostane bolestné vedomie, že ľudia sú nahnevaní, presvedčení, že ich oklamali. Nemôže im však povedať pravdu za žiadnu cenu. Namiesto pomoci bude úbohým sestrám len na škodu.

Vo svojej hlbokkej pokore sa bál, že bude na prekážku a s bolesťou videl, že sa približuje deň, keď biskup odíde a dom zostane bez jeho účinnej ochrany.

Lujza Areccová

¹²⁵ MB III, 32.

¹²⁶ Prozreteľnosť zariadila, že po sto rokoch sa naplnila túžba Mornesanov. Kolégium je teraz (1974) otvorené aj chlapcom z Mornese a z okolia, ktorí tu navštevujú jednu časť školy druhého stupňa.

Ráno 8. augusta biskup ako zvyčajne slúžil sv. omšu pre dcéry, ktoré predtým upozornili, nech nespievajú, aby nedojali pána biskupa, ktorý bol ešte slabý. Boli si isté, že anjelský hlas Lujzy Areccovej by prehovoril k jeho srdcu bez toho, aby ho vyrušil, preto uvážili, že neprekročia zákaz, keď jej dovoľia spievať Pánovi piesne v najslávnejších chvíľach.

Alojzia Areccová bola dievčina, ktorá osirela a zostala sama, chudobná a vystavená tisícim nebezpečenstvám, pretože k pôvabu sa pridala poklad hlasu, ktorý sa mohol stať osídлом márnivosti a hriechu.

Mária sa o ňu starala, odkedy prišla do Domu Nepoškvrnenej. Cez deň bola v dielni, kde ju učila šiť. Chcela predísť nebezpečenstvám, ktorým by sa vystavila, keby chodila po službách. Rada jej dávala každodenný chlieb, hoci ho nebolo nazvyš.

Biskup si ju všimol, keď spievala na sľuboch, a keď sa dozvedel o pomeroch úbohej dievčiny, ponúkol sa, že jej bude otcom a ochrancom. Sestry si mysleli, že jej spev obnoví príjemný dojem a pripomenie dobro, ktoré si biskup predsavzal, a spôsobí mu to radosť.

Záver duchovných cvičení

Okolo desiatej hodiny sa zhromaždili znova v kostole na prednáške kanonika Olivieriho, na ktorej im povedal, aby každý deň ďakovali Pánovi za dar rehoľného povolania a možnosť byť v rodine dona Bosca.

Keď skončil, biskup, ktorý počúval v malej sakristii slová kazateľa, vstal, aby aj on povedal zopár slov sestrám, kým sa zažínali sviece na požehnanie. Keďže don Bosco nebol prítomný, chcel im prejaviť otcovský záujem. Vravel, že ako ich biskup je hrdý na to, že vznikol Inštitút:

Veľa okolností poukazuje na mimoriadnu Pánovu starostlivosť. Vznikol v jeho diecéze a pred jeho očami, ba s jeho priamou spoluprácou, a vrúcne za to ďakuje dobrému Bohu. Ako pamiatku na to zanecháva tri myšlienky, ktoré vyjadrujú jeho srdce a lásku k novému dielu dona Bosca.

1. Nech si zachovajú pokoru ducha, aby Boh, ktorý si ich vyvolil za základ rehoľného inštitútu práve preto, že sú skromné rodom i majetkom, mohol na nich splniť svoje veľké plány.
2. Aby sa každý deň zdokonaľovali v poslušnosti, aby nadobúdali podobu, ktorú im chcel dať Zakladateľ.
3. Aby každá čítala Stanovy a žila podľa nich tak, aby bola vzorom pre tie, ktoré by ich chceli nasledovať.

Potom zaspievali Te Deum a udelil im eucharistické požehnanie. Z orchestra zneli slávnostné tóny harmónia, na ktorom hrala mladá sestra Korina s vycibreným zmyslom pre hudbu, za čo si právom vyslúžila titul prvej učiteľky hudby v Inštitúte.

Správa o založení Inštitútu

Keď vyšli z kaplnky, biskup chcel, aby sa na pamiatku udalostí z 5.-8. augusta za jeho prítomnosti napísala správa, ktorú podpísal on a všetci prítomní kňazi. Táto zápisnica zostane ako doklad biskupovej láskavosti voči dcéram Márie Pomocnice, ktoré mu za to budú stále vďačné.

Správa o založení Inštitútu dcér Márie Pomocnice, ktorý vznikol v Mornese, v diecéze Acqui

V roku Pána 1872, 8. augusta, tam v Mornese, v dome nového *Inštitútu dcér Márie Pomocnice* v prítomnosti dolupodpísaných sa vyhotovila nasledovná správa:

Ctihodný kňaz don Ján Bosco, zakladateľ a generálny direktor mnohých kolégií pre kresťanskú a občiansku výchovu chlapcov, už dlho túžil otvoriť dom, ktorý by bol začiatkom Inštitútu, cez ktorý by plynulo také isté dobro aj pre dievčatá, predovšetkým z ľudových vrstiev. Nakoniec sa jeho želanie vyplnilo.

Piateho dňa tohto mesiaca v kaplnke domu si obliekli rehoľné rúcho novej kongregácie: Mária Mazzarelová, dcéra Jozefa; Petronila Mazzarelová, dcéra Františka; Felicita Mazzarelová, dcéra Jozefa; Jana Ferrettinová, dcéra Jozefa; Tereza Pampurová, dcéra Vavrince; Felicina Areccová, dcéra Jána Antona; Róza Mazzarelová, dcéra Štefana; Katarína Mazzarelová, dcéra Jozefa; všetky z Mornese. Angela Jandetová, dcéra Alojza z Turína; Mária Poggiová, dcéra Gašpara z Acqui; Assunta Gainová, dcéra Antona z Cartosia; Róza Mazzarelová, dcéra Jozefa z Mornese; Mária Grossová, dcéra Františka zo Santo Stefano Parodi; Korina Arrigottiová, dcéra Petra z Tonca; Klára Spagliardiová, dcéra Vavrince z Mirabella; prvých jedenásť zložilo rehoľnú profesiu na tri roky do rúk jeho excelencie Mons. Jozefa Máriu Sciandru, biskupa tejto diecézy, ktorý predtým posvätil rehoľné rúcho, ktoré nosia, novickám odovzdal medailu Márie Pomocnice a profeskám kríž.

Obrady boli dojímavé a z osobitnej Božej milosti mohol prísť aj ctihodný don Ján Bosco, ktorý pôvodne nemohol prísť pre zdravotné ťažkosti. Nové rehoľníčky mali to potešenie počuť z jeho úst dôležité rady, ako zodpovedať milosti povolania v rehoľnom Inštitúte, do ktorého vstúpili. Spleť udalostí poukazuje na osobitné Božie zásahy, ktorými sa Pán stará o tento nový Inštitút.

Väčšina týchto dievčat prijala medailu Panny Márie Nepoškvrnenej z rúk Mons. Modesta Contratta, v blahej spomienke, a Mons. Sciandra, jeho bezprostredný nástupca, dovŕšil dielo, keď sám predsedal spomínanému obradu. Tento obrad sa mal konať na konci duchovných cvičení, ktoré začali 31. júla a ktoré kázal ctihodný don Rajmund Olivieri, kanonik a prepošt katedrály v Acqui, a ctihodný prior don Marek Mallarini, prepošt z Canelli. Kvôli príchodu ctihodného Jána Bosca, ktorý musel zakrátko odcestovať do Turína, sa preložil na 5. augusta, na svätý deň Panny Márie Snežnej.

Duchovné cvičenia skončili dnešným dňom. Biskup, ktorý tejto rehoľnej rodine slúžieval každé ráno sv. omšu a rozdával Eucharistiu, slávnostne zakončil duchovné cvičenia a povedal slová povzbudenia a príhodné myšlienky novým dcéram Ježiša Krista. Z hĺbky srdca im udelil aj svoje pastierske požehnanie.

Na pamiatku toho, čo sa uviedlo vyššie, sa spísala táto zápisnica, ktorej kópia sa z nariadenia biskupa uloží do farského archívu v Mornese a druhá do Biskupskej kúrie v Acqui.

✠ Jozef Mária, biskup

kňaz Dominik Pestarino, direktor Inštitútu

Olivieri Rajmund, kanonik a prepošt katedrály v Acqui

Marek Mallarini, prepošt z Canelli

Karol Valle, prepošt a farár z Mornese

kňaz Jozef Pestarino, svedok

kňaz Tomáš Ferraris, svedok

kňaz František Berta, biskupský sekretár.¹²⁷

Dar biskupa novým rehoľníckam

Pred odchodom Mons. Sciandra zveril sestrám mladú Lujzu Areccovú, aby ju vychovali podľa ducha Zakladateľa, aby z nej vyrástla dôstojná žena, užitočná sebe i druhým tam, kde ju Boh povolá. Donovi Pestarinovi odovzdal sumu potrebnú na výdavky.

Sestry dostali ďalší veľký dar. Počas svojej prítomnosti v Mornese bol Ježiš prítomný v kaplnke kolégia a sestry i dievčatá dokázali, že vedia, aká pozornosť sa preukazuje božskému hosťovi. Preto im dovolil Eucharistiu uchovávať nastálo.

Biskup odišiel po sviatku sv. Nikolu z Tolentina, mimoriadneho patróna dediny, 10. septembra za žehnania sestier a dojatých chovaniiek. Prislúbil im, že sa vráti na budúce leto, aby sa tešil z blahodarného účinku morneského vzduchu a saleziánskej pohostinnosti.

¹²⁷ Originál je v Gen. archíve v Ríme.

Dcéry Nepoškrvnenej aj Pomocnice

V kolégiu sa začal život podľa každodenných pravidiel a dcéry Márie Pomocnice v pokojnej a aktívnej zbožnosti, ktorá sa už mohla nazvať saleziánskou, sa venovali vernému zachovávaní Stanov. Boli horčičným zrnkom, ktoré sa mohutne rozrastie.

Počas spoločných rekreácií, akoby chceli vyvrátiť obvinenie, že boli neverné svojim prvotným záväzkom, ktoré prijali ako dcéry Nepoškrvnenej alebo Nové uršulínky, veselo vysvetľovali:

«Keď sme sa stali dcérami Márie Pomocnice, neprestali sme byť dcéry Nepoškrvnenej. Naopak... Samotná formula našich sľubov sa končí peknou invokáciou: *Ó, Mária, Nepoškrvnená Panna, mocná Pomocnica kresťanov*. Každú našu modlitbu zakončíme invokáciou *Nech je zvelebené Nepoškrvnené počatie blahoslavenej Panny Márie, Božej Matky*, po ktorej nasleduje ďalšia, rovnako drahá: *Mária, Pomocnica kresťanov, oroduj za nás!* Don Pestarino nám hovorí, že vo všetkých saleziánskych domoch sa sviatok Nepoškrvnenej oslavuje rovnako slávnostne ako sviatok Pomocnice. A v Stanovách v článku o sľube čistoty don Bosco radí nežnú úctu k Nepoškrvnenej. Áno, don Bosco nás neodtrhol od našej prvotnej úcty k Panne Márii, ale ju zdokonalil. My sme teraz dcéry Pomocnice, pretože sme milovali Nepoškrvnenú. Všetky dcéry Márie Pomocnice, ktoré prídu po nás, budú milovať Nepoškrvnenú tak ako my, pretože boli jej dcérami už od svojej ranej mladosti.»

Mali pravdu v tom, že spojili dva neoddeliteľné aspekty mariánskej úcty. Aj don Bosco od svojej mladosti patril celý Nepoškrvnenej, a neprestal jej patriť, keď ju uctieval ako Pomocnicu. Zjednotil obe do jednej, volajúc svoju Pannu Máriu Nepoškrvnená Pomocnica kresťanov alebo Mária Pomocnica Nepoškrvnená, alebo naša Nepoškrvnená Matka, Pomocnica kresťanov.

Chcel, aby na vrchole kupoly žiarila na slnku pozlátená socha Nepoškrvnenej žehnajúca Turín, zatiaľ čo na hlavný oltár dal zhotoviť nádherný obraz Pomocnice, Matky a Kráľovnej svojich diel.

Toto všetko jasne tušila sestra Mária Mazzarellová. Bol to pre ňu nevyčerpatelný prameň radosti, s ktorou žila podľa Stanov, a viedla k tomu aj sestry, ktoré jej Boh zveril. Z toho čerpala silu, aby povzbudila dievčatá, ktoré prijali jej rady a nasledovali príklad jej čnosti.

OBSAH

<u>KRONISTÓRIA.....</u>	<u>1</u>
<u>KRONISTÓRIA.....</u>	<u>2</u>